

V. ALECSANDRI

POEZII

INTRODUCERE, BIOGRAFIE
NOTIȚE, INDICE ȘI GLOSAR

DE

GH. ADAMESCU

MEMBRU CORESPONDENT AL ACADEMIEI ROMÂNE

VOLUMUL II

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ”, BUCUREȘTI
www.dacoromanica.ro

INTRODUCERE LA VOLUMUL II.

În acest volum sunt publicate mai toate poeziile din epoca maturității lui Alecsandri, cum și câteva din anii precedenți și cari au fost așezate de el în diferite grupe.

În primul rând vom pune „Legende”, titlu poate inspirat de al lui Victor Hugo „La légende des siècles”. Mai toate sunt poezii epice. Găsim numai câteva ode dar acestea cu multe elemente narative.

Se pot deosebi trei grupe, după felul subiectelor: legende istorice din trecutul poporului nostru; povestiri fantastice sau în legătură cu folclorul românesc; povestiri orientale.

Unele din legende istorice sunt întemeiate pe date istorice și dezvoltate după momentele principale ale acestor date dar cu o libertate deplină în desfășurarea lor. (*Dumbrava roșie, Calul Cardinalului Bathori*). El indică în note izvoarele de la cari a pornit. Altele pornesc de la fapte istorice de natură generală, dar construite de imaginația lui, inventând uneori chiar personagiile principale (*Ane Doamne, Dan Căpitan de plaiu, Vlad Țepeș și Ștejarul*). Aci se poate așeza și poezia *Pohod na Sybir*, inspirată — zice-se — de o gravură care s'a găsit în casa lui și care reprezenta un asemenea convoiu. Tot între acestea vom pune și *Răpirea Bucovinei*, provocată de serbările organizate de guvernul Austriei în 1875, când se împlinea un secol de la anexarea Bucovinei. Acelor serbări le-a răspuns comitetul care a ridicat în Iași un bust al lui Grigore Ghica, domnitorul Moldovei, ucis de Turci, fiindcă a încercat să împiedice sau măcar să protesteze în contra actului diplomatic turco-austriac, — le-a răspuns Alecsandri prin poezia sa publicată în „Convorbiri literare” sub pseudonimul Ștefan Molda, încheiată cu versurile următoare:

Zadarnic! Acel sgomot, cât de puternic fie,
Nu 'mpiedică pe bronzu-i istoria să 'nscrie
Pe lângă-a lumii fapte infame sau sublime:
O fraudă, o crimă și două mari victime

Pe lângă indignarea patriotică, Alecsandri era îndemnat să scrie acestea și de iubirea sa deosebită pentru această provincie, în care petrecuse

parte din exilul său din 1848 și pe care o cântase — cu zece ani înainte — în poezia devenită populară:

Dulce Bucovină,
Veselă grădină....

*

Între poeziile cari dau liber avânt desfășurării fantaziei poetului sunt câteva cari au subiecte din folclor prin cari se explică originea unor plante sau pasări: *rândunica*, *ciocărlia*, *lăcrimioara*, cari au fost copii și fecioare și au luat apoi înfățișarea sub care le cunoaștem noi. Asemenea subiecte de metamorfoză se găsesc în multe literaturi populare.

Între aceste mici poeme trebuie să punem și *Gruia-Sânger*; în care se explică originea arbustului numit „Sânger”. Fiorosul criminal care a ucis chiar pe tatăl său — fără să știe — a fost osândit să nu moară până nu va face să înflorească o buturugă:

etern fiind udată
Cu apa cea din vale în gura lui cărată.

După chinuri grozave, în vreme de o jumătate de secol, minunea s'a întâmplat și

...pe locul unde-a murit, sârmanul,
Un arbor mic, sălbatic, răsare pe tot anul,
Având o păsărică în vârf, cu glas de înger...
El poartă poame roșii și numele de sânger.

Alecsandri a auzit povestea aceasta în anii când a călătorit prin țară și a cules poezii populare, a notat-o ca *motto* la poema sa. În legătură cu ea trebuie să punem o curioasă credință privitoare la îngrijirea vitelor, relatată de Tudor Pamfile; să nu bați vita cu nuia de sânger, că se îmbolnăvește și varsă sânge.

Tot în popor își au izvorul poemele: *Răsbunarea lui Statu-Palmă*, *Prier și fata Iernii*, *Noaptea Albă*, *Stroe Plopan*. Cea intitulată *Ghioaga lui Brian* e, probabil o reminiscență din mitologie: gigantul Briareu, cel cu o sută de brațe, cu o forță, deci, de neînchipuit, pe care l-a făcut să trăiască în Moldova și s'o păzească de năvala Tătarilor din Crâm și din Bugeac.

*

Povestirile orientale sunt, poate, pornite din citirea *Orientalelor* lui Victor Hugo; dar desfășurarea cuprinsului lor nu se ține de vre-o anume operă a poetului francez, ci se dezvoltă liber după fantazia lui, uneori păstrând punctul principal din narațiunea istorică, alteori schimbând chiar date istorice consemnate de scriitori. În privința unora din ele dă informațiuni de oarecare precizie în notele de la sfârșitul grupeii „Legende”.

Aceste povestiri sunt: *Hogea-Murad-Pașa*, *Garda Saraiului* și *Murad Gazi Sultanul* și *Becri-Mustafa*.

*

Poeziile lirice din această grupare sunt: *Oda la statua lui Mihai Viteazul*, *La moartea lui Vodă Cuza* și *Cântecul Gintei latine*, prezentată la concursul de la Montpellier în 187.....

* * *

Gruparea *Ostașii noștri* cuprinde poeziile scrise cu prilejul și în timpul războiului pentru independență.

Acest eveniment de mare însemnătate în istoria noastră contemporană a dat material de inspirațiune câtorva scriitori, între cari cei mai însemnați sunt: Alecsandri și mai târziu G. Coșbuc. După ce a publicat pe cele mai multe în „Convorbiri literare”, a format din ele o broșură specială tipărită în 1878.

În fruntea ei stă: *Balcanul și Carpatul*, un rezumat simbolic al războiului. Alecsandri a fost unul din susținătorii intrării noastre în acțiune, în deosebire de Ion Ghica, vechiul său amic, care a combătut ideea și a publicat chiar o broșură intitulată *O cugetare politică* (1877), combătută la rândul ei de Al. Odobescu într-o serie de articole în ziarul „Românul”.

Simbolul Românilor este Carpatul, al Turciei Balcanul. Se vor lupta deci doi munți. Motivul este arătat în faptul că Balcanul cere Carpatului să se supună:

De nu pleca-vei fruntea, amar va fi de tine

și în amenințarea că va face:

...într'o clipă ca să dispari din lume
Cu a tale stânci și codri, cu-ai tăi copii și mume

Explicarea istorică a acestei motivări este constituția nouă a Turciei din 1876, care aruncase România printre *provinciile* imperiului, fapt care a provocat o protestare diplomatică a guvernului român.

În ce chip se luptă cei doi dușmani? Poetul, având a răspunde la această întrebare, n'a dezvoltat ideea exprimată în amenințarea Balcanului către Carpat:

...repezi-voiu grabnic din plaiurile-mi nalte
Torente 'nnecătoare deprinse ca să salte
Din maluri peste maluri, din munte peste munte...

ci înfățișează doi vulturi — câte unul din fiecare parte cari se izbesc cu aripele, cu ghiarele, cu pliscurile și:

Deodată cade unul din vulturii dușmani:
E vulturul prădalnic din barbarii Balcani

și astfel:

...Cântă libertatea pe maluri dunărene.

*

Colecțiunea de care vorbim cuprinde o serie de epizoade (*Sergentul, Frații Jderi, Căpitanul Romano, Poclonul lui Peneș*), două „hori” în formă poporană (*Grivița și Plevna*) și o *Odă* pentru *ostașii români*. Aceasta și *Peneș Curcanul* sunt cele mai reușite din colecțiune. afară de cea dintâi.

www.dacoromanica.ro

Peneș Curcanul este o scurtă poemă, o baladă, în care, prin povestirea singurului soldat român în viață dintr'o ceată pornită de la Vaslui, ne dă o icoană a unor momente de căpetenie ale acestui scurt, dar sângeros războiu, de mare importanță în istoria noastră și de mare preț în epoca aceea, pentru că a arătat calitățile sufletești și puterea de rezistență a trupelor noastre, cari, de aproape două veacuri, nu mai fusese părtașe în vre un războiu.

. . .

În celelalte grupări din acest volum se găsesc lucrări foarte variate.

Sunt poezii descriptive, unele publicate în „Convorbiri” chiar sub titlul de „pasteluri”: *Scrânciobul, Vântul, Stelele, Miezul iernii, Zilele Babei* ș. a., dintre cari trebuie să însemnăm ca o lucrare deosebită: *Țara*, descriere poetică și plină de iubire patriotică a țării sale, pe care o numește:

Cuib al fericirilor,
...țară luminoasă,
Comoară-a nălucirilor,
Grădina mea frumoasă.

Sunt poezii lirice: ode și imne, provocate de diferite sărbători naționale, ca: *Imn lui Ștefan cel Mare, Odă la Statua lui Ștefan, Odă la Sfințirea Curții de Argeș*. — *Căderea Rinului* provocată de războiul franco-prusian, nenorocit pentru Franța, arată iubirea lui pentru această țară, în care a trăit o bună parte din viața sa, ca student, ca om matur în numeroase călătorii și în care avea să-și petreacă ultimii ani ca reprezentant diplomatic al României. Este una din lucrările cele mai reușite. Bine încheiată, ea înfățișează punctul în care Rinul, la Schafhouseș, face faimoasa sa cascadă:

El cade! Din nălțime în fund se prăbușește
C'un muget lung, sălbatic, grozav răsunător,
Din stânci în stânci el saltă zdrobit, se risipește
Precum o'mpărăție de glorios popor;

ne arată apoi cum își ia din nou drumul:

El a umplut abisul și trece maiestos.

Până aici este primul termen al comparației. Al doilea este Franța, care se va ridica și ea ca și Rinul, adică își va îndeplini:

Menirea ei sublimă și providențială.

.

Mai găsim în volumul acesta: două romane (*Visul ferice, Cântic sicilian*), două balade (*Ștefan și codrul, Ștefan și Dunărea*) și o legendă

Soarele, vântul și gerul); găsim și două fabule (*Moara de vânt, Lupul și momița*) și o satiră (*Pungulița*).

O grupare specială formează poeziile scrise în 1882 cu prilejul călătoriei la Montpellier, când a fost sărbătorit pentru *Cântecul gintei latine*, premiat în 1878. Atunci a scris el poezii omagiale închinete *Poetului Mistral*, lui Bonaparte Wyse (*Erin*), lui *Roque-Ferrier* (*Ronsard la Tuluza*), lui *Louis Roumieux*, lui *Gabriel Azaïs*, cari l-au felicitat sau i-au adresat salutări și au contribuit ca sărbătorirea lui acolo să fie nu numai o mulțumire personală a sa, ci și o cinste pentru țara pe care o reprezenta.

Situațiunea cu totul excepțională pe care o avea Alecsandri, mai ales după războiul independenței, între scriitorii noștri, legăturile de prietenie cu familia regală, acestea făceau ca la ocaziuni solemne să i se ceară lui a compune inscripțiuni, cum a fost cea de la Castelul Peleş, de la biserica Curtea de Argeș sau să se simtă el dator a face poezii pentru momente istorice, cum a fost *10 Mai 1881, Imnul național*, pe care-l cântăm cu toții și astăzi, *Incununarea Steagului*, etc.

În această ordine de idei trebuie să pomenim în mod deosebit o poezie postumă, scrisă în 1888, intitulată *Adio-la plecarea mea din Castelul Peleş*, în care găsim versurile următoare:

Vrem într'o zi Carpații să'ncingă 'n astă lume
O Românie 'ntreagă și demnă de-al ei nume,
Crescută și 'ntărită sub sceptu-ți legendar,
Vrem falsele hotare dintre Români să piară
Și-acest castel feeric, clădit la colț de țară,
În centrul României să luce ca un far.

Versuri profetice și cari arată ce au dorit generațiile una după alta, de când s'a produs deșteptarea Românilor în timpurile moderne.

Gh. A.

VI.
L E G E N D E

1. DUMBRAVA ROȘIE

POEM ISTORIC

(1497)

DEDICAT AMICULUI MIEU C. NEGRI

I

VISUL LUI ALBERT

Albert, craiul Lehie, făcut-au un vis mare,
Un vis de năvălire, de 'nvingeri glorioase!
El se văzu puternic, pe-un armăsar călare,
Infiorând cu spada-i popoare numeroase.

Din Miază-zi fierbinte în recea Miază-noapte,
Din Răsăritul mândru l'Apusul lucitor
El auzi prin visu-i mii, mii de mii de șoapte
Crescând în sgomot falnic, gigantic, împător,
Un uragan de glasuri ce clocotea prin lume
Purtând, nălțând cu fală un nume... al său nume!

Albert, craiul Lehie, trufaș, semeț, ușor,
Adimenit, se crede stăpân pe viitor,
Și-aruncă ochii de pradă pe țerile vecine:
„Care din ele, zice, mi-ar cuveni mai bine?
El stă puțin pe gânduri, apoi cu mare glas;
„Moldova este pragul întâiului meu pas!
„In țeara acea mică, ne-încetat lovită,
„De dușmani fără număr și 'n veci nebiruită,
„In care toți bărbații sânt smeii ce s'au luptat
„Cu Leahul, cu Maghiarul, cu Turcul încruntat,
„Si unde pe sub iarbă câmpiile frumoase
„Ascund troiene albe de-a dusmanilor oase.

„Un Domn viteaz, un Ștefan, adună de mulți ani
 „O glorie ce-i demnă de-ai lumii suverani.
 „Voiu merge la Moldova, la Ștefan drept voiu merge,
 „Și luciul de pe frunte-i cu spada mea voiu șterge,
 „Iar lumea îngrozită, privind spre răsărit,
 „Vedea-va 'n loc de soare al meu chip strălucit!”
 Au zis, și 'n nerăbdarea-i pe lângă el în grabă
 Adună-a lui armată deprinsă la omor,
 Urdie numeroasă de fiare ce se 'ntreabă:
 „Spre care orizonuri sălta-vom noi în sbor?
 „In care parte-i hoitul promis l'a noastre ghiare
 „Să-l rupem într'o clipă, să-l roadem, înghițim?
 „In care țeri: teutone, române sau maghiare
 „Vrea Albert, Craiul nostru, pustiul să-l lățim?”

Așa zicea cu fală a lui Albert oștime
 In cete adunate pe câmpul din Dombrova,
 Când, prin văzduh de-odată, o gură din mulțime
 Rosti cu glas de taur sălbatic: „la Moldova!”
 „Ura!” strigă Lehimea întocmai ca un tunet,
 Și văi și munți și codri răspunseră 'n răsunset
 „Ura!...” și 'n dor de sânge armata crunt aprinsă
 Ca un șioiu de toamnă pe drumuri se întinse
 Cu tunuri largi și grele, cu flinte lungi, cu spade
 Ce viu luceau la șolduri și 'n teacă zingheniau,
 Cu armăsari sburdalnici ce vesel nechezau,
 Mergând toți, cai și oameni, să calce și să prade.

In fruntea lor magnații mândri, bătrâni și tineri:
 Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
 Incungiurat de neamuri, feciori, nepoți și gineri,
 Formându-i o vitează și glorioasă salbă.

Grodeck, zis *falcă-tare*, ce 'n gândul lui se jură
 Atâți Români să darne câți are dinți în gură.
 Zciusko neîmpăcatul cu brațe lungi și tari
 Care 'n Bugeac ucis-au trei sute de Tătari.
 Biela cel nalt, subțire ca trestia de baltă,
 Ce 'n lupte sângeroase ca dânsa se mlădie,
 Cu sabia-i turcească tăind în carne vie,
 Pe când fugariu-i sprinten nechează, mușcă, saltă.

Gorow și Zablotowski, amici jurați pe moarte
 Să 'mpartă soarta bună, să 'nvingă rele soarte,
 Si care în trei rânduri scăpat-au din robie
 Prin degitele morții trecând cu vitejie.

Ei sbor pe doi cai gemini, răsând în hohot mare
 Cu alți ca dâșii tineri baroni, comți Palatini:
 Glence din Pocuția, Zbaloș Litfan, ce are
 Un cârd pletos de zimbri în codri de arini,
 Gavril de Moravița, frații Grotow, Huminski,
 Mardela Veneticul, Tecelski și Pruhninski,
 Iarmeric Mazovitul și Kozjatic Ucranel,
 Ce crește cai sălbatici și-i prinde cu arcanul.

Ei merg bătând din pinteni!... Sburdalnica lor ceată
 Străluce de departe în haine poleite:
 Dulămi cu flori de aur la piept împodobite
 Și 'ncinse cu pafale de piatră nestimată;
 Ciapce purtând un vultur și pene la mijloc,
 Incălțăminte roșii de piele de Maroc,
 Și frâe țintuite, și argintate șele.
 Și armorii cusute pe colțuri de harșele,

Ei merg jucându-și caii, și vesel între ei
 Vorbind de cai, de lupte, de-amor și de femei,
 Tot ce-i mai scump în lume și dă un farmec vieții
 Pe timpul mult ferice și viu al tinereții.

Ei merg precum ar merge la simplă vânătoare
 Glumind în nepăsare de moartea ce-au să 'nfrunte,
 Urmați de steaguri multe, urmând în foc de soare
 Pe hatmani capi de oaste, cu Albert Craiu în frunte..

Și astfel în Moldova ei dau cu toți năvală!
 Dar, când trecu hotarul. al Regelui cal tare
 Se poticni... O buhnă țipă în ziua mare
 Și moartea-și găti coasa în acea zi fatală!

II.

TEARA ÎN PICIOARE

Ce vuet lung de care, ce tropot surd de vite,
 Ce freamăt de suspinuri, de glasuri nădușite
 S'aud în sânul nopții prin neagra 'ntunecime
 Si cătră munți se 'ndreaptă l'a codrilor desime?
 Din când în când sub nouri, trecând ca o săgeată,
 Clipește o lumină, și ca prin vis arată
 Bătrâni cu fruntea goală plecată spre pământ,
 Femei cu prunci în brațe și pletele în vânt,
 Copile spăimântate mânând turme de oi
 Și flăcăuasi în fugă mânând cârduri de boi,

Pe jos, pe cai, în grabă toți părăsindu-și satul,
Fugind cu vaet, lacrimi, căci i-au ajuns păcatul.
Se duc pribegi și palizi să cate-adăpostiri *
În fund de codri, 'n peșteri, în sân de mănăstiri.

Dar unde sunt bărbații, voinicii, junii, tarii,
Să-și apere părinții, nevestele și pruncii?
Când suflă grea furtună pe ramurile luncii
Și-o sgudue și-o darmă, ah! unde sunt stejarii?
Stejarii sunt la locul lor, față cu furtuna!

Acum de zece zile și zece nopți într'una
Din munți și pân' la Nistru, pe culme și pe dealuri
Lungi buciume răsună dând tainice semnaluri:
Și călărași din fugă prin sate prin orașe
Crăinesc: „Săriți cu toții pe Liftele trufase!
„Viteazul Ștefan Vodă vă chiamă 'n vitejie.
„Cine-i mișel să fugă, cine-i Român să vie!”
Toți au răspuns: „Trăiască Moldova!” și s'au dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus
Și-au sărutat odorii, și-au ascuțit toporul,
Și-au prins din câmp fugarul ce-i sprinten ca o ciută,
Apoi, făcându-și cruce, zicând un: Doamne-ajută!
Ca șoimul de la cuibu-i voios și-au luat sborul.

Astfel din țeara 'ntreagă plec cete inmiite
Cu arce, barde, coase și ghioage ținuite,
Purtând căciuli de oaie, mintene 'n flori cusute
Și barbe neatinse, al bărbăției semn.
Ei merg de-a drept prin codri, pe lungi cărări pierdute,
Călări pe șele goale cu scările de lemn,
Și trec în sbor prin arbori ca demoni de urgie
Și umbra scânteiază de-a ochilor mânie.

Tot astfel și boerii, stăpânii de moșii,
Incungiurați de gloate, din casele lor pleacă,
Privind cu mulțămire sburdalnicii lor fii
Cum știu să-și poarte caii și 'n fugă să se 'ntreacă.
Soții, surori și mame suspină 'n urma lor;
Dar ei alerg ferice la câmpul de omor.

Coman de la Comana, un urieș de munte
Ce intră prin bârloage și prinde urșii vîi,
Aduce după dânsul mulți vânători de frunte
Născuți pe plaiuri nalte, trăiți în vitejii.

Balaur de la Galu, Ciolpan din Pipirig
Râd și de frigul morții cum râd de-al iernii frig,

Și mulți cobor din munte ca lava din vulcan,
De soiul lui Balaur, de soiul lui Ciolpan.

Velcea, bastard lui Șerpe, ca șerpele pe apă
Alunecă prin dușmani, și mult cumplit îi mușcă.
În luptă, când i-e sete, cu sânge se adapă
Și drept potir el are o țevie de pușcă.
El vine din Hârtoape cu Purice-Movilă
Și cu Roman-Prubeagul ce nu mai știu de milă.

Scheianul și Mircescul, vecini de pe Siret,
Învingători de Unguri, s'au prins cu jurământ
Nici chiar sub brațul morții să nu dea îndărăț
Pân' n'or intra cu Leahul pe-al Leahului pământ,
Și Zimbrul dela Schee și Zimbrul din Mircești
Se duc să ia în coarne pe vulturii leșești.

Bătrânul Matei Cârjă are 'mpregiurul lui
Cinci sute de năprasnici ce vin despre Vaslui,
Toți Racoveni!... Iar Cârjă, om înțelept și harnic,
E 'n floare când se simte călare pe Șargan.
Glumeț, îi place-a zice lui Negrea, viteaz darnic:
„Am să mă fac, nepoate, din Cârjă buzdugan!”
Negrea zâmbind, răspunde: „Ai cărja bătrâneții
„La sfaturi, iar în luptă ai brațul tinereții”.

Și, ajungând cu toții la Rahova de vale,
O cruce luminoasă li se arată 'n cale.
Așa cu mic cu mare, apărătorii țerii,
Ieșiți ca frunza 'n codri 'la vântul primăverii,
Din văi adânci se urcă, din piscuri se cobor,
Trec râpile în salturi, trec râurile 'n not
Ș'aleargă 'n neodihtă, voinicii, cât ce pot,
La glasul țerii scumpe ce-i chiamă 'n ajutor.
Merg unii cu grăbire spre codrii Bucovinei
Ș'acolo se adună la strâmtele potici,
Pândind, ca vânătorii mișcările jivinei,
Și tot rugând: „Fă, Doamne, să treacă pe aici!”
Merg alții la Suceava să facă pe Albert
A pierde oaste multă și mult timp în deșert!
Iar alții la Cotnarul iubit și podgoriu
Pe unde stau cu oastea Bogdan, domnescul fiu,
Tăut cu mintea coaptă, Costea cu ochiu semeț
Și Trotușan și Boldur cu suflet îndrăsneț,
Și unde Ștefan Vodă înfipt-au steagul său
Strigând la cer: „Ajută-mi, o! Sfinte Dumnezeu!”

III.

TABĂRA LEȘEASCĂ

Pe-o culme prelungită ard mii și mii de focuri
Ca stele semănate în numeroase locuri.

www.dacoromanica.ro

Se pare că tot cerul căzut e pre pământ
 Și c'au rămas în urmă-i un haos, un mormânt,
 Atâta întristare, ș'atâta 'ntunecime
 Imprăștie pe boltă-i a norilor desime.

Un sgomot lung se 'nalță din culmea luminată,
 Unindu-se în aer cu tunete cerești.
 E sgomotul orgiei!... Iar zarea depărtată
 Roșește 'n foc de codri și sate românești.

Aici beții și danțuri și chiote voioase,
 În fund suspinuri, vaiet și plângeri dureroase!
 Aici de pofte rele sunt ochii toți aprinși,
 Acolo curge sânge, acolo-s ochii stinși,
 Căci astă-zi celebrează Lehimea 'n sărbătoare
 Victoria dorită a zilei viitoare!

Ostașii pretutindeni formați în dese grupe
 Frig boi întregi, rup cărnuri ca lupii flămânziți,
 Desfundă largi antale, beu lacom fără cupe,
 Se ceartă, râd în hohot și urlă răgușiți.
 Ca dâșii, câni din lagăr la praznic luând parte,
 Schelălăesc sălbatic, rod oasele de-oparte
 În mijlocul orgiei turbate ce tot crește;
 Iar printre câni și oameni pe iarbă stau căzute
 Femei, prada orgiei, cu mințile pierdute...

Și însă vântul nopții prin lagăr vâjâeste,
 Și-un glas din umbră neagră la toți strigă de-a rândul:
 „Orbi! orbi! la masa morții voi vă mâncați comăndul!”

Magnații juni, sub corturi, pe perne de mătăasă
 Deșeartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
 Cântând cu fericire: „De viață rea nu-mi pasă!
 „Iubita-mi e pe brațe; în viață nu-i amar!”
 Și fiecare strânge la pieptu-i cu 'nfocare
 O fiică de-a Podoliei frumoasă și bălaie,
 Cu buze pârguite la foc de sărutare,
 Și ochi ce'noat'albaștri în galișă văpaie.
 Și fiecare simte că mintea-i se desfrână;
 Având lângă a sa gură o gură voluptoasă,
 Și 'n brațe-i o copilă ce râde amoroasă,
 Și-un sân rotund ce saltă vioiu sub a sa mână.
 Ferice, mult ferice de dâșii!.. fața râde,
 Inima sboară, raiul în cale-i se deschide.

Și însă vântul nopții prin corturi vâjăște,
De tunete cumplite văzduhul clocotește
Și-un glas pierdut în umbră tot strigă ne'ncetat:
„Orbi, orbi! moartea v'așteaptă, c'un ultim sărutat!”

Cortul regal e splendid! Duzini de candelabre
Revarsă-a lor lumină pe-o masă ce se 'ntinde
Sub table încărcate de scule și merinde
Și sticle largi cu vinuri spaniole și calabre.
În mijloc stă'n iveală un cerb de patru ani,
Incins pe-a sale laturi cu șiruri de fazani
Și două piramide de fructe mai alese,
În Asia 'nflorită crescute și culese.

Albert în fruntea mesei lucește ca un soare
Încungiuat de oaspeți în haine de splendoare.
La dreapta-i al său frate mai june, Sigismund,
Apare 'ntr'o dulamă de roș postav de Lund.
La stânga-al Cameniței episcop vechiu, Lozinski,
Ș'alătore de dâșii se văd: Sbignev Tenczynski,
Cu Herbor, Lucasievitz, Padlowski Castelanul
Radomie, și Creslau Roza, numit Decanul,
Și graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei,
Care-au adus la luptă cinci sute de Cruciați,
Și falnicii Toporski, vechi neaoși de-ai Lehie,
Și alți de frunte nobili, din cei mai însemnați.
Toți gustă din merinde, deșartă largi pahare
În sunetul metalic de vesele fanfare!
Și sângele prin vine se scurge mai ferbinte,
Și-avântul crește 'n suflet și nebunia'n minte...
Când Regele ridică o cupă de vin plină
Și glasul său puternic accst toast închină:
„Eu Albert, Domnul vostru și al Lehie Rege
„Intrat-am în Moldova ca leu învingător!
„Mâni este ziua luptei... Nimic nu s'a alege
„De Ștefan al Moldovei și de al său popor.
„Cum beu această cupă, așa mândra Lehie
„Să 'nghită-această țeară! Așa să fie!”
„Fie!”

„Vivat! Ura! trăiască Albert mult glorios!”
Răspund mesenii aprigi c'un răcnet sgomotos
Și lagărul răsună în lungă depărtare...

Dar iată că la ușă un om străin apare
Cu pieptul gol, cu părul în vânt, cu ochiu focos;
El spre Albert țintește privirea-i rătăcită,
Face doi pași și strigă: „Deșeartă-ți cupa gios,
„Albert! de soarte rele ți-e cupa otrăvită”.

Toți se răped cu-un urlat și mâna pe el pun,
„Lăsați-l, zice craiul; e Sropski cel nebun!”

Și iar înalță cupa, răsând de-o așa larmă...
 Dar cupa lângă buze-i în mâna lui se sfarmă,
 Și-un trăsnet lung deodată în ceruri bubuește,
 Și 'n cortul plin de umbră furtuna năvălește
 Și masa se răstoarnă și cortul se urducă...
 Iar pe câmpii, sub fulgeri, aleargă o nălucă.

IV.

TABĂRA ROMÂNĂ

O tânără pădure de ulmi și de stejari
 Ascunde-oastea română prin junii săi tufari.
 Misterul și tăcerea în sânul ei domnesc,
 Dar marginile sale sunt palid luminate
 De flăcările triste ce pâlpâe în sate
 Și veselele focuri din lagărul leșesc.

Prin arbori și prin ramuri, din vărfuri până'n poale
 Din când în când lucește oțel de săbii goale
 Și ochi de lei, de vulturi, de leopardzi sălbatici,
 Ce ard sub vălul nopții ca niște roși jărătici,
 Căci ei s'ațint' cu jale și se opresc cu ură
 Din zarea 'nflăcărată pe lagărul vecin
 Și tot Românul 'n suflet pe sufletu-i se jură
 Cu-al dușmanilor sânge să stingă-al țerii chin.
 Dor crunt de răzbunare! greu, aspru jurământ!
 Ce sapă 'n întuneric un larg, profund mormânt!

Ici, colo, prin poiene stau pâlcuri de oșteni:
 Arcași de la Soroca, năpraznici Orheieni,
 Aprozi, copii din casă, curteni și lefegii,
 Toți oameni tari de vână și oțeliți în foc,
 Deprinși a-și trăi traiul în timpi de voinicii
 Și-a da mâna cu moartea fără a mișca din loc.
 Ei poartă pe-a lor frunte, pe brațele lor groase
 Și 'n piepturi brazde multe, hieroglife sfinte
 Cu paloșul săpate, ce spun și-aduc aminte
 De lupte urieșe, de fapte glorioase.
 Și 'n viață-i fie-care și-au câștigat un nume.
 O falcică poreclă, un titlu de strămoș:
 Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoș,
 Ursul și Pală-dalbă, Grozan și Sparge-lume,
 Eroi de vechi balade ce s'au păstrat în minți
 Trecând în moștenire la fii de la părinți.

Lungiți pe mușchiul verde și domolind fugarii
 Ce sburdă pe 'ntuneric și desfrunzesc tufarii,
 Voinicii buni de luptă și bucuroși de glumă,
 Astfel grăiesc:

— „Grozane! ce-o fi ziua de mâni?”

— „O fi la unii mumă, o fi la alții ciumă,
„Amară pentru Lifte, și dulce la Români“.

— Amin! să dea Domnul!“

— „Va da, măi Pală-dalbă!

„Și-o fi precum la Baia, n'o fi ca'n Valea albă
„Unde-am văzut pe Ursul gonit de șese Turci“.

— „Gonitu-m'au pe minc, dar i-am urcat în furci!

— „Va fi precum la Scheie unde-ați văzut în silă
„Maghiari schimbați în iepuri, și-un Purice 'n Movilă.

„Va fi precum la Lipneș cu dumbrăvioara verde,

„La Racova pe unde și azi Turcul se pierde,

„La Grumăzești, pe maluri, unde cazacul jură

„Pe mine, chiar pe mine m'au încrestat la gură!“

— „Te-au încrestat păgânul, dar când el vru de viu

„În not să treacă Nistrui, o păși rău, fârtate,

„Căci de pe mal în fugă tu i-ai sărit pe spate

„Și l-ai trimis sub Nistru să-și cate un sicriu“.

— „Bine-i făcuși, Grozane! E scris în cele sfinte:

„Chiar apele să fie vrăjmașilor morminte!“

— „Așa e țeara noastră!„ e bună pentru vii,

„Și pentru morți e bună“.

— „De-aceea 'n astă țeară

„Vecinii dau năvală cu sutele de mii.

„Urând viața la dânși, le place-aici să piară!

— „Le place, dar, Păune, și noi le facem placul.

„Ei cred c'aici e raiul, și-aici găsesc pe dracul“.

— „Și cum să nu-l găsească urdiile nebune

„Când Ștefan e 'n picioare, când versul lui ne spune:

Ștefan, Ștefan Domn cel Mare

Seamăn pe lume nu are

Decât numai mândrul Soare!

Din Suceava când el sare

Pune pieptul la hotare

Ca un zid de apărare!

Brațul lui fără 'ncetare

Bate oardele tătare,

Bate cetele maghiare,

Bate Leși din fuga mare,

Bate Turci pe smei călare

Și-i scutește de 'ngropare!

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
 Țeara-i mică, țeara-i tare
 Și vrăjmașul spor nu are!

— „Trăiască Ștefan Vodă!... Mulți dușmani vin la noi,
 „Dar cât vin de năpraznici, puțini fug înapoi”.
 — „Păcatul lor îi mână, sărmanii, ca pe-o turmă,
 „Și moartea le stă 'n cale, și moartea le stă 'n urmă”
 — „De-accea la Moldova vezi floare lângă floare.
 „E îngrășat pământul cu sânge”.

— „Așa-i frățioare:

„Dar cresc bujorii mândri din sânge de Român
 „Și pălămida neagră din sânge de păgân!”

Sub cerul ce s'aprinde și 'n clipă iar se stinge.
 Vărsând pe a lor fețe lumini fulgerătoare,
 Așa grăiesc bărbații ce somnul nu-i atinge
 În așteptarea vie a zilei viitoare.

Și poalele pădurii sunt palid luminate
 De flăcările roșii ce pâlpăie în sate
 Și 'n tabăra vecină orgia cea nebună
 Ca marea depărtată vuește sub furtună;
 Iar în frunziș Românii topoarele-și descântă
 Și caii lor dismiardă, și 'n umbră vesel cântă:

„Sunt Român cu patru mâni,
 „Și am leacuri de păgâni:
 „De Tătari am o săgeată,
 „De Turci pala mea cea lată,
 „De Litfeni un buzdugan
 „Și de Unguri un arcan!”

V.

ȘTEFAN CEL MAR '

În mijlocul pădurii este-o poiană lungă
 Și largă ce foiește de oameni ca un roi.
 La capătul-i din dreapta se prelungește-o strungă,
 Prin care ostășimea curge ca un șoiu.
 Ea intră în poiană și se așează 'n rânduri,
 Privind la o colibă de ramuri de stejar,
 În care-o umbră mare de om plecat sub gânduri
 Stă pe genunchi, se 'nchină în față cu-un altar.

Deodată o lumină fantastic izbucnește
 Din zece 'nalți mesteacăni cu fruntea 'nflăcărată,
 Coliba se deschide, umbra se scoală, crește
 Și splendid, maiestooasă la oaste se arată.
 Un lung fior pătrunde mulțimea 'n admirare,
 Toți zic: „E Ștefan! Ștefan!”

Dar! Ștefan e, cel Mare!

Iată-l cărunt, dar încă bărbat între bărbați
 Ca muntele Ceahlăul prin munții din Carpați!
 El întrunește 'n sine o triplă maiestate:
 Acea care-o dau anii la conștiinți curate,
 Acea care resfrânge a tronului splendoare,
 Și-aceea întipărită de faima 'nvingătoare.
 Timpul i-au pus coroană de-argint, țeara, de aur
 Și gloria măreață i-au pus cununi de laur.

Pe falnicii săi umeri, cu anii, sunt clădite
 Nepieritoare sarcini de fapte strălucite;
 Dar, ani și fapte, Ștefan nu simte-a lor povară,
 Căci dragostea moșiei, ca sfânta primăvară
 În sânu-i înflorește și îl întinerește
 Pentru salvarea țerii, când țeara pătimește.

Erou plin de lumină, el e menit în lume
 Pe seculul ce-l vede să sape al său nume
 Și să răspândă raze pe seculi viitori,
 Precum un soare splendid ce sparge deșii nori.

Ființă de-o natură gigantică, divină,
 El e de-acei la carii istoria se 'nchină,
 De-acei carii prin lume, sub pașii lor, cât merg,
 Las' urme urieșe ce 'n veci nu se mai șterg,
 A căroră legendă departe mult se 'ntinde
 Și 'nchipuirea lumii fantastic o aprinde.

Măreț în a sa umbră un timp întreg dispare,
 Căci Dumnezeu pe frunte-i au scris: *Tu vei fi mare!*

În mijlocul poienei el se înaintează,
 Se urcă pe-o movilă și astfel cuvintează:
 „Români de toată țeara! Boieri, vechi Căpitani,
 „Și voi, feciori de oaste!... Sunt patru-zeci de ani,
 „Moldova, la *Dreptate*, pe soarta ei stăpână,
 „Mi-au pus pe cap coroana și buzduganu' 'n mână
 „Prin cel A-tot-puternic ce apele închiagă
 „Păstrat-am până astăzi corona mea întreagă
 „Și buzduganul teafăr, de și pe mulți dușmani
 „I-au doborât, lovindu-i, în patru-zeci de ani!
 „Dușmani din fundul lumii, păgâni, dușmani vecini,
 „Si cine-ar putea crede?... chiar dușmani frați creștini!
 „Trufași cu toți, sălbatici, lacomi, vicleni și orbi,
 „Care 'mpregiurul țerii, precum un cârd de corbi,

„Stau gata s'o sfâșie... dar n'au vrut Dumnezeu,
 „N'au vrut Moldova, țeară—vitează, n'am vrut eu!...
 „Pe Radu, Aron Petru, și Tepeluș hainul
 „I-am frânt!... Maniac Tătarul și Matiaș Corvinul
 „I-am frânt!... chiar pe Sultanul Mehmet-Fatih l-am frânt!
 „Și-alți mulți carii pierit-au ca pulberea în vânt.
 „Voi îi cunoașteți bine, vitejii mei oșteni,
 „Voi, pardoși de la Lipneț, vultani din Războieni,
 „Zimbri fioresi din codrii Racovei, aprigi smei
 „Din Soci, din Catlabuga, din Baia, de la Șchei.
 „Apărători ai Crucii, voi îi cunoașteți bine,
 „Căci pentru-a lor risipă ați războit cu mine
 „Prin șesuri, munți și codri, pe iarnă, toamnă, vară,
 „Făcând din pieptul vostru un zid, hotar de țeară,
 „Roșind cu-a vostru sânge fierbinte, plin de viață.
 „Siretul, Prutul, Nistrul și Dunărea măreață,
 „Stând veșnic în picioare, în veci neodihniți,
 „De arma, sora voastră, în veci nedeslipiți,
 „Fără copii, soție, o! dragii mei vultani,
 „Și 'n luptă, tot în luptă, de patru-zeci de ani!

„Și-acum, când armăsarii Osmanului mărit
 „Aruncă largi nechezuri din mândrul Răsărit,
 „Când Mohamed pe ceruri și-au asvârlit hamgerul
 „Ce, ca o semi-lună, cutrieră tot cerul;
 „Când noi oprim cu pieptul furtuna păgânească,
 „Ferind de-a sale valuri amvona creștinească;
 „Acum cânt toți creștinii, Regi, Domnitori, popoare,
 „Ar fi, ca frați de cruce, să 'mpartă-același soare,
 „Priviți!... Pe cerul negru se 'ntinde un roș de sânge,
 „Din depărtare suflă un vânt ce geme, plânge
 „Și spune că în zare ard sate și orașe;
 „Că fiare fără nume ucid copii în fașe;
 „Că țeara e 'n nevoie, că mor Români sub chinuri,
 „Că fete mor sub silă, că pruncii mor în-sănuri!...
 „Și cine oare face această făr-de-lege?
 „Un Domn vecin, prietin, un Domn creștin, un Regel!
 „Albert, Craiul Lehie!...

„Albert, de cap ușor
 „Făcut-au un vis mare de Rege 'nvingător,
 „Dar n'are el, sărmanul, așa de largă mână,
 „Să poată 'n ea cuprinde o patrie română!
 „Nici au agiuns Moldova de râsul mișeliei,
 „Ca s'o răpească 'n ghiare-i un vultur de-a Lehie!

Cât va fi 'n cer 'o cruce si-un Ștefan pe pământ
 „Nime nu va deschide Moldovei un mormânt!
 „Cât vor călca dușmanii în țeară de Români,
 „Ei robi vor fi în țeară, dar veșnic nu stăpâni.

„Decât Moldova 'n lanțuri, mai bine ștearsă fie!
„Decât o viață moartă, mai bine-o moarte vie!

„Români din toată țeara, Boieri, vechi Căpitani,
„Vbi toți ai miei tovarăși de patru-zeci de ani!
„Când Albert ne menește robie, rele soarte,
„Răspundeți, ce se cade lui Albert?...”

— „Moarte, moarte!”

Strigă poiana: „Moarte!” pădurea clocotește,
Și-un soare roș în ceruri de-odată se ivește.

— „Fie! le zice Ștefan, fie cum cereți voi...

„La arme! și pe moarte! căci Domnul e cu noi!”

VI.

A S A L T U L

Gonise vântul nopții furtunele cerești,
Lăsând acuma rândul furtunei omenеști,
Și soarele 'n splendoare din neguri răsărise,
Părea că vrea s'admire pe-acel ce se fălise
„Că lumea îngrozită, privind spre Răsărit,
„Vedea-va 'n loc de soare al său chip strălucit”.

El primblă ochi de aur pe tabăra leșească
Superbă! împregiuru-i având ca s'o 'ntărească
Un lung ocol de care, legate strâns cu lanțuri,
Ocol armat cu tunuri și 'ncungiurat cu șanțuri.

Armata e 'n picioare! Puternica armată
Cu-a sale lungi scadroane în larg cuadrat formată
Ocupă după șanțuri al taberei câmp 'nalt,
Stând gata să respingă Românii din asalt.

Mii, mii de lănci cu flamuri se văd fâlfâitoare,
Ca trestii dese din bălți, când suflă vântul.
In aer sbor nechezuri, comenzi răsunătoare,
Și caii 'n neastâmpăr frământă 'n loc pământul.

Iar Albert, mândrul Rege, în mijloc pe-o 'nălțime
Privește cu 'ngâmfare frumoasa lui oștime.
Călare pe-un cal sprinten din stepele Ucrane,
El are lângă dânsul un grup strălucitor
De Palatini, de Hatmani sleiți pe caii lor,
Și steagul înainte-i cu semne suverane.

La dreapta, sub pădure, româna oaste-apare
In pâlcuri și în cete pe câmp orânduită
Și fie-care ceată de luptă pregătită
Cu-un tun cu septe țevii purtat pe roți ușoare.

Hotnogi numiți de Ștefan comandă Călărașii,
Aprozii, Lefeciii, Curtenii și Arcașii.

Iar Ștefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu-l lasă,
De-a țerii boierime și de copii din casă.

Sub dânsul are Domnul un smeu, un Moldovan,
În stânga lui pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
În mână-i buzduganul domnesc, care 'n războaie
Ca brațul care-l poartă în veci nu se îndoiaie,
Și pe de-a-supră-i steagul, amenințând furtuna,
Cu bourul, cu steaua, cu soarele și luna.

Precum doi nori pe ceruri stau față 'ntunecoși
Și merg unul spre altul, dând fulgeri luminoși,
Armatele dușmane, crunt-amenințătoare
Răspând din ochi, din arme, luciri fulgerătoare.
Și Liftii și Românii privesc în nerăbdare
Unii la Rege, alții la Domn, și fiecare,
Dorind, pândind semnalul războiului...

De-odată

Ștefan ridică steagul dând semn l'a lui armată.
„Ura!...” trei pâlcuri dese de cei mai buni arcași
Plecând, pe câmp se 'nșiră în grupe de hărtași.
Voinicii merg în fugă spre lagăr, îndrăsneți.
Din arcele lor nalte trăgând mii de săgeți
Ce vâjje 'n desimea scadroanelor leșești
Și prind răsad de moarte în piepturi omenеști.

Dar tunurile-ascunse în lagăr, după care,
S'aprend, scoțând pe gură mortală detunare
Și mulți dintre arcașii departe 'naintați
Cad morți, scâlțați în sânge, de glonțuri fulgerați.
Tovarășii lor grabnic atunci se întrunesc,
Dau semne de 'ngrozire, la fugă se găsesc,
Cercând s'atragă Leșii din tabără afară.

Dar Leahul nu-i urmează, cercarea li-i zadară!

— „Vezi Litfa! zice Boldur, stă 'nchisă la ocol.
„Nu vrea, nu îndrăznește să iasă 'n câmp, la gol”.

— „Vom merce noi la dânsii! Românul Domn răspunde,
„În taberi lăntuite stim noi cum se pătrunde.
„Tu, Boldur mare Hatman, și tu Coste păharnic,
„Precum se cade vouă, îmi place a fi darnic
„Făcându-vă cu mine părtași la zi de fală.
„În dușmanii Moldovei acu să 'ntrați năvală
„Cum intră leu' 'n turmă și paloșul în coaste!”
Pe loc semeții Coste și Boldur, capi de oaste
S'au dus, s'au pus în fruntea Românilor, strigând:
„La foc copii!” și grabnic plecat-au alergând.

Vuește aprig câmpul și armele răsună,
Și tunurile crunte ca tunete detună.

O grindină de glonțuri grozav-ucigătoare
În cetele române duc moartea 'ngrozitoare;
Dar ele ne 'ngrozite, fără înceta de loc,
Pășesc tot înainte sub viscolul de foc.

Mulți le rămân în urmă rupți, morți, căzuți pe brânci!
 Ei sbor și-ajung în număr la șanțurile-adânci.
 „Năval cu toți în lagăr, năval! oastea răcnește,
 Din cer ne vede Domnul, și Ștefan ne privește!”

Și toți s'aruncă 'n șanțuri, dau unii peste alți,
 Cei mici, ușori, în grabă s'acață de cei nalți,
 Le sar pe umeri sprinten, ca tigrii se izbesc,
 Cu unghile de maluri se prind, se opintesc,
 Se urcă prinși de lanțuri, de-a tunurilor buze
 Și pintre mii de săbii și mii de archebuze
 Ce-i taie și-i răstoarnă în șanțuri fărămați,
 Ei pun picioru' 'n lagăr, puternicii bărbați!

Zadarnic Ceremișii doșiți de după care,
 Indreaptă groase tunuri, le 'ncarcă, le dau foc,
 Românii, de-ai lor dușmani deprinși a-și bate joc
 Într'înșii dau izbire cu-o aprigă turbare,
 Li pun sub coasa morții, în tabără-i resping,
 Și grabnic, care, tunuri, în șanțuri le împing
 Și fac podișuri late cu trupuri sângeroase,
 Ce mor în vaet jalnic și 'n chinuri dureroase.

Atunce Craiul zice: „O! frate Sigismund!
 „Zărești tu Moldovenii în lagăr, colo 'n fund?”
 — „Dar! Sigismund răspunde; zăresc o biată turmă.
 „Nici unul însă teafăr nu-și va călca pe urmă!”
 — „Nici unul viu, nici unul!” Zic Leșii împregiur,
 Și Herbor Lucasiewicz, viteaz cu părul sur,
 Se duce să avânte armata cea crăiască
 Și cu Românii aprigi în piept să se lovească.

Ca niște mari balauri cu lungi coarne-ascuțite,
 Scadroanele în sgomot de tropot sunător
 Se mișcă, saltă'n copce; apoi luându-și sbor
 Cu lăncele plecate la fugă-s răpežite.
 Dar Costea și cu Boldur, tovarăși de izbândă,
 Ținând în frâu avântul Românilor semeți,
 Le strigă: „Stați aice! toți după cai, la pândă.
 „Să trageți țintă-n Litfe o ploaie de săgeți!”

Și cum veneau grămadă scadroanele sonoare,
 Descalecă arcașii, gătesc arcele lor,
 Trag, strunele vibrează, sunând sbârnietoare,
 Mii de săgeți trec iute sub soare ca un nor
 Si intră prin scadroane cu-o aspră vâjăire,
 Ducând cu ele groază, durere și pieire.

Intregi șiruri de oameni din fugă săgetați,
 Se pleacă morți pe coame, cad grabnic răsturnați.
 Mulți cai zac lângă dâșii și mulți, atinși la nări,
 Fug, târâind cadavre cu un picior în scări.
 Dar Herbor Lucasiewicz răcnește: „Înainte!”
 Si lunțile scadroane 'nainte merg grămadă,
 Pân' ce topor cu lance și buzdugan cu spadă
 S'ating în zinghenire sub soarele fierbinte.

Atunce mândrul soare, ce spre apus plecase,
 Oprit în a sa cale, văzu cu ochii roși
 Un furnicar de moarte ce aprig se 'ncleștase,
 Un iad grozav de demoni, sălbatici, feroși,
 Sărind, urlând ca fiare, mușcându-se, scrâșnind,
 Rupând, lovind orbește, dând moarte și murind!

Românii în scadroane intrau ca 'ntr'o pădure,
 Clădind movili de leșuri sub sdravănul topor
 Și coasa ne-obosită și harnica secure
 Sburau abătând caii sub călăreții lor.
 Iar ulii din Soroca, și scripătorii din Vrancea
 Cu lancea cângiuită în gloată pătrundeau
 Și răsturnau cu cangea, și străpungeau cu lancea
 Și trupurile moarte cu trupuri le-ascundeau.

Dar și Lehimea cruntă făcea parte grozave
 În cetele române trecând ca prin troian.
 Bravi, ne 'mpăcați, teribili sub armele lor brave
 Curgea o dără lungă de sânge pământean.
 De-odată prin oștime o veste au trecut:
 „Herbor sub buzduganul lui Boldur au căzut!”
 „Herbor e mort!” Stau Leșii pătruși, încremeniți,
 Scot șoapte îngrozite, prin ranguri răslețiți,
 Pierd cumpătul, pierd capul, svârl armele 'n văzduh,
 Dau dosul, și fug iute, goși de-al spaimii duh.

Iar Craful trist, cu palma lovindu-se pe frunte,
 Suspină: „O! Toporski, o veteran cărunte!
 „Privește, fug mișei! fug toți, fug mic și mare!
 „De-acum în tine singur e singura-mi sperare!”

VII.

L U P T A

Toporski veteranul cu-o ceată mai aleasă
 Lui Albert se închină și pleacă la războiu.
 Pe loc bătrânul Cârjă în cale-i vrând să iasă,
 De lângă Ștefan pleacă cu buni viteji de soiu.
 Ei vin călări în grabă, aprinși de răzbunare,
 S'apropie; iar Cârjă, sburând în fuga mare,
 În fața lui Toporski s'oprește și-astfel zice:
 „Toporski! din doi unul, e scris să piară-aice!
 „Ori tu, ori eu; sus pala, și vin' la luptă dreaptă.
 — „Cârjă! răspunde Leahul, ai minte înțeleaptă,
 „Dar inimă nebună, Eu te cunosc pe tine;
 „Ești leu năprasnic, însă și tu mă știi pe mine,
 „Căci în mai multe rânduri luptat-am înainte,
 „Pe când aveam braț verde și inimă fierbinte.
 „Nici tu, vechiul meu dușman, nu m'ai învins pe mine,
 „Nici eu n'am avut parte să te înving pe tine;

„Ce dar n'am putut face în focul tinereții,
 „Pute-vom face oare sub iarna bătrâneții?
 „O! Cârjă! barbe albe purtăm acum noi doi,
 „Și lupta, draga luptă, nu mai e pentru noi,
 „Privește! alții, tineri, 'stau împregiurul meu,
 „Demni adversari acelor de pe 'mpregiurul tău.
 „A lor e acum e rândul, frate. Noi, veteranii,
 „Șoimi învechiți, de-oparte să stăm privind șoimanii.
 „Vin' cole lângă mine, și nu fii dușman mie,
 „Căci vârsta între oameni stinge-ori-ce dușmănie!"

Răspunde-atunce Cârjă: „Toporski, ai dreptate,
 „Ades e rece pieptul și inima tot bate!"
 Apoi, mărimdu-și glasul, el strigă la ai săi:
 „La luptă, voi șoimanii, la luptă, feții mei!"
 — „La luptă!" strigă însuși Toporski 'n mare glas,
 Și amândoi bătrânii de-oparte s'au retras.

Pe loc ambele cete aprins electrizate
 Scot paloșele 'n soare cu-un freamăt de oțel.
 Ochirile prin aer se întâmpină 'ncruntate,
 Căci fie-care-alege un dușman pentru el.

Plecând apoi cu toții strâng frăele, dau pinteni,
 În sprintene desghinuri își saltă caii sprinteni,
 Si sbor pe-aripa urii, cu-avântul de nălucă,
 Și intră ceată 'n ceată și 'n luptă se apucă.

Pământul ropotește sub tropot de copite,
 Văzduhul strălucește de arme ascuțite,
 Iar paloșele albe ciocnindu-se 'n loviri
 Dau foc, dau moarte cruntă, dau aspre zingheniri.

În clipă cad sub ele, străpunși, scăldați în sânge
 Iarmeric Mazovitul ce 'n două părți se frânge,
 Si Buhtea părcălabul cu-o largă brazdă 'n piept,
 Și tânărul Cozjatic lipsit de brațul drept.

Grodeck, zis *falcă-tare*, în crudul său avânt,
 Precum un vier de codru, se 'nainta prin gloată
 Si sabia 'mpregiuru-i făcea o largă roată.
 Ce se 'nvârta la soare și șuera în vânt.
 Cădeau victime multe sub arma ce sbura.
 Si Grodeck în turbare pe rând le număra,
 Călcând tot înainte pe victimele sale.
 Când iată, din mulțime apare drept în cale
 Balaur de la Galu ce poartă ușurel
 O ghioață monstruoasă cu dinții de oțel.
 Grodek răpede spada-i în pieptul lui Balaur!
 Sângele curge! pieptul greu muge ca un taur,
 Dar ghioața se abate!.., Sub crunta-i lovitură
 Sbori crierii lui Grodeck și dinții toți din gură.
 Iar Leahul, cladă moartă, greu cade pe pământ
 Ne'ndeplinind în viață grozavu'-i jurământ.

Coman de la Comana cu Velcea, șerpe iute,
 Privesc din depărtare cum vine și cum saltă
 Un cal de soiu ogarnic, deprins a vâna ciute
 C'un voinicel subțire ca trestia de baltă.

— „Cine să fie oare cel căpitan frumos?”

— „E Biela, păr de aur, cu mijloc mlădios”.

— „Vânat de soiu e, frate!”

— „E puiu de palatin!”

— „Aține-te dar, Velceo”.

— „Comane, mă ațin”.

Și amândoi la pândă se pun în a lui cale,
 Coman cu brațe goale și Velcea cu o coasă.
 Venea fugaru' 'n salturi, sburlind coama-i pletoasă,
 Venea voiosul Biela pe câmpul cel de jale,
 Și pala-i când de-o parte, când iar de altă parte,
 Tăind în carne vie, făcea ochiuri deșarte.

De-odată Velcea sare, sub cal se ghemuește
 Și calu' 'mpuns le glesne din fugă poticnește,
 Turtind sub el pe Velcea; iar mândru'-i căpitan
 Il svârle peste capu-i în pieptul lui Coman.
 — „Bine veniși la mine!” îi zice urieșul
 Și'n brațele-i de schijă, râzând, grozav îl strânge,
 Cât pieptul îi sdrobește și oasele îi frânge,
 Apoi între cadavre, pe câmp, aruncă leșul...

Gorow și Zablotowski combat de-laolaltă
 Cu Stroe Vlad, Hotnogul, și cu Șoltuzul Daltă.
 Umăr de umăr, coastă de coastă, om și cal
 Se strâng, se prind cu ură în cleștet infernal,
 Voind a se absoarbe de pe a lumii față
 Cu partea lor de soare, cu partea lor de viață.
 Și sângele din piepturi, din frunți, mereu se scurge
 Și pe sub cai de-alungul el gălgăie și curge.
 Crâncenă luptă! Moartea de-asupra se arată,
 Face un semn, alege, și cleștetul deodată
 La semnu-i se desprinde, lăsând pe câmp să cadă
 Gorow și Zablotowski, amici, a morții pradă,
 Iar caii lor ca dâșii nedăspărțiți, cu dor
 Se duc nebunii prin lagăr, chemând stăpânii lor.

Glence din Pocuția sub Udrea se doboară.
 Udrea e prins de Cziusko, dar singur se omoară,
 Strigând în desperare: „Ah! zece morți mai bine
 „Decât o viață lungă și zile cu rușine!”

Corbaci retează capul baronului Huminski,
 Ciolpan apusă 'n brațe-i pe junele Tenczynski
 Și merge de-l depune lui Ștefan, la picioare.
 Apoi se 'ntoarce iute la nouă vânătoare.

Zbaloș pe-un cal de câmpuri, Negrea pe-un cal de munte
 Se întâlnesc cu ochii și-aleargă să se 'nfrunte.
 Izbindu-se 'n mulțime cu-avânt spăimântător,
 Crunt se lovesc din fugă cu paloșele lor,
 Lovire fulgerândă și Leahului fatală!
 El cade jos!... în mâna-i se frânge a sa pală,
 Dar Negrea, viteaz darnic, îi zice: „Frate Zbaloș,
 „Pe-un om căzut nu-mi place să cadă al meu paloș.
 „Te scoală, mergi în pace cu zile de la mine
 „Ar fi păcat să piară un bun viteaz ca tine!”

A zis, calu'și întoarce și 'n gloată se răpede,
 Lăsând în urmă-i Leahul; iar Cârjă, care-l vede,
 Ii strigă de departe: „Ani mulți, Negreo, nepoate!
 „Brațul ce nu dă moarte când poate, multe poate!”

Și glăsuind, el vede a lui Toporski ceată
 Ciuntită, risipită, și 'n tabără-alungată,
 Fugând cum fuge spaima lipsită de rușine...
 Și simte mândrul Cârjă o mare vâlfă 'n sine.

Iar cainicul Toporski cu fruntea obosită,
 Șoptește vărsând lacrimi! „O! soartă mult cumplită!
 „Eu, tare-odinioară, vechiu arbor al Lehieii,
 „Pierdut-am frunzi și ramuri sub vântul vijeliei!
 „Iată-mă 'nvins!... O! Cârjă, de-acum sânt robul tău!”
 — „Rob, tu? nu mi-ar ierta-o prea sfântul Dumnezeu!
 „Când un popor de oameni se 'nchină ție, mie,
 „Un tu, și-un eu, Toporski, nu cade în robie!”
 Așa grăiește Cârjă, bătrânul înțelept,
 Și singur merge vesel la Ștefan Domnul drept,
 „Ce-i zice: „Ani mulți, Cârjă! tu fală mi-ai făcut
 „Ca tine fie-ți neamul viteaz și priceput!”

Apoi către oștimea pe lângă el rămasă:
 „Acum e rândul nostru, Boieri, Copii din casă!
 „Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor,
 „Ce trece și răstoarnă ca trăsnet răzbitor,
 „Dați vânt armelor voastre! pe cai, și după mine!”

Precum un cârd de vulturi din sferele senine
 Cad iute ca un fulger pe-o pradă ce zăresc,
 Românii, duși de Ștefan, în lagăr se izbesc!
 Nimic nu le rezistă. nici tunuri, nici desime,
 Nici șanț, nici zid de care, nici deasă călărimă,

Căci ei răstoarnă 'n treacăt, și darmă, sfarmă 'n clipă
Scadroane, tunuri, corturi, și pun tot în risipă.

Fug Leșii, fug Cruciații și fuge însuși Craiul.
Ii duce Domnul Ștefan cum vântul duce paiul;
Iar tabăra leșească un lung pustiu rămâne
Sub apriga furtună a cetelor române!

Când suflă vântul toamnei prin codri veștejiți,
Copacii plini de frunze sunt astfel sguduiți
Și crengile căzute, și frunzele uscate
Pe câmpi în depărtare sunt astfel semănite.

VIII.

A R A T U I.

Armata glorioasă e frântă, risipită
Ca munții de nisipuri în Africe pustii.
Intr'un vârtej de spaimă din urmă-i fugărită
Prin văi, prin munți, prin codri, prin râpi și pe câmpii.
Iar Craiu' 'n desperare, din dealul Catilinei
Privește printre lacrimi frumoasa lui armată
Ieri floarea vitejiei, azi, vai! prada rușinei,
Cum fuge ca un nour sub zare 'mprăștiată.
Și-acum el se găsește cu adevărul față!
Slab, mic, fără trufie, văzându-și înainte
Spectacolul pieirii ce-i dă fiori prin minte,
Și 'n urmă-i alt spectacol ce sufletu-i înghiață.

Pe-un șes întins și galben, sub arșița de soare,
Cinci sute pluguri ară pământul țelinos.
Și Domnul Ștefan însuși, cu fruntea în sudoare,
Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunzos.
Opt mii de Leși de oaste, legați cu frâu' 'n gură,
În loc de boi, la juguri se opintesc trăgând;
Ei traq mereu, și fierul greu mușcă 'n bătătură,
Și unii gem, și alții cad pe genunchi plângând!
Dar biciul îi lovește și lancele-i împung...

Se scoală 'n brânci și iarăși trag brazde pe pământ!
Multi dintre ei sărmanii în capăt nu ajung
Și chiar în a lor brazde găsesc a lor mormânt!
Românii cu glas apriq îndeamnă ca să 'ntindă,
Strigând: Hăis, ța, Litfene; hăis, ța, haram de plug!
„Tu-mi preșătiseși juțul, eu mi te-am pus în jug.

„Hăis, ța...” Apoi din urmă aruncă 'n brazde ghindă.

Iar Ștefan la tovarăși le zice cu glas tare:

„Așa scrie Românul a sale fapte mari,

„Cu fieru' 'n brazdă neagră! Românul astăzi are

„Pământul său drept carte și pluguri cărturari.

„Aici pe unde astăzi e numai câmp, otavă,

„Umbri-se-vor urmașii sub *Roșia-Dumbravă!*”

Trecut-au patru secoli din ziua cea fatală,
Când se 'ngropă 'n țărână a dușmanilor fală!
Și faptul cel istoric, sub formă legendară,
Din neam în neam Românii îl povestesc în țeară.

Priviți! lâng'o dumbravă stă tabăra de care,
Flăcăi voinici șed roată pe lângă un foc mare
Mirându-se 'ntre dâșii cum vreascurile 'n foc
Ca niște șerpi se mișcă, sucindu-se în loc,
— „Știți voi de ce stejarul, arzând, plânge și geme?
(Intreabă-un Român ager pe care-a nins de vreme),

„Cole 'n astă dumbravă copacii urieși

„Sunt locuiți, se spune, de suflete de Leși.

„Pe timpul bărbăției au prins Ștefan cel Mare

„O oaste de năvală și-au pus-o ca să are;

„Iar în pământul negru cu sânge-amestecat

„Spre lungă pomenire el ghindă-au semănat!”

El zice și dumbrava se pare că roșește,
Și-un aspru glas de vultur în noapte se trezește.
El zice, focul arde, dumbrava luminând,
Prin crengile frunzoase trec umbre suspinând!

(* Februarie, 1872 Mîrcești). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, VI, p. 50, Mai 1872.

2. RASBUNAREA LUI STATU-PALMA

Urieșul Strâmbă-lemne cu-al său gemin Sfarmă-Piatră
Au văzut căzând potopul ș'au trecut potopu 'n not.
De când sânt povești în lume și se spun pe lângă vatră,
Ei duc zile cu piticul Statu-palmă-Barba-cot.

Amândoi pe-o vale verde, la picioarele-unui munte
Lungiți unul lângă altul, stau grăind în limba lor.
Dar ei sunt în neastâmpăr. Când și când pe a lor frunte
O gândire 'ntunecată se întinde ca un nor.

— „O cunoști pe Trestiana, frate? zice Strâmbă-lemne.
 — „O cunosc!... când se arată, soarele îi face semne,
 „Căci, de când Ileana mândră n au văzut el așa floare...
 „Ca Ileana Cosinzana, fata-i chiar ruptă din soare!”

— „Bine zici, dar nu-mi stă 'n minte cum l'ăsa frumoasă fată
 „Buturuga Statu-palmă au putut să fie tată!”
 — „Pomul nalt, frumos răsare din sămânța cea mărunță,
 „Ș'apoi știi tu că Pepelea vornicel i-au fost de nuntă!...”

Urieșii, stând pe coate, au trântit un hohot mare
 Cât s'au răsunat pământul într'o lungă depărtare
 Și toți vulturii din codri, ridicându-se pe vânt,
 S'au nălțat în nori să vadă ce minune-i pe pământ?

Apoi iar, căzând pe gânduri, Sfarmă-piatră zice: „Frate,
 „Câte stânci de aur pline și de pietre nestimate
 „Le-aș da vesel Trestianeii, toate zestre ca să-i fie,
 „De-ar vroi cu mine fata să se lege 'n cununie”.

— „Ca și tine, zise grabnic Strâmbă-lemne, ca și tine
 „Câte lunci, păduri și codri de cântări și de flori pline,
 „Câte păsări vii, măiestre, șoimi și pajuri nădrăvane,
 „Păuni mândri, fulgi de soare, dulci minuni aeriene,

„Câți lei, pardoși, căprioare, cerbi cu coarnele de aur,
 „Cuiburi de privighetoare, cuiburi scumpe de balaur,
 „Frunzi și fructe, umbra dulce și codreana armonie,
 „Toate-ar fi a Trestianeii de-ar vroi a mea să fie:”

— „A ta! strigă Sfarmă-piatră în văzduh făcând un salt
 Și-apucând în a sa mână un gigantic bolovan.
 — „A mea!” strigă Strâmbă-lemne, ridicând un stejar nalt
 Și 'nvârtindu-l pe de-asupra-i ca un groaznic buzduhan.

Iată că un răcnet jalnic sus pe munte se aude!
 Urieșii se 'ntorc iute, părăsind armele crude,
 Și zăresc pe Statu-Palmă de-a lungul pe deal sărind
 Și 'ncurcat în a sa barbă ca un ghem rostogolind,

Sfarmă-piatră-i ține calea și-l ridică 'ncet pe palmă.
 — „Săriți, voi urgia lumii! săriți!... țipă Statu-palmă.
 „Răsturnați copaci în codri, măcinați dealuri și stânci,
 „Astupați cărări și drumuri, turburați apele-adânci,

„Puneți stăvili netrecute sus din ceruri până jos...
„Trestiana, Trestiana, mi-au răpit-o Făt-frumos!”
— „Făt-frumos pe Trestiana!...” strig turbații urieși
Alergând, unul spre codri, celalalt spre munții pleși,

Atunci lumea îngrozită crezu că-i pieri norocul!
Sfarmă-piatră cu largi pasuri calcă munte după munte
Trece râuri fără poduri și prăpăstii fără punte,
Lăsând urme de cutremur la tot pasul, în tot locul!

Unde vede-o stâncă naltă, el o macină cu palma,
Bolovanii sub picioare dau de-a dura, dau de-avalma,
Și cu piatra măcinată și cu pietrele-aruncate
El iezește, bate, umflă râurile tulburate.

Culmile trec peste șesuri, apele trec peste maluri,
Valuri mari se sparg în sgomot, răpezite peste dealuri,
Dar nici clocotul lor aprig, clăbucind, fierbând în spume,
Nici chiar troncățul de sdraveni bolovani în rostogol

Nu 'ngrozesc ca Urieșul ce s'arată crunt în lume
Cu fălci negre scrâșnitoare, cu ochi roși, cu pieptul gol.
El apare pe sub nouri ca un munte de turbare
Ce amenință pământul să-l turtească 'n răsbunare!

Ca și dânsul Strâmbă-lemne, uragan de vijelie,
Intră 'n lunci, păduri și codri, ducând viscol, ducând larmă,
Plopul nalt l'a lui suflare ca o creangă se mlădie,
Ulmu cade, fagul crapă și stejarul gros se darmă.

El pătrunde prin desime, trece iute prin zăvoaie,
Și sub brațul său puternic totul pârae, trosnește,
Tot se rupe, se răstoarnă, se sucește, se îndoiaie.
Și-un troian de crengi, de arbori, pe-a lui urmă se clădește.

Iată însă mândrul soare că se 'ntunecă de-un nor!
Urieșii stau buimatici, fumegând de-a lor sudoare.
Ridic ochii, și pe ceruri văd trecând în sbor, drept soare,
Făt-Frumos cu Trestiana pe-un cal sprinten sburător.

Trestiana răsturnată lângă-un sân plin de iubire
Strălucea zâmbind în aer ca un vesel meteor.
Făt-frumos cu păr de aur se părea că 'n fericire
Duce raiului din stele al pământului odor.

Piept la piept, gură la gură, ochi în ochi duios privind,
Se ducea, păreche dulce, ca prin vis călătorind,
Urlă 'n vaet Urieșii. Amândoi cuprinși de-odată
În vârtej de nebunie, se fac Dunăre turbată

Și 'n văzduh încep s'arunce, împruscând ca doi vulcani,
Cei mai groși stejari din codri, cei mai sdraveni bolovani.
Sbor copacii către soare, stâncile prin nouri sbor
Și din cer, ca să-i sdrobească, ele cad pe capul lor!

Spun poveștile că-atuncea Statu-palmă dintr'un plop
Chicoti... apoi călare sări pe-un iepure șchiop
Și privind la Urieșii morți pe munte și pe vale,
Zise: „Mica buturugă carul mare mi-l prăvale!...”

(* Iunie 1872). Publ. întâiu în „Conv. literare”, VI, pag. 137, Iulie 1872...

3. ANA DOAMNA

DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI ELISABETA

I.

O veste necrezută în țară s'au lățit:
„Pe Doamna, Ghirai Mirza Tatarul au răpit
„Și-au dispărut în lume pe-un smeu încălecat!”

Frumoasa Ana Doamna e singură 'n palat,
Visând în miezul iernii la blânda primăvară,
Când pasări pribegite se 'ntorc voios în țeară,
Când mugurii dau frunze și câmpii dau verdeață,
Când penele se scaldă în dalba dimineață
Și florile-și pierd roua l'al zefirului scutur.
Visa frumoasa Doamnă cu pruncul ei la sân,
Alb flutur, zâmbind dulce pe-un alb și dulce crin...
De-odată Han Tătarul răpi și crin și flutur!

II.

Tăcutul Miez-de-noapte în stele învălit
Stă 'n lunca pudruiată cu albă promoroacă,
Tintind la luna plină din cerul oțelit
Doi ochi, oglinzi de ghiață, în care luna joacă.

Intind copacii brațe uscate, rugătoare,
 Și frunți pe care iarna au pus a ei cununa.
 Ei par în așteptare să vadă recea lună
 Schimbându-se pe cale-i într'un fierbinte soare.
 Și pînă a lor trunchiuri se văd albind la stele
 Poiene de zăpadă, bălți lucii, cristaline,
 Pe care trec în taină ușoare nourele
 Ca umbre luminoase de palide vergine.
 E totul alb, fantastic în Miezul cel de noapte
 Și lunca pare-un templu în care, fără șoapte,
 Arbori, luceferi, umbre și luna de pe cer
 Asistă la 'nsoțirea morții cu asprul ger.

III.

De odată se trezește pădurea și răsună
 De-un tropot de copite pe ghiață ropotind,
 Și 'n zare se ivește un cal fugând, sărind,
 Urmărit de lupi în fugă, ce urlă împreună.
 E Mirza! e Tătarul, purtând pe Ana Doamna
 Ce strânge lângă sânul ei copilul rumeor;
 E Mirza care sboară cum sboară 'n aer, toamna,
 Un paiu luat de vânturi pe aripele lor.
 Nebun se duce calul de spaimă spumegând,
 Cu nările deschise, cu ochii plini de foc,
 Și lupii după dânsul aleargă toți urlând,
 Aproape să-l ajungă, să-l sfășie pe loc.
 Dar Mirza, Han Tătarul, cu sufletul hain
 Smuncește 'n desperare copilul de la sân
 Și-l svârle 'n urmă!... Vaet amar se 'nalță 'n luncă.
 Lupii s'opresc și cîmul în laturi se aruncă!

IV.

Căzut e copilașul pe o zăpadă moale;
 Iar lângă el, din aer, a luncii nourele
 S'au coborît în grabă, ca blânde îngerele
 Ascunse 'n haine albe cu lungi și albe poale,
 Misterioase umbre, vergine dulci și sfinte,
 Alături cu pruncul s'au pus ele de pază,
 În rând ingenunchiate, încinse de o rază,
 Cu mâinile unite ca pentru rugămintă
 Și pe 'mpregiur aproape stau lupii flămânziți,
 La copilașul fraged având ochi țintiți,
 Și clănțnesc sălbatic, dar nu 'ndrăsnesc a trece
 Prin cercul cel de umbre, și nici voiesc să plece.

Minune!... Iată Doamna! iată duioasa mamă,
 Cu genele în lacrimi, cu brațul plin de sânge!
 Ea vine, prin lupi trece fără a-i băga de seamă,
 Iși ie copilu' 'n brațe, la sân plângând îl strânge,
 Și pleacă însoțită de-un înger nevăzut...

V.

O veste necrezută în țeară-au răsbătut:
 „Ghirai c'un fier în pieptu-i și fiarelor dat pradă,
 „In lunca argintie mort zace pe zăpadă!”

Frumoasa Ana Doamna se primblă 'ntr'o grădină
 Ca dânsa înflorită și plină de lumină,
 Visând în primăvară dulci visuri mângâioase:
 Și însă 'n crâng adese treceau năluci hidoase,
 Și ea videea atunci, videea și iar videea
 Cum se lupta, răpită pe cal, cu Han Tătarul,
 Cum el, smucindu-i pruncul la fiare-l asvârlea,
 Cum ea-i străpungea pieptul din fugă cu pumnarul...
 Și-atunci duios, frenetic, strângea pe al ei sân
 Copilul, dulce flutur culcat pe dulce crin!
 Și îngerii din ceruri, cuprinși de adorare,
 Veniau ca să sărute frumoasa-i albă mână;
 Căci nu-i nimic mai gingaș și nu-i nimic mai tare
 Ca dragostea de mamă în inima română!

(1872). Publicată întâi în Ziarul „Pressa” Ianuar 1873.

4. CALUL CARDINALULUI BATORI

1599

‘Ο Κράλης ὁ τριλαίπορος, ὁ Πάτωρ Ἀνδρεάση,
 Σ’τ ἄλογον καβαλλίκευσε, ψεύθγει να μὴν τὸν πιάση,
Visternicul Stavrinos.

Bator Cardinalul, ușurel de minte,
 Pe-un cal alb de spume fuge tot nainte

Peste văi și râuri, peste munți de-adrept,
 Fără a 'ntoarce capul rezemat de piept,

Căci i-e teamă 'n suflet, teamă să zărească
A lui Mihaiu Vodă umbră vitejească!...

El dedese pradă oastea-i de Magnați
Românilor aprigi de peste Carpați

Și-acea oaste mândră, multă, strălucită,
Parte zace moartă, parte-i risipită!

Fuge Cardinalul!... Impregiurul lui
Vâjâe și-l mustră boarea vântului:

Il mustră și munții cu nouri pe frunte,
Și codrii îl mustră, și șoimii de munte!

Iar când obositul, cuprins de fiori,
Vrea să s'odihnească în poieni cu flori,

Florile îndată se prefaț în spinuri,
Poienile negre scot aspre suspinuri!

Și când el aleargă la vre un izvor,
Apa se roșește, se preface 'n nor!

Și când el la umbră cată să pătrună,
Codrii gem, copacii scutur a lor frunză,

Și din munți, din codri, din văile-adânci
Ies mii de fantasme căzute pe brânci,

Triste, șovâinde, amenințătoare,
Palide ca moartea, ca ea 'ngrozitoare,

Impiedicând sborul albului fugar
Și strigând în cale-i cu vaiet amar:

„Blestem ție, Bator! tu ce cu rușine
„Fugi lăsându-ți oastea murind pentru tine!”

Calul se 'nfioară! el cearcă' napoi
Să-și ducă stăpânul în foc la războiu,

Și cumplit nechează, și cu mult dor plânge
Întorcându-și capul spre câmpul de sânge.

Ca el Cardinalul cată 'ndărăt... „Vai!
Iată-l! strigă, iată grozavul Mihai!”

Și nebun de spaimă, rugând, Cardinalul
Face cruci o sută, își îndeamnă calul,

Dar sireptul falnic stă!... și-oftând din greu.
Cade mort de jalea stăpânului său!

(1868). Publ. întâi în „Convorbiri literare”, II, pag. 200, August 1868.

5. TUDORA DE LA TÂRȘOR

Tudora de la Târșor
La fereastră-i se ivește
Ca o floare de bujor
Ce în soare strălucește.

Tudora de la Târșor
Prin fereastra ei privește
Pe Mihai învingător
Care trece și-o ocheste.

Tudora de la Târșor
Cu Mihai se 'ndrăgostește,
Apoi naște-un pruncușor
Ce pe sânul-i înflorește.

Tudora de la Târșor
Cu doru-i se mândrește,
Iar Mihai cuprins de dor,
La picioarele-i se 'mblânzește.

Tudora de la Târșor
Cu Mihai așa glumește:
— „Cât ești de stăpânitor,
„Un copil te stăpânește”.

— „Tudoră dela Târșor!
(Mihaiu Vodă glăsuește)
„Leul e îngrozitor,
„Însă puiul își iubește!”

(Berzești, 1864). Publicată în ediția 1875.

6. ODĂ STATUEI LUI MIHAI VITEAZUL

I.

Mărire, adorare, ingenunchere ție,
 Gigant din alte timpuri, fruntași între eroi!
 Mihai! frate de arme cu dalba vitejie,
 Oaspe de bronz, scump nouă, sosit iar pîntre noi!
 Pe 'ntinsul Țerii astăzi e splendidă serbare:
 Copiii se simt oameni, bătrânii 'ntineresc.
 Chiar ȧrna din morminte s'animă și tresare,
 Și umbre înarmate prin aer se 'ntrunesc.
 Azi noi, Români, cu toți pătrunși de-o nouă viață,
 Umbriți de al tău nume feeric, legendar,
 Cu-o falnică uimire stăm, te privim în față,
 Căci tronul tău prin seculi a devenit altar.
 Și vulturul cu sboru-i din ceruri te 'ncunună,
 Țintind în zare ochii l'Ăpus, la Răsărit,
 Și codrii, antici marturi de gloria străbună,
 Se mișcă 'n sgomot mare de freamăt oțelită!
 — „Ce este 'n România? Ce vîfor o pătrunde?“
 Intreabă pe Danubiu Balcanul spăriat.
 — „Sunt Paștele române! Danubiul răspunde,
 Mihai Viteazul astăzi în bronz a re'nviat!“

II.

O! dar, așa-i cu dreptul; să te revadă iară
 Și muntele, și codrul, și vulturul din el.
 Mihai, Mihai, tu care avut-ai pentru ȧeară
 O inimă de aur și brațul de oțel.
 Așa este cu dreptul: să reapari la lume
 Măreț, superb, războinic, călare pe un smeu,
 Având de scut prestigiul cerescului tău nume,
 Și cap, și piept, și umeri de bronz ca gîndul tău.
 O! mare Domn! pe timpul de fapte colosale.
 Când te luptai, la vîntul produs de spada ta
 Nimic nu sta 'n picioare, nimic nu rezista,
 Căci ea cîntărea 'n pumnul-ți cît soarta ȧerii tale.
 Și toți care 'n orbire călcau ȧeara română,
 Ca spice secerate cădeau pe câmpul ei;
 Chiar moartea, moartea crudă scăpa coasa-i din mână
 Sub fulgerul teribil ieșit din ochii tăi!

III.

Feerică splendoare de vultur domnitor!
 Atât avînt îți dase al Patriei amor,
 Și gloria te puse l'atîta înălțime
 Cât n'aveai tu de-asupra-ți ș'alătura pe nime!...

Sigmund Bator Maghiarul a fost un mare ducă
Ce nu 'ncăpea în lume de tine, și aprins
El vru să te eclipse, vru țeara să-ți reducă...
Suflat-ai peste dânsul și 'n clipă tu l-ai stins.

Murad era puternic! Sangiacul lui Murad
Lățea o neagră umbră pe lumea spăimântată;
Iar tu ziceai, în față cu furia-i turbată:
„Murad se crede-un cedru și nu-i decât un brad!”

Mehmed era teribil ca un torent de sânge
Pornit ca să înnece creștinii pământeni....
Cine cuteza, cine visa de a-l înfrânge?...
Tu l-ai secăt în codrii de la Călugăreni;
Căci fost-ai dintre oameni cu semne suverane
Ce mor în apărarea popoarelor sărmene,
Și sceptrul lua grabnic în mâna-ți de monarc,
Când forma unui paloș, când forma unui arc.

IV.

Precum archiepiscopul ce poartă daruri sfinte,
Purtai moșia întreagă în inima-ți fierbinte,
Ș'având lângă al tău umăr poporul viu și tare,
În patru părți a lumii strigai în gura mare:
„Voi Turci, Tătari și Unguri, unelte-ale prădării!
„Românul e ca stânca în valurile mării.
„Veniți cu falca 'n ceruri... Pe-acest viteaz pământ
„Nu tremură, nici fuge decât păiușu' 'n vânt.
„La noi, bătrân, muiere, bărbat, copil de țată,
„Nepăsători de moarte, au inimă de criță.
„Sânt copti de tineri încă l'al vitejiei soare
„Și sânt deprinși să moară pe dușmanul ce moare.
„Ei știu să cate 'n față, iar niciodată 'n urmă
„Și'n ochii lor dușmanii nu sânt decât o turmă.
„Priviți! în a lor suflet nu este nici o pată,
„Nicio rușine nu e pe fruntea lor săpată,
„În ei, pe ei lucește, de-o vie strălucire
„Și inimă, și armă, și frunte, și gândire!”

Apoi lăsându-ți ochii să sboare cu mândrie
Pe bravi tăi tovarăși, vultani din Românie,
Ziceai: „Țeara e mamă dulce, copiii miei!
„Ferice care moare, luptând pe sânul ei!
„Din țărna lui vor crește odoare vitejești,
„Ștejari cu lemn de arce, de ghioage românești!”

V.

August erou, a cărui memorie augustă
Trecut-a peste secolii cu margine îngustă
Și s'a înscris în raze pe fruntea omenirii
Afară din domeniul uitării și-a pieirii!

Precum odinioară pe toți electrizai
 Cu glasul și ochirea-ți de Archangel, o! Mihai,
 Privește împregiuru-ți cum vine 'ntreg poporul,
 Cum vine să admire în tine salvatorul.
 Vezi cum țeara, ferice de-a exista pe lume,
 Se simte 'ncoronată cu falnicul tău nume!
 Mihai, devină iarăși sub cerul strămoșesc
 Ecoul prea puternic de glas dumnezeesc
 Și aprinde iar scânteia de-antică vitejie
 În noi carii aducem îngenuchiere ție,
 Gigant din alte timpuri, fruntaș între eroi,
 Oaspe de bronz, scump nouă, sosit iar pîntre noi!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, VIII, p. 351, Decembrie 1874.

7. LEGENDĂ DELA DORNA

I.

Pîntre arborii din munte
 Faptul zilei se strecoară:
 Soarele-i lucește 'n frunte,
 Vulturul în cale-i sboară.

Se văd turme-albind pe coaste,
 Râuri lungi pe văi frumose,
 Și, crescuți în rînd de oaste,
 Brazi pe culme luminoase.

Ca ființele din basme
 Pe sub păclă se arată
 Munți, gigantice fantasme,
 Stânci cu fruntea fulgerată.

Mai de vale-o blîndă ciută
 La izvoare se adapă
 Și, voioasă, ea sărută
 Cerul oglindit în apă;

Iar sub codru pe potică
 Stă un urs la vânătoare,
 Pîndind ciuta sprintenică
 Și rîvnind a ei picioare.

II.

Colo'n crîngul ce 'nverzește
 Sună-un buciun de cireș!
 Pe-o cărare se'ntâlnește
 O copilă cu-un plăieș.

El se duce prin pădure
 După cerbi cu coarne mari;
 Ea culege fragi și mure
 De sub brazi, de pin tufari.

— „Cînd, Ilinco, s'a aprinde
 „Pentru mine al tău dor?
 — „Cînd din sbor ursul a prinde
 „Ciuta cea dela izvor“.

El plecă pe bătătură...
 În curînd codrul frunzos
 Răsună de-o 'mpușcătură
 Și de-un țipăt dîreros.

Vîntătorul împușcase
 Biata ciută la izvor,
 Ursu 'n laba-i apucase
 Copilița, scump odor.

Publ. în „Convorbiri literare“ III pag. 10, Martie 1869 sub titlul „Legendă dela Munte“
 și sub titlul general de Pasteluri.

8. TOAMNA ȚESĂTOARE

„Harnică și darnică“

(Țicere popular).

Toamna mândră, harnică
 Și de bunuri darnică
 A 'mpărțit a ei comori:
 Frunza-i dat-au vântului,
 Iar roada pământului
 Dat-o-au la muncitori.

Dar nu-i pasă!... Cât e soare
 Toamna, mândră țesătoare,
 Pune furca 'n brăul ei
 Ca să toarcă și să țese
 Pânză lată 'n ițe dese
 De'nvălit umerii săi.

Dat-au in pentru ștergare
 Și porumb pentru coșare
 Plin de ținte aurii,
 Și toți strugurii din vie
 Pentru dalba veselie
 Dela nunți și cumetrii.

Și torcând de-a-lungul trece
 Peste brazda murgă, rece,
 Unde ies painjini mii.
 Iar fuioru-i de matasă
 Pe pământ în urmă lasă
 Mreji de raze argintii.

Dat-au încă pentru coasă
 Iarba-i verde și frumoasă
 Care'n Maiu au înflorit.
 Și-a ei pasări cântătoare,
 Și-a ei șiruri de cucoare
 Tainicului Răsărit.

Câte lanuri, văi întinse,
 Toate-acuma sânt cuprinse
 De lungi fire ce lucesc.
 Unele s'adun în caer,
 Altele, pierdute 'n aer,
 Tainic, lin călătoresc.

Și-au rămas, sărmana, goală,
 Pe când viforul se scoală
 Aducând gerul de an!...
 Ce-a să facă ea la iarnă?
 Norii vin ca să aștearnă
 Pe câmpii un lung troian,

Toamna grabnic le urzește,
 Le 'mpletește, nevedește,
 Și cu toate la un loc
 Ea-și lucrează-o 'nvelitoare
 Ca să meargă 'n șezătoare
 Și să ia parte la joc.

Vai de ea!... Ce-a să devie
 Sub cumplita vijelie
 Care suflă oțerit
 Peste văile uscate,
 Peste apele 'nghetate,
 Peste codrul desfrunzit?

Iată-o în cămeșă albă,
 Cu lefți mari lucind în salbă,
 Mari cât ochii săi căprii,
 Trista iarnă-o pismuește
 Și prin neguri o pândește
 Descântând vrăjitorii.

Iar Românul cu drag spune:
 „Doamne fă încă-o minune!
 „Scoate-o fată 'n calea mea,
 „Ca și toamna harnică
 „Si de suflet darnică,
 „Să-mi fac traiul meu cu ea!“

9. PALATUL LOREDANO

În cel palat de marmoră antică
Ce poartă 'n frunte-o scumpă mozaică,
Tablou artist de seculi admirat
Reamintind Olimpul încântat,

Opt mari ferești, ogive dantelate,
Cu lei pletosi pe margine săpate,
Respând lumini și sgomote de bal
În negrul sân al Marelui-Canal.

Dulci armonii de flaute, vioare
Conduc un hor de danțuri sălătore,
Și, ca prin vis, plăcute năluciri
Se vâd trecând prin magice luciri,

Trec albe frunți cu flori, și brațe dalbe,
Trec negri ochi cu foc, și sânuri albe,
Iar prin văzduh se 'mprăștie ușor
Un farmec viu, aprins, îmbătător.

Din când în când sus pe-un balcon s'arată
Un inger alb, o frunte 'ncoronată
Cu flori de crin aduse din Milan
Pentru Alda, contesa Loredan.

Și-ori care om sub stele o 'ntrevede,
Fie plebeu sau patrician, el crede
Că s'au ivit în ceruri pentru el
Un serafim visat de Rafael.

Gios pe canal gondolele 'nșirate,
De-al nopții vânt alene clătinate,
Adorm încet prin legănarea lor
Pe gondolieri în visuri de amor.

Unul din ei tăcut însă veghiază.
Ochiu-i țintit în sus crunt scânteiază,
Și-un lung suspin frământă pieptul său!
— „Ah! unde-i ea? — zice — și unde-s eu?

„Cuget amar! frumoasa contesină
 „Respânde 'n bal splendoarea sa divină.
 „Toți încântați o 'ncungiură, -i șoptesc
 „Cuvinte dulce de-amor... toți o iubesc!...

„O! chin grozav!... și ea fără muștrare
 „La acel imn de-amor, de admirare
 „Zâmbește lin ca Venus între Zei,
 „Ne mai gândind la gondolierul ei!"

Plângând, Tonin acordă mandolina
 Și, inspirat de vechiul Palestrina, „
 Prelude 'ncet, apoi cu glas sonor
 Prin vers duos el spune al său dor.

De pe canal vibranta lui cântare
 Sboară 'n văzduh, pătrunde 'n sala mare
 Cu vântul blând ce-aduc albele zori...
 Toți stau pe loc și 'n inimi simt fiori.

Pe la ferești, pe gotice balcoane,
 Prin galerii cu sprintene coloane
 Vin alergând reginele din bal
 Și'n grup uimit se pleacă pe canal.

Sufletul lor palpită 'n a lor sânuri...
 Flori de briliant, brățele cu rubinuri,
 Ori și ce au ele mai de preț
 Cade-aruncat pe lângă cântăreț;

Dar el pierdut în visuri dureroase,
 Răpit pe-un val de note armonioase,
 Stă neclintit și fără a videa
 Tot ce din sbor în barca lui cădea.

Mister adânc! de-odată-a lui crântare
 Vibrează lung de-o stranie-exaltare,
 Căci au căzut pe el din cer senin
 Flori de Milan, frumoase flori de crin.

Cine de sus le-au aruncat lui, cine?
 De vrei s'o știi, răpede-te, străine,
 Și vei zări o gondolă sburând
 În zori de zi spre Lido 'naintând.

www.dacoromanica.ro

Gondola s'a oprit, iar în gondolă
 Sub acoperiș cântând o barcarolă
 Șede 'n genunchi un june gondolier
 Mai fericit decât San-Marc în cer.

Un inger alb pe-o pernă voluptoasă...
 Dar ce să spun a lor taină amoroasă?
 Soarele-i sus, apoi soarele-i jos,
 Valu' 'mpregiur suspină-armonios.

(Mircești, 1871). Publicată în „Convorbiri literare“, V, pag. 313, Decembrie 1871.

10. POHOD NA SYBIR

Sub cer de plumb întunecos,
 Pe câmp plin de zăpadă
 Se trăgănează 'ncet pe jos
 O jalnică grămadă
 De oameni triști și înghețați
 Cu lanțuri ferecați.

Dar unde merge-acest popor
 Ce nu mai are 'n lume
 Nicio sperare 'n viitor,
 Nici patrie, nici nume?...
 Se duce, șters dintre cei vii,
 Să moară prin pustii.

Sărmani!... de șese luni acum
 Ei merg fără 'ncetare
 Pe-un larg pustiu ce n'are drum
 Nici adăpost, nici zare.
 Din când în când un ostenit
 Mort cade, părăsit.

Palid convoiu, pierdut, uitat,
 Coloana funerară,
 Ea poartă 'n frunte un stigmat...
 Amorul sfânt de țeară!
 O! sfânt, sublim, ceresc amor,
 Câți pentru tine mor!

E lung cel șir de osândiți!
 Pe vânăta lor față
 Neconținut sunt palmuiți
 De-un crivăț plin de ghiață,
 Și pe-al lor trup de sânge ud
 Des cade biciul crud.

Ah! câți martiri pentr'un cuvânt,
 Un dor de libertate,
 Cu zile mers-au la mormânt
 Prin răsbunări turbate!
 Câți au format grozavul șir,
 Pohodul la Sybir!

În urma lor și pe'mpregiur
 Cazaci, Baskiri sălbatici
 Cu sulii lungi, cu ochi de ciur
 Alerg pe cai sburdatici,
 Și 'n zare sură stă urlând
 Urlând lupul flămând.

Acum coloana s'au oprit
 Sub crivățul de noapte.
 Din sânu-i rece, amorțit
 Ies dureroase șoaapte.
 Toți se înșiră-acum în rând
 Gemând și tremurând.

Un comandant, aprig calău,
I-adună ca pe-o turmă
Și 'nseamnă chiar pe biciul său
Câți au căzut în urmă.
Apoi în vânt cu aspru glas
Dă ordin de popas,

Convoiu' 'ntreg nedeslipit,
Ingenunchind se lasă
Pe câmpul alb și troenit.
Sub negura geroasă.
Și stă grămadă la un loc
Făr' adăpost, nici foc.

Cu pieptul pe omăt lungiți,
Sărmanii-adorm îndată,
Visând de câmpii înfloriți,
De țeara depărtată,
Și pieptul lor plin de amar
Se bate tot mai rar.

Unul prin vis vede plângând
O mamă 'mbătrânită.
Altul se 'ngână dismierdând
Soția lui iubită...
Și toți pe sub genele lor
Au lacrimi de dor.

Ei dorm adânc! și-al nopții vânt
Cu șuer viscolește;
Ei dorm adânc, și pe pământ
Mereu troianul crește,
Și stelele, privind la ei,
Plâng lacrimi de scânteii.

Treptat omățul spulberat
Se 'ntinde ca o mare,
Și crește, și sub el treptat
Convoiu' 'ntreg dispare,
Și 'n zori tot câmpu-i învălit
Cu-un giulgiu nemărginit.

Au fost! acum ei unde sânt?...
Un cârd de vulturi zboară
Pe sus c'un răpide avânt
Și iute se coboară;
Iar dintre brazi vine urlând,
Urlând lupul flămând!...

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, V, pag. 297, Decembrie 1871.

11. LEGENDA RÂNDUNICĂI

DEDICATĂ D-NEI NYCA GRĂDIȘTEANU

Rândunică, rânduneă
Ce bați la fereastra mea?
Du-te și pune rochița,
Că te arde arșița,
Te suflă vântoaiele
Și te udă ploaiele,

Mergi în câmpul inverzit
Că rochița a 'nflorit
Și o calcă turmele
Și o pasc oițele,

(Cântec popular),

I.

Când se născu pe lume voioasa Rândunică,
Ea nu avea făptură și-aripi de păsărică,
Fiind al cununiei rod dulce, dismierdat,
Copilă drăgălașă de mare împărat.

Dar fost-au o minune frumoasă, zâmbitoare,
 Sosită pintre oameni ca zâmbetul de soare,
 O gingașă comoară formată din senin,
 Din raze, din parfumuri, din aibul unui crin,
 Și maica sa duioasă, privind-o, se temea
 Să nu dispară 'n aer sub forma de o stea.

O zână coborâtă din zodia cerească
 Veni să o descânte, s'o legene, s'o crească,
 Să-i dea farmec dulce, podoabe, scumpe daruri,
 S'o apere 'n vieață de-a zilelor amaruri.
 Ea-i puse-o scăldătoare cu apă ne 'ncepută
 De ploaie neatinsă, de soare nevăzută,
 Și 'n apa încălzită cu lemn mirositor
 O trestie, un fagur și-o floare de bujor,
 Menind prin șoapte blânde copila să devie
 Năltuță, mlădioasă ca trestia verzie,
 La graiu ca mierea dulce, la chip fărmeacătoare
 Și ca bujorul mândru de ochi atrăgătoare.

Apoi zâna-i-adusă o dalbă de rochiță,
 Din raze vii țesută, cu stele prin alțiță,
 Și-i zise: „De-ți e gândul să ai parte de bine,
 „Rochița nici odată să n'o scoți de pe tine,
 „Și cât vei fi al lumii frumos, iubit odor,
 „Să fugi în lumea 'ntreagă de-al luncii Sburător,
 „Căci el țintește ochii și dorurile sale
 „Pe ori care ființă cu forme virginale,
 „Pe dalbele copile, a dragostei comori,
 „Ce-s giurățate fete și giurățate flori,
 „Pe zânele născute în atmosferă caldă
 „Ce sub văpaia lunii în lacuri lin se scaldă,
 „Și chiar pe luna plină de-o lumină moale
 „Ce-atinge iarba verde cu albeie ei poale”.

II.

Copila descântată de zâna ei cea bună
 Creștea într'o zi numai cât alta într'o lună
 Și-a sale brățișoare și-a sale mici picioare
 Aveau, fiind în leagăn, mișcări de aripioare,
 Iar când ieși din cuibul în care înflorise
 Ca raza dintr'un mugur cu foile deschise,
 Când umbra sa vioaie, plutind sub cer senin,
 Putea să se măsoare pe umbra unui crin,
 Mult îi plăcea copilei s'alunge rândunele
 Ce lunecau prin aer și o chemau la ele,

S'alerge pe sub bolta bătrânilor arini,
 Cercând să prindă 'n iarbă a razelor lumini,
 Să fugă rătăcită de-alung, de-alung pe maluri,
 Atrasă 'n cursul apei de-a râurilor valuri,
 Și 'n cale-i să s'oprească, uimită, încântată
 De dulcea armonie (-a) naturii deșteptată.

Atunci pe nesimțite un glas de Sburător
 Li tot fura auzul șoptindu-i plin de dor:
 „Atât ești de frumoasă la chip și la făptură,
 „Că nopții dai lumină, și iernii dai căldură,
 „Și orbilor din umbră dai ochi să te admire,
 „Și munților graiu dulce să spuie-a lor simțire.
 „Ah! părul tău lung, negru ca aripa corbie
 „Cu-a lui întunecime ar face nopți o mie,
 „Și chipul tău ce fură chiar ochii de copile
 „Din alba lui splendoare ar face mii de zile!
 „Ah! buzele-ți rotunde, cu răs înveselite,
 „Se par două cireșe în soare pârguite,
 „Și mijlocu'-ți de-albină sub vălul tău de aur
 „Se leagănă prin aer precum un verde laur;
 „Iar ochii tăi, luceferi cu tainice luciri,
 „Răsfrâng toată văpaia cereștilor iubiri
 „Ce ai aprins în inimi când te-ai ivit pe lume,
 „Tu, zână fără seamăn, minune fără nume!”

Cpila, cu uimire, îl asculta zâmbind...
 Apoi, cătând în urmă-i, se depărta fugind,
 Lilie sburătoare, de fluturi alungată
 Care-i formau pe frunte o salbă 'naripată.

III.

Visează luna 'n ceruri!... sub visul cel de lună
 Flori, ape, cuiburi, inimi, visează împreună,
 Nicio mișcare 'n frunze, și nicio adiere
 Nu tulbură în treacăt a nopții dulci mistere.
 Albina doarme-ascunsă în macul adormit,
 Bătlanul printre nuferi stă 'n labă neclintit,
 Și raza argintie din stele deslipită
 Căzând, săgeată lungă, prin umbra tăinuită,
 Se duce de aprinde văpăi tremurătoare
 În albele șiraguri de rouă lucitoare.

Dar cine-acum, ca raza, în lumea nopții zboară?
 Ce umbră cu sfială, prin arbori se strecoară
 Și merge drept la malul părăului din vale?
 Oprindu-se 'ngrijită ades în a sa cale,

Ea vine lângă apă, cu drag la ea privește
 Și singură 'n răcoare, de bae se gătește,
 O dalbă feerie! divină încântare!...
 Rochița de pe umeri alunecă, dispare
 Și lumii se arată minunea cea mai rară,
 Albind ca faptul zilei în zi de primăvară!
 Toți ochii de luceferi, de pasări și de flori,
 Loviți ca de lumina rozatică din zori,
 S'aprend de-o scânteiere ce 'n inimă pătrunde...
 Dar juna 'mpărăteasă în apă se ascunde.
 F'erice, dismierdată de unda răcoroasă,
 Ea 'noată cu-o mișcare alene, voluptoasă,
 Lăsând ca să albească prin valul de cristal
 Frumoasa rotunzime a sânu-i virginal.
 Și iarba de pe maluri se pleacă s'o privească,
 Și trestia se 'ndoaie voind ca s'o oprească,
 Și apa 'n vălurile de aur se 'ncrețește,
 Și nuferii se mișcă, bătlanul se trezește,
 Pădurea cântă innuri, și luna amoroasă
 Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă.
 Acum pe lângă trestii ea luneră ușor
 Și vrând la mal să iasă, pătrunsă de-un fior.
 Pe sânul ei ud încă, ea părul își adună,
 Se oglindește 'n apă, se oglindește 'n lună,
 Și umbra-i diafană cu formele-i rotunde
 În lină îngânare se clatină pe unde.

IV.

Cucoșu' 'n depărtare intonă o fanfară!
 Copila cu grăbire din valuri iese-afară.
 Ah! unde-i rochița și unde-al ei noroc?
 Ea vede Sburătorul cu ochii mari de foc
 Ce vine și-o cuprinde cu brațele 'ntr'o clipă!
 Dar grabnic se aude un freamăt de aripă,
 Și dalba împărăteasă, din brațe-i dispărând,
 Se schimbă 'n Rândunică și fuge 'n cer sburând.

Atunci și-a ei rochița nălțându-se în vânt
 Topitu-s'au în ploaie de raze pre pământ,
 Și până'n faptul zilei crescute-au flori din ele,
 Odoare-a primăverii: *Rochiți de Rândunele!*...

(Mircești, 1874). Publicată în ediția 1875.

12. DAN, CĂPITAN DE PLAIU

(XV SECOL)

Frunză verde de mălaiu,
Cine merge sus la raiu ?
Merge Dan, șoiman de plaiu ;
Că-a ucis el mulți dușmani,
Un vizir și patru Hani.

Frunză verde lemn de brad,
Cine merge jos la iad ?
Merg Tatarii lui Murad ;
Că-a ucis în zi de Mai
Mândru căpitan de plaiu !
(Fragment de cântic popular)

I.

Bătrânul Dan trăește ca șoimul singuratic,
În peșteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele răsare
Dând viață luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Așa și el apus-au din zile mari și bune!
Vechiu pustnic, rămas singur din timpul său afară,
Ca pe un gol de munte o stâncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum privește
O tainică fantasmă ce'n zare s'adâncește,
Fantasma drăgălașă a verdei tinereți
Ce fuge de răsufllul geroasei bătrâneți,
Și zice: „Timpul rece apasă-umărul meu,
„Și cât m'afund în zile tot simt că e mai greu!
„O! lege-a nimicirii, o lege nemiloasă!
„Când, când s'a toci oare a vremii lungă coasă!“
Apoi el pleacă fruntea și cade în visare,
Iar munții, albi ca dânsul, se 'nclină 'n depărtare.

A timpilor eroici imagină augustă,
Pe când era el tânăr, lumea-i părea îngustă
Pentru bine, și largă, prea largă pentru rău!
El ar fi vrut-o bună ca bunul Dumnezeu.
Deci îi plăcea să 'nfrunte cu dalba-i vitejie
Pe cei care prin lume purtau biciu de urgie
Și mult iubea, când țeara striga: „La luptă, Dane!“
Să vânture ca pleava oștirile dușmane.
Atunci a lui mânie ca trăsnetul era,
În patru mari hotare tuna și fulgera,
Iar țeara dormea 'n pace pe timpii cei mai răi
Cât Dan veghia 'n picioare la căpătâiul ei.
Ades el pleca singur prin codri feroși
În carii luciau noaptea oțeluri și ochi roși,
Și dacă murgu'-i sprinten da 'n lături sforăind,
Viteazul cu blândețe îl dismierda grăind:

„N'aibi grijă, măi șoimane! eu am și duc cu mine
 „O vrajă rea de dușmani și bună pentru tine”.
 Și murgu'și lua sborul în liniștea deplină
 Prin codri fără drumuri și fără de lumină.
 Iar vulturii carpatici cu sborul îndrășneț
 Făceau un cortegiu falnic eroului drumeț.

Increderea 'nflorește în inimile mari!

II.

Bătrânul Dan ascultă grăind doi vechi stejari
 Crescuți dintr'o tulpină pe culmea cea de munte
 Ș'având ca o coroană un secol pe-a lor frunte.
 — „O! frate, zice unul, un vânt în miez de noapte
 „Adusu-mi-au din vale lung vaet, triste șoapte!
 „E sabie în țeară! au năvălit Tătarii!
 „Și-acum în bălți de sânge își joacă armăsarii!”
 — „Așa! răspunde altul, colo în depărtare
 „Zărit-am astă noapte pe cer lumină mare.
 „Ard satele române! ard holdele 'n câmpii!
 „Ard codrii!... sub robie cad fete și copii,
 „Și'n fumul ce se 'nalță cu larme sgomotoase
 „Sbor suflete gonite din trupuri sângeroase!”
 Bătrânul Dan aude, suspină și nu crede,
 Dar iată că pe ceruri din patru părți el vede
 Trecând un stol de vulturi urmați de uli grămadă
 Atrăși în orizonuri de-a morții rece pradă.
 Un fulger se aprinde în ochi lui pe loc.
 „La luptă, Dane, țeara-i în jac, țeara-i în foc!”

Bătrânul Dan desprinde un paloș vechiu din cuiu
 Și paloșul lucește voios în mâna lui.
 Bătrânul Dan pe sânul-i apasă a lui mână
 Și simte că tot bate o inimă română.
 El zice cu mândrie, ținând privirea 'n sus:
 „Pe inimă și paloș rugina nu s'au pus.
 „O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi zile de traiu
 „Pân' ce-oiu strivi toți lupii, toți șerpilor de pe plaiu!
 „Fă tu să-mi pară numai atunci paloșul greu,
 „Când inima 'nceta-va să bată 'n pieptul meu
 „Și-atunci inima numai de-a bate să încete,
 „Când voiul culca sub țărână a dușmanilor cete”,
 Apoi el strânge chinga pe sdravenele-i șale,
 Își face-o cruce, pleacă și se coboară 'n vale.

III.

În scurtele zestimpuri când soarele declină
 Și noapte-și pune stema feerică, stelină,
 E un moment de pace în care, neoprit,
 Se pierde doru' 'n umbra amurgului măhnit.
 Atunci zărește ochiul minunile din basme,
 Acele legioane de tainice fantasmе,
 Care 'ntre zi și noapte apar în loc oprite
 Cu mantii lungi și albe de-a-lungul învălitate.
 Așa apare 'n șesuri mărețul om de munte,
 Călcând cu pași gigantici pe urme mai mărunte.
 Nu știu de el copacii tineri, creșcuți pe maluri,
 Dar râul îl cunoaște și scade-a sale valuri
 Să treacă înainte viteazul Dan la luptă,
 Și astfel el tot pasă pe cale ne'nteruptă
 Pân'ce sosește 'n seară la 'casa lui Țrsan,

Om aspru care doarme culcat pe-un buzdugan,
 Țrsan, pletos ca zimbrul, cu pieptul gros și lat,
 Cu brațul de bărbat, cu pumnul apăsăat,
 E scurt la graiu, năpraznic, la chip întunecos.
 El e de peste Milcov pribeag misterios.
 Toți carii știu de dănsul spun multe, dar șoptind,
 Și cale de o zare îl ocolesc grăbind,
 Iar lui îi place-a crește sirepe herghelii
 Răslețe pe întinsul câmpiilor pustii.

Pe vremea lui, sub ochii lui Ștefan Domn cel mare.
 Intrând în dușmani singur ca vieru' 'n stuhul tare,
 Au prins pe Hanul Mirza din fugă cu arcanul;
 Iar Ștefan, dela dănsul în schimb luând pe Hanul,
 I-au zis: „Țrsane frate, să-ți faci ochirea roată,
 „Și când îi vedea zare a ta să fle toată!”
 De atunci el stă de pază în mijlocul câmpiei
 Si nime nu s'atinge de smei hergheliei.
 Drumețul intră, zice: — „Bine-am găsit, Țrsane!...”
 Un aspru glas răspunde: „Bine-ai venit, moș Dane!
 „Ce vânt te-aduce-aice?”

— „Vânt rău și de jălire,
 „Ne calcă iar păgânii și țeara-i la peire!”
 Țrsan tresare, geme, s'aprinde 'n gândul său,
 Dan zice: „De pe munte venit-am să te ieu.
 „Să mergem!”

— „Dar! să mergem! adauge Țrsan
 Si mult cu drag privește grozavu'-i buzdugan.
 Apoi un corn apucă și buciună în vânt.

IV.

De-odată se aude un tropot pe pământ,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu al său oaspe în fund, spre soare cată
Și văd sub cerul luciu, în zarea 'nflăcărată,
Sburând o herghelie de armăsari smeioși
Cu coamele în vânturi, cu ochii scânteioși,
Și 'nfiorând câmpia de-o aspră nechezare.
Un voinicel în floare pe-un alb fugar călare
Li mână cu-un harapnic ce'n urma lor pocnește
Și ca un șerpe negru prin aer se 'nvârtește.
Ursan le-aține calea și caii stau în loc,
Apoi către voinicul ce poartă busuioc
El zice: „Fulgo, prinde-mi pe murgul cel țințat!
„Moș Dan și eu la Nistru ne ducem pe luptat!”
— „Dar eu, întreabă Fulga, eu să nu-mi cerc puterea?”
„Tu să rămâi aici ca să-mi păzești averea”.

Frumos odor e Fulga și naltă-i e făptura!
Sub genele-i umbroase doi ochi lucesc ca mura
Și părul său de aur în crețuri lungi se lasă
Ca pe strujanul verde un caer de mătăasă.
El are glas puternic în gură rumioară
Și mers cu legănare de gingașă fecioară.
Ori cine-l vede 'n soare cu pielița lui albă,
Purtând la brâu un paloș și pe grumazi o salbă,
Se 'ntreabă ce să fie, fecior de smeu ori fată?...
Iar când pe sub altița cămeșii înfîrîtată
Zărește la lumină doi crini ieșiți în undă,
Doi pui în neastâmpăr de lebădă rotundă,
Răpît de dor, el cade pe gânduri câte-un an...

Voinicul e viteaza copilă-a lui Ursan.
Ea intră 'n herghelie cu pasul îndrăzneț
Și merge drept la murgul sălbatic și răsleț,
Zicând lui Dan ce 'n treacăt îi dă povățele:
„Moș Dane! tu cu-a tale și eu cu ale mele!”
Sirepul o zărește, ridică narea 'n vînt,
Incruntă ochiul, bate copita de pământ,
Sburlește coama, saltă, în lături se izbește;
Dar Fulga svârle lațul, de gât îl arcănește
Și, răpide ca gândul, s'aruncă ușurel,
Li pune mâna 'n coamă și 'ncalecă pe el.

Gemând, el sare 'n aer de patru-a lui picioare,
 Asvârle, se frământă, se spumegă 'n sudoare
 Și 'n sbor plecând de-odată, nebun de groază, murgul
 S'afundă 'n largul spațiu și spintecă, amurgul...
 Dar când steluța lunii apare viu la lume,
 Copila se întoarce cu murgul alb de spume,
 Și zice: „Iată calul! El știe-acum de frâu
 „Ca paloșul de mijloc și mijlocul de brâu“.

Ursan cu drag răspunde: „Ai bi parte de noroc!“
 Apoi cu Dan bătrânul, arzând de mare foc
 Incalecă și 'n umbră dispar ca într'un nor...
 Iar Fulga i-urmărește cu sufletul în dor.

V.

E noaptea instelată, e caldă, liniștită,
 Se pare că din ceruri pe lumea adormită
 Plutește-o lină, dulce, divină îndurare,
 Dar ea nu poate stinge avântul de turbare
 Ce duce călăreții pe 'ntinderea pustie,
 Precum doi spectri gemeni mânați de-o vijelie.
 Ei sbor tăcuți sub ochii steluțelor trezite
 În orizonul negru ce-i soarbe și-i înghite.
 S'afund mereu în taina nopții; dar gândul lor
 De mult e cu Tatarii în luptă de omor,

O țintă de lumină, prin umbră viu înnoată;
 Ea crește, se înalță pe zare ca o roată
 Și umple de văpaie cereștile abisuri.
 Păduri, movile, râuri apar căzute 'n visuri,
 Dar leul de la munte și vierul de pe vale
 Nu văd prin vis de sânge decât Moldova 'n jale.
 — „E roșie luna! zice din doi cel mai bătrân“.
 — „E luna însetată de sânge de păgân!“
 Răspunde cel mai aspru... Și puii lor de smei
 Se duc trăgând doi spectri de umbră după ei.
 Se duc vârtej ca gândul plecat în pribegie,
 Se duc pân' ce-a lor umbră întinsă pe câmpie
 Le trece înainte, și pân' ce se lovesc
 În ochi cu faptul zilei... atunce se opresc.

Și iată-i pe o culme nocturnii călători,
 Lucind sub cerul palid în mantie de zori!
 Ei lasă jos pe coastă să pască armăsarii
 Și stau privind în vale cum fac pârjol Tatarii.

Cinci sate ard în flacări pe câmp, și fumul lor
 Se întinde ca o apă, plutește ca un nor
 De-a lung pe șesul umed, și sboară sus în aer,
 Ducând cu el un vuet de alarmă și de vaer.
 Prin fum se mișcă umbre fuginde, rătăcite,
 Copii mărunți și mame și fete displetite,
 Și cai scăpați în fugă, și câni și boi în turme
 Goniți de Tătărimea ce calcă pe-a lor urme.
 Ici, colo, se văd cete în luptă încheștate,
 Mișcări de brațe goale în aer ridicate,
 Luciri de arme crunte pătate roș cu sânge
 Pe care-o rază vie din soare se răsfânge.
 Apoi din vreme 'n vreme o ceată luptătoare
 Se 'mprăștie cu grabă, lăsând cadavre 'n soare.
 Iar lângă Nistru multa urdie tătărească
 Napraznic se ucide cu gloata românească,

Dan zice: Măi, Ursane! acolo e de noi!
 „Acolo râde moartea în crâncenul războiu.
 „Acolo să dăm proșcă, sub ochiul cel de sus.
 „Tu despre faptul zilei și eu despre apus,
 „Și cale să deschidem prin aprigul dușman...
 „La lucru-acum, fârtate! la lucru, măi Ursan!”
 — „Amin și Doamne-ajută!” Ursan voios răspunde
 Și 'n gloată fie-care ca viforul pătrunde

VI.

Ursan năval s'aruncă în neagra Tătărime,
 Croind o parte largă prin deasa ei mulțime.
 Sub mână-i buzduganul, unealtă de piere,
 Ca un balaur face în juru-i o rotire,
 Un cerc de moarte 'n care amar de cine-i prins!...
 Sărmanu' 'nchide ochii și soarele-i s'au stins!
 În lături, înainte, în urmă-i totul moare!
 Sbor crierii din tidve sub ghioaga sdrobitoare
 Și 'n urmă, și 'mpregiuru-i, și 'n lături semănite
 Zac sute de cadavre și capete sfărmate.
 Și astfel ne 'mpăcatul Ursan mereu lucrează
 Și spre Apus prin sânge mereu înaintează.

Ca dânsul, Dan bătrânul, erou întinerit,
 Tot vine după paloș spre mândrul Răsărit.
 El intră și se 'ndeasă în gloata tremurândă
 Ca giunghiul cel de moarte în inimă plâpândă,

Și paloșu-i ce luce ca fulger de urgie
 'Tot cade 'n dreapta, 'n stânga și taie în carne vie...
 Fug toți și pier din cale-îl., El strigă: „Stee față
 „Cui place vitejia, cui s'au urît de viață!”

Dar nime nu 'ndrăsnește la glasu'-i să apară,
 Căci el se 'naintează precum un stâlp de pară
 Și cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus,
 Ii pare că alt soare se 'nalță din apus.
 Și astfel âmbii oaspeți a morții ne'mpăcate
 Cosesc la vieți în floare pe straturi sângerate
 Și-ajung ei față 'n față prin apriga furtună.
 Și armele lor ude cruciș le împreună.
 — „Noroc ție, Ursane!”

— Și ție tot noroc!”

Dar n'au sfârșit cuvântul, Ursan și cade'n loc
 Străpuns de o săgeată ce-i intră 'n piept adânc.
 El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
 Și greu se prăbușește c'un gemăt de pe cal.

Tatarii ca zăvozii pe dânsul dau năval.
 „In lături, Lifte!” strigă la ei viteazul Dan,
 Punându-se de pază la capul lui Ursan.
 Cu frâu 'n mâna stângă, cu pala 'n mâna dreaptă,
 Amenințând cu ochii Tătarii, mi-i așteaptă,
 Precum așteaptă zimbrul de lupi încungiurat
 Să-i svârle cu-a lui coarne pe câmpul spăimântat.
 Dar nici gândesc păgânii să deie piept cu el
 Căci paloșu-i năprasnic e vultur de oțel.
 Retrași în giur de-o parte, nemernici, spărieți,
 Ei scot din a lor arcuri un vifor de săgeți,
 Și Dan, lovit în coaste, șoptește cu oftare:
 „Ursane! pentru tine de-acum nu e scăpare!”
 Zicând, el cade-aproape, se sprijină 'ntr'o mână,
 Și paloșul lui ține în loc ceata păgână.

O! Dane Căpitane! puterile-ți slăbesc,
 Și norii pe deasupra-ți trecând se învârtesc.
 Tu mori și Tătărimea s'apropie de tine!

Dar iată din pustiuri un alb vârtej că vine
 Și trece prin urdie ca printr'un lan de grâu.
 E un voinic călare pe-un cal ce n'are frâu,
 Voinic, în brâu cu paloș și pe grumaz cu salbă,
 E Fulga ce apare ca o fantasmă albă

Și grabnic pe-al ei tată răpește din grămadă,
Apoi cu el dispăre ca șoimul cu-a sa pradă.

„Allah!“ răcnesc Tătarii cătând cu groază 'n urmă...
Dar ce văd ei de-odată, căci glasul lor se curmă?
Ei văd curgând pe dealuri arcașii din Orhei
Ce vin cu-o falcă 'n ceruri, aprinși ca niște smei.
Un lung fior de spaimă pătrunde într'o clipă
Prin deasa Tătărime ce-i gata de risipă
Și toți pe loc la fugă plec iute, se duc orbi,
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbi.
Amar e de răzlețul ce 'n urma lor rămâne,
Și cade, mic sau mare, pe mâinile române!
În față cu Românul nu-i milă, nu-i iertare,
Nici chiar în sân de mamă nu poate-avea scăpare,

O știu de mult Tătarii, o știu de la bătrâni
Și fug, nevrând s'asculte de șefi, de-ai lor stăpâni.
Tot omul vede moartea și-aleargă 'nspăimântat.
Cel viu uită și lasă pe mortul ne 'ngropat,
Și fără a 'ntoarce capul se duce-ori-ce păgân,
Că'n urma fie-cărui s'avântă un Român!

Iar Hanu'-și smulge barba; își rupe șalul verde,
Privind urdia 'ntreagă în clipă cum se pierde.
Sub ochii lui în lacrimi, pe câmpul cel de lupte
Apar grămezi de leșuri, grămezi de arme rupte,
De cai uciși, de care, de corturi risipite
Și tuiurile oastei de oaste părăsite!

O! pas cumplit al soartei! Tot ce-i era de fală,
Cai, steaguri, cete mândre, strălucitoare arme,
Clădiri de visuri nalte, magie triumfală,
Au fost deajuns o clipă ca totul să se darme!

VII.

Ghirai au trecut Nistrul în not pe calul său,
Luând pe Dan rănitul ca pradă și trofeu.
El merge de se 'nchide în cortu'-i, umilit,
Precum un lup în codru ce au foste de câni gonit.
Trei zile, trei nopți, Hanul nu gustă 'n suflet pace.
Întins ca un cadavru jos pe covor, el zace;

Dar când revine, palid, din lunga-i desperare,
 În ochii lui trec fulgeri de cruntă răzbunare.
 El strigă să-i aducă sub cort pe Dan bătrânul.

De și cuprins de lanțuri, măreț întră Românul!

— „Ghiaur! zice Tatarul cu inima haină,
 „Ce simte firul ierbii când coasa e vecină!”
 — „Ea pleacă fruntea 'n pace”, răspunde Căpitanul,
 „Căci are să renască mai fragedă la anul!”

Ghirai cade pe gânduri lăsându-și capu' 'n piept.
 Apoi, mai blând urmează: „O! Dan, om înțelept!
 „Te știu de mult pe tine, cunosc al tău renume
 „Din graiul plin de lacrimi orfanilor din lume.
 „Pe mulți Tatai cuprins-ai de-ai morții reci fiori!
 „Acum îți vine rândul și ție ca să mori.
 „Privește! lângă ușă calăul te pândește
 „Cu ștreangul și cu pala ce'n mână-i zingănește.
 „Un semn, și capu-ți sboară la câni și la vulturi
 „Și sufletu-ți se pierde în lumea de ghiauri.
 „Dar însă îmi fac milă de ani și de-a ta minte,
 „Gândind la bătrânețea ce-apasă-al meu părinte
 „Și vreau, cu daruri multe pe tine a te ierta
 „De vrei tu să te lepezi acum de legea ta!”

Creștinul Dan bătrânul cu sufletul luminos,
 Înălță-a lui statură și zice maiestos:
 — „Ceahlăul sub furtună nu scade mușunoiul!
 „Eu, Dan, sub vântul soartei să cad păgân, nu voi,
 „Deci nu-mi convine viața mișelnic câștigată,
 „Nici pata fără-de-legii în fruntea mea săpată.
 „Rușinea-i o rugină pe-o armă de viteaz,
 „Un vierme ce mănâncă albeața din obraz.
 „Cui place să roșească, roșească... eu nu vreau
 „Nici pată pe-a mea armă, nici pe obrazul meu.
 „Alb am trăit un secol pe plaiul strămoșesc
 „Și vreau cu față albă senin să mă sfârșesc
 „Ca după o viață lungă, ferită de rușine,
 „Mormântul meu să fie curat și alb ca mine!
 „Așa m'au deprins Ștefan, ușoară țărna-i fie!
 „La traiu fără mustrare și fără prihănie.
 „Nu-mi trebuie-a ta milă, nu vreau a tale daruri.
 „Tu îmi întinzi o cupă mult plină de amaruri,
 „Departea ea de mine!... mai drept e ca să mor!...
 „Iar dacă ai tu cuget și-ți pasă de-al meu dor,
 „Ghirai, mă lasă, lasă în ora morții grele
 „Să mai sărut odată pământul țerii mele!”

„Uimit, Ghirai se scoală, cu mâna lui desface
 Unealta de robie sub care leul zace,
 Cumplitul lanț ce-l leagă cu strânse noduri sute,
 Și zice grabnic: „Tată, ia calul meu și du-te!”

Bătrânul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
 Și 'n aerul Moldovei se umflă pieptu-i rece,
 Și inima lui crește, și ochi-i plini de jale
 Cu drag privesc prin lacrimi podoaba țerii sale.
 Sărmanu' 'ngenunchiază pe iarba ce străluce,
 Iși pleacă fruntea albă, smerit își face cruce
 Și pentru totdeauna sărută ca pe-o moaște
 Pământul ce tresare și carc-l recunoaște...
 Apoi el se întoarce la Hanul, intră 'n cort,
 Suspină, șovăește și, palid, cade mort!

Iar Hanul, lung privindu-l, rostește cu durere:
 „O! Dan viteaz, ferice ca tine care pierе,
 „Având o viață verde în timpul tinereții
 „Și albă ca zăpada în iarna bătrâneții!”

* Noembrie 1874. Publicată întâi în „Convorbiri literare”, VIII, pag. 377, Ianuarie 1875.

13. GRUI SÂNGER

„Ci că au fost odată un hoț năpraznic
 ce se numea Grul-Sânger. El locuia în-
 tr'un codru întunecos și omoritor, ce-i
 ziceau: „Codrul fără vieață” etc., etc.

(*Poveste veche*).

I.

CODRUL-FĂRĂ-VIEAȚĂ

Cine-au aflat în lume de Codrul-fără-vieață
 Și n'au simțit în suflet un crunt fior de ghiață?

În cea pădure veche, grozavă, infernală,
 Cărarea-i încălțită și umbra e mortală,
 Și arbori, stânci, prăpăstii și ori-care făptură
 Iau forme urieșe prin negura cea sură,
 Aspecturi fioroase de pajuri, de balauri,
 De smei culcați pe dâmburi, de șerpi ascunși în gauri,
 De toate-acele fiare povestice, de pradă,
 Ce luna giulgiuește cu alba ei zăpadă.

Copacii întind brațe lungi, amenințătoare,
 Nălțând pe toată culmea câte-o spânzurătoare;
 Și stâncile, fantasme pleșuve, mute, oarbe,
 Deschid largi, negre peșteri menite de a soarbe
 În umbra lor adâncă și de misteruri plină
 Pe omu' 'mpins de soartă a pierde din lumină.

În funduri de prăpăstii se bat mereu de maluri
 Șiroaie care poartă cadavre pe-a lor valuri;
 Și aburi într'amurgul din ele se ridică
 Ce 'n rouă sângerândă pe frunzi uscate pică,
 Sau merg de se așează pe stânci, pe vârf de munte
 Ca palide vedenii cu pletele cărunte.
 O crâncenă orgie de sânge, de cruzime
 Imbată umbra mută ce zace la desime,
 Și-ades în miez de noapte s'aude prin tăcere
 O surdă lovitură, un vaiet de durere,
 Apoi un sbor de valuri și urlete hidoase
 De lupi ce vin să 'mpartă a victimelor oase,
 Si straniu, lung, satanic, un hohot ce răsună
 Ca clopotul de codri când cerurile tună.
 Atunci păstorii sarbezi zăresc din depărtare
 Îvindu-se pe munte o 'naltă arătare
 Ce stă în dreptul lunei cu-o bardă groasă 'n mână...
 Și până 'n ziuă urlă dulăii de la stână.

Amar de cine intră prin ramurile dese
 A codrului de moarte! Sărmanul, dacă iese,
 El pare-un strigoiu palid zărit ca printr'un vis,
 Ce caută cărarea mormântului deschis...

Acolo-i cuibul spaimei și adăpostul urii.
 Grui-Sânger, ucigașul, e regele pădurii!

II.

GRUI SÂNGER

E crud lupu' 'n turbare! crud tigrul ce sfâșie
 O turmă de gazele pe-a Nilului câmpie!
 Crud uliul care trece și țintă se abate
 Pe-un stol de păsărele în ierburi tupilate!
 E crud destinul, crudă moartea! dar în cruzime
 Pe Sânger ucigașul nu îl întrece nime!
 De-abia sosit în viață prin moartea maicei sale,
 Vrăjitu-l-au Satana cu poște criminale

Să schingiue, să rupă, să prade, să omoare,
 Să fugă 'n întuneric de oameni și de soare.
 Străin de toată mila, plăcerea-i cea mai vie
 Au fost să nimicească pe lume tot ce 'nvie,
 Să calce flori și roadă, să strice cuiburi pline,
 Să smulgă aripioare de fluturi și de-albine,
 Acum însă el cată un alt soi de victime.
 Ii place-a sui scara năpraznicelor crime:
 Acum ucide oameni!... Cum îi zărește, râde
 Și îi ucide, numai de setea de-a ucide!

De zece ani în codru el s'au retras aice,
 Soția lui e groaza, și noaptea-a lui complice!
 Ca tigrul fără sațiu, sub un stejar la pândă
 El face zi și noapte o crâncenă izbândă,
 Găsind în agonie un vaiet care-i place
 Și-o viață desfrânată în morțile ce face.
 Monstru cumplit cu fața ca sufletu'-i de slută
 În trame sângeroase gândirea-i e pierdută.
 Ori cine-l vede, crede că au văzut o ciură,
 Și dacă scapă teafăr, cu păr de lup s'afumă,
 Căci fruntea lui apare sinistru luminată
 De-a focului ce-l arde văpaie 'nflăcărată;
 Dar vulturii și ulii și buhnele și corbii,
 Precum tot spre lumină cu jale cată orbii,
 Tintesc cu neclipire spre dânsul ochi sălbatici
 Ce noaptea pintre arbori s'aprend ca roși jaratici.
 Ei sboară pretutindeni alături 'mpreună,
 Formându-i pe sub nouri cu sborul o cunună,
 Un larg cortegiu funebru ce lasă unde trece
 De albe oseminte o caldă tristă, rece!

O singură ființă în inima-i secată
 Găsește-adăpostire: bătrânu'-i, jalnic tată,
 La care se gândește cuprins de 'nfiorare
 De câte ori comite o crimă în turbare.
 Imaginea iubită a bunului părinte
 Adeseori în lacrimi îi trece-atunci prin minte,
 Punându-se 'ntre dânsul și victimele sale!...
 Zadarnic!... el e arma puterii infernale.

III.

PARICIDUL

E ora de mistere, de groază și de șoapte,
 Când trec fiori în aer și demoni roși în noapte;
 Când umbra trădătoare așează pe sub maluri,
 Prin unghiurile casei, prin guri de văi, pe dealuri,

Prin codri, prin ruine de veche mănăstire,
 Pe 'naltele clopotniți, prin negre cimitire
 Fantasme tupilate, vedenii mari, tăcute,
 Ce stau ca niște visuri din ochi nedispărute,
 Și astfel, locuită de umbre, noaptea pare
 Mută de groază, rece și fără răsuflare.
 E ora de uimire, când codrul fără viață
 S'arată mai sinistru prin văi de oarbă ceață
 Și scoate-un aspru vuet ce 'nsuflă oțerire,
 Ducând în lume, tainic, o cruntă prevestire.
 Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om își face cruce și 'n codru des pătrunde!

E tatăl lui Gruî-Sânger, plăpând, fără putere
 Sub sarcina greoaie de ani și de durere,
 El intră pe sub arbori în haosul cel mare
 De negru întuneric, adânc, fără hotare,
 Și tot înaintează pe căi nestrăbătute
 Și pare că înnoată prin unde nevăzute,
 Incet având de reazăm un vechiu toiag de vie,
 Sărmanul urcă 'n lacrimi cărarea de urgie,
 Căci vine ca să cerce de-a smulge din orbire-i
 Pe fiul său ce calcă în volvura pieirei.
 El vrea să-l mai revadă, el vrea să-l mai sărute,
 Să-l scoată la lumină din căile pierdute,
 Și astfel merge, merge plecând a lui statură,
 Ca omul care-așteaptă a morții lovitură,
 Și qura lui șoptește cuvinte drăgălașe,
 Ca 'n timpul dismierdării când fiul era 'n fașe.

Stăi! fugi nenorocite! un pas de-i face încă...
 Dar iată-l sus pe culme, ah! iată-l lângă stâncă!
 De-odat'o bardă crudă, prin aer luce, zboară,
 Lovește! Gios bătrânul cu-un vaiet se doboară,
 Iar Sânger uciçașul plecându-se, de-odată
 În clipa unui fulger zărește... pe-al său tată!

IV.

BLĂSTEMUL

O! cruntă făr-de-lege! Păcat fără iertare!
 Cumplitul, paricidul încremenit apare
 De spaima ce-l cuprinde, spăimântător, la focul
 Aprins cu răpegiune de fulgeri în tot locul.

Pădurea 'ntreagă arde cu negrele-i păcate,
 Lăţind lumini pe ceruri, pe dealuri depărtate,
 Şi oaspeţii prădalnici în sboruri sgomotoase
 Se duc, vârtej fantastic, cu ţipete fioroase.
 Pădurea arde: brazii s'aprend ca 'nalte torţii,
 Sub bolte 'nflăcărate trec victimele morţii,
 Lung şir de spectri palizi ce merg ca să arate
 Lui Sânger a lor feţe şi răni nevindecate.

Deodată prin vuirea de vaiete 'n mulţime,
 Prin miile de glasuri ce-l mustră cu asprime
 Şi mai presus de svonul pădurii ce trăsneşte,
 Un glas din altă lume se 'nalţă şi grăieşte:
 „Tu, procler, ucigaşe! infame paricide!
 „Tu, pentru care astăzi tot iadul se deschide,
 „Tu, răpitor de zile cui ţi-a dat viaţă, nume!
 „Atunci a ta osândă sfârşit să aibă 'n lume,
 „Când astă buturugă de arbor ars, sub care
 „Părintele tău zace ucis, fără suflare,
 „Va da şi flori şi frunze, etern fiind udată
 „Cu apa cea din vale în gura ta cărată,
 „Iar până atunci, iasmă ce a născut Păcatul,
 „Legată 'n înfrăţire cu Răul ne'mpăcatul,
 „În viaţă şi 'n mormântu-ţi în veci să nu gusti pace
 „Şi cugetul din tine s'auzi că nu mai tace.
 „Să nu priveşti tu cerul şi omenirea 'n faţă!
 „De foc să-ţi fie apa şi soarele de ghiaţă!
 „Să bată 'n tine biciul urgiilor turbate
 „Pân' n'a mai fi pe tine loc unde a mai bate!
 „Toţi şerpilor de pe lume să iasă 'n a ta cale!
 „Să 'ntâmpini numai ură, să nu simţi decât jale!
 „Să chemi cumplita moarte şi ea l'a ta chemare
 „Să rădă, să te lase luptând cu-a ta mustrare,
 „Încât s'ajungi tu însuşi a te feri de tine
 „Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
 „Blăstem! blăstem pe capu-ţi în lunga veşnicie!
 „A ta cenuşă piatră în vânt, şi neagră fie!”

V.

P E D E A P S A

Trecut-au jumătate de secol pe-astă lume.
 Din codru nu rămas-au decât hidosu-i nume;
 Pe unde-au fost odată stejarul, bradul, plopul,
 Desime uriaşă ce-au înfruntat potopul,
 E numai câmp de pietre gol, trist, secat de soare,
 De care fug şi vulturi şi fiare răpitoare.

Nici scaiul, nici urzica pe sânul lui nu crește.
 În veci dorita ploaie nici roua nu-l stropește;
 Iar dac'un nor se sparge de-asupra-i câte-odată,
 Cu lacrimi lungi de sânge e ploaia-amestecată.
 De câmpul cel de groază chiar gândul se ferește;
 Chiar crivățul pe margini din sboruri se oprește,
 Atât este de mare pe locul de anatemuri
 Urgia ne'mpăcată cereștilor blăstemuri!

Și însă-un om, în soare, om singur... cine-ar crede?
 Pe-a dealului cărare un om acum se vede!
 Bătrân ca lumea, gârbov, sub vântul relei soarte,
 El pare că de seculi au fost uitat de moarte.
 Pleșuv, pe a lui frunte pârlită, nesenină,
 Trec nori de gânduri negri sub carii ea se 'nclină,
 Și desele sbârcele pe ea sânt impletite
 Precum o țesătură de fire încălcite.
 Sprâncenele lui albe pe ochii lui se pleacă,
 Lăsând de-abia prin ele lumina ca să treacă,
 Iar barba-i lungă, aspră se târâe 'n carare
 Pe când el se tot urcă pe brânci, fără 'nctare,

De o jumătate secul, sub gândul ce-l omoară,
 El în genunchi se sue, și în genunchi coboară
 Pe culmea vârfuită cu-o neagră buturugă,
 Și tot șoptește 'n sine o mult duioasă rugă.
 Sărmanul! merge 'n vale de-și umple gura plină
 Cu apă de izvoare, vioaie, cristalină,
 Apoi se 'ntoarce iarăși la deal, pe culmea arsă
 Și 'nct la rădăcina copacului o varsă,
 O varsă toată, toată! fără a lăsa din gură
 Să lunece în pieptu-i măcar o picătură.
 Dar vai! trec nopți, trec zile, trec ani și cât muncește,
 Zadarnic! buturuga nu mai reînverzește!

VI.

I E R T A R E A

Azi cerul e mai aspru, cad raze înfocate,
 Și setea linge piatra izvoarelor secate!
 O gură, numai una de apă mai rămâne...
 Bătrânul, neiertatul, cu focul în plămâne
 O soarbe 'n gură-i, pleacă, se urcă iar din vale,
 Târându-se pe coate, pe brânci în cruda-i cale,
 Și rupți îi sânt genunchii, și rupte-a sale coate,
 Și sângele-i se scurge și cade, nu mai poate;
 Căci drumul se lungește cu cât și setea-i crește...
 Dar iată că la mijloc de cale se oprește!

El vede-o păsărică pe jumătate moartă,
 În palmă-i o cuprinde, la gura lui o poartă
 Și cu o picătură prielnic o adapă
 Făr' a 'nghiți, sărmanul, măcar un pic de apă!

Re'nvie păsărica încet din amorțire
 Și 'n ceruri se înalță cu-o vie ciripire.

Minune!... iată cerul deschis se ilumină
 De-o tainică-auroră feerică, divină,
 Atât de strălucindă cât însuși mândrul soare
 Se stinge ca steluța l'a soarelui splendoare,
 Și-un glas pătruns de milă, duios de bunătare
 Din cer grăește: „Sânger! iertat ești de păcate.
 „Mult rău o faptă bună în ceruri cumpănește;
 „O biată păsărică de munci te izbăvește!”

Gruiu-Sânger 'nalță fruntea... El vede cu uimire
 Pe fața părintească o dulce 'nduioșire;
 El vede-a lui victime cu îngeri adunate
 În brațele deschise chemându-l ca pe-un frate
 Și vede ca prin farmec pe trunchiul fără viață
 Crescând vlăstări frumoase cu veselă verdeață,
 Și 'n vârf o floare albă ce cade pe-a lui frunte
 Ca semn de încetare a chinurilor crunte.
 Iertatul zice: „Doamne! părinte!... îndurare...”
 Și cade și se stinge cu-o lină suspinare.

Se spune că pe locul, unde-au murit, sărmanul
 Un arbor mic, sălbatic, răsare pe tot anul.
 Având o păsărică, în vârf, cu glas de înger...
 El poartă poame roșii și numele de *Sânger*.

(* Mîrcești, Aprilie 1875. Publ. în „Convorbiri literare”, IX, pag. 81, Iunie 1875.

14. LEGENDA CIOCĂRLIEI

„Lie, Lie,
 Ciocărlie,
 Sbori în soare
 Cântătoare

„Și revină
 „Din lumină
 „Pe pământ
 „Cu dulce cânt,
 (Poporal)

I.

De când erau ca iarba anticii codri deși
 Și mici ca mușunoaie Carpații urieși,
 Și văile profunde și latele vâlcele
 Ca pe o apă lină ușoară vâlurele;

De când în lume lupii erau păstori de oi
 Și urșii cu cimpoaie mânau cirezi de boi;
 De când purta 'n cosițe Ileana Cosinzană
 O floare cântătoare, o floare năsdărană,
 N'au fost copilă în viață mai dulce, mai aleasă
 Decât frumoasa Lia, fecioară 'mpărăteasă!

Născută 'n faptul zilei cu fața 'n Răsărit,
 Luceferii, văzând-o mai viu au strălucit,
 Ferice de-a atinge cu-o rază argintie,
 Cu ultima lor rază așa minune vie.
 Și astfel, de lumina cerească dismicrdată,
 Ea, răsărind ca floare, au înflorit ca fată;
 Și-acum e fala lumii, a minții încântare,
 A inimilor farmec, a ochilor mirare.
 Tot omul care-o vede, răpit, uimit, simțește
 Că par'că se renaște, că inima lui crește,
 Că trece lin din iarnă în dulce primăvară,
 Că mii de paseri cântă în sânu-i și pe-afară.

Ea are-o față albă de flori de lăcrimioare
 Și ochi cerești, albaștri ca floarea de cicoare
 Și-un păr ce strălucește pe fruntea sa bălaie
 Căzând, fuior de aur, dealung până 'n călcaie,
 Incât pe câmpul verde când trece zâmbitoare
 Se pare c'o urează prin aer fulgi de soare.
 Ea poartă haine scumpe, ușoare, descântate,
 Din fire de painjen țesute și lucrate,
 Prin care tainic saltă luciri de forme albe,
 Comori atrăgătoare ca visurile dalbe,
 Precum acele slabe vâpăi tremurătoare
 Prin frunze răspândite de luna gânditoare.
 Aprinșii ochi ai nopții în giuru'-i scânteiază,
 Formând cununi de raze pe fruntea-i ce visează,
 Și lunecă pe sânu-i raiu alb de fericiri,
 Voind ca să pătrundă prin ițele subțiri.
 Seninul dulce-al zilei, râvnind acea minune,
 Din soarele răsare și pân' la soare-apune.
 Se 'ntinde pe de-asupra-i cu bolta lui rotundă
 Voind să-i facă-un templu în care s'o ascundă
 Și-i zice: „Insuși cerul spre tine se înclină...
 „Frumseța-i o coroană pe frunte de regină!”

II.

Și mers-au vestea 'n lume, trecând din gură 'n gură,
 Că Lia fură ochii și mințile le fură;
 Și dus-o-au pe aripi în locuri depărtate
 Cucoarele 'n triumphiuri prin aer înșirate,

Și spus-au vântul ager, în veci neodihnit,
Că nu-i copilă alta mai dulce de iubit.

În grabă alergat-au din toate-a lumii zări,
De peste munți, din funduri, de peste nouă mări,
Cei mai viteji și mândri feciori de împărați,
Vrăjiți de-a fi pe viață de Lia fărmeceți.
Venit-au Roșul, craiul înaltelor lungi plaiuri
Și Albul ce domnește pe douăzeci de raiuri,
Și Peneș împăratul, arcaș cu ochiul ținteș,
Ce are 'n tolbă fulgeri și în grajd pe calul Vinteș;
Și alții, mulți ca frunza, mânați de-a lor iubire
Cu Lia drăgălașă să cate împețire.
Dar nici își pleacă ochii la ei frumoasa fată,
Cum nu se uită crinul la iarba cea uscată,
Ci veșnic ea privește cu drag la mândrul soare
Și, tot privind lumina din fața-i arzătoare,
Cu lacrimi i se umple albaștri ochi frumoși.
Ei plâng!... de ce plâng însă luceferii duișori?
De mult privit în soare, sau de o jale-ascunsă,
De-o gingașă dorință, de-o taină nepătrunsă?

Ah! taina ei n'o știe nici Zâna ce-o iubește,
N'o știe căpătâiul pe care odihnește,
Nici apa ce oglindă obrazu-i la trezie,
Nici cerul, nici pământul! dar umbra sa o știe.
Ades copila, pradă gândirii ce-o răpește,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăește
Și zice: „Tu al lumii monarc strălucitor!
„O! splendidă comoară de viață și amor!
„Tu, ochiul deschis în ceruri să vadă-a mea simțire!
„Tu, singura-mi dorință, tu dulcele meu mire!
„Pleca-voiu, ah! pleca-voiu, luând urmele tale,
„Să te 'ntâlnesc ferice, să te culeg în cale,
„Să fii al meu și numai al meu, o! mândre soare,
„Să nu mai plâng de moarte, când tu săruți o floare,
„Căci te urăsc atunce... cu dragoste și dor
„Și simt că de-acea ură duiosă am să mor!”

Ea zice și se vede de raze inundată.
Iar umbra ei suspină în urmă-i tupilată.
„Ah! draga mea stăpână! Ferească Domnul Sfântul
„De-a-ți asculta îndemnul, de-a-ți împlini cuvântul,
„Căci vai de-acel ce-apucă pe-a soarelui cărare!
„El intră în cale lungă ce capăt nu mai are
„Și unde începutul se leagă cu sfârșitul
„Și unde-și pierde mintea și pașii rătăcitul.

„Ah! Lia, te gândește că soarele-i cu dar
 „De viață și de moarte, că-i dulce și amar!
 „El dă junie lumii, iubire, fericire,
 „La plante, cuiburi, inimii el dă însuflețire,
 „Dar raza-i ce învie e rază și de foc
 „Ce arde crinul fraged și tristul siminoc,
 „Și râurile soarbe, și pasări săgetează
 „Și umbra o înghite când soarele-i amiază”.
 — „Ah! fie ori cum fie!” răspunde’n grabă Lia,
 „Durerea fie-mi partea sau fie-mi bucuria,
 „De-oiu ști că ’n a mea cale voi face totdeauna
 „Din șapte nopți o noapte, din șapte zile una,
 „M’oiu duce mult departe cu-un răpide avânt,
 „Departe unde cerul se lasă pe pământ,
 „Pe unde munții falnici apar ca nourele,
 „Pe unde stau de vorbă la umbră flori cu stele.
 „M’oiu duce, duce, duce, pân’ mi-oiu găsi ursitul,
 „Ș’oiu sta gură la gură cu soarele iubitul,
 „Căci vreau să-i privesc fața că să-mi alin durerea,
 „Să văd curgând din buze-i cuvintele ca mierea!”
 — „Amar de tine, Lie, o! Lie, amar de mine!”
 „Dar fie! unde-i merge, și eu mă duc cu tine”.

III.

În revărsatul zilei, când nasc a vieții șoapte
 Și lin se desvelește seninul cer din noapte,
 Pe când lumina-i sură, plâpândă, răcoroasă
 Și somnul își destinde aripa somnoroasă,
 Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-i șarg.
 Ce zice că pământul nu e destul de larg,
 Și zboară fără sațiu, luându-și iute sborul
 Ca vântul și ca gândul, ca spaima și ca dorul.
 El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
 Și pierde într’un fulger cum pierde vestea bună,
 Și trece pe sub nour, și trece pe sub stea
 Clipiș cum se strecoară prin oameni vestea rea!
 Se duce calul Graur spre codrii de stejari,
 În care greu se luptă balaurii cei mari
 Cu pajuri năsdărvane născute ’n ceea lume;
 Prin locuri unde șerpii brilianturi fac din spume
 Și smeii fac palaturi de-argint cu turnuri dese
 Ca ’n ele să ascundă frumoase ’mpărătese.
 El trece prin poiene cu tufe aurite,
 În care se alungă șopârle smălțuite
 Și blânde păsărele ce cântă ’n cuibul cald,
 Având rubine pliscuri și ochii de smarald.
 Acolo vântul serii prin frunze-alene zboară,
 Lovind încet de umbră aripa lui ușoară,

Și iarba, chemând vântul din zori ca s'o dismierde,
Se mișcă 'n vălurele precum o apă verde.
El trece peste râuri ce curg neconținut
Ca zilele senine a celui fericit,
Și apa 'ndeamnă fata pe maluri să se culce,
În ea să se oglinde, s'o facă apă dulce.
Zadarnic! ea 'nainte, 'nainte mereu pasă
Ca omul cu grăbire mânat de dor de casă,
Și de trei ori trei zile și nopți de trei ori trei
Ea lasă somnul dulce să piară 'n urma ei.
Și astfel tot pe cale, cu ochii țintă 'n soare,
Cu coamele-i lucioase în vânt fâlfâitoare,
Ea pare și dispare, răpită de cal Graur,
Precum un vis ferice într'un vârtej de aur.
Dar după multă trudă și mult amar de cale
Odată cu amurgul ajunge într'o vale,
O vale înverzită ce se unește 'n zare
Cu-albastra, sgomotoasă, clocotitoare mare.
Acolo calul Graur își încetează sborul,
Ne mai având pământuri să bată cu piciorul;
Iar Lia se coboară cu grabă de pe cal
Și merge de se pune pe-al mării verde mal,
Privind cu dor la raiul din fundul depărtat
Pe care se ridică al soarelui palat.

— „Pe unde-ți merge gândul, stăpâna mea iubită?”
O 'ntrebă glasul umbrei de cale obosită.

— „Ah! dragă sorioară! duioasa Lia zice,
„Zărești în depărtare cea insulă ferice
„Plutind sub cer albastru pe-a mării albastre?
„Vezi tu colo, în zare, colo pe-o înălțime
„Acel palat de aur, cel cuib de străluciri
„Cu poarta de rubinuri și stâlpii de safiri?
„Acolo 'mpărătește frumos ursitul meu,
„Acolo-mi sboară gândul, acolo eu mă vreau!
„Dar cum să fac, vai mic!... ah! calul meu nu poate
„Să calce și pământul, și mările să 'nnoate!
— „Stăpână! zice Graur, ce nu pot eu pe lume
„O poate al meu frate născut pe-a mării spume”.
Cum zice, cum nechează...

Din marea cea profundă

O volvură se 'nalță, și iese-un cal în undă,
Cu ierburi și mărgelanuri având coama 'mpletită,
Și solzi de-argint pe spate, și palmă sub copită.
Zărindu-l Lia, vesel de cale se gătește,
Dar când e ca să plece și când se despărțește
De Graur, ea-l sărută, pe coardă-l mai dismiardă
Și-l chiamă drag pe nume și-l plânge că-a să-l piardă,

Apoi se 'ntoarce iute la mal, și iute sare
 Pe noul cal ce-o poartă ușor pe-a lui spinare.
 Și umbra ei rămâne pe mal înstreinată
 Și Graur se afundă în zarea nourată.

IV.

Prin valuri spumegoase ce 'n giuru-i se alină
 Cântând o melodie simfonică, marină,
 Ajunge Lia grabnic la insula dorită,
 A cărei iarbă vie cu raze-i altoită.
 Copila 'n haine mândre de fiu împărătesc
 S'afundă în lumină, dar chipu'-i îngeresc,
 Dar mersu'-i plin de farmec, cu pas legănător,
 O spun mai mult că-i fată decât că e fecior.
 Ea intră în palatul acel de feerie
 Cu inima 'n bătaie de dulce bucurie
 Dorind ca să 'ntâlnească, temând de-a întâlni
 Pe-acel care-au vrăjit-o aice de-a veni,
 Și iată că zărește a lui bătrână mamă
 Cu genele căzute pe ochi ca o năframă!

De când nu era încă pământul care este,
 De când tot ce e 'n lume era numai poveste
 Și raza de lumină și razele căldurii
 Erau comori ascunse în haosul naturii,
 A splendidului soare ferice născătoare
 Trăește 'n luminoasă și magică splendoare;
 Dar, tristă și orbită de veșnica-i lucire,
 Acum ea nu mai poate pe soare să-l admire
 Și-i este scris de soartă atunci numai să vadă,
 Când fiul ei în cursă ar fi expus să cadă.
 Sărmana 'ncet aude sunând pasuri străine,
 Tresare și întreabă: „Ce om, ce fiară, cine
 „Au îndrăznit să vie aice, și-a pătrunde
 „În locuri necălcate de pas de om, pe unde
 „Nici pasărea măiastră a trece nu 'ndrăznește
 „Nici doru', în rătăcire pierdut, nu se oprește?”
 „Copila tremurândă s'apropie și zice:
 „Sânt om cu gânduri blânde venit din lume-aice
 — „De ești fecior”, replică bătrâna îngrijită,
 „Să-ți fie calea floare și urma înflorită
 „Și'n viață că ai parte de soacră iubitoare
 „Și de nevastă dulce, frumoasă, zâmbitoare;
 „Iar dacă ești tu fată, precum te-arată glasul,
 „Pe urma ta ușoară întoarce-ți iute pasul
 „Și piei din aste locuri neatînse și curate,
 „Domnite de-al meu soare, copil fără păcate”.

Copila spăimântată cu dorul ei se ceartă,
 Ar vrea, ar vrea să fugă, dar inima n'o iartă;
 Când iată că s'aude în lunga depărtare
 De cai venind spre casă voioasă nechezare,
 Și iată că palatul se umple deodată
 Cu zilnica lumină din lume adunată;
 Căci soarele apune lăsând de alung pe ceruri
 Clipirile de stele ș'a umbrelor misteruri.
 El vine și apare atât de luminos,
 Că 'ntunecă vederea cu chipul său frumos.
 — „Bine-ai venit copile, de mult înstrăinat!”
 Ii zice blânda mamă, cu-un dulce sărutat.
 „Te bucură de oaspe venit de pre pământ,
 „Un oaspe blând la suflet și gingaș la cuvânt!”

În giuru-i mândrul Soare se uită cu mirare...
 El vede și nu crede, îi pare că îi pare
 Și simte-un neastâmpăr în inima-i vergină
 Sub galișa ochire a fetei ce suspină.
 Apoi, luând de mână pe Lia tremurândă:
 „Ori cine-ai fi, el zice, ființă, tu, plâpândă!
 „Durerea omenească în veci să nu te-ajungă,
 „Și fie-ți scurt necazul și fericirea lungă!
 „Pe flori de primăvară obrazu-ți să se culce,
 „Și fie-ți dulce viața și moartea fie-ți dulce!”
 Copila îl ascultă pierdută în extaz,
 Cu zâmbetul pe buze, cu lacrimi pe obraz,
 Și zice: „Măndre soare! lăsat-am scumpa țară
 „Și casa părintească în timp de primăvară
 „Cu dor să vin la tine, de-aproape să te-admir;
 „Și 'n calea mea grăit-am cu flori de trandafir,
 „Cu râuri și cu nouri, cu fluturi și cu stele;
 „Grăit-am și cu vulturi, cu șoimi, cu rândunele
 „Cu tot ce putea 'n lume de tine să-mi grăiască,
 „Ș'acum îți zic eu ție îi limba omenească:
 „Minune mult iubită! Lumină de lumină!
 „Ah, inima mă poartă să stau în veci cu tine!”

Și soarele și Lia, păreche de iubire,
 În ochi aprinși de doruri îneacă-a lor privire,
 Zâmbind unul la altul cu 'nduioșire multă.
 Iar mama ce nu-i vede, dar care îi ascultă,
 Grăind cu mintea, zice: „Să fiu oare 'nșelată?
 „Acest străin să fie oare fecior sau fată?
 „El are glasul dulce, prea dulce, prea duios
 „De când au dat cu ochii de fiul meu frumos!”
 Apoi mai stând pe gânduri, adaugă 'n tristeță:
 „Ah! unde mi-e vederea din dalba tinereță!...

„Amar de cine are pe ochi un negru nor
 „Când inima presimte!... E fată sau fecior?...
 „La noapte voiu aşterne în patu-i albe flori:
 „De-a fi bărbat, sub dânsul peri-vor până' n zori;
 „Iar de-a fi fată, ele, de sânul ei lipite.
 „In faptul dimineţii vor fi mai înflorite“.
 Bătrâna 'n neastâmpăr se duce şovăind,
 Conduşă de-a ei cârjă, prin umbră pipăind.
 Atunci voiosul Soare, simţind o nouă viaţă,
 O ia pe Lia 'n braţe şi o sărută 'n faţă
 Şi-i zice cu 'nfocare: „Iubita mea mireasă,
 „In lumea pământeană ai fost împărăteasă;
 „De-acum tot împreună gustând cerescul bine,
 „Eu lumina-voiu cerul şi tu, dragă, pe mine“.
 Copila varsă lacrimi; uimită, ea simţeste
 Că inima-i ferice în sânu-i se topeşte
 Ca ziua cea de vară când razele se scurg
 Topindu-se în umbra adâncă din amurg.
 Şi astfel drăgălaşii de-a lor iubire au parte...
 Iar când le spune noaptea că-i timp a se desparte,
 Niciunul n'are gândul să facă începutul,
 Să rupă lanţul tainic ce-i leagă cu sărutul!

V.

A doua zi pe timpul minunilor visate,
 Când faptul dimineţii la uşa nopţii bate,
 Bătrâna mamă, trează de grija ce-o domină,
 Simţeste că e 'n lume o stranie lumină.
 Ea merge cu grăbire la patul unde crede
 C'au trebuit să doarmă străinul... şi ea vede
 (Căci dragostea de mamă o face-acum să vadă),
 Ea vede 'n aşternutu-i flori vii ca 'ntr'o livadă.
 „Ah! zice cu durere: nici una nu-i uscată!
 „Nici una veştejită! Străinul oaspe-i fată!“
 Apoi, în tulburarea-i de crudă presimţire,
 Înălţă ochii 'n ceruri şi vede cu-oferire...
 Ce vede?

Pe zenitul adânc înflăcărat,
 Măreţul Soare plană! şi caru-i înhămat
 Cu nouă cai de raze ce 'n spaţiu l-au răpit,
 Cutreeră cerescul întins nemărginit,
 Sbor caii, lăsând râuri de foc în urma lor
 Şi frâiele scăpate de-alung în aer sbor;
 Iar soarele ferice, dând lumilor uitare,
 Cu Lia legănată pe sânul lui apare,
 Şi lumile cuprinse de flăcări arzătoare
 Privesc în îngrozire alt soare lângă soare...

„Blăstem!” strigă bătrâna, „blăstem pe capul tău,
„Tu care-mi răpești viața, răpind pe fiul meu!”
Și mama cade moartă!

Ea cade! dar urgia,
Dar cruntul blăstem sboară, se sue pân' la Lia
Și-a Soarelui mireasă lovită, fulgerată,
Din ceruri cade 'n marea, lucind ca o săgeată.

Ah! mare i-au fost visul și scurtă fericirea!
Iubirea i-au dat moartea, și moartea nemurirea!
Iar sufletu-i ferice luat-au forma vie
De-o mică drăgălașă, duioasă Ciocârlie
Ce veșnic cătră Soare se 'nalță 'n adorare,
Chiemându-l, primăvara, cu dulcea ei cântare!

(1875, Mai). Publicată întâi în „Convorbiri literare“, IX, pag. 84, Iunie 1875.

15. VLAD ȚEPEȘ ȘI STEJARUL

Târgoviștea e 'n larmă în zi de Paști cu soare!
Vlad Țepeș încruntatul i-au pus o cingătoare,
O cingătoare largă de oameni înțepați,
Bătrâni cu barbe albe, călugări, juni, bărbați
Smunciți de la ospețe, din hori, din veselie,
Și-acum umplând văzduhul de-o vastă agonie!

Privindu-i mândrul soare în nori de sânge-apune.
Iar Țepeș, nu departe, sub un stejar se pune
Pe-o culme, se întinde la umbră și admiră
În ziua de 'nviere orașul cum expiră,
Și cum, gemând sărmanii în chin și 'n foc de sete,
Apar pe zarea roșă în negre siluete.

Și râde, cumplit râde calăul ne 'mpăcat!

Superb, strămoș de arbori, cu frunze 'ncoronat,
Stejarul, rămas singur pe câmpul de negară,
Se pare o fatasmă din lumea legendară,
O moaște uriașă din codrul dărâmat!
În secolul ce trece pierdut, înstrăinat,
Uitat de coasa morții pe țărnuș scurtei vieți,
El are maiestatea augustei bătrâneți.

Un cârd de vulturi ageri în frunza lui s'ascund
 Furtunile cumplite în ea se pierd afund,
 Și aprigul cutremur de munți răsunător
 Îi pare-un fior moale ce-l sgudue ușor.
 Cu cât se 'ntinde noaptea în giuru-i, el lucește;
 Cu cât în giuru-i crește pustiul, și el crește.
 Picioarele-i sânt prinse în țărna mormântală,
 Dar fruntea-i luminată de raza imortală.
 Păstorul de la munte și omul de ogor
 Se 'nchină lui și 'n față-i grăiesc încetișor,
 Căci umbra lui cuprinde trei seculi de misteruri,
 Căci trunchiu-i o coloană dintre pământ și ceruri,
 Căci prin frunzișu-i verde un vuet lung răsună
 Ce pare că șoptește de gloria străbună.

Vlad Țepeș îl privește și zice cu gând rău:
 „Ce de mai țepei așa face, stejar, din codrul tău!”
 Atunci, ca nici odată, gigantul s'a uimit!
 De-un lung fior în freamăt, frunzișul a vuit,
 Și-un glas de altă lume adânc pătrunzător
 Au zis:
 „O, tu, Vlad Țepeș! hain cutezător!
 „Trei seculi sunt, trei seculi de când voiosul soare
 „Revarsă peste mine cereasca lui splendoare!
 „Trei seculi am dat umbră și dulce adăpost
 „La lumea care este, la lumea care-a fost,
 „La oameni și la fiare!... dar om așa cumplit,
 „Dar fiară-așa ca tine eu încă n'am umbrit!
 „Tu ai în loc de suflet o iazmă neagră, care
 „Pe cruntul Satan însuși l-ar pune în mirare;
 „Iar gândul tău nu vede a tale fapte rele,
 „Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele!

„Și însă ești puternic, ești Domn, păstor de turmă!
 „Ar fi să înflorească pământul pe-a ta urmă,
 „Dar nu! când te-arăți lumii, în sân copilul plânge;
 „Când râzi, a tale gingeni se văd roșind de sânge;
 „Și-ori-unde îți duci pașii, o buhă cu-al ei sbor
 „Punându-se drept Soare, te 'ntunecă de-un nor!
 „O! timp, al meu tovarăș, o timp neodihnit,
 „Secerător de oameni! sub mine ai privit
 „Pe Domnul Negru-Vodă cu stemă 'ncoronat
 „Când în această țară el a descălecat,
 „Om verde, Român neaoș, măsurător de lume,
 „Ce vrea pe-a ei măsură ca să-și croiască-un nume!
 „Ai mai privit aice pe Mircea cel Bătrân
 „Sub un nămol de lauri culcat pe-un pat de fân,
 „Dormind cu fața blândă și 'n vis încă văzând
 „Pe Baiazid în fugă prin Dunărea trecând.

„Atunci din al meu codru iubit și respectat
 „Mult lemn de ghioage, arce, voinicilor am dat.
 „Căci pe atunci, când țeara sună de crunte larme,
 „Stejarul cu voinicul era frate de arme,
 „Iar codrii, cetăți unde mănăți de a lor soarte,
 „Românii găseau viață, dușmanii găseau moarte!
 „Și-acum eu, martur falnic de-atâtea fapte mari,
 „Eu care port în ghindă-mi un codru de stejari,
 „Eu care port pe umeri, trecutul luminat,
 „Eu să mă văd acuma de-un vierme-amenințat!...
 „In lături, fiară cruntă, cu negru cer-de-gură!
 „Tu spurci umbra mea sacră cu-a ta hidoasă ură!
 „In lături, Țepelușe! un arbor viu ca mine
 „Nu crește gigant falnic pentr'un pitic ca tine!“

Vlad Țepeș se încruntă! în oarba lui turbare
 Tresare, se răpede, lovește 'n trunchiul tare,
 Dar, umilit, el cade și scapă gios pumnarul...

Cu-o frunză veștejită l-au pălmuit stejarul!

(Mircești, 1874). Publicată în ediția 1875.

16. LEGENDA LĂCRIMIOAREI

I.

În raiu nici o minune plăcută nu lipsea,
 Văzduhul lin, răcoare, a crini amirosea,

Căci albele potire în veci tot înflorite
 Scoteau din a lor sânuri arome nesfârșite.

Lumina era moale și 'ndemnătoare șoptii,
 Nici noaptea urma zilei, nici ziua urma nopții.

Prin arbori cântau pasări, prin aer sburau îngeri,
 Și nu găseau răsunet în el a lumii plângeri;

Căci scris era pe ceruri, pe frunze și pe unde:
 „Nici umbră de durere aice nu pătrunde“.

Pe maluri verzi, frumoase, de râuri limpețe
 Stau sufletele blânde, iubinde, fericite,

Gustând în liniștire cerească veselie
 Ce 'n fiecare clipă cuprinde-o veșnicie.

Dulce-adăpost de pace, grădină 'ncântătoare...
 Avea ori-ce minune, dar îi lipsea o floare.

II.

Și iată ce sosește nu oaspe de pe lume,
 Un suflet alb și tânăr pe-un nor de dulci parfume,

Iar sufletele toate îi ies lui înainte,
 Primindu-l cu zâmbire, cu gingașe cuvinte

Și-i zic: „În raiul nostru bine-ai sosit, copile!
 „Curând plecași din viață! Nu plângi a tale zile?”

— „Nu, căci am dat o clipă de viață trecătoare
 „Pe alta mai ferice și 'n veci neperitoare”.

— „Și nu ți-e dor acuma de lumea pământească!”
 — „Nu, căci mai mult îmi place întinderea cerească”.

— „Cum? Nu lași nicio jale pe urma ta duiosă?”
 — „Ah! las o mamă scumpă, o mamă dragăstoasă

„Și veșnic după dânsa voi plânge cu durere!”
 Zicând, copilul plânge lipsit de mângâiere.

Și lacrimile-i calde se schimbă 'n Lăcrimioare,
 De-atunci nu mai e lipsă în raiu de nici o floare!

17. CUZA-VODĂ

3 MAIU 1873

Văzutu-te-am în pace suind scara mării
 Și 'n pace luând calea augustă-a nemuririi,
 O! scump amic, Domn mare, o! nume cu splendoare
 Sădit pe miriade de libere ogoare!

O clipă apărut-ai în plaiul veșniciei
 Și veșnice mari fapte lăsat-ai României,
 Năltând din părăsire antica-i demnitate
 Prin magica *Unire* și sacra *Libertate*.

Ca norul plin de mană ce trece și revarsă
 O ploaie roditoare pe brazda care-i arsă,
 Și, stând apoi de-o parte, în urma lui privește
 Cum brazda se deschide și câmpul înflorește;

Așa și tu din ceruri ai dulcea mângâiere
 Să vezi a țerii tale frumoasă re'nviere,
 Tu ce-ai stărpit cu sceptrul, unealtă de rodire,
 Din suflete și câmpuri semânța de șerbire,

Acum te odihnește gustând eterna pace,
 În taina maiestosoasă a morții care tace,
 Lăsând o lume 'ntreagă la Tine să gândească
 Și-a ta legendă, *Cuza!* cu fală s'o rostească...

Sânt nume destinate, ca numele tău mare,
 Să stee neclintite pe-a timpului hotare,
 Și veșnic să răspândă o falnică lumină
 Pe seculii ce'n umbră trecând, li se închină.

(Ruginoasa). Publicată în ediția 1875.

18. CÂNTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
 Într-ale lumii ginte mari;
 Ea poartă'n frunte-o stea divină
 Lucind prin timpii secolari.
 Menirea ei tot înainte
 Măreț îndreaptă pașii săi,
 Ea merge 'n capul altor ginte
 Vărsând lumină 'n urma ei.

Latina gintă e vergină
 Cu farmec dulce răpitor;
 Străinu' 'n cale-i se înclină
 Și pe genunchi cade cu dor.
 Frumoasă, vie, zâmbitoare,
 Sub cer senin, în aer cald,
 Ea se mirează'n splendid soare,
 Se scaldă 'n mare de smarald,

Latina gintă are parte
De-ale pământului comori
Și mult voios ea le împarte
Cu celelalte-a ei surori,
Dar e teribilă 'n mânia,
Când brațul ei liberator
Lovește 'n cruda tiranie
Și luptă pentru-al său onor.

În ziua cea de judecată
Când, față'n cer cu Domnul sfânt,
Latina gintă-a fi 'ntrebată
Ce au făcut pe-acest pământ?
Ea va răspunde sus și tare:
„O! Doamne, 'n lume cât am stat,
„În ochii săi plini de-admirare
„Pe tine te-am reprezentat!”

(Mircești, * 1878). Publicată întâi în ziarul „Pressa“ No. 108 dela 17 Maiu 1878.

19. RĂPIREA BUCOVINEI

I.

Ceahlău, bătrân gigante al munților Carpați!
Privește peste norii în juru-ți adunați!
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-o parte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiu, al cărui vultur mare
Rotundul glob și sceptrul îi ține strânsi în ghiare;
Austria ce vede foind l'a ei picioare
Un roi în neastâmpăr de mari și mici popoare,
Și poartă cu mândrie coroana cezarină,
La care'nsuși Carpații și Dunărea se 'nchină;
Austria ferice azi e în sărbătoare!
Armatele-i deprinse a fi învingătoare
Desfășură largi steaguri de falnică paradă
Sub cerul Bucovinei ce geme, tristă pradă...
Soldații 'n uniforme ferite de-ori ce pete
Se 'nșiră ca un codru de puști, de baionete,
Atât de îngrijite cât par, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-încă fecioare.
Vitejii poartă 'n frunte crengi verzi ce se îndoie
Ca lauri blânzi de pace în lipsă de războaie.
Ei stau în linii drepte și armele prezentă
La șefi muiați în aur, înfășurați în lentă
Și gârboviți sub sarcini de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravi Husari, Centauri, iuți-fugători, mult sprinteni
Cu aripi la copite și la picioare pintenii,
Sleiți pe cai de frunte și stând în ranguri drept,
Ei par în nerăbdare să iee lumea 'n piept.

Maghiarul răsucesce mustața-i cătrănită;
 Iar calu-i mușcă frâul sub buza lui strunită,
 Având unul cu altul o tainică rudire,
 Prin dorul ce frământă sălbatica lor fire.
 Privindu-i, stai pe gânduri și 'ntrebi de 'nobilează
 Calul pe om, sau omul pe cal îl completează.
 La dreapta se văd tunuri în rând lucind de-oparte,
 Deprinse a svârli moartea în dușmani de departe.
 Aspectul lor e crâncen, grav, amenințător,
 Căci moartea locuște ascunsă 'n sânul lor;
 Iar gura-le e gata din piept s'arunce 'n vânt
 O salvă triumfală sau salvă de mormânt.

Și 'n laturi și 'mprejurul puternicei armate
 Se 'ndeasă o gloată oarbă de tipuri variate:
 Nemți, Leși, Rusnaci și unguri, babelică mulțime
 Pătată, 'nădușită de neagra Evreime.
 Toți pleacă a lor frunte pe când în catedrală
 Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
 Toți sunt în așteptare...

De-odată-un freamăt sboară
 De-alungul prin oștime și 'n gloată se strecoară,
 Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
 Tamburele răsună și muzicile-alese
 Intoană mari fanfare ce se unesc în sunet
 Cu-a clopotelor svonuri, cu-a tunurilor tunet,

Electrică scânteie pătrunde lumea toată.
 Un glas de mii de glasuri, un ura lung de gloată
 Esprimă 'n limbi diverse naive-entusiasmuri...
 Delirul Evreimei ajunge pân' la spasmiuri!

Dar ce serbează astfel Austria cu fală?
 Serbează-al unui erou vr'o faptă imortală,
 Sau ziua unui Cesar, sau nouă mari victorii
 Ce-au coronat armata cu mari și nouă glorii?

II.

Ceahlăule, vecine cu-a cerului minuni,
 Vechiu martur de-ale lumi clipești deșertăciuni!
 Răspunde din 'nălțime: De ce astă serbare
 Deșteaptă în Suceava o lungă văietare,
 Un plâns de amărăciune, un gemet de morminte,
 Un nou fior de moarte prin moartele-oseminate?
 A clopotelor tonuri metalice, pompoase
 De ce trezesc în Putna răsunete duioase?

De ce tresar stejarii cu-un freamăt de oștire?
De ce Românul simte o cruntă oșerire?
De ce măreața umbră-a lui Ștefan, sus pe munte,
Cu giulgiul său de secolî s'acopere pe frunte?

„Austria serbează cu vâlfă maiestoasă
„A tristei Bucovine răpire dureioasă
„Prin fraudă infamă și-a Turcului vânzare!...
„E jubileu de moarte, căci prețul de tîdare
„S'au numărat pe racla lui Ghica Domn, ucis!...
„Și astăzi pe-acea crimă un secol s'au închis”.
Închis?... Noi îl deschidem!... și adevărul sfânt
Chemat, la glasul țerii se 'nalță din mormânt,
Fantasmă sângerândă, la lume el apare
Să spuie a lui Ghica română protestare
În ziua mult nefastă când tristă, umilită,
Moldova de-a ei soră fu silnic deslipită;
Să spuie făr-de-legea acelui laș Vizir,
Unealtă de peire a Domnului martir,
Ce 'n setea lui de aur jertfit-au lăcomiei
O sculă din coroana antică-a României!

Victimă neferice înaltelor trădări,
Azi este începutul a talei răsbunări.
O! Ghica, nume sacru ce astăzi reapari
Ca veșnică sentință a găzilor barbari!

Privește!-o mare umbră, din boltele senine,
În astă zi de doliu când mii de limbi străine,
Creștini legați cu Iuda în stranie unire,
Serbează-a Bucovinei modernă restignire!
Privește! Noi cu jale, supuși acum tăcerii
Venim ca să-ți aducem ofrandele durerii,
Venim să vărsăm lacrimi ce inima le plânge
Pe locul unde curs-au o! Doamne, al tău sânge!

III.

Istoria înscrie tot ce-au văzut și vede.
Ea zice: Românie, în ceruri te încrede,
Căci lacrimile calde de-un neam întreg vărsate
Rodesc jos Dreptul sacru și sus 'nalta Dreptate.
Deci, umbră maiestoasă, te 'ntoarce spre hotare
Și-acum, după un secol trecut, zi cu glas tare:

„Tu scumpă Bucovină odraslă românească!
 „Tu, cuibul vitejiei, tu, fală strămoșească!
 „Răspunde 'n fața lumii cu-a ta disprețuire
 „Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
 „Evreii te insultă l'a soarelui lumină
 „Ca pe un șoim ce-l roade o lacomă vermină,
 „Ei râd de tine astă-zi crezând c'a lor grămadă
 „De-acum pe veșnicie te face a lor pradă;
 „Dar nu te pot ajunge insultele profane
 „Când ești vlăstarea, fiica cohortelor romane;
 „Când falnic rezemată pe vechile mormânturi,
 „Păstrezi în al tău suflet anticele avânturi;
 „Când fie-care arbor din codri' -ți fioroși
 „Cuprinde o legendă din timpii glorioși;
 „Când fie-care stâncă, și plaiu și râu, și nume
 „Atestă că nu pierе romana gîntă 'n lume.
 „Prin aer câte-odată se văd trecând în sbor
 „Lungi cârduri de corbi negri cu svon croncănit.
 „Flămânzi, ei cad pe câmpuri, se cred stăpâni pe țeară,
 „Dar e destul să vadă un uliu, ca să piară.
 „Pe ceriurile-albastre adese ori s'adună
 „Troiene 'ntunecoase de negri nori ce tună.
 „Se pare c'au să verse potopul pe pămînt,
 „Dar ca să-i risipească ce trebuie?... un vînt!"

Veni-va ziua sfîntă când vîntul mîntuirii
 Va duce corbi și nouri pe calea pribegirii,
 Și cerul țerii noastre iar fi-va nepătat
 Și limpede ca ochiul de lacrimă spălat.
 Iar pîn'atunci, o! Doamne, dacă-i permis să rîdă
 De codru vechiu și sacru prădalnica omidă,
 Hulească evreimea fanatică, dușmană,
 Uitând Ierusalimul, uitând spada romană!
 Și marele imperiu aclame cu trufie
 Un act care atristă pe 'ntreaga Românie!
 Ordune umilirea simțirii creștinești
 Ca să complacă urei și turbei evreești,
 Și facă să răsune văzduhul de fanfare,
 De clopote, de tunuri, de crâncenă serbare.
 Zadarnic! acel sgomot, cât de puternic fie,
 Nu'mpiedică pe bronzul-istoria să 'nscrie,
 Pe lîng'a lumii fapte infame sau sublime:
 O fraudă, o crimă și două mari victime!

(* Aprilie). Publicată în „Convorbiri literare“, IX, p. 280, Decembrie 1875 sub numele Ștefan Molna.

20. HODJA MURAD PAȘA

VIZIRUL SULTANULUI AHMET — 1604

Hodja Murad, Vizirul Sultanului Ahmet,
 Avea trei fii războinici vestiți: Ghiun, Ild, Djennet,
 Trei șolmi, trei lei, trei fulgeri, trei flori din toamna vieții,
 Iubirea, mângâierea și fala bătrâneții.
 Când îl privea în pace la umbră adormiți,
 Curgeau duioase lacrimi din ochii lui țintiți
 Și'n inima-i de tată, plâpândă, simțitoare,
 Ca 'n raiul lui Mohamed era dulce răcoare,
 Iar când, viteji, în focuri se aruncau tustrei,
 Iși netezea el barba zicând: Ei sunt ai mei!

Mult timp Murad în lupte tocindu-și iataganul,
 Mărise, apăruse întreg Aliotmanul,
 Și'n Asia supusă, clădind movili de morți,
 Luase titlul falnic de *Spada 'Naltei Porți*.
 Poporul însă, prada urgiei, ce-l văzuse
 Săpând gropi largi și dese pe care le umpluse
 Cu sute, mii cadavre, toate-așezate 'n snopi,
 Mai drept îl poreclise: *Crunt săpător de gropi...*

Intr'unul din acele războaie sângeroase
 În care moartea oarbă cosea cu mii de coase,
 Pe locul ce se 'ntinde în jur de Diarbekir,
 Alătura cu-o groapă sedea asprul Vizir.
 Păziau o tristă gloată de robi prinși în bătaie,
 În față Ienicerii, mult crâncenă potaie,
 Păzeau o tristă gloată de robi prinși în bătaie,
 Meniți să umple groapa cu trupurile lor
 Sub apriga privire lui Hodja 'nvingător.

Opt-zeci de ani pe umeri și splendida-i armură
 Plecau sub grea povară măreața lui statură,
 Dar ochii săi în flăcări luceau și alergau
 La fiii lui ce 'n zare pe dușmani alungau
 Și rapide din zare veneau să se-odihnească
 Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
 Calăii, roși de sânge le semnu-i se îndemnau,
 Pe robii toți de-a rândul îi descăpăținau.
 Și trupurile calde ce îmbătau omorul
 Cădeau în groapa largă împinse cu piciorul;
 Iar Hodja, fără milă, la strigăt de aman,
 Rostea cu glas fanatic verseturi din Coran...

Iată-un Spahiu călare ce trece 'n răpegiune
 Cu-un prunc culcat pe brațe-i frumos ca o minune!
 Vizirul îl zărește și 'ntreabă pe Spahiu:
 „Unde-ai găsit, Hasane, odorul acest viu?”
 Hasan plecat depune pe câmpul ud de sânge
 Copilul rod în floare, ce tremură și plânge,
 Se 'nchină și răspunde: „Găsitul-am sub cort,
 „Lipit de al său tată creștin, în luptă mort”.
 Vizirul se încruntă, el strigă: „A muiere!
 „De șerpi plini de otravă ai milă și durere?
 „Ucide-l!...

— „Eu? replică Spahiul revoltat,
 „Eu să ucid orfanul la sânul meu purtat?
 „L-am dăruit cu zile, și vrei să-mi întorc darul?
 „L-am sărutat, și-acuma să 'nfig în el pumnarul?
 „Allah! în care timpuri ajuns-am noi de vii,
 „Bătrânii dacă-ordonă ucideri de copii?
 „Allah, Allah! cum poate o frunte maiestoașă
 „Să 'ncuibe-o cugetare atât de fioroasă?
 „Cum?... barbă-atât de albă și cuget înăspriț?
 „Cum?... tu, Vizir! tu, Hodje! și ochiul tău orbit
 „Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
 „Sacrat prin inocență și prin nenorocire?
 „Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul tău!
 „Copil cine ucide, își pierde neamul său!”

Spahiul nobil saltă pe cal și 'n câmp dispăre,
 Lăsând în miuți și inimi o rece 'nfiorare,
 Iar micul îngcr chiamă, oftând, cu jalnic glas,
 Pe tata lui, sărmanul! departe-acum rămas.

Vizirul stăpânește mânia lui fierbinte,
 Zicând: „Nefericitul Hasan!... e scos din minte!”
 Apoi cătră Cîiașii cu nume de Caplani:
 „Din voi care voiește cincizeci de pungi de bani,
 „Pe-acest puiu de năpârcă să vie să-l omoare!”
 Cîiașii răspund: „Leul nu calcă pe o floare!”

Vizirul zice iară! „Solaci, Spahii, Neferi,
 „Voi toți vultani de pradă, voi aprigi Ieniceri,
 „Vă dau a mele haine, vă dau a mea comoară,
 „Și sabia-mi și cortul și calul meu ce sboară.
 „De mi-'ți ucide-acuma pe-acest prunc de ghiaur...”
 Toți stau în neclintire ca statui împrejur.
 Un singur calău negru, cu buze sângerate,
 Cu pieptul gol, cu brațe lungi, groase, încordate,
 S'apropie în grabă de bietul copilaș;
 Dar pruncul la el cată atât de drăgălaș

Și-atât de blând, drăguțul, calăului zâmbește
 Cât negrul scapă arma din mână, se uimește
 Și fuge cu-oșterire, nebun, răcnind: „Nu vreau
 „Nici haine, nici comoară!... mai bine să mor eu!“

Atunci Vizirul, tigrul turbat de a sa ură,
 Scrâșnind din dinți sălbatic, făcând clăbuci la gură,
 Se scoală în picioare teribil, 'nalt, semeț,
 Și fulgeră armata c'un ochiu plin de dispreț.
 El strigă: „O! nemernici, o! tristă seminție!
 „Arslanii lui Mohamed cu câni au prins frăție!
 „Mișei cu piept de tauri și inimă de miei,
 „Lupi fără dinți în gingeni! Mișei, mișei, mișei!
 „Un slab copil de lapte, un fir de iarbă crudă
 „Vă frânge 'n mână pala de sânge încă udă?...
 „Uitați c'această fiară cu chip viclean și blând
 „Menită-i ca să crească precum un negru gând,
 „Un gând de răsvrătire, un gând de răsbunare?...
 „Amar de capul vostru când fiara-a crește mare!
 „O! sfânt Profet! fii martur din lumile cerești
 „Că singur eu, eu singur în zile bătrânești
 „Respect și-ți apăr legea de limbile pismașe,
 „Sdrobind în ou pe șerpe și pe ghiaur în fașe!...“
 El zice, se răpede și-apucă blăstemând
 Cu mâna-i tremurândă copilul tremurând,
 Infige-a sale unghii 'n carne lui de spumă
 Și pe-ale gropii margini îl pleacă și-l sugrumă!...

Grozav spectacol! Cerul se 'ntunecă de-un nor!...
 Copilu' 'n sânul morții adoarme zâmbitor,
 Și sufletu-i se 'nalță l'a cerului altare!...
 Iar Hogeia fanaticul rămâne 'n exaltare.

Dar iată că pe câmpul de sânge aburind
 Se văd trei cai în fugă sărind și târâind
 Trei palide cadavre a trei viteji de oaste,
 Străpunși de iatagane în piepturi și în coaste.
 Ei vin din zarea roșă, nebuni, înspăimântați
 De morții ce-i urmează prin țărână răsturnați.
 Șalătura de groapă ei se opresc... De-odată
 Un răcnet se ridică și 'n groapa blăstemată
 Mort cade cruntul Hodje, vizirul lui Ahmet.

Acele trei cadavre erau: Ghiun, Ild, Djennet!

21. GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-i de plăceri
 Având un scut puternic de crânceni Ieniceri
 Ce stau veghind la poarta saraiului de pază.
 Sultanul doarme 'n pace și gându-i nici visează
 Căci însuși Ienicerii jurat-au pe Allah
 Să dea pradă morții Viziri și Padișah!...
 E cerul fără stele; întreg Stambulul tace,
 Precum un mut gigantic, pierdut în umbră zace,
 Temând să nu deștepte Șahinul până 'n zi...
 Când leul odihnește e bine-a nu-l trezi.
 Saraiul pe o culme se 'nalță și apare
 Ca o fantasmă neagră ce dă înfiorare,
 Locaș de feerie, minune-orientală,
 Raiu luminat în sânu-i de-o rază infernală...
 Gândirea spăimântată în laturi stă de el,
 Căci pe sub cer deasupra-i plutește Azrael.
 Și însă prin tăcere o tristă cucuvas
 Suspină 'n miezul nopții pe-a lui Selim odăe
 Și valurile negre de-a lungul în Bosfor
 Șoptesc un vaiet jalnic și mult întristător.

De-odată, pe când somnul și ochi și minte fură,
 A curții poartă sună de-o surdă lovitură...
 Pe loc toți Ienicerii de pază deșteptați,
 Saltă 'n picioare, gata de luptă, înarmați,
 Și Abdul-Aga, *Nakibul*, în kiosk deasupra porții
 Se urcă fără grijă de întâlnirea morții.
 El vede 'n piața largă și vede 'n fund pe stradă
 De umbre înarmate o tainică grămadă
 Venind prin întuneric cu sgomot nădușit...
 Torent de răsvrătire ce crește nesimțit.
 Erau ortale dese de cruntă-Ienicerime
 Pornite să răstoarne Sultanul din nălțime.

O nouă lovitură mai tare 'n poartă bate:
 Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
 Și strigă 'n piață: „Cine? Cine-n Stambul cutează
 „Să miște când Sultanul doarme și-Abdul veghiază?”
 ~„Abdul! deschide poarta!” răspunde-un glas din piață,
 „Tu știi că 'n ochii noștri Selim e șters din viață.
 „Știi că ne-am prins cu toții prin aspru jurământ
 „Să-l facem de pe tron-u-i să cadă în mormânt!...”
 Abdul se oțerește, căci au recunoscut
 Un glas de frate 'n glasul ce singur n'au tăcut.
 El zice: „Așa este! așa-i, frate Orcane!
 „Am răsturnat cu toții a noastre mari cazane

„Și-a lui Selim peire cu toți am jurat,
 „Dar eu cu jurământu-mi nu pot să fiu legat
 „Cât stau pândar aice cu pieptul meu în poartă,
 „Și cât credința sfântă în mine nu e moartă!
 „Selim e al meu dușman!... și nu-i pe lumea 'ntreagă,
 „Nu-i ură mai de moarte ca ura ce mă leagă
 „De dânsul, în tot locul, cu dor de răzbunare,
 „Cu dor de a-l combate fățiș, în ziua mare.
 „Selim *Zahid-kiafirul*, Selim crunt, orb de minte,
 „Ucis-au cu-a sa mână pe bunul meu părinte!
 „Selim trebuie să moară!... și va muri!... jur eu!
 „Dar nu cât sunt de pază la căpătâiul său...
 „Abdul, când e 'n picioare la postul de onor,
 „Abdul uită mânia de fiu răzbunător,
 „Căci mârșava trădare ce-ascunde-al ei obraz
 „In veci nu se încuibă în suflet de viteaz...
 „Selim e sacru oaspe al conștiinței mele,
 „Și-acum aceste brațe sânt două santinele
 „Menite să protege pe chiar dușmanul meu...
 „Așa scrie profetul, așa vrea Dumnezeu!”

~ „Giaur!” strigă din umbră cu glasul răgușit
 Lambhar-kale, *kiehaia* ce 'n poartă au lovit;
 „Ghiaur fără credință, te lepezi tu de noi?
 „Selim și tu 'mpreună pieri-veți amândoi!”
 Abdul se 'nfuriază: „In laturi, spurcat câne,
 „Deprins a mușca mâna care-ți întinde pâne!
 „Lambhar-Kale! pe tine sultanul te-au iubit,
 „Ca pe un fiu nemernic de sânu-i te-au lipit,
 „Ți-au dat avere, nume, putere și onoare,
 „Din cuibul tău de vierme te-au scos la lum'e'n soare
 „Și tocmai tu ceri moartea sultanului? A! fiară,
 „Să nu-mi ieși tu în cale, să nu-mi cazi tu sub ghiaură!...
 „In laturi toți!... în laturi, departe de-acest loc!
 „Mohamed v'amenință cu sabie de foc!”
 Mulțimea șovăindă la glasu-i se uimește...
 Dar crâncenul *kiehaia* în fruntea ei răcnește:
 „Pe ziduri, pui de tigri! avalma la sarai!
 „Murind, pe noi ne-așteaptă huriile din rai!”

Și lupta se începe prin neagra 'ntunecime...
 Ca demoni de urgie o parte din mulțime
 S'acață greu pe ziduri, iar alta mai aleasă
 In poarta 'mpărătească s'aruncă și se 'ndeasă,
 Și sub loviri de grindă s'abate poarta grea,
 Turtind un mare număr de luptători sub ea.

In curte Ienicerii pătrund ca niște lei!...
 Dar iată 'n a lor cale Abdul cu toți ai săi,

Și cel întâiu ce cade tăiat în sbor, de-a latul,
 E proclétul kiehaia, Lambhar-Kale, ingratul!
 Atunci o încețtare de moarte s'au încins...
 Și când mărețul soare pe ceruri s'au aprins,
 Voioasele lui raze roșind au luminat
 Saraiul dat în pradă, Sultanul strangulat,
 Și-o cladă, lângă poartă, de Ieniceri zăcând,
 Toți morți cu spada 'n mână saraiul apărând,
 Și-alături cu dâșii culcați, uciși pe prag,
 Abdul și al său frate îmbrățișați cu drag!...

.

Dervișul de la Meca, El-Djem-Zaet-Mansur,
 Primblând ochi cu durere pe morți, jur împrejur,
 Spre cer a sale brațe le-au ridicat zicând:
 „Allah, pe lume omul, ca pasărea trecând,
 Nu lasă nicio urmă, Șah fie sau fellah!
 „Tu singur ești puternic și mare, tu Allah!
 „Dar dacă nu se pierde în ochi-ți fapta bună
 „Și-asupra faptei rele dreptatea se răzbună,
 „Ah! fie 'n veci la dreapta-ți acel care când jură
 „Rostește adevărul din inimă prin gură
 „Și sprijină cu viața, cu braț apărător
 „Sangeacul lui Mohamed și lege și onor.
 „Iar ceta care-și vinde credința, jurământul,
 „Cenușa-i otrăvită s'o sufle, sufle vântul
 „In latele pustiuri, în volvura pieirii,
 „Căci Iuda vânzătorul e hula omenirii!”

Apoi bătrânul gârbov ce jalnic lăcrimează
 Alături cu mortul Abdul îngenunchiază
 Și ochii lui închide, și trist, în tremurare,
 Pe palida lui frunte depune-o sărufare!

(* Februarie 1876). Publ. în „Convorbiri literare“, X, p. 2, Aprilie 1876.

22. NOAPTEA ALBĂ

Noaptea-i albă, 'luminoasă:
 Ceru'-i boltă de opal
 Toată zarea-i scânteioasă.
 Tot izvoru'-i de cristal,
 Căci pe lume-acum domină
 Spaima vechilor stejari
 Sora morții cea mezină,
 Iarna cu orizonuri mari.

Astfel gerul e de tare
 Cât înghiață 'n ori ce loc
 Și a gurii răsuflare
 Și cenușa de sub foc.
 El lipește ochi cu gene,
 Pe drumeț îl face orb;
 Și în cuiburi, chiar sub pene,
 Crapă ouăle de corb.

Câmpul lung și lat albește
 Ca un strat de mărăgint.
 Alba lună sus lucește
 Ca icoană de argint.
 Și apare nemișcată
 În abis nemărginit
 Ca pe marea înghețată
 Un vas mare troienit.

Miezul nopții!... totul tace!
 Lumea pare un mormânt,
 Unde mort și rece zace
 Leșul marelui pământ,
 Și sub bolta cea senină
 Mii de stele cu foc viu
 Varsă-o jalnică lumină
 Pe gigantul său sicriu!...

Ies pe câmp... Sub pași răsună
 Câmpul sec și înghețat.
 Un păr mare stă drept lună
 Cu corbi negri încărcat.
 Totu'-i mort!... Sunat-au oare
 Pe al cerului cadran,
 Ora stingerii de soare
 În al morții ocean?

Numai eu să fiu pe lume
 Rămas singur trăitor,
 Ca 'n pustiuri fără nume
 Un nemernic călător?
 Dar ce văd? ce se strecoară
 Colo 'n zare când și când?
 E o sanie ușoară
 Prin lumină lunecând.

Săniuța e durată
 Dintr'un lemn ușor de plop
 Și se duce înhamată
 Cu un iepure ce-i schiop.
 Iar într'însa cine este?
 Om să fie sau un ciot?
 E vestitul din poveste
 Statu-palmă-barba-cot!

Iepurașu' în trei picioare
 * Saltă, fuge ușurel,
 Pe zăpada lucitoare
 Săpând urme după el,
 Pe când barba argintie
 A uncheșului străbun
 Se târăe pe câmpie
 Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde sboară?...
 Iată-l vine spre Siret
 Și pe deal mi se coboară
 Ca un bulgăr de omăt.
 El în luncă-acum pătrunde
 Să descopere cu drag
 Primăvara ce s'ascunde
 În lăuntrul unui fag.

Iepurașul se repede
 Naintând din salt în salt
 Pân' ce ajunge, pân' ce vede
 În desime fagul nalt;
 Iar uncheșul cu o bărdiță
 Bate 'n trunchiul sunător;
 — „Unde ești tu, copiliță?”
 El întreabă, plin de dor.

Lunca 'ntreagă se răsună!
 Din copaci, din văgăuni
 Mii de veveriți la lună
 Ies, aleargă pe aluni.
 Și din fagul nalt și falnic,
 Vechiu al luncii împărat,
 Iese-un glas plăpând și jalnic
 Care blând a cuvântat:

— „Cine vine? Cine bate?
 „La locașu-mi friguros?
 „Ești tu Prier al meu frate?
 „Ești iubitul Făt-Frumos!”
 — „Eu sunt, dulce primăvară.
 „Statu-palmă-barba-cot.
 „Din locașul tău afară
 „Am venit ca să te scot”.

~ „Și ce vrei să faci cu mine?
 „Ce gând ai? Ce dor lumesc?”
 ~ „Vreu în dragoste cu tine
 „Să mă dau, să 'ntineresc!”
 Abia zice și de-odată
 Glasul fetei a murit,
 Iar în lunca deșteptată
 Hohot lung a clocotit.

Și vrăjitul fag întinde
 Un braț lung, cuprins de ger,
 Pe uncheș de barbă-l prinde
 Și-l ridică pe sub cer.
 Statu-palmă țipă, sbiară,
 El se sbuciumă turbat,
 Dar din iarnă până 'n vară
 Sus rămâne spânzurat.

Vântul bate!... colo 'n aer
 Statu-palmă clătinat
 Umplesse lunca de-un lung vaer,
 De-un lung vaer necurmat;
 Și drumețu' -și face cruce,
 Căci se crede urmărit
 De-ale codrilor năluce
 Prin văzduhul oțelit,

(Mircești, Decembrie, 1875). Publ. în „Convorbiri literare”, IX, p. 449 Martie 1876.

23. VÂNTUL DELA MIAZĂ-ZI

Vântul de la miază-zi
 Cu zăpadă se hrănește.
 Într-o noapte și într-o zi
 El pe dealuri o topește
 Și când suflă și când trece
 Peste ghiața ce se moaie
 Iarna tristă, iarna rece
 Varsă lacrimi, lungi șiroaie.

Vântul iute, vântul cald
 Aripioara-și răcorește
 În mări late de smarald
 Pe al căror val plutește
 Și cu gura-i însetată
 Vine-aice de îngbite
 Mana iernii așezată
 Pe câmpiile albite.

El plecat-au dintr'un loc
 Unde iarba când răsare,
 Sub o arșiță de foc
 Se usucă și dispare,
 Și pe unde ard în soare
 Lungi pustiuri năsipite.
 Și se văd rătăcitoare
 Caravane ostenite.

El tot suflă ne'ncetat
 Pân' ce vede 'n răsărire
 Pe pământul desghețat
 Colțul ierbii viu, subțire;
 Apoi merge de desface
 Cu-o suflare mai gingașă
 Mugurașii unde zace
 Frunza verde drăgălașă.

Bun sosit, iubite vânt!...
 Animați de-o nouă viață
 Gândăceii din pământ
 La lumină ies în față.
 Și pâraele umflate.
 Mici torente spumegoase,
 De pe culme, de prin sate
 Curg în văile-alburoase.

Și pe câmpul încă ud,
 Și pe crengile pădurii
 Se încearcă un prelud
 De concerte-ale naturii,
 Și prin aerul cu soare
 Trece-o vie prevestire
 De sosirea de cucoare
 Și de-a mieilor sosire.

Insă vântul răcorit
 Din sbor, iată, se oprește;
 Ca drumețul ostenit
 El acum se odihnește,
 Și, răsând privește 'n zare
 Iarna goală, iarna slută,
 Cum se duce 'n fuga mare,
 Și se face nevăzută.

Dar cum stă pe-a luncii prag,
 Iată-aude-un glas de jale
 Care iese dintr'un fag
 Nalt, cu brațe colosale
 Și deasupra-i încă-aude
 Plâns amar de desperare,
 Gemete, blăstemuri crude
 Care dau înfiorare.

Glasul blând și rugător
 Zice: „Doamne! Cine oare,
 „Ce viteaz îndurător
 „M'a scăpa din închisoare?
 „Ah! din fagul meu afară
 „Celui ce mi-a da scăpare
 „Eu frumoasa primăvară,
 „I-aș plăti cu-o sărutare“.

Vântul iute se scula...
 Peste fag cu fruntea lată
 El începe a sufla,
 A sufla ca niciodată.
 În curând a lui suflare
 Coaja fagului despică.
 Și la ochii lui apare
 Un luceafăr de fetică,

Mândră, albă, scump odor,
 Cu zâmbire-atrăgătoare,
 Și duioasă ca un dor
 De simțire iubitoare,
 La plăcuta sa ivire
 Ies albinele cu miere
 Și sub vesela-i ochire
 Lumea saltă 'n re'nviere

Ea rămâne în extaz
 La a soarelui lumină.
 Pe 'nfloritul ei obraz
 Luce-o rouă briliantină,
 Și pe frunte-i se îndoaie
 O ghirlandă înverzită,
 Și pe gură-i se desfoaie
 Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
 Vântul brațele-și deschide,
 Și pe sânul său uimit
 Copilița vesel râde;
 Când de-odată sus în aer
 Printre frunza ce-l ascunde
 Se aude iar un vaer
 Care sufletul pătrunde.

Cine țipă-așa de tot?
 Cine sus, în arbor, geme?
 E sârmanul Barba-cot
 Spânzurat de multă vreme.
 Searbăd, țeapăn, sloiu de ghiață
 De-astă iarnă 'n părăsire,
 Ah! de-abia mai are viață,
 De-abia umbră de simțire!...

Primăvara face-un semn...
 Pe loc vântul se ridică
 Și l'al fetei viu îndemn
 Peste fag el suflă, pică,
 Iată-o creangă spre copilă
 Că se pleacă și se 'ntinde.
 Pe moșneagul trist, cu milă
 De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
 De sub tufe chiar îndată
 Iepurașul șchiopătat
 Ieșind iute, lui s'arată;
 Iar uncheșul cu rușine
 Zice 'n limba bătrânească:
 „Cine-a fi nebun ca mine,
 „Tot ca mine să pățească!”

Și pe iepure sărind
 El se duce 'n depărtare,
 Dar suspină tot gândind
 La frumoasa fată-mare.
 Și a vântului mireasă
 Lunecând pe iarbă verde
 Cu-al ei mire'n lunca deasă
 Ca un vis frumos se pierde!

(Mircești, * Februarie, 1876). Publ. în „Convorbiri literare“, IX, p. 451, Martie 1876.

24. GHIOAGA LUI BRIAR

I.

În mijlocul câmpiei întinsă ce se pierde
 Sub zarea albăstrie cu-a ei comoară verde.
 Culcat pe spate șede voinicul bivolar,
 Briar, ce n'are 'n lume decât un gros stejar,
 Un bun și scump tovarăș de lupte crâncenite,
 Cioplit în chip de ghioagă cu fălii oțelite.
 Alesu-l-au el singur în codrul îndesat,
 Jupitu-l-au de coajă, prin foc el l-au uscat;
 Apoi, ieșind în vale cu gioaga subsuoară,
 Acum se simte vesel că are-o sorioară.
 Știu bivoli de dânsa și 'n laturi se feresc
 Și cât stau la pășune cu ochiul o pândesc,
 Căci dacă'n depărtare se răsleşc de turmă,
 Cumplita giogă sboară vârtej pe a lor urmă
 Și bivoli sălbatici, nebuni de groaza ei,
 Revin la cârd în fugă supuși ca niște miei.
 Știu lupii hoți de noapte ce ies la vânătoare
 Când cerul se ascunde în neagra 'nvelitoare
 Și 'n poalele pădurii, sub crânguri tupilați,
 Privesc duos la bivoli ce 'n iarbă stau culcați.

Dar nu 'ndrăznesc să iasă din umbră mai la vale,
Căci ghioaga păzitoare le stă în ochi și 'n cale.

Știu încă și Tătarii din Crâm și din Bugeac
De groaznica-i lovire de moarte, fără leac.

O știu de când o ceată păgână, rătăcită,
Scăpat-au peste Nistru amar jumătătită
Și-acum, în tremur, zice năpraznicul Tătar.
„Allah să te ferească de ghioaga lui Briar!”

II.

Briar cu-a sale brațe sub capul lui crucite,
Cu pletele mițoase în iarbă încălcite,
Privește pe de-asupra-i cum trec neconținut
Nori lungi și vulturi ageri în sbor neobosit,
Și mintea lui furată de-a cerului mișcare
Se pierde 'n aiurire plutind sub bolta mare,
Se duce prin lumină săltând din nor în nor,
Se prinde de aripa ce zboară mai ușor,
Iar noaptea rătăcește afund din stele 'n stele
Cătând să-și vază visul cu ochii printre ele.
Ce vis?...

El ce tăise ca șoimul izolat,
Din revărsatul vieții pe lume 'nstrăinat,
Cerescul în înfrățire cu iarba și cu vântul,
Având de templu cerul și de culcuș pământul;
El, oaspele câmpiei, născut pe al ei sân,
Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
Ce nu văzuse încă nici sate, nici orașe,
Nici florile-omenirii cu chipuri drăgălașe;
El care ziua 'ntreagă se 'ngână cu un paiu
Și 'n cântecul de pasări surprinde-un dulce graiu,
Ce vis frământă gându-i, ce taină spune-ades
Și stelelor din ceruri și florilor din șes?

III.

Trei zile sânt acuma de când pe-o seară lină
Văzut-au o minune sburând pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivol cu ochi crunți.
Era Domnița, fiica lui Dragoș de la munți,
Scăpată din robia Tătarilor, călare
Pe-un smeu care la goană păreche nu mai are.
Fugea de groază calul și iute 'n câmp sărea,
Dar bivoulul sălbatic de-aproape-l urmărea,
Răgând, mișcând din coarne, plecându-și fruntea largă
Cercând pe cal din fugă să-l prindă și să-l spargă.

Briar zări copila! Viu fulger se izbi
Svârlind în bivol ghioaga menită de-a-l sdrobi.
Se puse drept în cale-i, se prinse de-a lui coarne
Și-i frânse coarda 'n luptă, sucind-o să-l răstoarne,
Iar bivolul rămase pe iarbă neclintit...

Atunci copila dulce i-a zis cu glas uimit:
„Voinice! să ai parte în viață de iubire!”
Și-a dispărut din ochi-i precum o nălucire.

IV.

Briar din acea clipă trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-i pare c'a visat,
Luptând cu gânduri nouă, cu simț de lungă jale
Și cu mirarea vie a gândurilor sale.
Văzut-au, nevăzut-au minunea ce-au văzut?...
În inima lui zace un dor nepriceput,
Și cât e ziua lungă și cât e noaptea lată,
Nu poate-a-și rupe dorul și gândul de la fată.
Ades' el poartă ochii pe veșteda câmpie
Și-i pare mult mai largă părându-i mai pustie,
Căci ziua nu mai vine voios a o 'nflori.
El suferă de-o taină și-i place-a suferi,
Grăind în faptul zilei cu iarba, cu izvorul,
Și seara cu amurgul, cu vântul, cu mohorul,
Cu vulturii, cu șoimii ce vin de peste plaiu...
Ah! unde-i cea minune sosită de la raiu
Ce 'n inimă-i vărsat-au o mult fierbinte rouă
Și l-au făcut să treacă din viață 'n viață nouă?
Dar iarba îi răspunde pe câmp îngălbenind,
Izvorul viu și rece prin iarbă șerpuind,
Și vulturul sub ceruri 'nălțându-se 'n rotire,
Și vântul, val de aer, trecând în vâjăire,
Toți sânt în nepăsare, toți iute-l părăsesc,
Chiar bivolii dumesnici de el se răsleşesc,
Și numai, numai ghioaga din tufele uscate
Se pare că-l jăleşte duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude niciun glas,
Nici vede împrejurii măcar urmă de pas!

V.

Briar în neastâmpăr, atras de-a nopții șoaapte,
Pășește pe câmpie ca un năluc de noapte,
Privind pe sus... De-odată prin stele când și când
O palidă lumină apare lunecând.

El stă în neclintire!... Lumina cea ușoară
 Sub formă de copilă cerească se coboară
 Și vine de se pune zâmbind în calea lui,
 Apoi încet purcede de-a lungul câmpului.
 „Ah!... ea-i”, — strigă sărmanul și brațele întinde;
 Dar flacăra mai vie la glasul ei se aprinde,
 Și sborul își răpede în aer strălucind.
 Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
 Incalecă pe-un bivoli ce 'n cale 'ntâlnește,
 Ii pune ghioaga 'n șolduri și pleacă vulturește.
 Atunci de după dealuri Craiu-noul, răsărind,
 Văzu o fiară neagră pe câmpuri tropotind
 Urmată-amenințată de lupi flămânzi o sută,
 Și-un om pe ea călare cu mintea lui pierdută,
 Cu pletele-i sburlite, cu ochii înfocați,
 Cu mâinile întinse spre codrii depărtați,
 Răcnind, umplând câmpia de-o lungă văietare,
 Unindu-și glasul jalnic cu-a lupilor urlare...
 Și om, și lupi și bivoli, vârtej misterios,
 Cu sgomot dispărură în fundu' 'ntunecos!

VI.

Din noaptea cea fatală Briar pe-a lui câmpie
 N'au mai părut!... De dânsul nimic nu se mai știe,
 Dar peste șapte codri, de-asupra unei râpi
 Se vede-un stol de vulturi ce mișcă din aripi,
 Și peste râpa largă, adâncă 'ngrozitoare,
 În care nu pătrunde în veci voiosul soare,
 Din mai în mal se'ntinde o punte de stejar...

Spun tainic vânătorii că-i ghioaga lui Briar.

(* Noembrie, 1875). Publicată în „Convorbiri literare”, IX, p. 369, Ianuarie 1876.

25. MURAD GAZI SULTANUL ȘI BECRI MUSTAFA

1639

D'NDICAT D-LUI A PAPADOPOULO-CALIMACHO

I.

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie sărbătoare:
 E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picioare.
 Dar ce lucește colo pe stradele adânci?
 Allah! Allah! de-odată Stambulul cade în brânci..

În lături toți, în umbră, cu fața la pământ!
 Niciun ghiaur pe strade, niciun suspin în vânt.
 Osmani, iată alaiul Sultanului Murad!
 Murad, lacul de miere și marea fără vad
 De glorie, știință, putere, străluciri,
 Stâlp falnic și coroană întregii omeniri,
 Pogorător ferice din sânul lui lafet,
 Și care, fiind umbra cerescului Profet,
 Nu are, nici nu poate avea seamăn pe lume;
 Deci calea-i, spada-i, fața-i și gloriosu-i nume
 Sub rouă parfumată de flori de iasomie
 De-acum și până 'n fundul *Hairetului* să-i fie!

El vine ca păstorul încungiurat de turmă,
 Având pe lângă dânsul pe *Bostangii*, și 'n urmă,
 Frumoși ținuți în frâe, opt harmăsari de fală,
 Podoabe nestimate de pompă-orientală,
 Purtând smaralzi în frunte cât oul de condor,
 Scoțând din piept fanfare de glas nechezător.
 Murad îi prețuește cât țeara de *Misir*
 Și-ar vrea din fiecare să facă un vizir,
 Găsind că în mândrie pe oameni știu să întreacă...
 Ei nu cobor nici ochii și nici genunchii pleacă!

Cum dar li se cuvine, au pas mai înainte
 Și decât *Beilerbeii*, apăsători de ginte.
 Și decât *Capudanii* și decât *Seraskerii*
 Ce duc în foc *Spahiii*, *Topcii*, *Englicherii*,
 Și care 'n timp de lupte c'un semn, dintr'un cuvânt,
 Întind aripa morții pe mare și pământ;
 Tigri ce-ar rupe 'n ghiare tot neamul creștinesc,
 Dac'ar putea răsbate prin pieptul românesc!
 Aceștii, pe cai ageri, măreț vin împreună,
 Având *tabulhanale*, *alem* cu semi-lună,
 Și tuiuri de paradă cu trei cozi lungi de cal,
 Insemne de mărire și fast oriental.

Iar prin alaiul falnic, torent de Bei, de Pași,
 Și de Imami fanatici și de kizlari pismași.
 Călări pe cai de frunte ce saltă 'n loc și trapă
 La glas de Seizi negri ce-i netezesc pe sapă.
 În mijlocul acelei feerice splendoare
 De haine aurite, de arme lucitoare,
 Hangere 'n pietre scumpe, baltage, iatagane,
 Sangiacuri, şușanele, *ienicerești* cazane
 (Tot ce-i setos de sânge și vesel de paradă)
 Apar în maiestate de-așupra de grămadă

Vizirul și Muftiul, topuzul și Coranul,
Coloane care sprijin întreg Aliotmanul.
 Sultanul cu surguciul lui Soliman în frunte
 Ce arde ca panașul de flacări pe un munte,
 Intunecă vederea precum un soare viu
 Plutind în strălucire pe-un fluviu argintiu.
 În umbra lui se mișcă alaiul în desime,
 Alaiul ce se termină în crâncenă oștime,
 Și Bosforul răsună de-o lungă detunare!...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-i mare?
 Să duce el să stingă pe Leși, sau merge-acum
 Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzurum?
 De pe copacul lumii vrea roadă s'o culeagă?
 Vrea sub călcâiu să plece pe omenirea 'ntreagă?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maidan
 Să 'nvingă' n arcășie pe Ild-Tözcöparan,
 De nu, să-l împăneze cu o săgeată 'n piept,
 Căci ochiul lui e ținteș și cugetu-i e drept!
 Deci toți Otmanii 'n cale-i, pătrunsi de-un lung fior,
 Simțesc un sbor de fulger trecând pe capul lor,
 Și toți se dau în laturi de razele-i de foc,
 L'a lui deșertăciune lăsând deșertul loc!

II.

BECRI MUSTAFA

Un singur, numai unul din gloata umilită
 Rămâne 'n nepăsare pe strada pustiită,
 Culcat în țărna caldă, gonind cu-a lui privire
 În spațiul de lumină un vis de aiurare.
 El pare că n'aude nici sgomot de alaiu,
 Nici vede gloriosul Luceafăr din Saraiu,
 Nici vrea de el să știe!...

Fatală cutezare!...

El cântă ș'apoi râde și zice'n gura mare:
 „Murad Gazi e sprinten ca șoimul *Bogdănesc*:
 „Piciorul lui întrece fugarul arăpesc.
 „Murad Gazi e meșter... sub mâna lui ușoară
 „Djeridul pierе 'n aer și capu' 'n aer sboară.
 „Murad Gazi-i puternic. El a 'necat Bagdadul
 „In sânge, și pretinde c'a inundat chiar Iadul
 „Cu trei sute de sute de suflete Persane
 „Gonite 'n ceea lume prin săbii corasane!

„Murad Gazi nu 'ncepe în vastul orizon,
 „Dar e legat de sceptru-i și pironit de tron,
 „Dar sceptru-i în omoruri ca secerea se 'ndoaie,
 „Dar mâna lui turbată în sânge-ades se moaie,
 „Dar tronu-i nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
 „In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
 „Murad Gazi-i *Şeitanul* ce râde de Allah!...”

Se 'ntunecă pe frunte-i cumplitul Padişah,
 Pătruns cu oțerire de asprele cuvinte.
 El strigă: „Care-i, cine-i acest lipsit de minte?”
 Un glas de mii de glasuri răspunde: „E hagiul!
 E Mustafa poetul, e mustafa *deliul!*”
 — „Minciuni!...” replică omul, sculându-se cu'ncetul.
 „Minciuni! eu sunt sultanul; mai mult, eu sunt Profetul!
 „Mai mult și mai mult încă, sunt Becri Mustafa!”
 — „Bețiv fără-de-lege! răcnește-un *Ulema*.
 — „Bețiv în legea noastră! bețiv?...” strigă Sultanul.
 „Au îndrăznit cu vinul să spurce *Elcuranul!*...”
 Și calul își răpede, hăngerul iute-și scoate.
 Dar Mustafa, zâmbindu-i, se reazămă pe coate,
 Privește drept în ochii Sultanului și zice:
 — „Murad! din noi doi, spune, care-i mai beat aice?
 „Eu ce plutesc în pace pe-un lac de veselie,
 „Sau tu ce fierbi în clocot de aprigă mânie?”
 Apoi drept în picioare și cu Sultanul față:
 „In astă lume largă, în astă scurtă viață,
 „Tu, fiu al lui Mohamed, fanatic și hain,
 „Decât ai vărsa sânge, mai bine ai bea vin.
 „Căci mult e mult mai crudă beția de omor
 „Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător
 „Decât acea beția ce râde și răsare
 „Din clipa dismierdată de-a buzei sărutare.
 „Crunt băutor de apă!... tot sângele vărsat
 „Gălgăe și se 'nchiagă în pieptu-ți însetat,
 „Scoțând blăstemuri aspre în contra urii tale
 „Ce sufletu-ți împinge la muncile 'nfernale;
 „Iar vinul, dulce oaspe și vesel cântător,
 „Deșteaptă 'n inimi viață, junie, blând amor
 „Și ne promite raiul pe lumea viitoare,
 „Iluminat fierbinte de al beției soare,
 „Frumosul raiu în care voioasa Auroră
 „Ca vinul tânăr încă rozatic se coloră,
 „Și când apune ziua, ceresul ei senin
 „Reflectă cu splendoare al vinului rubin...
 „Suit în culmea lumii și orb în gândul tău
 „Te crezi acum aproape de însuși Dumnezeu
 „Și nu vezi tu, sărmane, că fruntea-ți e vecină
 „De trăsnete de nouri, de palma cea divină?

„Tu porți în ochi'-ți noaptea și'n sân un negru șerpe
 „Și inima-ți e stearpă și gândurile sterpe,
 „Iar eu, cel fără-de-lege, mă 'nchin la cupa plină
 „Și port lumina'n ochi'-mi și 'n inimă lumină!...
 „Acum treci înainte pe șargul tău călare,
 „Murad, nu ești de mine!... Destul lumea-i de mare
 „Pentru'un bețiv cuminte și'un Padișah nebun!...”
 Au zis... Neferii aprigi pe săbii mâna pun
 Scrâșnind din dinți. El însă, în pace, neuitat,
 Se culcă iar la locui-ș'adoarme liniștit...
 Allah! ce-are să fie?...

Sultanul de odată

Face un semn și trece cu mintea frământată!

III.

NOAPTEA BAI RAMULUI

E noapte 'ncântătoare! Pe-a cerului câmpie,
 Grădina pudruiată de-o pulbere-argintie,
 Incet și lin pășește a stelelor regină
 Cu-o dulce-atrăgătoare zâmbire de lumină.
 Ea poartă împrejur-i un văl de nori, prin care
 Din când în când răsbate și ca prin vis apare
 Poetica frumseță a chipu'-i virginal,
 Ca splendidă Sultană din raiu oriental.
 Intregul cer, comoară de cuiburi lucitoare,
 Feeric locuite cu zâne iubitoare,
 Privește din nălțime, tăcut admirator,
 Minunea lumii noastre, fantasticul Bosfor.

În Asia și Europa, pe verzile lor maluri,
 Ard mii de mii de lampe vărsând văpăi în valuri,
 Și prin a nopții umbră scoțând fantasmă sute
 De arbori și de turnuri abia întrevăzute,
 Ori ce zidiri pe Bosfor, saraiu, ceșmea, geamie
 S'acoper cu ghirlande de flacăra-albăstrie,
 Și flota ce răsună de salve tunătoare,
 Plutește sub catarguri de foc scânteietoare.
 Și sus, pe minarele, lucesc rotunde salbe...
 Se par căzând din ceruri cununi de stele albe.

Pe Bosfor lungi caice de-o formă sprinteioară
 Se 'ntrec cu elcovanii ce 'n fața apei sboară,
 Iar altele, mai multe, cu-o leneșă mișcare,
 Sub ziduri de haremuri plutind în legănare,

Prin sunet de tambură și glasuri de manele,
 Cadănele frumoase le chiamă la zăbrele.
 Câți ochi aprinși de doruri sclipesc în Kullelli,
 În Scutari, Galata, Bey-koz și Kandili!
 Și câte inimi june de gingașe vergine
 Se bat în sânuri albe, se umflă de suspine!
 Regine-ale-omenirii! comori de fericire
 Căzute în robie, lăsate 'n părăsire!
 Ah! cine se gândește la ele când *Islamul*
 Serbării Musulmane deschide Bairamul
 Și când Murad Gaziul permite veseliei
 Să urle aruncată în brațele orgiei?

Răsun ambele maluri de cântice voioase
 În strade, 'n cafenele, în pieți mult sgomotoase.
 Și-acum Stambulul râde, și bea, și clocotește
 De-un chef ce până 'n ziuă crescând se prelungește;
 Dar cheful cel mai mare îl gustă pe sofa
 Doi gemeni de beție, Murad și Mustafa,
 Sub bolta ciselată cu fine arabescuri
 A unui kiosk de vară văpsit cu dalbe frescuri,
 Ce vesel își deschide fereștile pe mare,
 Lăsând să-l răcorească bosforica suflare;
 În dulcea atmosferă de plante aromat
 Ce ard în cățulete prin colțuri aninate,
 Unind cu-a narghilelei narcotice parfumuri
 Esența 'mbătătoare ascunsă 'n a lor fumuri;
 Pe splendide covoare, molatice, persane,
 Pe perne de mătăasă cusute de Sultane,
 Șed față 'n față, singuri, Sultan Murad Gaziul,
 Sultanul prea puternic, și Mustafa Becriul.
 Alături cu dâșii pe jos sânt așezate
 Tablale mari de aur cu fructe încărcate
 Și cupe 'n pietre scumpe și largi cristaluri, pline
 De vinuri și de vutce, topaze și rubine.

Stăpânul și cu robul pe coate răzemați,
 Sub valuri de lumină sunt vesel inundați
 Prin patru globuri albe ce 'n boltă-s arzătoare
 Ca patru mari fragmente căzute chiar din soare.

Sultanul râde 'n hohot: la răsul lui ce sbiară
 Răspund din sânul nopții un urlat lung de fiară
 Și răcnete de oameni ce strigă: „Evallah!
 „An! mulți să veselească sublimul Padișah!”
 Căci sub ferești, în curte, doi tigri din Atlas
 Răspând înfiorare cu aprigul lor glas,
 Și dincolo de curte, pe valuri legănate,
 Se 'ndeasă o mulțime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
 Să afle cât de mare deosebire-există
 Intr'un Sultan ce râde și-un tigru cu rânjire,
 Când om și fiară 'n inimi n'au nicio osebite

IV.

B E T I A

— „Știi tu, Becri, — întreabă Sultanul — știi tu bine
 „Ce gând mă face-a râde privind acum la tine?
 „Mă mir prin ce minune eu te-am lăsat cu viață,
 „Când tu în a mea cale m'ai insultat în față?
 „Cum sabia-mi tăioasă, cu capul tău vecină,
 „Nu l-au făcut să salte sburând din rădăcină?
 Becri răspunde: — „Cerule și-a alinat mânia,
 „Ca să cunoști prin mine norocul și beția,
 „Să afli că-adevărul, rătăcitor pe lume,
 „Plutește 'n ochii noștri pe-a vinului dulci spume.
 „Și-acum așa de tare îți place băutura,
 „Cât vinul tot din lume de-abia ți-ar umplea gura
 „Și'n vastul tău imperiu cuprins de admirare
 „Nu-i astăzi ca Sultanul bețiv așa de mare!“
 — „Să bem dar cât ne cere dorința ne'mpăcată“,
 Replică Padișahul, și gura-i însetată
 Deșart'o cupă largă de vin fierbântător.
 Apoi cu drag privind-o, suspină: „Scump izvor
 „De visuri aurite și mult încântătoare!
 „O, vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare.
 „Ce oarbă minte-avut-am când te-am desprețuit
 „Și de-ale tale daruri plăcute m'am lipsit!
 „Lumină contopită în rodul de la vie,
 „Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
 „Mă porți ușor, ferice, în lumi necunoscute
 „De tinere iluzii, de visuri necrezute.
 „Ah! iată raiul vesel în ochi'-mi se deschide!
 „Văd gingașa hurie ce tainic îmi surăde,
 „Văd râuri lungi de aur cu punți de curcubeii,
 „Văd îngeri fără aripi călcând ușor pe ei,
 „Văd însuși pe Profetul cetind coranul său,
 „Văd tronul de lumină, văd chiar pe Dumnezeu,
 „Allah!...”

— „Eiuvallah!“ adăoge Becri.
 „Vezi multel... dar mai multe tu ai descoperi
 „De n'ai fi prin beție orbit atât de bine
 „Cât nu mai vezi tablaua cu vinuri lângă tine!
 „Privește-aceste cupe lăsate în uitare...
 „Din toată cupa plină se 'nalță o mustrare.

„Să bem! Murad, în grabă să le golim pe toate...
 „Bețivul cu muștrarea a se 'mpăca nu poate!”
 — „Să bem!” strigă Sultanul cu glasul răgușit
 Cu fruntea în sudoare, cu pieptul desvălit.
 „Să bem până la moarte!... căci moartea chiar de ghiață
 „Prin farmecul beției devine-o nouă viață”.

El zice și apucă trei cupe aurite.
 În gură-i le deșeartă și lacom le înghite;
 Iar mintea lui furată pe-aripea veseliei
 Incepe a se 'ntoarce prin cercul nebuniei,
 Și inima-i se bate mai răpide în piept.
 De-odată el se scoală iute'n picioare drept
 Și' strigă: „Cine spune, cine 'ndrăznește-a zice
 „Că'n lumea 'mpărătească e altul mai ferice,
 „Mai mare, mai puternic, mai falnic decât eu?
 „Ce vis e de-o măsură cu 'naltul vis al meu?...
 „O! de-aș ținea pământul întreg în astă mână
 „Tot nu mi-ar părea plină!... ș'ambția stăpână
 „Pe sufletu-mi ce arde ca un vulcan în foc,
 „Mi-arată-acum în mână deșerturi mari de loc,
 „Deșerturi nesățioase în care-ar încăpea
 „Totimea siderală cu lumile din ea!...
 „Săriți, Otmani!... la luptă!... luați în mâni hangerul
 „Să facem robi pământul și soarele și cerul!...
 „Săriți!... cu mine față să tremure Allah!
 „Eu sânt de-acu 'nainte cerescul Padișah!”

Murad în exaltare, nebun, spăimântător,
 Cu sabia golită aleargă pe covor
 Călcând, fără să știe, pe cupele de aur,
 Scoțând din piept un raget grozav și lung de taur
 La care sub fereastră răspund tigrii sărind...
 Iar Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
 Cu glasul plin de lacrimi, oftează: „Ce orbire!
 „Visând măriri deșerte, tu calci pe fericire,
 „Murad! o picătură reflectă 'n sânul ei
 „Tot cerul plin de stele pe care tu îl vrei.
 „Decât s'alunghi zadarul, de-ai vrea a m'asculta,
 „Ai soarbe picătura și lume-ar fi a ta!”
 Sultanul se oprește și cade amețit
 Pe un divan de perne; apoi cu glas uimit
 Rostește: „Ai dreptate, Becri, om înțelept!
 „Dă-mi cea mai largă cupă... mă arde setea 'n piept!”
 El bea, închide ochii, și zice ca prin vis:
 „Din toate-a lumii bunuri femeia-i paradis,
 „Coroană de coroane ale Dumnezeirii
 „Depusă cu iubire pe fruntea omenirii!
 „Femeel! oaspe gingaș a lumii încântare,
 „O roză înflorită de dulce voluptate!

„Femeie! adorare și soare-a tinereții!
 „Tu lună mângâioasă în noaptea bătrâneții!
 „Podoaba lumii, farmec iubit, învingător,
 „Ce dai chiar nemurirea la omul muritor!
 „Femeie! ah!...”

— „Femeea, ca rodul de la vie

Adaoge Becriul glumind cu veselie, —
 „E strugur dalb pe care amorul îndulcește!
 „Da'-i acră aguridă când ea nu te iubește!”

Sultanul de pe perne se scoală în extaz.
 Slab, șovăind, nemernic și galben pe obraz.
 El face două pasuri, la Mustafa s'oprește,
 Simțind că tot saraiul în juru'-i se'nvârtește
 Și zice: „Frate... frate... presimt că am să mor...”
 Becri zâmbind, răspunde: „Nemernic băutor!
 „Ah! văd că n'am cu cine să lupt eu la beție...
 „Mai bine-o bute largă decât o 'mpărăție!
 — „Eu... eu... nu pot cu tine?... mai dă-mi o cupă... adă
 „Sau te arunc la tigri... la tigri... ca o pradă”.
 Becri iar umple cupa, Sultanul o bea iară.
 „A! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
 „De o putere nouă mă simt întinerit...
 „Becri... scumpul meu frate, o! frate prea iubit.
 „Îți dau tot ție, tronul, și flotă și armată...
 „Eu nu-mi păstrez pe lume decât numai o fată...
 „O fată, o minune, un scump mărgăritar
 „Adusă 'n astă noapte de negrul meu kizlar...
 „Cum?... vrei s'o vezi tu?... fie!... dar n'a fi vina mea
 „De ți s'or arde ochii când ei privi la ea!...”

Un semn... și deodată se trage o cortină.

V.

FERINGHIS

În cadrul plin de raze, pe-o ușă șarazină
 Apare o ființă din raiul de iubire,
 Pe frunte-acoperită cu-o feregea subțire.
 Minune ideală! sub vălu-i de mătăasă,
 Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
 Ea 'ncântă ochii, mintea, prin forme de plăcere,
 Cu drag întrevăzute de-a inimii vedere.
 Copila cu sfială rămâne 'nmărmurită.
 Cu mâna-i tremurândă de sânul ei lipită
 Și de-un fior de ghiață de-odată se pătrunde
 Și cată ca să fugă și ochii își ascunde.
 Sultanul însă, prada frumșetii ce 'ntrevede,
 Uimit, aprins de pofte brutale, se răpede

Ca uliul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
O prinde 'n a lui brațe și vâlul îi ridică,
Zicând: „Ah! iată raiul de Mohamed promis!”
Becri o vede!... palid, el strigă: „Feringhis!
„Copila mea aice!” La glasul lui de tată
Rușinea, indignarea cuprind pe juna fată.
Ea luptă cu putere și brațu-i fecioresc
Respinge pe Sultanul sub ochiul părintesc.
— „A șerpe, șerpe!” — urlă Murad infuriat,
„Pe mine, tu pe mine, al lumii împărat
„Când vreu cu-a mea favoare să mă cobor la tine,
„Tu, tu ai îndrăsneala să mă respingi pe mine?
„La tigri!”... și 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos în curte, o svârle fără milă.

Un vaet se ridică!... Becri în desperare
Se pleacă pe fereastră... și vede cu 'nfiorare
Cum tigrii, beți de sânge, rupeau cu lăcomie
Bucăți de carne albă din fata încă vie!
Și inima-i se frânge, căci sub grozavu-i chin
Copila lui îl chiamă prin ultimul-i suspin!

Atunce vânat, crâncen, cu moartea'n piept, sărmanul,
Intoarce-a sa privire și vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbăd întins jos pe covor.
El cată lung la dânsul cu gând răsbunător
Și zice: „Faptul zilei în lume-acum apare.
„Rușine-i să te vadă pe tine, Sultan mare,
„Căzut fără putere, învins de-un pic de vin,
„Te scoală!... viața-i dulce cât e paharul plin.
„Te scoală!... iată cupa! Deșart'o până'n fund,
„Cum ai lăsat în mine deșertul cel profund”.

Murad cuprins de spasmuri, arzând, suflând din greu,
Intoarce capul, varsă cupa, geme: „Nu vreu!”
— „A! nu vrei, nu vrei, căne!” — răcnește în turbare
Becri cumplit ca moartea lipsită de mustrare.
„A fiară ne'mpăcată, de vin te-ai saturat?
„Bea sânge dar, bea sânge din inimă-mi vărsat!”
Și c'un pumnar în grabă la brațu-i se rănește
Și de-a lui Murad gură el rana o lipește
Și strigă: „Suge, tigre, în ultima-ți orgie,
„Pe când ai tăi tovarăși copila îmi sfășie,
„Bea sânge de părinte să stingi cumplita-ți sete,
„Tu care-ți adăpi tigrii cu sânge viu de fetel!”
Sultanul slab se luptă, gemând se svârcolește
Sub un genunchiu ce pieptu'-i apasă și turtește.
Murind, el vrea să strige, dar limba i se leagă,
Căci gura lui se umple de sânge ce se 'ncheagă.
De-odată 'n lupta morții grozav sbuciumătoare
El scoate-un gemăt aprig și tremură și moare!

Atunci Becri, teribil, privindu-l zice: „Fiară!
„Mergi unde te așteaptă Șeitan cu a lui ghiară!”
Apoi el la fereastră se duce și 'n glas tare
Răcnește: „Padișahul, a lumii spăimântare
„S'au dus în veșnicie, să-l judece Allah,
„Osmani! trăiți în pace scutiți de Padișah!”

Apoi în curte pleacă un ochiu abie deschis
Și cade mort de jale, gemând: „O! Feringhis!...”

(Mircești, 1876). „Convorbiri literare”, XI, p. 1 Aprilie 1877.

26. PRIER ȘI FATA IERNEI

I.

S'au iubit iarna cu gerul
Ș'amândoi s'au însoțit,
De frig mare-atunci chiar fierul
Scrijelit a amorțit!
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-a asistat
Și privindu-i mândrul soare
Sus pe cer a înghețat.

Mirii sarbezi în cojoace
Veselit-au șese luni,
Invitând cu ei să joace
Viscoloasele furtuni.
Și-au avut la cununie
Lăutari de triste hori,
Asprul Crivăț de urgie,
Corbii trist croncănitori.

Iar nuntași un număr mare
De lupi lacomi, de urși groși,
Toți cu blane pe spinare,
Cu dinți lungi, cu ochii roși.
Ei în noaptea nuntitoare
Mare praznic au făcut
De plăpânde căprioare
Și de-un biet copil pierdut.

II,

Iarna are-o față albă
Ca ștergarul alb de in,
Fata are 'n sân o salbă
De frumoase flori de crin,
Și zăpadă pe-a ei față,
Și păr luciu de argint;
Pe sub gene ochi de ghiață,
Pe sub buze mărgărint.

Ea-i frumoasă ca o moartă
În momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al veciei diadem;
Dar ca statue de ceară
Doarme fără-a se trezi
De cu zori și până 'n seară,
De cu seară până 'n zi.

În zadar o tot sărută
Mama ei la ea privind;
Copilița 'n veci tăcută
Îi zâmbește aromind.
Mândru soare cu iubire
O dismiardă în zadar.
Ea rămâne în neclintire
Ca un viu mărgăritar.

III.

Iată-aude 'n depărtare
Prier, al verdeții Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n veșnic somn,
Și el simte de odată
Foc în sânu-i tulburat,
Și în suflet dor de fată,
Dor aprins de înșurat.

Iată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a lui cale ne'ncetat
Cu ninsoarea întreruptă
De ploii reci, de vânt turbat;
Și răpit pe-aripa grabei,
El străbate neoprit
Tristele zile-aie Babei
De cocori călăuzit.

Iată-ajunge, iată vede
Fata 'n haine de ninsori.
El o chiamă, se repede
Și-o sărută de trei ori,
S'a trezit copila dragă
Sub sărutul arzător,
Ea zâmbește; dar, pribeagă,
Se prefacă într'un nor!...

(* Februarie, 1876). Publ. în „Convorbiri literare”, X, p. 45, Maiu 1876.

27. POIANA FĂRMECĂTOARE

I.

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vâștări,
Când la umbră, când la soare,
Șerpuesc două cărări.

Una gingaș se ridică
Dintr'un piept frumos rotund.
Frunza 'n luncă se despică,
Crângurile se pătrund,

Una e răsăriteană,
Alta-i de la miază-zi,
Și-amândouă 'ntr'o poiană
Se 'ntâlnesc după o zi.

Căci e viers de fată mare,
Viers de inimi furător,
Care face din tresare
Și năsipul din izvor.

Mii de cântice voioase
Prin frunzișul de smarald
Fac concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald,

Copilița ce tot vine
Despre mândru răsărit
Duce-un dor vioiu cu sine.
Duce dorul de iubit.

Și cu dânsle 'mpreună
Două tinere cântări
Se îngână și răsună
Jos, pe ambele cărări.

Ea cu mâna-i firu' 'ntoarce
Când mergând, când stând pe loc,
Iar cu gândul gingaș toarce
Visuri blânde de noroc,

104
Căci acum e primăvară
Și e dulcea lună Mai.
Când în sânuri și pe-afară,
Tot e viață, tot e raiu.

II.

Pe cărarea ceealaltă
Spre poiană 'naintând
În codrean cu fruntea naltă
Vine astfel hăulind:

„După-atâta lungă cale
„Ce-am făcut în viața mea,
„Am ajuns acum în vale
„Și am dat de cale grea!

„Merge-voiu tot înainte
„Fără mă 'ngriji de drum?
„Ori aş face mai cu minte
„Să stau locului de-acum?

„Tot ce mișcă, tot ce sboară
„Mă îndeamnă a rătăci
„Ca un râu ce se coboară
„Fără 'n veci de-a se opri.

„Iar o floare de grădină
„Imi șoptește ncteișor
„Ca să prind eu rădăcină
„Lângă ea, lângă-al ei dor.

„Codre, codre frățioare!
„Cum aş face, cum să fac,
„Ă mea soartă călătoare
„Cu-al meu suflet s'o împac!“

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Și pădurea în vibraie
Le răspunde-armonios,

Dar cărările sub pasuri
Cu încetul s'au scurtat.
În poiană-ambeie glasuri
De odată-au răsunat

Și voinicu' 'n nemișcare
Ă rămas pe loc, uimit.
Și copila în mirare
Pe obrazu-i s'a roșit!

Lunca tace, umbra pierie,
Cerule varșă dulci vâpăi;
Nu s'aude prin tăcere
Decât inimi cu bătăi.

Și din cuiburi de sub frunză
Pe furie mii de ochiri
Cată lung ca să pătrunză
Taina dulcii întâlniri.

O! minune,-un graiu ferice,
Al naturii mândru graiu
Se înalță-atunci și zice:
„Oaspeți de-al juneței plaiu!

„Mergeți vesei prin verdeată,
„Pe-o cărare la un loc,
„Tot spre viață cu dulceață,
„Tot spre loc plin de noroc!“

Ambii tineri în uimire
L'acel glas dumnezeesc
Iși dau mâna cu-o zămbire,
Iși strâng mâna și pornesc,

Și ies vesel din pădure
Dispărând, frumoși și dragi.
Prin hucașul plin de mure,
Prin fânașul plin de fragi,

Lunca sună vii fanfare...
Ei se duc strălucitori
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de flori,

Căci e draga primăvară
Și e dulcea lună Mai,
Când în sânuri și pe-afară
Tot e viață, tot e raiu!

28. DEDICARE.

DOMNIȘOARIT A.

Copiliță, 'n calea vieții
Dee Domnul să 'ntâlnești
Pe cărarea tinereții
Visul gingaș ce iubești!

Sufletele fără știre
Merg pe tainice, cărări
În poiana de iubire.
Raiu frumos de încântări.

(Mircești, Martie, 1876). Publ. în „Convorbiri literare“, X, p. 48, Maiu 1876.

29. DORUL DE BRAZI

ROMANȚĂ DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEI

De-aș avea brazii lângă mine
Când stau închisă 'ntr'un palat,
Și viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eu n'aș ști cum iarna trece,
Căci brazii mei cu fruntea lor
Ar coperi zăpada rece
Și-ar îngâna tristul meu dor,

De-aș avea brazii de la munte
Cu care-mi place să grăiesc,
Iubiții mei poeți de frunte
Ce cântă-un hor dumnezeesc,

Eu aș cânta voios în viață,
Fie timp bun, fie timp rău,
Și 'n dulce, veșnică verdeață
Ar fi ca ei sufletul meu.

O! brazii mei, veniți în vale
Veniți cu mine 'n orice loc
Și răspândiți pe a mea cale
Umbriri și visuri de noroc.
Atunci din inima-mi senină
Vor înflori cântice dragi,
Cum înfloresc din rădăcină
Pe lângă voi rumenii fragi.

(Sinaia, 1875). Publicată în ediția 1880.

30. SOARE DE IARNA

O! Soare, veșnic călător!
De mult n'ai fost în a mea țeară
Cu-al tău sărut fărmeător
Ș'o faci a crede 'n primăvară

Tu știi cât țeara te iubește
Și cât în zodia lui Mai
L'a ta zâmbire ea 'nflorește
Și se prefacă 'n dulce raiu.

Tu știi cu ce câmpii mănoase,
Cu ce cununi de mii de flori,
Cu ce cântări armonioase
Ea-ți iese 'n cale chiar din zori.

Ah! amândoi când aveți parte
De întâlniri așa de dulci,
Cum de tu fugi în altă parte
Când vine noaptea să te culci?

Și ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuși Dumnezeu
Te primește-o! dulce mire
Cu dismierdări la sânul său.

Cum de tu nu-i dai semn de viață
Și-o lași cu cerul ei pustiu,
Și-o lași cu inima de ghiață
Ca pe o moartă 'ntrun sicriu?

De ce tu 'n alte lumi străine
Mergi luni întregi, rătăcitor,
Uitând că țeara făr' de tine
Tânjește-amar în tristu'-i dor.

Când ea-i atât de frumoasă
Și tu atâta de frumos,
Când ea îți este credincioasă,
De ce să-i fii necredincios?

Publicată în „Convorbiri literare”, XI, p. 401. Februarie, 1875.

31. STROFE IMPROVIZATE LUI C. ROLLA

Din zi în zi pădurea bătrână se rărește!
Azi un stejar, mâni altul, pe rând se prăbușește,
Și largi poiene triste rămân în locul lor.
Cu ei cad mii de cuiburi ce, vesel, pe sub ceruri
Formau o lume 'ntreagă și plină de misteruri,
Și plină de-armonie și plină de amor!

Așa din stolul nostru de oameni cu tărie
Ce-au scos această țeară din umbră, din robie,
Păstrând credința sfântă în viitorul ei,
Azi unul și mâni altul se duc din astă lume,
Lăsând amar și doliu în sânul bieteii mume,
Și mari și largi pustiuri lăsând sub ochii săi.

Acum îți veni rândul și ție de plecare,
O! Rolla, fiu energic al țării, suflet tare,
Pionier de frunte printre pionieri.
Ferice-acum de tine, căci ai să găsești iară
Pe Negri și pe Cuza și alți pribegi din țeară
Care-au aprins făclia măreței re'nvieri.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
 Urmaşilor din lume lăsând brăzdat ogorul
 Şi cu-o verdeaţă vie de-alung acoperit.
 Rodeşte munca 'n urmă-i şi râde holda 'n soare,
 Iar cei rămaşi în viaţă admir pe cel de moare,
 Zicând: Pentru-a lui ţeară trăit-au ş'au murit.

(Gădinti, Ianuarie, 1878). [Publ. în „Convorbiri literare”, XI, p. 462, Martie 1878.

32. STROE PLOPAN

BALADĂ POPORALĂ

Sus, pe muchia dealului,
 Merge 'n voia calului
 Un bujor de căpitan
 Care poartă buzduhan.
 El aruncă ochi de sus
 Când spre valea din apus,
 Când spre şesul înflorit
 Despre mândrul răsărit,
 Şi tot cată ca să vadă
 N'ar zări cum-va o pradă
 Ici în zare, colo 'n zare,
 Pe sub cer, în depărtare?

Ciocârlia sus cânta,
 Iar voinicul cuvânta:
 „Căci nu am aripa ta,
 „Ciocârlie nevăzută,
 „Păsărică 'n cer pierdută!
 „Căci nu am şi sborul tău
 „Să mă 'nalţ în cer şi eu,
 „Ca să văd din dos de zare
 „De nu vin oarde Tatare
 „Să răpească şi să fure
 „Fete mari cu ochi de mure,
 „Şi copii mărunţi de ani,
 „Copilaşi de cei bălani?

Cum mergea şi cum grăia,
 Iată, mări, că zărea
 Jos, de vale, pe sub deal,
 Lângă apă, sus, pe mal,
 Un foc mare strălucind,
 Printre sălcii pâlپând
 Şi 'mprejurul focului

Trei tatarî stând locului
 Şi frigând un miel furat
 Intr'o furcă aninat.
 Caii lor păşteau de-o parte
 Iar la umbră, nu departe,
 Se bocea o mândră fată,
 De o salcie legată;
 Se bocea biata copilă
 De umplea crângul de milă;
 Dar păgânii o priveau,
 Şi privind-o crunt râdeau
 Şi ziceau în limba lor:
 „Mult plăteşte ist odor,
 „Căci e puică de bun soiu,
 „Şi-i ca trestia la boiu
 „Şi-i ca luna la obraz
 „Numai bună de-un viteaz.
 „Ghirai Hanul pentru ea
 „Ne-a da scule câte-om vrea
 „Şi caftane de Sultani
 „Şi cinci-zeci de pungi de bani!”

Cât Plopan mi-i auzea,
 Calul iute-şi răpezea,
 „Bună ziua, măi Tătari,
 „Prădători de fete mari!
 „Spuneţi mie fără teamă,
 „Fără teamă daţi-mi seamă:
 „Ori ve-i roaba de schimbare,
 „Ori ve-i roaba de vânzare?
 „De-i pe schimb, eu mult v'oiu da,
 „Căci cu zile v'oiu lăsa.
 „De-i pe plată, eu sânt gata
 „De la voi să cumpăr fata,

„Nu cu aur nici caftan,
 „Ci cu dări de buzdugan“.
 Tătărimea iar râdea;
 Din trei unul răspundea:
 „Auzit-ați, auzit,
 „Pe Românul îndrăcit?
 „Ci-că-i prins de mare dor
 „Ca să meargă plutitor,
 „Când pe apă 'ntins la soare,
 „Când sub apă curgătoare
 „Până 'n Dunărea cea lată,
 „Până 'n mara tulburată?“
 Bine vorba nu sfârșea,
 Vai de lume-amar de ea!
 Buzduganul se 'nvârtea,
 Ca un vultur s'abătea,
 Pe păgâni îi și turtea!

Apoi mândrul căpitan,
 Care-i zic Stroe Plopan,

La copilă se ducea
 Și cu drag așa-i grăia:
 „Cine 'mparte parte-și face
 „Cum i-e dorul, cum îi place.
 „La Tătari am împărțit
 „Buzduganu-mi oțelit.
 „Ție, dragă fată mare,
 „Îți fac parte de scăpare,
 „Iară partea ce-mi fac mie
 „Ești tu, draga mea soție“.

Copilița ce zicea?
 Știu că nu se mai bocea.
 Păru' 'n față-și aducea,
 Cu voinicul se ducea,
 Fie calea lor ușoară,
 Cu foc lin la inimioară,
 Cum e scris, cum e menit,
 Când e timpul de iubit.

Publicată întâi în volumul „Legende nouă“ Ostașii noștri 1880.

NOTE

(ALE LUI ALECSANDRI)

1. Dumbrava Roșie.

Visul lui Albert. Regele Albert, după învoirea ce făcuse cu frații săi, Regele Ungariei și ducele Litvaniei, în conferința de la Leutschau, cercând a-și împlini gândul asupra Domnului Ștefan al Moldovei (conferință în care se desbătu despre stârpirea Românilor: *super extirpatione Valachi*), chemă la arme toată Polonia, Galiția, Mazovia, pe Ioan de Tiffen, magisterul Prusiei, iar mai ales pe Alexandru, ducele Litvaniei, cu toată nobilimea litvană. Deci cu multă oaste de mercenari pedestri și călăreți el plecă dela Leopold spre Moldova, la 26 Iunie.

Acea nefericită expediție fu preînaintată de următoarele pronosticuri: Două sute de boi, apucându-i un vârtej înfricoșat la ieșirea din Leopold, se împrăștiară în toate părțile: unii căzură în șanțurile suburbei, iar ceilalți cu greu se putură găsi și aduna. Când Regele trecea un râuleț, calul său de mână se potocni și se înecă. Un oarecare Sropski, nobil de neam, dar cam nebun, de mai multe ori strigă în Leopold cu spaimă prevestind peirea Polonilor. Fulgerul căzând asupra taberii, ucise pe un nobil și 12 cai. Preotul, servind dinaintea Regelui, scăpă gios sfintele Taine..

Și cu toate acestea înspăimântătoare întâmplări, departe de a se lăsa de păcate, oastea petrecea în libertate cu muieri, și însuși șefii nu numai noaptea, dar și chiar în lumina zilei se desfătau în baie și în beție, desmierdându-se în brațele femeilor.

Creslau Curozwanski nobil de Roza, decan de Cracovia, și Padlowski de Przytyk castelanul Radomiei, au fost trimiși soli către Ștefan Vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin țară a oastei Leșești, cercând a-l înșela că expediția lui Albert ar fi menită în contra Turcilor. Asemene misie au avut și Matei Lonzinski, episcopul Cameniței.

Albert începu războiul asediând și bombardând Suceava, însă nu reuși a lua orașul, ci pierdu multă oaste și timp în zadar.

Oastea leșească se retrase prin codrii Bucovinei, având în mijloc pe regele bolnav și dus pe un leagăn; însă acolo Moldovenii, ascunși între copaci, se isbiră ca lupii asupra Leșilor și le făcură multă stricăciune.

Periră atunci mulți din neamul lui Toporski (unul din cele mai vechi din Poloni), doi Tenczynski, Nicolai, palatinul Galiției, și Gabriel de Mora-
vița, etc.

Tot atunci un contingent de Cruciați prusieni, urmând după armata regală, fură atacați de Hatmanul Boldur, risipiți și câți scăpară de moarte fură robiți.

Acea oaste regală, în care se aflau magnații Podoliei, fu rău vătămată de oamenii lui Ștefan.

Matei Miechowski zice: „O! Ștefan, bărbat triumfal și victorios, care biruși pe toți regi învecinați! Om fericit, care te bucurași de toate darurile câte natura le dă altora numai în părți, unii fiind înțelepți cu viclenie, alții viteji cu sublima virtute a dreptății, alții iar norocoși contra dușmanilor, tu singur le avuși hărăzite ție toate de odată: just, prevăzător, viclean, biruitor asupra tuturor adversarilor! Nu degeaba cată a fi numărat între eroii secolului nostru!” etc. (*Archiva istorică a României*).

Aceste fapte sunt redată de Mateiu Miechowski în istoria lui Ștefan Vodă; iar prințul D. Cantemir, adevărind legenda poporală, zice: „Ștefan V. prințul Moldovei, bătând oastea leșească la Cotnar, unde crește vinul cel lăudat, cu totul o au stins; numai 15000 au prins vii. Pe care i-au pus în jug și i-au silit de au arat în lung două mile, în lat o milă de pământ, în care arătură tot prin Leșii aceia au semănat două păduri ce și până astăzi se numesc de Poloni *Bucovina*, iar de Moldoveni *Dumbrava Roșie*, sau păduri roșii, pentru că s’au sămănat și sădit cu sângele leșesc”.

Glumeț, îi place-a zice lui Negrea, viteaz darnic:

Familia Negre este una din cele mai vechi din Moldova. Chiar pe la începutul secolului XV, un Negre vornicul figurează în istorie, timp de 24 de ani, adică dela 1402 până la 1426, între cei 12 boieri mari, consilieri ai lui Alexandru cel Bun.

La 1471 Paharnicul Negre a fost descăpățânat în Vaslui din ordinul lui Ștefan cel Mare, fiindcă a fost de părere a nu se război în contra lui Radu al Țării Munteneste, ca unul ce era creștin și Român.

Un alt Negre, Pătrasco, ginere lui Petre Vodă Șchiopul, a urmat în exil pe socrul său, a fost înscris în cartea de aur din Veneția și a murit în Barcelona.

În cronicile și hrisoavele rămase dela străbuni, numele de Negre apare ades ca proprietari de moșii Negrești, ca oameni însemnați pe timpul lor, și ades ca victime a urgiilor domnești.

Maghiari schimbați în iepuri, și un Purice’n Movilă: Numele Puriceștilor a fost schimbat în Movilești pe câmpul luptei dela Schee, luptă în care Hroiote, șeful armiei Ungurești, a fost descăpățânat de Purice Aprodul,
(Vezi poemul lui C. Negruzzi. *Aprodul Purice*).

Ștefan, Ștefan, Domn cel Mare: Cântic vechiu poporal.

„*Moldova, la Dreptate, pe soarta ei stăpână*”. Locul pe care Ștefan a fost proclamat Domn Moldovei, purta numele de *Dreptate*.

2. Răzbunarea lui Statu-Palmă.

Statu-Palmă-barba-cot este un personagiu, fantastic din cei mai originali cari se găsesc în povești. El e un pitic monstruos, având statura mică de o palmă, și barba lungă de un cot. Locuința lui este într'un vârf de plop; iar când se scoboară din acel copac, el încăleacă pe un epure schiop, de cutreeră lumea și pătrunde chiar pe sub pământ.

Sfarmă-piatră și Strâmbă-lemnne sunt personificările uriașe a torențelor care macină și răstoarnă stâncile cât de înalte, și a furtunelor care îndoiaie și rup arbori cât de groși.

Făt-frumos este eroul ce se luptă cu smei, cu balaurii, cu urieșii și cu fiarele codrilor pentru apărarea fetelor de împărați care se dau în dragoste cu el.

Pepelea reprezintă spiritul glumeț al Românilor; el știe să se descurce cu dibăcie în toate întâmplările, să joace feste dușmanilor lui și, strecurându-se ușor prin valurile lumii, să iasă totdeauna din orice pericol cu râsul pe față.

4. Calul cardinalului Bathori.

Andrei Bathori, cardinalul, văr primar lui Sigismund, cum se puse Crai în Ardeal, nu voi nici cum să aibă legături amicale cu Mihai dar încă-i ordonă să lase Țara-Românească și să vie curând în Ardeal cu toată familia sa, căci avea de gând să-l dea pe mâna Turcilor. Mihai, drept răspuns, se repezi cu oastea lui formată de Români, de Cazaci și de Moldoveni, și puse sub sabie armia ungurească.

Bathori care înainte de luptă zicea cu fală că *Românii sunt turme de oi, iar Ungurii neîmblânzite fiare*, văzându-și oastea risipită, încăleacă iute, părăsind câmpul războiului și căută scăpare în fuga calului său. El apucă prin munți și prin pustietăți, unde urmă de om nu se afla; însă căzându-i calul mort, el se întâlnește noaptea cu niște ciobani, cari l-au ucis și au dus capul său lui Mihai, cerându-i a fi boierii pentru izbânda lor. Viteazul Domn făcu dreaptă judecată și fără întârziere puse de spânzură pe ucigași. (*Poemul Vistierului Stavrinus*).

(Versurile puse ca motto însemnează: Nenorocitul Craiu *Andrei Bathori* călare pe un cal fugia ca să nu-l prinză). (Nota editorului),

5. Tudora dela Târșor.

„Mihai Viteazul s'a fost dat în dragoste, cu Tudora dela Târșor (sau Târșușor) și din amorul lor s'au născut o fată, Marula, ce s'a măritat cu Socol Paharnicul.

9. Palatul Loredanc.

Gondolierii din Veneția cântă ades în cor strofe din *Orlando furioso* și *Gerusalemme liberata*.

12. Dan căpitan de plaiu.

Iar Ștefan dela dânsul, luând în schimb pe Hanul, i-au zis: „*Ursane frate! să-ți faci ochirea roată și cât îi vedea zare a ta să fie toată!*” — Astfel Domnii vechi, în timpul luptelor, recompensau pe bărbații care făceau acte de vitejie. Astfel s’au format în vechime proprietățile mari din țară.

De-atunci el stă de pază în mijlocul câmpiei și nimeni nu s’atinge de smeii hergheliei. În timpul năvălirilor de Tătari, de Leși, de Unguri, de Cazaci și de Turci, dușmani ne-mpăcați cu cari țara noastră a fost în luptă seculi întregi, numai codrii și munții erau locuiți; câmpiile pustiite, în lipsă de agricultură, serveau numai pentru hrana turmelor de vite albe și de herghelii de cai. Aceste turme și herghelii formau cel mai mare venit al țării, căci erau vestite pentru calitatea soiului lor.

13. Gruiu-Sânger.

Cu păr de lup s’afumă. Leac popular în contra efectelor spaimei.

A ta cenușă piatră ’n vânt, și neagră fie!” Cenușa celor buni e albă cenușă celor răi e neagră. (Credință populară).

El poartă poame roșii și numele de Sânger. Copăcel care produce struguri de fructe sălbatice, roșii.

15. Vlad Țepeș și Stejarul.

Acest Domn a făcut cetatea dela Poienari și sfânta mănăstire dela Snagov; a mai făcut un lucru cu orășenii din Târgoviște pentru o vină mare ce au fost făcut ei unui frate al lui Vlad Vodă, când a fost în ziua Paștilor, fiind toți orășenii la ospete, iar cei tineri la hori, așa fără veste pre toți i-au cuprins. Deci câți au fost oameni mai bătrâni, pre toți i-au înșepat de au ocolit cu ei tot târgul, iar câți au fost tineri, cu nevestele lor și cu fete mari, așa cum au fost împodobiți în ziua Paștilor, pre toți i-au dus la Poienari de au tot lucrat la cetate până s’au spart toate hainele de pre ei și au rămas despoiați în pieile goale; pentru aceea i-au scos nume Țepeluș. Domni 15 ani. (*Manuscrise vechi pe limba română găsite în sfintele mănăstiri Cozia și Șerbănești*).

20. Hodja Murad Pașa.

Ghiun, ziuă, — Ild, fulger. — Djenet, raiu.

Aliotmanul. Numele imperiului Otoman.

Mai drept il poreclise: Crunt săpător de gropi: Lamartine, Istoria Turciei.

Hodje, perceptorul Sultanului.

Aman, termin ce însemnează a cere iertare.

Caplan, tigru.

Solaci, Spahii, corpuri de ostași.

Arslan, leul.

21. Garda Saraiului.

Sultanul poartă glorioasele titluri de *Padişah*, de *Şah-Şahin*, de *Şahi Alem Penah*, de *Şahin Şahi*, etc.

Azrael, înger.

Nakib, păzitor al sangeacului lui Mohamed.

Orta sau *ojak*, denumirea regimentelor de *Ieniceri*.

Am răsturnat cu toții a noastre mari cazane: Fie-care orta avea cazanul ei. Răsturnarea cazanului cu fundul în sus era un semn de revoltă.

Zahid kiafir, ipocrit-blasfemator. Selim voia să introducă reforme europene în armată și în administrație.

Kiehaia, sindicul *Ienicerilor*.

Fellah, țăran sărac.

Sangiac, stindardul Profetului care se desfășură când imperiul e în pericol.

22. Noaptea albă.

Prier. numele poporal al luni lui April.

23. Vântul dela Miază-zi.

(Strofa: „Primăvara face-un semn...” etc., a fost întreagă ștersă cu ...două trăsuri de condei verticale. Aici s'a reprodus, neștiindu-se dacă ștergerea a fost făcut chiar de Alecsandri, și anume cu gândul a suprima această strofă. — Bianu în ediția 1896).

25 Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa.

Murad sau *Amurad IV* s'a suit pe tron în anul Hegirei 1032, care corespunde cu anul dela Cristos 1622. — Acest sultan a fost bizar, crunt și dedat la patima beției. El avea plecare a face lucruri nepotrivite cu demnitatea tronului și adeseori îl apuca furia de a vărsa sânge. Atunci ieșea noaptea din Sarai, cu sabia goală, alerga ca un nebun pe strade și ucidea pe cine întâlnea. Alte dăți îi plăcea să tragă cu arcul în oamenii cari treceau pe sub ferestrele Saraiului încât numărul victimelor cruzimei lui s'a suit la fabuloasa cifră de 14.000.— Fanatic, la începutul domniei sale, Murad pedepsea cu moartea pe ori-cine bea vin sau cafea, pe ori-cine fuma opium sau chiar tutun. El ordonase, prin urmare, închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopole și din toate celelalte orașe ale imperiului, însă după, ce Becri Mustafa îl făcu să guste și să aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel mai de frunte bețiv, învoi tuturor Mahomedanilor a vinde și a bea spirtoase în contra prescripțiilor Coranului.

Cu toate aceste viciuri monstruoase, Murad poseda frumoase calități de spirit și corporale. El era cel mai bun călăreț și arcașul cel mai meșter de pe timpul lui. Nimeni nu știa ca dânsul să asvârle djeridul și să atingă țelul la mare distanță; nime nu putea să alerge repede ca el; chiar calul cel mai sprinten îl întrecea cu greu la fugă.

Murad avea un spirit deștept, apreciator de poezie și o mare tărie de voință la tot ce întreprindea. Curajul său îi meritase numele de Gazi, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale au fost stinse de viciul beției și moartea lui cauzată de această mârșavă patimă a fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiului. (*Cantemir, Istoria Imperiului Otoman*),

Becri Mustafa a fost un bețiv vestit, care a avut o fatală înrăurire asupra lui Murad. Cuvântul turcesc *becri*, înseamnă beție.

Bairamul e carnavaul ce urmează după postul Ramazanului.

Hairet este numele erei musulmane, cunoscută la Europeni sub calificarea de Hegiră.

Bostangiii formau garda Sultanului în număr de mai multe mii.

Misir: Egiptul.

Beilerbei, prinții prinților! astfel se numiau guvernatorii de Anatolia, de Rumelia și de Damasc.

Capudan, ministru de marină; *Serasker*, ministru de războiu.

Spahii: soldați de cavalerie; *Topcii*: artileriști.

Având tabulhanele alem cu semi-lună: Sultanul acorda Vizirilor și Beilor dreptul de a avea un soi de bandă de muzică, numită *tabulhana*, ce se compunea de nouă tobe, de nouă zurnezeni cari sunau din zurnader, surle; de șapte borazeni sau trompeteși, de patru zilezani cari ciocneau teasuri de alamă; afară de aceasta le mai acorda *alemul*, un stindard verde ce purta în vârf o placă de argint în formă de semi-lună, și *tuiul* format de trei cozi de cal împletite cu multă artă.

Iman, preot. — *Kizlar*, eunuc.

Seizi, îngrijitori de cai.

Muftiul e capul religiei, el explică Alcoranul.

Soliman I Canuni, adică legislatorul, eroul neînvins.

Se duce el să stingă pe Leși sau merge-acum: Murad a voit să facă războiu cu Leșii, dar a încheiat pace cu ambasadorul regelui Polon la Giurgevo.

Abaza, unul din Pașii cei mai puternici, revoltându-se, s'a adăpostit, mult timp sub zidurile Erzerumului.

Ok-Maidan, câmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopole.

Tozcoparan, vestit arcaș de pe timpul lui Murad,

Șoimul Bogdănesc: Turcii dau Moldovii numele de *Bogdanta*.

Șeitan, Satan.

Haġiu, pelerin dela Meka.

Deliu, nebun.

Ulema, eclesiastic.

Adevăratul nume al Coranului este *Elcuran*.

Elcovani, paseri cari zboară în cârduri pe fața Bosforului.

Câți ochi aprinsi de doruri scîlîpesc în Kulleli, în Scutari, Galata.

Bey-Coz și Kandili!: Diverse localități de pe malurile Bosforului.

Islamul, legea mahomedană.

Eiuvallah, Urare de fericire.

Feregea, vâl care acopere obrazul femeilor musulmane.

32. Stroe Plopan.

Sus pe muchea dealului: Toate drumurile vechi treceau pe muchea dealurilor.

Copilași de cei bălani: Copilașii români au părul galbin deschis.

VII.
V A R I A

1. MAREA MEDITERANĂ

I.

Intindere-albăstrie,
Nemărginit safir,
O! mare scumpă mie.
Eu veșnic te admir!

Ești vastă, triumfală,
Te miști măreț la vânt
Ca mantie regală
Lipită de pământ.

Și vântul care suflă
Adoarme pe-al tău sân
Ce saltă, se resuflă
Și niște flori de crin .

Și luna, zână dulce,
Când aerul e cald,
Ii place să se culce
În cuibu-ți de smarald.

Tu ești atrăgătoare
Ca visul început,
Și nu-i leagăr sub soare
Ca tine de plăcut.

Nimic nu poate 'n lume
S'absoarbă gândul meu

Ca taina fără nume
Ascunsă 'n sânul tău.

Nici un spectacul mare
Nu poate-a mă 'ncânta
Ca neagra-ți tulburare,
Sau liniștirea ta...

Când fața ța-i senină,
Chiar cerul înălțat
Spre tine se înclină
Să-ți dea un sărutat.

Când plaiu-ți clocotește
În munți spunegători,
Văzduhul se negrește
Pătruns de reci flori.

Și lumea spăimântată
De cruntele-ți mugiri,
Tresare cufundată
În triste presimțiri;

Iar sufletu-mi în sboru-i
S'avântă fericit
Și scaldă vesel doru-i
În sânu-ți răsvrătit.

II.

Scumpă Mediterană!
Lac limpede și lin!
Oglindă diafană
A cerului senin!

Mi-e drag pe-a tale maluri
Visând să viețuesc
Și, dus pe-a tale valuri,
Plutind să rătăcesc.

Mi-e drag să văd la soare,
In orizon albind,
Corăbii călătoare,
Ca păsări pribegind.

Atunci se 'naripează
Ne împăcatu-mi dor
Și tainic le urmează
Șburând pe calea lor.

Atunci, frumoasă Mare,
Al tău farmec iubit
M'atrage 'n depărtare
Cu glasul-i îmblânzit

Și lin, pe nesimțite,
Cu gândul vizitez
Acelei lumi oorite
La care-ades visez:

Atlantica fioroasă
Cu-a sale mai furtuni
Și Asia frumoasă
Și-a Indiei minuni.

Atunci pe lângă mine
Aud un freamăt blând
De strofe dulci divine,
Ce mă uimesc pe rând

Și sufletu-mi s'aprinde
Ca vesel vânător
Cercând de a le prinde
Din veselul lor sbor.

III,

Feerică plăcere,
Poetic, dulce traiu!
Cereasca renviere
Intr'al magiei raiu!

Ferice care poate,
Lăsând a lumii mal,
Cu geniul să 'noate
Prin naltul ideal!...

Eu simt un ceresc bine
Când pot să zic voios
L'a stelelor lumine
Un imn armonios.

Prin sferele 'nstalate
Pătrund și văd uimit
Ființele-adorate
Ce trist m'au părăsit

Și-mi mare mare că spre mine
Un inger alb și sfânt
Zâmbind pășește, vine
De-mi zice ca să cânt.

Ah! în a mea junie
Neconținut cântam;
De dulce armonie
Ferice mă 'mbătam.

Cântat-am mântuirea
Poporului strivit;
Cântat-am fericirea,
Iubind, de-a fi iubit.

Cântat-am plin de viață,
Al vieții dar plăcut
Și gloria mărează
Mărețului trecut...

Acum junia-i dusă
In sân la Dumnezeu!
Steluța mea-i apusă
Din orizonul meu!

Dar când, o scumpă Mare,
În cale-mi te zăresc,
Tresar, înviu și-mi pare
Că iar întineresc.

Și-atunci, din amorțire
Trezindu-mă încet,
Simțesc cu fericire
Că sânt încă poet!

(Nisa, 1867). Publicată în ediția 1875 vol. III pag. 97.

2. TÂNĂRA CREOLA

I.

În balconul de pe mare
Rita, gingaș adormind,
Printre gene'n depărtare
Vede lună răsărind

Ochii galiș ea deschide
Spre al cerului senin
Și ferice blând surâde
La al lunii zâmbet lin.

Marea 'n spume scânteiază
Cerul e strălucitor,
Iar prin stele acordează
Ingerii harpele lor

Și copila serafie,
Zărind sus pe frații săi,
Cântă-o dulce melodie,
Dulce ca sufletul ei.

Ceru-i zice: „Vină, vină
„Între stele, fiica mea,
„Pentru fruntea ta divină
„Să-ți alegi o mândră stea“.

Marea-i zice: „Vină 'n zare
„Să te-adorm pe-al meu talaz
„Și s'anin mărgăritare
„Pe-ai tăi umeri de atlaz“.

Iată Rita se gătește
Ca să sboare 'n orizon,
Dar, uimită, se oprește
Și se pleacă pe balcon...

Sub balcon în miez de noapte,
Sub balcon lângă izvor,
Sub balcon cu blânde șoapte
Suspina blândul amor!

II,

Rita, jună călătoare,
Cu ochi vii răpiți din soare
Și cu glasul argintiu,
Râde vesel răsfătată,
Privind numai câteodată
Orizonul albăstrui.

Buza ei trandafirie
Ca garoafa ce învie,
Răspândind dulce parfum,
Se deschide zâmbitoare,
Desvelind albe comoare
Prin al țigaretei fum.

Un mic flutur din grădină
Ușor vine de s'anină
Pe-al ei negru păr și fin;
O suflare de pe mare
Vine și cu-o dismierdare
Răcorește albu-i sân.

Rita, leneșă Creolă,
 Cu o mândră-aureolă
 Se 'ncunună grațios;
 Ea își pune flori de laur,
 Cere cupa sa de aur,
 Apoi cânt' armonios:

„Salte valurile mării!
 „Eu în lumea desfătării
 „Trec ca pasărea sburând.
 „Sufle vântul, cerul cadă,
 „Eu mă dau iubirii pradă
 „Și-mi trec zilele cântând.

„Sunt frumoasă, sunt iubită
 „Și mă leagăn fericită
 „Pe-al juniei val senin
 „Vivat! soarta e divină,
 „Când de spume-i cupa plină
 „Și de-amor sufletul plin!”

(Nisa, 1867). Publ. „Convorbiri literare”, I, pag. 193, Septembrie, 1867.

3. STROFE SCRISE PE UN PĂRETE

Suflat-a vântul morții pe dulcea-mi primăvară,
 Și floarea vieții mele curând s'a veștejit!
 Durerea e mai crudă și jalea mai amară,
 Când simți că mori departe de tot ce ai iubit!

Incet, încet simțirea în mine amorțește.
 Un negru nor deasupra-mi tot vine și iar trece.
 Se tulbur'a mea minte, suflarea mea slăbește,
 Pe inimă-mi se pune o greutate rece.

O! suvenir al țerii! cerească mângâiere!
 Alungă 'n depărtare cumplitul negru nor,
 Să văd lumina iarăși, să simt reînviere,
 Să cânt iubita țeară, apoi voios să mor!

(Insula Prinkipo, 1845). Publ. în ediția 1875 vol. III, pag. 108.

4. IMN RELIGIOS

CÂNTAT LA SERBAREA JUNIMEI ACADEMICE ROMÂNE.

DATĂ ÎN MEMORIA LUI ȘTEFAN CEL MARE LA MĂNĂSTIREA PUTNA ÎN 15—27

AUGUST 1871.

Etern A-tot-puternic, o! Creator sublim,
 Tu, ce dai lumii viață și omului cuvânt,
 În tine, crede, speră întreaga Românie...
 Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Sub ochii tăi în lume lungi valuri de-omenire
 Pe marea veșniciei dispar ca nori în vânt,
 Și 'n clipa lor de viață trecând strigă 'n uimire:
 Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Tu din sămânța mică înalți stejarul mare,
 Tu junelor popoare dai un măreț avânt,
 Tu 'n inimile noastre ai sacre, vii altare...
 Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

În tine-i viitorul, trecutul și prezentul!
 Tu duci la nemurire prin tainicul mormânt,
 Și numele-ți cu stele luminează firmamentul...
 Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublim,
 Tu care ții la deapta pe Ștefan, erou sfânt,
 Fă 'n lume să străluce iubita-i Românie...
 Glorie ție 'n ceruri, glorie pe pământ!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, V, pag. 192, August 1871.

5. IMN LUI ȘTEFAN CEL MARE

CÂNTAT LA SERBAREA JUNIMEI ACADEMICE. DATĂ ÎN MEMORIA ACESTUI DOMN L.
MĂNĂSTIREA PUTNA ÎN 15—27 AUGUST 1871.

La poalele Carpaților
 Sub vechiul tău mormânt,
 Dormi, erou al Românilor,
 O! Ștefan, erou sfânt'

Ca sentinele falnice
 Carpații te păzesc
 Și de sublima-ți glorie
 Cu seculii șoptesc.

Când tremurau popoarele
 Sub aprigii păgâni,
 Tu le-apărai cu brațele
 Vitejilor Români.
 Cu drag privindu-ți patria
 Și moartea cu dispreț,
 Măreț în sânul luptelor
 Și 'n pace-ai fost măreț.

În timpul vitejiilor,
 Cuprins de-un sacru dor,
 Visai unirea Daciei
 Cu-o turmă și-un păstor.
 O! mare umbr'-eroică,
 Privește visul tău:
 Uniți sântem în cugete,
 Uniți în Dumnezeu.

În cer apune soarele
 Stingând razele lui
 Dar într'a noastre suflete
 În veci tu ne apui!
 Prin negura trecutului
 O! soare 'nvingător,
 Lumini cu raze splendide
 Prezent și viitor.

În poalele Carpaților
 La vechiul tău mormânt,
 Toți în genunchi, o! Ștefane,
 Depunem jurământ:
 „Un gând s'avem în numele
 „Românului popor,
 „Aprinși de-amorul gloriei
 „Și-al patriei amor!”

Publicată în „Convorbiri literare“, V, 185, August, 1871.

6. GLAS DIN STELE

LA MOARTEA PRINCESEI MARIA

În jalea care te cuprinde
 În doliu-ți amar,
 Când noaptea candelă aprinde
 Pe-al cerului altar,
 O! mamă scumpă, ți-ad'-aminte
 Cum îți ceream cu rugămintă
 Să-mi dai stelutele din cer
 Clipinde prin eter.

Sburat-am din brațele tale
 C'un zâmbet virginal
 Lăsând pe-a veșniciei cale
 O rază de opal,
 Lăsând pe marmur'-al meu nume,
 Și 'n inimi lacrimi, și în lume
 Ca un parfum de trandafir
 Un dulce suvenir.

Ades pe când eram cu tine,
 Culcată pe al tău sân,
 Privind acele focuri line
 Din spațiul senin,
 Steluță vie ca și ele,
 În nostalgia mea de stele
 Simțeam un dor nemărginit
 De sbor, de pribegit.

O! dragi părinți, iubită țeară,
 Voi care mă jăliți
 Gândiți-vă că'n primăvară,
 Când pomi'-s înfloriți,
 Cerul atrage și răpune
 De pre pământ ori-ce minune
 Arom de flori, dulci armonii
 Și fluturi și copii!

Tot ce-i frumos, tot ce inspiră
 Un farmec răpitor
 A se 'nălța la cer aspiră
 În raiu încântător.
 Iubire, geniu, inocență
 S'adună lângă Providență
 Cu razele care cu drag
 În soare se retrag.

O! mamă, înger de iubire,
 Rămasă pe pământ!
 Indreaptă sus a ta privire
 La stele unde sunt;
 Aici cu horul blând de îngeri
 A mamelor duioase plângeri
 Compun un imn dumnezeesc
 Părintelui ceresc.

Iar eu în zori și 'n miez de noapte
 Dispar misterios
 Și vin cu iubitoare șoapte
 Să te îngân duios.
 În raiu domneșt'-eternul bine;
 Dar raiul meu e lângă tine
 Și lângă tine, scump odor,
 Ferice mă cobor.

Copilul ce se stinge 'n floare
 E mistic curcubeu,
 Ce leagă strâns pământ cu soare
 Și om cu Dumnezeu.
 Ah! fericirea mea e mare,
 Căci am acum spre adorare
 Un Dumnezeu în cerul sfânt
 Și altul pe pământ!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, VIII, 152, Iulie 1874, sub titlul „Glasul din stele“.

7. IERI ȘI ASTĂZI

Ieri pământul era verde,
 Azi pământul e 'nnălbîț,
 Și prin negură se pierde
 Soarele îngălbînit.

Ieri căldură, azi zăpadă,
 Și din codrii pudruși
 Ies în grabă după pradă
 Uli și urșii flămânziți,

Ieri voioasa ciocărlie
 Sbura 'n soare ciripind;
 Azi pe veșteda câmpie
 S'aud corbii croncăind.

Ieri natura 'n tinereță
 Era dulce la privit;
 Azi urîta bătrîneță
 Peste frunte-i s'a lăjit!

Ce durere vie, cruntă
 A șters mândrele-i colori
 Și-a făcut a fi cărunță
 Din amurgul până 'n zori?

O natură! ca și tine
 Omul verde și 'nflorit
 Intr'o clipă, vai! devine
 O ruină de jălit,

Și el nici că mai zărește
 După timpul de ninsori
 Primăvara ce zâmbește
 Între soare și 'ntre flori!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, V, pag. 315, Decembrie 1871.

8. AMICULUI A. DONICI

Eu ce sunt un biet morar
Fără nici un pic de carte,
Mă 'nchin ție de departe,
Măi vestite fabular,
Și-ți trimit voios din moară
Un plocon neașteptat,

Chiar o fabulă ușoară
Care azi am măcinat.
Cerne-o bine tu pe dânsa
Și de vrei să-mi faci pe plac
Alege făina 'ntrânsa
De fă lumii un colac.

(1863). Publicată în ediția 1875, pag. 121 semnat: Vlad Morarul.

9. MOARA DE VÂNT

FABULĂ

DEDICATĂ LUI A. DONICI

Pe-un deal oarecare
Cu renume sfânt
Făcea sgomot mare
O moară de vânt;
Dar biata morișcă,
De și-avea un pic
De porumb și hrișcă,
Nu lucra nimic,
Ci 'n văzduh pornită
Se 'nvârtea mereu;
Fărea că-i vrăjită
De duhul cel rău!
— „Ce mai vijelte
(Cugeta ades)
„Trebue să fie
„Devale, pe șes,
„Când eu în furtună
„Mă lupt și vuesc

„Și ca o nebună
„În loc mă 'nvârtesc!“
Însă pe câmpie
Liniște era,
Iarba cea verzie
Nici se clătina,
Și la foc de soare
Bietul muncitor
Stropea cu sudoare
Micul său ogor.
— „Ce de mai făină
„O fi măcinând!“
Zise o găină
La moară sburând.
— „Te 'nșeli, sorioară!
(Spuse-un șoim din munți)
„Vânt e mult la moară,
„Da'-i lipsesc grăunți!“

(1863). Publ. în foi volante 1863 și în revista „Lumina“ Iași 1863 No. 13 semnat Vlad Morarul.

10. LUPUL ȘI MOMIȚA

FABULĂ

Un lupoiu cu plete sure
Întâlnind într'o pădure
O momiță mititică,
Sprintenică, frumușică,

Se opri, se netezi,
Glasul dulce-și împlânzi
Și, cu drag la ea privind,
Îl grăi așa, zâmbind .

— „Ce păcat, o momițică,
 „Să trăiești tu singurică!
 „Nu-i mai bine
 „Tu cu mine
 „Să te prinzi tovărășie
 „De traiu bun cu veselie?“
 — „Nu... mă tem!“ Răspunse'ndată
 Momițica alintată
 Și sări cu răpegiune
 Sus pe-o creangă de alune.
 — „Ah! de ce să-ți fie frică
 „Dragă, dragă momițică?
 „Eu sunt lup civilizat
 „Și mi-e cugetul curat

„Ca un miel nevinovat...“
 — „Cum e bun de ospătat?“
 — „Alei, sorioară dragă,
 „Nu e timp acum de șagă,
 „Căci de când eu te-am zărit,
 „Chiar de-un farmec sunt răpit
 „Și mă jur pe ori ce-i vrea
 „Să-ți dau toată-inima mea!“
 — „Mă tem zău, să te ascult
 „Căci în lume de demult
 „Este-o vorbă cam ciudată,
 „Însă plină de-adevăr:
 „Lupul schimbă al său păr
 „Dar năravul nici odată!“

(1845). Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 124.

11. BUCOVINA

Dulce Bucovină,
 Veselă grădină
 Cu pomi roditori
 Și mândri feciori!
 Cuib de păsărele
 Albe, sprintenele,
 Care 'n ochii lor
 Au foc răpitor.

Dulce Bucovină!
 Vântul ce înclină
 Cu aripa lui
 Iarba câmpului
 Naște prin șoptire
 Scumpa amintire
 De-un trecut frumos,
 Mare, glorios.

Tu ce ești o floare
 Căzută din soare
 Cu trei alte flori
 A tale surori!
 Ele cătră tine
 Privesc cu suspine,
 Și tu le zâmbești
 Cu zâmbiri cerești.

Fii în veci voioasă
 Pre cât ești frumoasă!
 Fie traiul tău
 După gândul meu!
 Ah! cine te vede
 Chiar în raiu se crede,
 Cine-i trecător
 Te plânge cu dor!

(1865). Publicată în ediția 1875, pag. 126.

12. VISUL FERICE

ROMANȚĂ

De este-un vis amorul, un vis amăgitor,
 Ferice de acela ce doarme ne 'ncetat
 Și 'n visuri drăgălașe plutind ca pe un nor
 Trăiește 'n nălucire, de lume depărtat!

Pe-a tale scumpe brațe, pe sânul tău frumos
 Când sunt legănat dulce și 'n ochii tăi privesc,
 Ah! lumea-i pentru mine un raiu armonios.
 Și-amorul îmi apare un vis dumnezeesc!

De-i vis acea simțire, încântător mister,
 Ce-aprinde 'n două inimi același foc iubit,
 Tu fiică a luminii sosită dela cer,
 Ah! vină de visează pe sânu-mi-fericit!

(1866). Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 128.

13. CÂNTIC SICILIAN

La Palermo 'n Monreale
 Sânt păduri de portocale,
 Ce s'acoper viu cu flori
 Intr'un an de două ori,

Și-amândoi juni, plini de viață,
 Pintre arbori, pe verdeață,
 Râd și cântă-armonios
 Și dispar misterios.

Jos cad florile, pe drumuri,
 Iar plăcutele parfumuri
 Sbor pe vânt în depărtări,
 Peste văi și peste mări.

Călători pe mări, pe drumuri,
 Îmbătați de dulci parfumuri
 Merg voios în calea lor,
 Făcând visuri de amor.

Contadina 'n Monreale
 Svârle vesel portocale
 În voiosul Contadin
 Care-i svârle flori în sân.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
 Adevăr să fie oare
 Că tu ai, colè, sub salbe
 Două portocale albe?

Parte dreaptă: una mie,
 Zan-Zanetă, una ție!
 Și-ți mai dau în Monreale
 Trei păduri de portocale,

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, V, pag. 314, Decembrie 1871.

14. SERENADĂ

Tu din cer venită-aice
 Ca să faci lumea ferice,
 Dă-mi o zi din viața ta,
 Dă-mi o zi dumnezească,
 Sufletul să-mi fericească.
 Și eu sufletul ți-oiu da.

Fie'n lume rău sau bine,
 Lumea 'ntreagă pentru mine
 Stă cuprinsă 'n umbra ta.
 Dă-mi o zi dumnezească,
 Sufletul să-mi fericească
 Și eu sufletul ți-oiu da.

Tu dai viața cu-o zâmbire
 Moartea cu a ta nesimțire,
 Raiul cu zâmbirea ta.
 Dă-mi o zi dumnezească,
 Sufletul să-mi fericească
 Și eu sufletul ți-oiu da.

Publicată în ediția 1875, vol. III pag. 132.

15. CĂDEREA RINULUI

Măreț, adânc și luciu călătorește Rinul
 Prin munți cu fruntea albă, prin văi cu lunci frumoase.
 Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase,
 El curge 'n liniștire, nesocotind Destinul!

Ca un balaur verde ce mișcă-a sale noduri
 Trecut-au prin orașe cu mândre catedrale,
 Prin sate care poartă stigaturi feudale,
 Pe lângă vechi casteluri, pe sub boltite poduri.

Și veșnic el văzut-au sermana omenire
 Luptându-se cu moartea în viața-i trecătoare.
 Văzut-au căzând tronuri și dispărând popoare
 Ce se credeau eterne pe culmea de mărire.

„O! lume schimbătoare! O! tristă vanitate!
 „Se darmă munți, cetate se darmă, omul pieri!
 „Eu singur, martur pașnic de-a globului mistere,
 „Curg mândru 'n nepăsare cu-o lină maiestate!

„Nimic nu mă oprește în calea-mi triumfală.
 „Și timpul adormit-au de seculi lângă mine!“
 Astfel voios și falnic șoptește Rinul 'n sine,
 Dar iată sub picioare-i prăpastia 'nfernală!

El cade!... Din nălțime în fund se prăbușește
 C'un muget lung, sălbatic, grozav, răsunător,
 Din stânci în stânci el saltă sdrobot; se risipește
 Precum o 'mpărăție de glorios popor.

Frumoasa-i limpezime, în clipă turburată,
Se schimbă 'n largi troiene de spume argintii
Ce valmeș se răstoarnă cu-o furie turbată.
Formând o avalanșă de cataracte mii.

Și valuri peste valuri s'asvârl spumegătoare,
Se sparg țâșnind în aer, și fierb scoțând scânteii.
Și pulberea de apă, alin plutind la soare,
Se 'ncinge ca o nimfă cu brâu de curcubeii.

O aspră clocotire, o cruntă detunare
Anunță catastrofa și 'nsuflă reci fiori.
Iar munții de zăpadă treziți în depărtare,
Privind acea cădere, își pun un văl de nori...

Sublim, sublim spectacol! Bătrânul fluviu pare
Că-a să dispară veșnic în haos sgomotos;
Dar Rinul e puternic! Dar Rinul nu dispare,
El a umplut abisul și trece maiestos!

Luându-și cursul pașnic, din nou se 'ndreaptă Rinul
Prin sate și orașe, prin munți și văi frumoase,
Nepăsător gigantic de timpuri furtunoase,
El pasă cu mândrie, căci a învins Destinul!

.

Așa și tu, la culme, o Francie iubită,
Avut-ai o 'ncercare de moarte!... dar măreață
Trecut-ai peste râpa de dușmani pregătită
Pe-un pod imens de aur pășind spre-o nouă viață.

O lume 'nfiorată de soarta-ți mult fatală
Crezu 'n a ta pieire!... dar tu, ca Rinul mare,
Urmezi, victimă sacră și demnă de-admirare,
Menirea ta sublimă și providențială.

(Neuhausen, 1873). Publ. întâi în „Convorbiri literare“, VII, pag. 396, Iunie 1874.

16. VÂNĂTORI ȘI VÂNĂTOARE

Pe geana câmpului albiu
Se vede-un codru mare,
Lucind sub soarele gălbui,
Și-un sat pierdut în zare.

Răsună codrul de 'mpușcări,
De chiote voioase,
De urlete și de lătrări
Pe culmile râpoase,

Căci e vânatul cel domnesc
La urși cu negre blane,
La lupi ce 'n fugă clănțănesc.
La vulpile codane...

Și toți pe Domnul fericesc
De mândra-i vânătoare,
Căci a ucis un cerc codresc
Și patru căprioare.

Sub crengile ce se întind
De țințuri încărcate,
Hăitașii mare foc aprind
Cu vreascuri înghețate.

Iar colo 'n satul depărtat,
Într'o căsuță mică,
Lângă horn toarce ne'ncetat
O sprintenă fetică

Și vânătorii osteniți
S'așează 'n giur grămadă,
Unii pe trunchi, alți lungiți
Pe perne de zăpadă.

Și zice-așa în gândul ei:
„De-aș vrea, într'o clipală
„Cum v'aș vâna cu ochii mei,
„O vânători de fală!

„Și cum v'aș face chiar pe drum
„Cărările-a vă pierde,
„Ș'a vă jura că voi acum
„Vânați în codru verde!”

Publicată în „Convorbiri literare”, V, pag. 314, Decembrie 1871 sub titlul „Vânătorii”.

17. SOARELE, VÂNTUL ȘI GERUL

Trei călători fantastici cutrieră pământul:
Soarele splendid, gerul îngrozitor și vântul.

Unul dă viață, altul dă moarte, apărând;
Al treilea mângâie cu aripa-i sburând.

Ei întâlnesc o fată, voioasă căprioară,
Ca soarele de vie, ca vântul de ușoară,

Și-i zic: „Copilă dragă, alege din noi trei,
„De vrei să fii mireasă, pe care tu îl vrei?

Românca le răspunde cu-o veselă zâmbire:
„Sunt sprintenă ca vântul, pe dânsul vreu de mire!”

— „Cum? eu, lumina lumii! pe mine m'ai respins?
„Am să-mi răsbun la vară cu focul meu nestins.

— „Cum? zice gerul aspru, m'ai depărtat pe mine?
„Am să îngheț la iarnă și inima din tine”.

— „Nu-mi pasă, mândre soare, de focu-ți arzător
„Cât mi-a sufla în față un vânt răcoritor.

„Nici de-al tău frig nu-mi pasă, o gerule de ghiață,
„Cât vântu' 'n miezul iernii nu mi-a sufla în față”.

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, IX, pag. 50, Maiu 1875 sub titlul „Soarele, gerul și vântul“ și sub titlul general de Pasteluri, cu alte bucăți.

18. SCRÂNCIOBUL

În scrânciobul din culme se dau flăcăi și fete,
Copile flori de aur, voinici cu negre plete
— „Iubito, zice unul, pe față 'ngălbinești,
„Și ochii tăi în zare cu dor îi ațintești!

— „O! dar, privește, iubito, colo în depărtare
„La cele dealuri 'nalte, la cea câmpie mare,
„Cum se 'nvârtesc de iute și cum se limpezesc,
„Unind a lor verdeață albastrului ceresc!”

— „Privirea ta, iubito, se 'ndreaptă cătră soare?
— „Dar! urmăresc cu ochii cei vulturi și cocoare
„Cum se întrec cu norii, cum se 'nvârtesc în sbor
„Sub cerul ce se 'ntoarce roțiș de-asupra lor”.

— „În ochii tăi, iubito, o flacără s'aprinde?
— „Dar! simt că al meu suflet aripele-și întinde...
„Eu sbor... ah! sbor...” De-odată copila sare 'n vânt,
Și vrând la cer să sboare, ea cade în mormânt!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, II, 365, Februarie 1869.

19. VÂNTUL

Vântul e copil sburdalnic, fără milă, nici muștrare
Care 'mpinge 'n rea furtună toate vasele pe mare.
Și ca lupul după turme, se alungă după nori,
Și doboară stejari falnici și desfoaie blânde flori.

Vântul fură o scânteie și 'n girezi el o aruncă,
Privind cum se pierde rodul unui an întreg de muncă,
Apoi merge la copile ce culeg laur de in
Și răsând, le despletește, dismierdând albul lor sân.

În tus-patru părți a lumii turbat vântul se tot duce,
Ca păgânul pe mormânturi răsturnând creștina cruce
Și de-a morților blăstemuri alungat fuge nebun
Printre tufe 'nșepătoare și nuiiele de alun.

Iar când el se 'ntoarce 'n codri mama lui ce-l tot bocește
Zile 'ntregi îl scaldă 'n lapte și de răni îl lecuește...
„Nu mai plânge, măicuță! zice el, așa cum sânt,
„Când sărut ochii lor veseli, se dau fetele în vânt!”

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, II, 365, Februarie 1869.

20. STELELE

Pe a cerului câmpie cu flori lucii semănată
Noaptea vine pe furiș
Și cu-o seceră de aur de la lună 'mprumutată
Face-un stelnice seceriș.

Iar când soarele apare, vede cerul gol de stele
Și întreabă întristat:
— „Unde-s ochii de lumină, unde sunt fiicele mele,
„Pe ce plau s'au exilat?”

— „Mulți ochi mândri de prin ceruri strălucesc pe-a mele penel!”
Lui, păunul a răspuns!
„Dar luceferii se află la Românce pe sub gene,
„Unde noaptea s'a ascuns”.

De-atunci fete și neveste se feresc, se tem de soare
Și cobor genele lor,
Căci ades le fură ochii și-a lor inimi iubitoare
Soarele înșelător.

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, III, pag. 10, Maiu 1869 sub titlul general de „Pasteluri”.

21. DOUĂ SUFLETE

Două suflete amice de copile pământene
 Se 'ntâlnesc în steaua lunii, se privesc duios prin gene,
 Apoi stau într'o uimire, una alteia zâmbind
 Și 'mpreună își iau sborul, prin senin călătorind,

— „Tu ești, dulce sorioară? zice una cu mirare,
 „Tu, regina frumuseții, tu, altar de închinare!
 „Pe pământ de-abia în floare, cum se face de-ai murit?“
 Ceealaltă, vărsând lacrimi, îi răspunde: „Am iubit!“

„Ai iubit! ai trecut raiul! ai simțit în primăvară,
 „Acea flacăra cerească dulce mult și mult amară!
 „Ai iubit!... și tu din viață ai putut, ai vrut să sbori!...
 „Unde, unde-ți sunt rămase virginalale comori?“

— Am lăsat glasul meu dulce unei dulci privighetoare;
 „Ochii, murelor din codri; părul, falnicului soare;
 „Sânul unui crin văratic; gura, unui trandafir,
 Și pământul în jale al meu veșnic suvenir!“

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, III, pag. 12, Maiu 1869 sub titlul generic
 „Pasteluri“.

22. OMUL SINGURATIC

Călărețul tânăr, singur pe-astă lume,
 Își îndeamnă calul inundat de spume,
 Ei de mult pe cale pasă rătăcind!
 Calul suflă, omul cântă hăulind:

„Trec prin luncă, lunca-mi zice:
 „Singur tu ce cați pe-aice?
 „Vestea-mi spuse c'ai găsit
 „Sorioră de iubit.
 „Unde-ți este sorioara
 „Ca să-i farmec inimioara
 „Cu parfumuri și cântări,
 „Cu ale umbrei desfătări?“

Călărețu' 'n sânul luncei umbritoare
 Simte-o mângâiere dulce-alinătoare.
 Dar curând el trece câmpul de mohor.
 Calul geme, omul cântă plin de dor.

„Trec pe câmp, câmpia-mi zice:
 „Singur tu ce cați pe-aice?
 „Pentru scumpul tău odor
 „Am întins verde covor.
 „Și-am pus floare lângă floare
 „Pentru albele-i picioare,
 „Și-am pus rouă dulce 'n flori
 „Pentru blânzii ochişori“

Călărețu' 'n zare trist se adâncește
 Și pustiul lumii împregiuru-i crește.
 Păsări cobitoare trec sub cer sburând.
 Calul cade, omul cântă suspinând:

„Astfel lumea 'ntreagă-mi zice:
 „Singur tu ce cați pe-aice?
 „Viața fuge! nu jălești
 „Singurel să pătimești?
 „Două aripi sorioare
 „Se înalță pân' la soare,
 „Două inimi merg în sbor
 „Pân' la raiu' 'ncântător!“

Călărețul jalnic e pierdut în noapte
 Pintre reci morminte cu fioroase șoapte.
 O fantasmă albă trece lunecând,
 Calul moare! omul aude zicând:

„Nemernic este omul ce n'a 'ntâlnit pe cale
 „O gingașă păreche în cursul vieții sale!
 „Pe inima lui seacă, ruină părăsită,
 „Paingănul urzește o pânză încâlcită
 „Prin care nu răzbate nici o simțire bună...
 „Ca racla ce-i deșeartă, lăuntru ei răsună!“

Călărețul plânge, se înfiorează
 Glasul cel din urmă lănced, trist urmează:
 „In groapa ce-l ascunde e mort de două ori
 „Acel ce-i dat uitării de-a lumii creatori!

„În viață a fost singur și singur după viață,
 „Pierdut pe veșnicie în umbra ce-l îngheață.
 „Ah! el va fi, când morții ieși-vor din mormânt,
 „Străin pe ceea lume, străin ca pe pământ!”

Tristul singuratic moare 'n jale amară.
 Lângă el suspină buhna solitară.
 Iar fantasma albă piere șovăind
 Prin albastre flăcări care sbor lucind.

Publ. în „Convorbiri literare“, IX, pag. 49, Maiu 1875, sub titlul „Omul solitar“.

23. MĂRGĂRINTA DIN MUNCCEL

Mama pentru-a ei copil are scumpe dismierdări,
 Are inimă cu ochi, are ochi cu sărutări.
 Plânsul lui e plânsul ei; ori-ce-l doare pe ea doare!
 Ea trăiește pentru el; când el moare, și ea moare!

Mărgărinta din Muncel născu mândru pruncușor
 Ce muri pe sânul ei legănat cu mare dor.
 Ea îl duse la mormânt, lângă inima-i de ghiață
 Legănându-l ne 'ncetat ca și când ar fi în viață.

Apoi merse la bordeiu de pustiu amar cuprins.
 Leagănul era deșert, soarele 'n cer era stins!
 Apoi prinse a striga pe câmpii și zi și noapte:
 „Vină, dragă copilaș, vin' la mama să sugi lapte!...”

Mama fără de copil nu mai are dismierdări,
 N'are inimă cu ochii, n'are ochi cu sărutări!...
 A doua zi despre zori pe-un mormânt ea fu găsită,
 Pieptul gol, trupul răcit, țâța-i de mormânt lipită!

Publicată întâi în „Convorbiri literare“, III, pag. 10, Martie 1869, sub titlul general de Pasteluri.

24. ȘTEFAN VODĂ ȘI CODRUL

B A I A D

Ștefan Vodă rătăcit
 Intră 'n codrul înfrunzit,
 Codru'-i zice: „Domn viteaz!
 „Ce-ți curg lacrimi pe obraz?”

„Ahl îmi plâng ostașii mei
 „Morți, luptând ca niște smei!”
 Codrul zice: „Dragul meu.
 „Încetează plânsul tău,

„Căci din brazii met trufași
 „Face-ți-oiu voinici ostași
 „Ca să scapi biata moșie
 „De păgâni și de urgie“.
 — „Fă! răspunde mult voios
 Domnul mândru inimos.
 Codru puse a vui,
 Brazii a-și însufleți,
 Pe stejari a mi-i trezi;
 Iar copacii mari și mici
 Se făceau ostași voinici
 Și spre Domn înaintau

Și din gură cuvântau:
 „Să trăiești, Măria ta!
 „Hai la luptă, hai Ștefane;
 „Du-ne 'n oardele dușmanel“
 Ștefan Vodă 'nveselea
 Și la luptă purcedea
 Peste munte și muncel
 Cu tot codrul după el.
 Vai de Ungurul semeț
 Ce lupta c'un brăduț!
 Vai de Leah. vai de Tătar
 Ce lupta cu un stejar!

Publicată în ediția 1875, vol. III, pag. 157.

25. ȘTEFAN ȘI DUNĂREA

B A L A D A

— „Dunăre! ce plângi tu oare?
 — „Plâng o floare de sub soare
 „Ce din sânu-mi a răpit
 „Ștefan Vodă cel cumplit!“

Pe cel țarm bătut de valuri,
 Sus pe zare, sus pe maluri,
 Sânt trei cete de oșteni,
 Turci, Tătari și Moldoveni,
 Una-i ceata Hanului,
 Una-i a Sultanului,
 Una-i a Ștefanului.
 Iar în câmpul cel turcesc
 Mii de săbii zinghenesc;
 Iar în câmpul tătăresc
 Mii de arce săgețesc:
 Iar în cel moldovenesc
 Doi luceferi strălucesc:
 Ștefan Vodă cel frumos
 Și-o copilă, chip duios.

Fata plânge, fata zice:
 — „Lasă-mă să fug de-aice,
 O! Ștefane, scumpul meu!“
 Domnul zice: „nu, nu vreu

„Nu, pre sfântul Dumnezeu!
 „Că-mi ești dulce la privit
 „Și mai dulce la iubit,
 „Ca lumina soarelui
 „La lupta viteazului.
 — „De-ți sânt dragă, de-s frumoasă
 „Ia-mă, Doamne, ori mă lasă“.
 — „Ba de-a fi să lupt pe dată
 „Chiar cu Dunărea turbată.
 „Nu te las nici chiar de-un pas,
 „Nici chiar morții nu te las“.
 — „Apoi dar, rămâi cu bine,
 „Că tu n'ai parte de mine!“
 Fata zice și s'aruncă
 Iute 'n Dunărea adâncă

Valurile clocotesc.
 Pe copilă-o 'nvăluiesc
 Și-o asvârl din val în val,
 Depărtând-o de pe mal.

Turcii stau încremeniți,
 Moldovenii împietriți
 Și Tătarii înlemniți.
 Stau și ulii în sburare,
 Stau și caii 'n alergare,
 Stă și soarele în mirare;

Căci de-odată ce se vede?
Cine 'n valuri se răpede?
Domnul Ștefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit!

El s'asvârle nebunește
Și înnoată voinicește.

Taie-o brazdă, taie nouă,
Taie Dunărea în două
Și pe fată mi-o ajunge
Și la piept cu foc o strânge
Și se 'ntoarce fericit
Sus pe malul înflorit.

Publicată în ediția 1875, vol. III, pag. 109.

26. P U N G U L I Ț A

DEDICATĂ UNUI SGÂRCIT

„O! punguliță dalbă
„Cu dragoste 'mpletită
„De-o mână mică, albă
„Și mie mult iubită!

„Minune drăgălașă
„Ce 'ncânți a mea privire!
„Tu care-ai fost părtașă
„La tainica-i gândire.

„Fii un izvor de bine
„Sărmanilor din lume,
„Ca toți să se închine
„La dulcele ei nume.

„Fii, pungă adorată,
„O amintire vie
„De ziua neuitată,
„Când te-a trimis Ea mie!”

Așa zicea 'n extazu-i
Un tânăr cu iubire
Și lacrimi pe obrazu-i
Curgeau de fericire!

Dar corbul cel prădalnic,
Tâmpit de bătrâneță,
Rosti: „Nebun și jalnic,
„E omu' 'n tinereță!

„Și mintea-i e căzută
„În grea și tristă boală!
„Sărmanul el sărută
„O punguliță... goală!”

(1852). Publicată în ediția 1875, vol. III, pag. 163.

27. PE ALBUMUL PRINCESEI AGLAE ROSETI

DORUL MAMEI

Sburat-ai între îngeri,
O! copilaș iubit,
Și m'ai lăsat în plângeri
Cu dor nemărginit.

De-atunci în flori, în stele,
În tot ce-i luminos,
Prin lacrimile mele
Văd chipul tău frumos.

De atunci pe lângă mine
Te simt ades sburând
Și doru-mi după tine
Aleargă suspinând,

Ca tine'n rătăcire.
De când eu te-am pierdut,
Te-aștept cu-a mea iubire
Ca să te mai sărut.

Tu rătăcești prin lume
Cătând neîncetat
Iubirea unei mume
Și-un dulce sărutat.

Ah! sbori, ah! fugi, ah! vină
De lângă Dumnezeu,
Cu-a ta zâmbire lină
Să 'mpaci sufletul meu;

Căci m'ai lăsat în plângeri
Cu sufletul cernit,
Sburând tu pintre îngeri
O! copilaș iubit!

(Caiuți. — 1866). Publicată întâi în „Foaia Societății pentru literatură din Bucovina”
1866, pag. 83.

28. PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI MARIA DOCAN

Mițulică, dulce floare,
Vai de mine! ce-am aflat?
O albină otrăvitoare
De guriță te-a mușcat?

Primăvara nu-i departe
Cu plăcutele-i comori;
În curând a să ai parte
De-ale tale dulci surori.

Și cu boală dureroasă
Tu, drăguță, te-ai luptat,
Și din fața ta voioasă
Rozele s'au scuturat?

Pe-a ta față zâmbitoare,
Pe sub ochi-ți drăgălași
Răsări-vor lăcrimioare
Și voioși trandafirași.

Ard'o focul de albină
Ce văzându-te-a gândit
Că se află 'ntr'o grădină
Și de tine s'a lipit!

Iar de vrei să n'ai mahnire
Și să scapi de orice chin,
Te lipește cu iubire
De-al mămucăi dulce sân;

Dar n'ai grijă, Măriucă!
Viespea crudă va pieri,
Iar tu lângă-a ta mămucă
Lesne vei reînflori.

Căci în lume prunc și floare;
Au un înger protector:
Floricelele au soare,
Pruncii au mame cu dor!

Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 167.

29. PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI A. JORA

Eram în tristă singurătate,
Privind omătul căzut din nori,
Iarna cu-a sale mâni înghețate
Lipea de geamuri albele-i flori;
Și eu în timpul cel de ninsoare
Sub cerul negru plin de furtuni,
Visam la păsări veselitoare,
L'a primăverii scumpe minuni.
Visam l'acele țeri depărtate,
Pe unde fost-am eu călător,
Țărmuri frumoase și neuitate
De poezie și de amor.
Un dulce oaspe veni atunci,
Un dulce, gingaș, frumos portret,

Trimis de tine ca să-mi arunce
Flori de lumină, flori de poet.
El îmi aduse a ta gândire,
Dorul tău june și virginal,
Care-mi șoptiră cu 'nduioșire
De-al poeziei plaiu ideal.
Atunci natura încântătoare
Undi pe buze-ți blânde zâmbiri,
Și 'n ochi'-ți veseli un dulce soare,
Și pe-a ta față vii trandafiri.
Iar eu, ferice și 'n admîrare,
Gândind la tine am zis cu dor:
„O! tinereță! cine te are
„Are un farmec învingător!”

Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 170.

30. PE ALBUMUL D-ȘOARELOR FLORESCU

Intr'o zi veselitoare
Voi, plăcute surioare,
Dela raiu v'ați coborît.
La fereastra-mi luminoasă,
Flori din lumea grațioasă,
Zâmbind dulce, v'ați ivit.

Eram trist în suferire,
Dar la dulcea-vă privire
S'au șters orice negri nori,
O! minune a primăverii!
Prin voi chiar spinii durerii
Se acopere cu flori.

(București 1868 Iunie). Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 172.

31. PE ALBUMUL D-NEI Z.

Sânt ore de jale fără mărginire,
Când sufletul simte dor de pribegire

Și-ar vrea ca să treacă de-al lumii hotar,
Scuturând din aripi al vieții amar.

Dar sunt și pe lume ore fericite
Atât de frumoase și 'ndumnezeite,

Cât îngerii însuși din cer se cobor
Și dau pentru ele nemurirea lor

Tu, a țerii mele fiică mult iubită,
Mamă cu durere, inimă cernită

Ah! din a mea țară de ce vrei să sbori
Ca floarea din câmpuri, ca roua din flori?

Știu bine că cerul te 'ndeamnă în taină
S'anini pe-ai tăi umeri albastra lui haină.

Știu că suveniru-i dulce și senin
Naște-ades în pieptu-ți un amar suspin,

Căci el te 'ngână și ziua și noapte
Cu-ademeniri scumpe, cu duioase șoapte

Și-ți arată 'n stele, ca să sbori la ei,
Doi copilași gingași, doi albi îngerei...

Cerul n'are milă!... el în veci răpește
Tot ce 'n viața noastră ne 'nveselește.

Visuri, tinerețe, flori și copilași,
A inimei noastre oaspeți drăgălași.

Astfel te atrage acum și pe tine
Spre a sale plaiuri cu cerești lumine

Unde se înalță tot ce pe pământ
E mai scump, mai gingaș, mai frumos, mai sfânt!...

Dar când te atinge negrul vânt de jale
N'auzi tot odată glasul țerii tale,

Acel glas cu lacrimi ce-ți zice uimit:
„Fiica mea aleasă, o! suflet iubit!

„Patria cerească este o minune
„Ce ochii răpește și mintea răpune,

„Prin a sale raiuri pline de 'ncântări
„Unde copilașii rād în dismierdări.

„Nu e destul însă că i-ai dat doi îngeri?...
„Ah! n'asculta glasul nopților de plângeri:

„Căci și eu am raiuri, și eu te iubesc.
„Și eu pentru tine vreau să înfloresc;

„Tu să fii în sânu-mi atât de ferice,
„Dor să nu-ți mai vie de-a sbura de-aice".

(1856). Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 174.

32. PE ALBUMUL UNEI COPILITE PARIZIANE

Copiliță albă! este 'n lume-o țeară
Dulce și frumoasă ca o primăvară.

Acolo sânt pasări, acolo sânt flori
Și copii ca tine dulci, mângăitori.

Dar acuma floarea zace la pământ!
Pasărea sburat-a și-a pierit în vânt.

Și văzduhul geme de un lung suspin,
Și copilul plânge pe al mamei sân.

Căci un dușman aprig, o cumplită fiară
A trecut hotarul și-a intrat în țeară!...

Tu, copilă albă, suflet îngeresc!
Pentru noi te roagă Domnului ceresc

Și sărmana țeară de-a fi iar ferice,
Inimile noastre pentru tine-or zice:

„Pe-ale vieții unde să plutești ușor
„Ca o floare vie pe un lin izvor.

„Steaua fericirii pe-a ta frunte albă
„Să reverse raze împletite 'n salbă!"

(Paris, 1848). Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 178.

33. PE ALBUMUL DOMNIȘOAREI X

Tu ce de mine mult departe
Dorești, nerăbdătoare,
Să scriu pe-a ta frumoasă carte
O strofă 'ncântătoare,

Ființă albă, serafie,
Copilă grațioasă!
Am pentru tine-o poezie
Ca tine de frumoasă;

Dar ca s'o scriu aș vrea o pană
Din aripa-ți divină
Și-o rază vie, diafană
Din alba ta lumină.

Cu-acea rază mult iubită
Mi-aș face-un dulce soare
Ce'n viața mea re'ntinerită
Ar arde cu splendoare.

Cu pana ta din aripioară
Aș scrie că tu ești
O Mărioară-Florioară
Din lumile cerești..,

Prin armonii duioase-aș spune
La roze și la stele
Că ești o gingașă minune
Mai scumpă decât ele.

Și închinat la al tău nume,
Al tău poet ferice
Prin visuri dulci în altă lume
S'ar înălța d'aice.

M'aș duce 'n sferele senine
Lipit de sânul tău,
Și te-aș purta voios cu mine
In veci pe sânul meu,

Și de amor și de plăcere,
De-a noastre desfătări,
Aș anima acele sfere
Cu falnice cântări!...

Dar ce zic? Unde mă răpește
Avântul poeziei?
In care plaiuri rătăcește
Aripa fanteziei?

Uit că tu ești în primăvară,
Pe țarmuri înflorite;
Iar eu plecat sunt cătră seară
Pe câmpuri vestejite!

Tu cânti în razele de soare,
In a juniei horuri!
Eu cânt în umbra 'ntristătoare
In valea cea de doruri;

Tu zici: „Ferice-i de-a fi jună
„Frumoasă și iubită,
„Purtând pe frunte o cunună
„Cu roze împletită!”

„Trist e deșertul ce se 'ntinde
„Pe sub amurgul vieții,
„Când vezi cum soarele s'aprinde
„În faptul tinereții!”

Eu zic, privind cu 'nduioșire
La fața ta divină:
„Ah! trist e omul 'n pribegire
„Când lumea-i de flori plină!”

„Amar e de-a privi în zare
„Un sbor de năluciri.
„Ce fuge, fuge 'n depărtare
„Cu tainice zâmbiri,

„Fantasme albe, de iubire,
„Care dispar în vânt,
„Lăsându-ne în părăsire
„Plecați pe un mormânt!”

Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 180.

34. STROFE DESPĂRECHIEȚE

I.

În pulberea dusă de vânturi
Sub pașii noștri călători:
Câtă-i luată de pe flori
Și câtă, vai! de pe mormânturi!
Voi ce purtați cupa la gură,
Ah! deșertați cupa deplin...
A morților cenușă sură
Presară-ades dulcele vin!

II.

Inger căzut! înfipt-ai piciorul tău în tină,
Mișcând din vreme 'n vreme aripele 'n lumină.
Putea-vei scăpa oare din glodul ce te-a prins?
Vai! chiar pe-a ta aripă noroiul s'a întins!

III.

Privind fără 'ncetare prostia omenească,
De lung urît cuprinsă, Eternitatea cască!

IV.

Din crinul palid ce cade, moare,
 Alt crin răsare viu pre pământ.
 Tu, copiliță, ai murit, floare,
 Și-ai sburat înger de pe mormânt.

V.

Când ochiul se deschide în faptul dimineții,
 Cu razele luminii unește pe-ale vieții,
 Și cerul și pământul în el se întâlnesc
 Și'n dulce oglindire voios se înfrățesc.

VI.

Te-ai dus în raiul cu dulci lumine,
 Dar nu ești moartă tu pentru mine!
 Eu jumătate sunt în mormânt,
 Tu jumătate ești pe pământ.

VII.

Sculptor cu mâna aspră! Acel care 'n urgie
 Sculptează Libertatea în formă de sclavie
 Ca trist fior de moarte se strecură prin lume,
 Și chiar mormântul rece respinge al său nume.

VIII.

Mărețul Rege mândru de sceptrul său puternic
 Ce-apasă fruntea goală poporului nemernic,
 Se crede de-o potrivă cu însuși Dumnezeu!
 Un singur om pe lume înfruntă visul său,
 Zicându-i: „Tu ai sceptrul cu care sapi pământul,
 Eu, cioclu, am lopata cu care-ți sap mormântul!”

Publicată în ediția 1875 vol. III, pag. 184.

35. 10. MAIU 1881

În viața mea avut-am un dor și-un vis de-acele
 Ce poartă pe-a lor aripi resfrângere de stele,
 Un vis frumos ca dorul ce naște dintr'un vis.
 Prin umbră de-abia ochiul țintit îl întrevedc..
 Și mintea nu 'ndrăznește în el a se încrede...
 Dar iată!... Azi la soare el sborul și-a deschis!

www.dacoromanica.ro

Priviți! Această țeară, de alte țeri uitată,
 Avea asemănare cu-o ramură uscată,
 Ce-o duce pe-a lui valuri torentul dunărean.
 Uimit de trista-i soartă, eu o priveam cu jale
 Și-i tot ziceam: „Ah! cine te va opri din cale
 „Pân'a nu fi înghițită de-al mărilor noian?

„Răspunde, creangă mică, din care arbor mare
 „Te-a rupt cumplitul Crivăț cu aspra lui suflare
 „Și te-a svântat departe de trunchiul strămoșesc?
 „Cuprinsu-te-au în ghiare un vultur gol pe frunte?
 „Făcut-au el cu tine un cuib în vârf de munte?
 „Sau fost-ai tu atinsă de fulgerul ceresc?

„Mergi unde? vii de unde? și care-i al tău nume?
 „Mai simți în tine viață, sau moartă ești pe lume?
 „Mai este pentru tine un viitor ascuns?...“
 O! stranie minune!... Cea ramură 'nnecată
 Din tulburile spume s'a ridicat de-odată
 Și falnic peste valuri, ea astfel mi-a răspuns:

„Poete! nu mă plânge, n'ai grijă de-a mea soartă,
 „Plutind, privesc eu cerul, și prin deschisa-i poartă
 „Zăresc planând de-asupra-mi o rază din altar,
 „Mulți au făcut cercare din cale-a mă culege,
 „Dar n'au putut s'atingă odrasla unui Rege,
 „Căci Rege e stejarul, și-s viță de stejar!

„Pe malul României voiu prinde rădăcină,
 „Și-oiu crește în putere, și fruntea mea senină
 „Va trece cătră soare prin norii dușmănești.
 „Gigant voiu fi, cu fală privind peste-orizonuri.
 „Eu port în sânu-mi lemnul din care se fac tronuri
 „Și arme de izbândă și scepri 'mpărătești!“

A zis! Și creanga vie crescând, mândră coloană,
 Nălță până la ceruri frunzoasa lui coroană
 Sub care lumi voioase găseau un adăpost.
 Ah! cine-ar putea crede și cine-ar putea spune
 Cum astă necrezută gigantică minune
 A devenit ce este, din ceea ce a fost.

Așa, tu Românie, tu țeară mult iubită,
 De soarta-ți cruntă, oarbă, mulți seculi prigonită,
 Ai re'nviat puternic, în clipă, glorios.

Pe când părai menită a pieri din lumină,
 Tu ți-ai adus aminte de mama ta Latină
 Și-ai scuturat trecutul amar, întunecos.

Ai fost vai! prinsă 'n luptă cu moartea nemiloasă,
 Dar smuls-ai tu din mâna-i a sa cumplită coasă
 Și ai cosit din cale funebrul siminoc.
 Acum ți-e calea largă și larg ți-e viitorul!
 Pe ori-ce 'mpiedicare tu pui acum piciorul
 Și treci tot înainte, strigând la lume: „Loc!

„Loc celui ce se simte de viță 'mpărătească!
 „Loc celui cu menire în glorie să crească!
 „Loc sufletului tare! loc brațului viteaz!
 „Cine-a domnit pe-o lume, fie'n mormânt, nu moare.
 „Un soare ce declină, din nou renaște soare,
 „În somn adânc de moarte e sufletul mai treaz!”

O! țeară de mari fapte, ce porți un nume mare!
 Pe margine de groapă redevenind mai tare,
 Ai provocat destinul și l-ai înfrânt pe el.
 Și azi învingătoare ca 'n timpii de-altă dată,
 Tu însă-și, tu Regină, acum neatârnată,
 Depui pe a ta frunte coroana de oțel.

Onor, mărire, fală, și viață și tărie
 Să fie a ta parte în seculi, Românie!
 Oțelul din coroană cu glorie-i bătut.
 În taină ajutată de sacra prevedință,
 Ori care fapte grele păreau cu neputință
 Tu le-ai dorit pe toate, pe toate le-ai putut!

Frumos, sublim spectacol e 'n fața omenirii,
 Când un popor se 'ntoarce din marginea pieirii
 Și pasă plin de zile pe câmpul strămoșesc,
 Când el își face armă din lanțul-de-apăsare
 Și 'n foc redobândește a lui neatârnată,
 Stropită și plătită cu sânge vitejesc!

Mult scumpă, luminoasă, și vie și ferice
 E ziua când poporul se simte 'n drept de-a zice
 C'a fost privit în față de însuși Dumnezeu.
 Ferice de tot omul a cărui scurtă viață
 Se leagă cu vecia prin astă zi măreață,
 Ca prin o cingătoare de vesel curcubeu!

Săltați în piepturi, inimi, cu-o mândră exaltare!
Tunați, viteze tunuri, lungi salve de serbare!
Mișcați a voastre coame, vechi codri de pe plaiu!
Azi Patria Română apare triumfală,
Purtând cu maiestate Coroana sa Regală
Și falnica hlamidă a soarelui de Maiu!

(Mircești, 10 Maiu, 1881). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, XV, pag. 122,
Iunie 1881.

36. IMNUL COROANEI

I.

De seculi dispărută în noaptea neguroasă,
Tu azi apari la lume, Coroană maiestasă,
Cu opt regești floroane, însemn neperitor
De glorie, mărire, tărie și onor.

C O R

În veci mărire ție,
Coroană triumfală!
Românul te salută
Cu dragoste și fală.

II.

Prin foc ai fost purtată de timp, al lumii faur,
Într'un oțel războinic schimbând anticu-ți aur.
Cât soarele de naltă, lucindă cât și el,
Trăiască'a ta splendoare vărsată în oțel.

C O R

În veci mărire ție,
Coroană triumfală!
Azi lumea te salută
Cu dragoste și fală.

III.

O! zi solemnă, sacră! O! zi de neuitare!
 Viteaza Românie în mândra-i neatârnare
 Pe sine se 'ncoroană cu brațu-i glorios
 Și 'n ochi-'i viitorul resplendă radios.

C O R

In veci mărire ție,
 Coroană triumfală!
 Azi cerul te salută
 Cu dragoste și fală.

(Mircești, Maiu 1881). Publ. în Volumul „Fântâna Blanduziei” 1881, grupa Varia pag. 170.

37. O D Ă

LA STATUEA LUI ȘTEFAN CEL MARE

Tu ești, Tu Ștefan! tu străbune!
 De patru secoli adormit;
 De patru secoli, o! minune!
 In veci de noi nedespărțit.

Tu ești, pe Smeul tău călare,
 Cum te-am visat, cum te-am dorit,
 Ah! iată-te, lumea tresare!
 Erou, Domn, oaspe înzei!

Când ni se duce gândul la timpurile-acele
 De traiu fără odihnă țesut cu zile rele,
 In care plugul morții trăgea pe-al țerii sân
 Lungi brazde roditoare de mult amar și chin
 In patru orizonuri cuprinși cu nori de sânge
 Zărim cerescu-ți paloș, ce dușmanii înfrânge,
 Și te videm pe tine, învingător viteaz,
 De pază, treaz la soare și'n noapte încă treaz!

Mulți secoli lăncezit-am sub a pieirii ceață,
 Dar te-am avut pe tine, fecund izvor de viață,
 Simbol al bărbăției în neamul tău ascuns
 Și-a fost destul!... în ceruri un soare-i de ajuns.
 Zadarnic sboară norii și fulgerii detună
 Pe fruntea maestoasă a munților Carpați;
 In zarea limpezită dup'ori care furtună,
 Ca tine printre secoli, ei par mai înălțați.

O! de-ți era statura cât inima de mare,
 Ai fi întins o umbră din munți și până 'n mare,
 Tu ce-ai putut cu brațul în veci neobosit
 Să aperi Occidentul de cruntul Răsărit,
 Tu ce prin curcubeul de fapte colosale
 Legat-ai revărsatul cu-apusul vieții tale,
 Tu aclamat la Roma cu glas triumfător:
 „Mare-al Creștinătății Erou liberator!”

O! Ștefane, Românul crește,
 Văzându-te azi lângă el.
 Azi țara mândră te primește,
 Purtând coroană de oțel.

Tu, ce viteaz ai apărat-o,
 Privește-o!... demnă-i s'o privești.
 Independentă ai lăsat-o,
 Independentă o găsești!

(1883). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, XVII, pag. 112, Iunie 1883.

38. MĂRGĂRITA

Mărgărita de la Raiu
 A venit în zi de Maiu
 Lumea 'ntreagă s'o admire.
 Ea de sus s'a pogorît
 Ca un oaspe mult iubit,
 Ca a cerului zâmbire.

Unii zic că-i îngerel,
 Alții că-i un flutur,
 Toți că-i o minune rară!
 Eu, bunicul ei bătrân,
 Când o văd în al meu sân
 Râde dulcea primăvară.

Mărgărita 'n calea ei
 A călcat pe curcubeu
 Și-a scăldat surăzătoare,
 Ochii săi în flori de in,
 Fața 'n albul unui crin,
 Păru' 'n razele de soare.

Si pășind pe verde șes,
 Cu gurița-i a cules
 O căpșună rozalie,
 Si din aerul curat
 Cu răsufletul a furat
 Dulce glas de ciocârlie.

Și precum pe-un vechiu stejar
 Frunzele 'n April apar
 Pline de cântări voioase,
 Naște 'n sufletu-mi răpit
 Un dor scump și înflorit
 De-amintiri armonioase.

Trece noapte, trece zi!
 În curând ne vom trezi
 Cu-o frumoasă fată mare,
 Printre fete strălucind
 Și prin lume răspândind
 O ne'nvinșă farmecare.

La ivirea ei, pe loc,
Făcând visuri de noroc,
Multe inimi au să bată,
Multe lacrimi de dor,
Multe versuri de amor
A să 'nspire juna fată

Iar părinții săi iubiți
Ți-vor mândri, fericiți
De-a ei tânără splendoare
Precum cerul e de zori,
Ca pământul de-a lui flori
Și ca ziua de-al ei soare.

(8 Maiu 1879). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, XV, pag. 168, Iunie 1881.

39. IN MIEZUL IERNII

Vine de la munte iarna la câmpie,
Scuturând din poale-i zile de urgie.

Vie!

Lângă foc eu fac

Visuri după plac

Și luându-mi oaspe dulcea primăvară,
Rădem de furtuna care url'afară.

Ies în calea iernii, ca la o mireasă
Crivățul fioric, corbii, pâclă deasă.

Iasă!

Eu cu gândul plec

Și ferice trec

Prin poiene 'n floare, prin păduri umbroase,
Unde mii de glasuri cânt'armonioase.

Bate la fereastră iarna degerată.
Fruntea ei de țințuri este încărcată.

Bată!

Eu îi zic: drum bun!

Și în sobă pun

Trei bucăți de frasin, care ard cu pară
Povestind de lumea veche legendară.

Sboară pe 'ntuneric umbre 'ngrozitoare,
Cârd de lupi în goană, stol întins de cioare.

Sboare!

Eu la foc privesc

Și mă 'nveselesc,

Căci din depărtare văd sosind în țeară
Paseri pribegite, oaspeți blânzi de vară.

Ninge! vânt de moarte suflă să atingă
Flacăra vieții și din sbor s'o stingă.

Ningă!

Eu văd răsărind,

Eu văd înflorind

Iarba pe câmpie, rozele la soare

Și la umbra luncii albe lacrimioare.

Joacă hora tristă lupii din răstoace,

Vulpile codane, urșii cu cojoace.

Joace!

Eu văd prin scânteii,

Văd cu ochii mei

Goale salamandre prinse 'n horă vie

Ce la glas de grieri saltă 'n veselie.

Sună 'ntreg văzduhul de răcniri nebune!

Iarna chiamă iadul ca s'o încunune.

Sune!

Lampa eu mi-o sting,

Gândurile-mi strâng

Și pe-o pernă moale cad în aromire

Și mă primblu'n lumea cea de nălucire.

(Mircești, 1882). Publ. întâi în „Convorbiri literare”, An. XVII., pag. 359, Decembrie 1883,
sub titlul „Iarna vine”.

40. ZILELE RABEI

Cât au fost iarna de lungă,

Au ținut soarele strâns

Sub al ei cojoc încins,

Crivățul să nu-l ajungă,

Nici să fie 'n față nins.

Iară sora ei mezină,

Dochia, l-au îndrăgit

Și la rându-i au vrăjit

Ca s'atrag' a lui lumină

Lângă sânul ei sbârcit.

Și sub cortul ei de ghiață,

Unde tremură mereu,

Ține-acum odorul său,

Dulcele izvor de viață,

Zâmbetul lui Dumnezeu.

Il sărută, îl dismiardă

Ziua, noaptea, ne'ncetat

Ca pe-un mire descântat,

Și se teme să nu-l piardă

Dela ochiu-i degerat,

Bietul soare 'n fărmeceare

Pierde lustru-i aurit

Sub răsufletul ei cumplit.

El pe lume nu mai are

Nici Apus, nici Răsărit,

Iar în lipsa lui pământul

Zace'n triste amorțiri,

Bântuit de vejeliri,

Căci ferească Domnul sfântu

De-ale Babelor iubiri.

La răsuflul lor de-odată
Tot ce-i verde, înflorit,
Cade, moare vestejit.
Turba lor e ne'mpăcată,
Dorul lor neîmblânzit.

Ele știu să 'ncurce firul
Feți-frumoșilor, pe plac,
Știu să schimbe pentru leac
Chiar în brustur trandafirul
Și sticlețu' 'n liliac.

Iată, mări, însă iată
Că 'ntr'o zi spre Răsărit,
Mândrul soare au zărit
O frumoasă, vie fată
Pe un plaiu reînverzit.

Era dulcea Primăvară,
Rumeioară ca un frag,
Scump odor și lumii drag,
Care-acum ieșise-afară
Din lăuntru' unui fag.

Brândușică zâmbitoare
Și cu mersul legănat,
Pe sub ceru' 'nseninat
Ea părea așteptătoare
De un mire mult visat.

Căci pe inima-i fecioară
Purta 'n sânu-i mii de flori,
Și-adăsta 'n firbinți fiori,
Să închine-a ei comoară
Împăratului din zori.

Cum o vede, se aprinde
Soarele re'ntinerit.
Sboară 'n cerul părăsit
Și cu razele-i cuprinde
Tânărul odor iubit.

Pe loc omul re'nviază,
Apa curge șopotind,
Cuibul râde ciripind,
Lumea se desmormântează
Și renaște înflorind.

Iară Baba prin răstoace
Ca o ciumă alergând,
Văietându-se, plângând,
Scutur' ale ei cojoace,
Când cu ploaie, când ningând.

În bordeiu, în casă, 'n șatră
Ea pătrunde șuerând,
Inimile 'nfiorând;
Spulberă cenușa 'n vatră,
Apoi iese 'n câmp urlând.

Ea furtunile stârnește,
Intinzând pe câmpul gol
Al troenilor nămol;
Prin văzduh o cârăște
De corbi negri negrul stol.

Ea din fugă se anină
De sărmanii călători
Înghețați, rătăcitori;
Smulge tufe din tulpină
Și le-asvârle până 'n nori,

Ea pe vite le chircește
Și grăuntele de an
Încolțit îl seacă 'n lan,
Și cocorii rătăcește
Pe cerescul Ocean.

Nouă nopți și nouă zile
Din suspin ea naște vânt
Și blăstămuri din cuvânt,
Vrând pe ori și ce copile
Să le-ascundă sub pământ,

Lumea tremură și zice:
„Babă, strechie de dor,
„Duce-te-ai într'un picior,
„Val-vârtej de pe aice,
„Pân 'n iadul arzător.

„Duce-te-ai în cale oarbă,
„Alungată de-un cocoș,
„Până 'n fund la mărul roș,
„Și pământul să te soarbă
„Fără giulgiu, fără coș”.

Baba cată 'n sus la soare
Ea îl vede zâmbitor
Lângă scumpul lui odor;
Țipă, cade și 'n loc moare
Pân' la anul viitor.

Veselie! re'nviere!
Mugurii se desvălesc,
Gândăceii se ivesc,
Roiurile-adună miere,
Inimile se pândesc.

(Mircești 1882). Publ. în volumul „Fântâna Blanduziei” 1884 grupul Varta pag. 187.

41. IZVORUL

În izvor ai pus piciorul
Scump odor și mult iubit,
Și, ca inima-mi, izvorul
De fiori a tresărit.

La izvorul cu șoptire
Azi de-amiază te-ai culcat
Și izvoru' 'n neclintire
Până'n seară mult au stat.

În izvor ți-ai spălat fața,
Și izvorul fericit
A păstrat de-atunci dulceața
Chipului tău răcorit.

În izvorul care trece,
Zâmbitoare te-ai privit,
Și de-atunci în fundu-i rece
Un bujor a răsărit.

Tu, copilă, ești bujorul,
Floarea dragostei tu ești,
Și-al meu suflet e izvorul
Unde chipu-ți întâlnești.

(Mircești, 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, An. XVII, pag 360, Decembrie 1883 sub titlul Hora din Mircești.

42. HORA DOBROGEANĂ

Dobrogean scăldat în soare
Și în marea mișcătoare,
Mă simțeam de jale plin,
Căci pe lume-eram străin.

Marea Neagră se 'nălbește,
Saltul ei își îmblânzește,
Dunărea cu al ei val
Face pod din mal în mal.

Dar de când s'a făcut iară
Țeara mea română țeară,
Ceru-mi pare mai senin,
Viața-mi pare fără chin.

Tinde-acum frățeara mână
Peste Dunărea română,
Măi, bădiță din Carpați
Și din câmpii cei bogați,

Ca să vadă lumea 'ntreagă
 Hora strânsă care leagă
 Pe Munteni, pe Moldoveni
 Intr'un snop cu Dobrogeni.

Vom avea noi de mirese
 Ale țării flori alese;
 Vom avea de lăutari
 Ale mării valuri mari,

Si la horă vor fi față
 Prin a timpurilor ceață,
 Impărații frați Asani
 De pe culmea din Balcani.

(1882). Publ. în volumul „Fântâna Blanduziei” 1884 grupul Varia pag. 195.

43. B R I N D

Sub cerul splendid al Provenței,
 Eu, cântăreț din răsărit,
 La voi, maestri ai cadenței,
 Vin și vă zic: Bine-am găsit!

O! plaiu iubit, o! cuib de soare,
 Tu mă pătrunzi de dulci fiori,
 Căci nu cunoști altă ninsoare
 Decât acea de fulgi de flori.

Vin de departe, mult departe,
 Atras de-al vostru vesel cor,
 Să cânt cu voi și să iau parte
 L'această curte de amor.

Ca mult poetica Valcluză
 Răsun' al tău poetic graiu.
 Ori-cine poate să-l auză
 Aude, șa prin vis de raiu,

Sufletul meu e ca o mare
 Ce oglindează în al ei sân,
 Cu-o lină, lină legănare,
 Al cerului întreg senin.

Cântând Mireio zâmbitoare
 Cu viersu-i gingas, virginal,
 Că tu ești țeara 'ncântătoare,
 Căci tu ești țeara lui Mistral.

Ah! de ce n'am în astă oră
 Al mării ritmu triumfal,
 Să cânt pe nobila Izoră
 Cu graiul dulce provençal!

Eu am plecat în lungă cale
 Pe urma soarelui ceresc,
 Să fur din focurile sale
 O rază ca să 'ntineresc,

Să celebrez precum îmi place,
 Mănosul plaiu unde răsar
 Măslinul iubitor de pace
 Și falnicul viteaz stejar!

Dar am zărit a ta zâmbire,
 Provență, și am stat pe loc,
 Căci raza din a ta ochire
 E pentru mine mai cu foc.

Cu tot ce am mai bun în mine
Cu al meu suflet iubitor,
V'aduc urările de bine
Ale Românilui popor,

Felibri, fii ai Poeziei,
Iubiți, cântați armonios!
Vă'nchin acest brind al frăției
Sub al Provenței cer frumos.

(Mailane, 1882). Publicată în „Convorbiri literare“, XVI, pg. 416, Februarie 1883.

44. PATRU REGINE

(CITIT LA ADUNAREA LITERARĂ DIN ALBY)

Patru surori de 'nalt renume,
Regini cerești cu semne 'n frunte
Au fiecare 'n astă lume
Un tron înalt pe-un vârș de munte.

Ele zic: „Scumpă Românie!
„Mult ai fost tu de noi departe,
„Iară de-acum pe veșnicie
„Nimic nu poate-a ne desparte.

Una-i ardentă și măreață,
Una-i avută, generoasă,
Una e dulce cântăreață,
Una mai mică și frumoasă.

„Având tus-patru o menire,
„Sub cer de-acum pe tot-de-auna
„Vom face 'n veșnică unire
„Din patru inimi numai una!”

Ele se țin cu drag de mână,
Soarele stă să le privească,
Căci fiecare-i o stăpână
Fiind de viță 'mpărătească.

Priviți! Pământu' 'ntreg tresare!
Carpați și Alpi cu fruntea'naltă
Și Pirenei dau o strigare
Cu Apenini de laolaltă:

Cele mai mari trei suverane, ♦
Cu sorioara lor mezină
Preschimbă'n patru limbi romane
Vorbire de iubire plină.

„Trăiască Spania măreață,
„Și Franța mare, generoasă,
„Italia, dulce cântăreață,
„Și România cea frumoasă!”

(Maiu 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare“ XVI, pag. 417, Februarie 1883.

45. E R I N

DEDICATĂ D-LUI WILLIAM C. BONAPARTE-WYSE

Erin pe câmpia-i verde,
Lasă ochii a se pierde
Cu-al ei gând posomorît.
Ea își scaldă capu' 'n soare,
Pieptu' 'n vânt și-a ei picioare
Intr'un lac neliniștit.

Lacu-i zice: „Vrei, iubită,
„Să duci viața norocită,
„Pe-al meu sân de dor uimit?
— „Nu-mi convine, ea răspunde,
„Traiu îngust pe-a tale unde...
„Sânul tău e mărginit”.

Soarele lucind îi zice:
 „Erin vrei să fii ferice
 „Pe-al meu car cu mine sus?“
 — „Nu! ea spune, nu-mi convine
 „Traiu ceresc să duc cu tine...
 „Ziua ta e cu apus!“

Vântul strigă de departe:
 „Vrei de lume să ai parte?
 „Stavili n'am în sborul meu,
 „Eu m'avânt în libertate,
 „Vrei să fii cu tine frate?“
 Erin falnic strigă: — „Vreu“.

(Martie, 1881). Publicată întâi în „Convorbiri literare“, XVI, pag. 421, Februarie 1883.

46. POETULUI MISTRAL

Doi Mistrali în lume sunt:
 Unul cântă
 Și încântă
 Ca o harpă dulce 'n vânt.
 Altul muge
 Și distruge
 Tot ce-atinge pe pământ.

Unul face cu-al său graiu
 Să 'nverzească,
 Să 'nflorească
 Pomi și inimi ca în raiu.
 Altul trece
 Crunt și rece;
 Seacă inimi, seacă plăiu.

Când Ministrul cel dușman
 Suflă, sboară
 Și 'nfioară
 Tot ce cauți în liman,
 Mergi, grăbește
 De găsește
 Pe Mistral de la Mailan,

Și poet de vrei să fii,
 Fă la soare
 Vânătoare
 Prin Alpiile-albăstrii,
 Și-o plimbare,
 Lin, pe mare,
 Printre *Insule-aurii*.

Iar de vrei pe verde mal
 Să duci viață
 Cu dulceață,
 Dee-ți Domnul mândru cal
 Și-o iubită
 Înzeită.
 Ca Mireia lui Mistral.

(Mailane 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare“, XVI, pag. 418, Februarie 1883.

47. RONSARD LA TULUZA

DEDICATĂ DOMNULUI A. ROQUE-FERRIER

Ronsard, al regilor poet
 Și al poezilor jun rege,
 Din al Parnasului boschet
 Vroia noi lauri a culege,

El pleca deci la Tuluza
 Și 'n fântâna din Valcluza
 Iși scălda în treacăt muza.

Tuluza 'ntreagă e'n serbare,
Magistri gravi și dame multe
In Capitul cu nerăbdare
S'au adunat ca să-l asculte.

Ronsard mândru 'naintează,
Lira el își acordează
Și-un cânt straniu intonează.

El spune 'n limba cea divină,
Cum pe când Franța era 'n valuri,
Străbunu-i, Banul Mărăcine
Născut pe-a Dunării verzi maluri,

Veni pe-un smeu călare
S'ajute 'n lupta mare
L'a Franței liberare.

Cu toți uimiți îl ascultară,
Apoi, cu glasuri triumfale,
Invingător îl proclamară
In vechile Jocuri Florale.

Iar în loc de eglantină
Lui magistrii grav închină
O Minervă argintină.

El o privește 'n admirare,
Șoptind: „O !Zee cumișită,
„Izbânda mea ar fi mai mare
„De-ai fi tu dulcea Afrodită”.

Magistrii grav zâmbiră,
Și damele roșiră
Și lung la el priviră...

Din Capitul iar spre Valcluza
Plecă Ronsard pe o zi caldă,
Însă în loc de-a-și scălda Muza.
El pe Minerv'acum o scaldă.

De-atunci zeea răsfătată
In Provența des s'arată
Cu vii raze 'ncoronată.

(Montpellier, 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare”, XVI, pag. 416, Februarie 1883.

48. FELIBRULUI LOUIS ROUMIEUX

RĂSPUNS LA SONETUL SĂU GRAVAT PE STATUETA CALIOPEI
OFERITĂ MIE LA BANCHETUL DELA MONTPELLIER

I.

Călcăt-am multe țări pe lume,
Conduș de-o strălucindă stea,
Ca să gădesc, să văd anume
Odrasle mari de ginta mea,

Sub un butuc frunzos de vie
De-odată vesel m'am oprit,
Când auzii o melodie
Șburând prin spațiul uimii.

Dar m'am grăbit prin ele-a trece,
Căci mă simțeam de tot străin,
Și sufletu-mi rămânea rece,
Rece și mut în al meu sân.

Și ca pădurea care vibră
Sub vântul mediteraneu,
Ța poezia cea felibră
A tresărit sufletul meu,

Cine cânta în a mea cale?
Un provensal poet cânta,
Și lumea în cânturile sale
Ca 'n zi de Maiu se deștepta.

II.

Privii în juru-mi cu mirare
Și 'ntrezării sub un măslin
Un bujorel de fată mare
Cu ochi de foc, cu chip latin.

Pe-a sale brațe albe, goale
Purta un snop bogat de grâu
Și poame rumene în poale,
Și flori pe cap, și furcă 'n brâu.

(Montpellier, 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare“, An. XVI, pag. 420, Februarie 1883.

Iar mai departe 'n nechezare
Sburda voios un cal din Crau,
Și 'n orizon, pe-albastra mare.
Mii de corăbii lunecau.

Uimit de farmecul frumșetii
Pe cea minune-o întrebai:
„Ești tu zeița Tinereții?”
„Ea îmi răspunde 'n dulce graiu:

„Eu sânt Provençal... Poezia
„Și România-mi sunt surori.
„Roumieux-mi varsă ambrozia
„Și eu îl încunun cu flori!”

49. POETULUI SI FILOLOG GABRIEL AZAIS

RĂSPUNS LA BRINDUL SĂU DIN 7 MAIU 1880. ÎNCHINAT LA ALBY

Un arbor, ce mai mult rodește
Cu cât mai mult îmbătrânește
Sub cerul Țării Românești,
E pomul trainic ca stejarul,
Ce toamnei își închină darul
De mere grase, mari, *domnești*.
Din moși-strămoși la noi se spune
C'a fost a raiului minune
Pe timpii nașterii lumești.

Din pomu-i Eva încântată,
Gustând, a înflorit de-odată
Ca cel mai splendid trandafir,
Iar de atunci orice fecioară
Poartă ascuns în inimioară
Un vis de raiu, un suvenir
Si 'n orient, plin de mistere,
Altarul cu arom de mere
Parfumă sfântul unt-de-mir.

Tu Azais, ce 'n bătrânețe
Pășești- cu-avânt de tinerețe
Cu fruntea sus, pe-al vieții drum,
Vechiu arbor încărcat de poame,
A căror suc ațâță foame,
Iar saț n'aduce nicidecum,
Căci dau știință și plăcere,
Precum un crin ne dă și miere
Și mult îmbătător parfum,

Lăsat-ai, Azais, să cadă
Un fruct frumos din a ta roadă
Pentr'un poet din răsărit,
El l-a cules voios în cale,
Pe când purta zilele sale
Sub cerul vostru aurit,
Și l-a gustat cu lăcomie,
Si îmbătat de poezie
Urează-acum cu glas uimit:

„Acel ce bunurile 'mparte
 „Ție-Azais, să-ți facă parte
 „De traiu mănos, și lung și lin,
 „Ca să privești în a ta viață
 „Reînfrățirea cea măreață
 „A neamului întreg latin.
 „Apoi să lași iubită-ți nume,
 „Precum un măr domnesc în lume
 „Ca să rodească tot în plin“.

(Maiu 1882). Publicată întâi în „Convorbiri literare“, An. XVI, pag. 420, Februarie 1883.

50. VERSURI IMPROVIZATE LA FORCALQUIER

CU OCAZIA PUNERII CELEI DIN TRAIU PIETRE A UNUI VIADUC

Te 'nalță, viaduce, s'aduci în acest loc
 Din patru părți a lumii averi, lumini, noroc,
 Ș'a tale largi arcade, întindă-se departe,
 Să întrunească frații ce soarta'ncă desparte.

(1882). Publicată în volumul „Fântâna Blanduziei“, 1884, grupul Varia, pag. 216.

N O T E

(ALE LUI ALECSANDRI)

9. Moara de vânt.

Cu renume sfânt. Dealul Mitropoliei din București, unde e Camera Deputaților.

43. Brind.

Nobila Izora: Climence Izaure fondatrice des Jeux à Toulouse.

45. Erin.

Erin: Numele Irlandei.

W. C. Bonaparte-Wyse: Celebru poet superior provensal, autor al unui volum intitulat: *Li parpâïoux blu* (Fluturii albaștri),

48. Felibrului L. Roumieux.

Cu ochi de foc, cu foc latin: Tipul femeilor din Provența se apropie mult de acel al Româncelor.

Cal din Crau: Crau, câmpie lungă, largă acoperită cu pietre rotunde din departamentul Bouches-du-Rhone, în care creșteau herghelii de cai sălbatici.

49. Poetului și filolog G. Azais.

Arom de mere: Intre esențele ce compun untul de mir intră și parfumul de coji de mere domnești.

NOTELE EDITORULUI

1. În această grupare intră toate poeziile câte au fost publicate de autor sub titlul de *Varia*, unele (1—34) în ediția 1875 vol. III, altele (35—50) în volumul „Fântâna Blanduziei”. 1884.

2. Poezia „Margareta” (No. 38) a scris-o Alecsandri, pentru nepoată-sa, fiica fiicei sale.

3. Poeziile din această grupă cu No. 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50 sunt scrise cu prilejul călătoriei ce a făcut Alecsandri în anul 1882 în Provence unde s'a făcut o adunare a felibrilor, și unde a fost sărbătorit ca autor al poeziei „Ginta Latină”, premiată în 1878.

VIII.

OSTAȘII NOȘTRI

1. BALCANUL ȘI CARPATUL

Balcanul și Carpatul la Dunărea măreață,
Ca doi giganți năprasnici stau astăzi față 'n față
Și-aprinși de dor de luptă cu ochii se măsoară,
Cu glasul s'amenință, cu gândul se doboară,
Zicând: „Nu pot să 'ncapă doi paloși într'o teacă!
„E scris din doi unul în pulbere să treacă!”

Balcanul cel fanatic muncit de aspră ură
Nu știe să 'ngrădească sălbatica lui gură
Și zice cu trufie: „Carpatule vecine,
„De nu pleca-vei fruntea, amar va fi de tine,
„Căci răpezi-voiu grabnic din plaiurile-mi nalte
„Torente 'nnecătoare deprinse ca să salte
„Din maluri peste maluri, din munte peste munte,
„Să bată-a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
„Să facă într'o clipă ca să dispari din lume
„Cu-a tale stânci și codri, cu-ai tăi copii și mume!”

Carpatul scoate-un freamăt teribil de urgie,
Mișcând coama-i de codri, ca leul în mânia,
Și'n clocot lung răspunde: „Balcane,-a ta trufie
„Arată că tu astăzi căzut ești în pruncie.
„Nevoie ai de-o cârjă ruina-ți s'o supoarte,
„Căci ești acum, sărmene, ajuns la prag de moarte.
„Ai fost odinioară gigant prin înălțime,
„Amar prin fanatizmu-ți, puternic prin cruzime;
„Ai revărsat pe lume și groază și rușine
„Și te-ai scăldat în sânge pân' ce-ai dat piept cu mine;
„De-atunci au trecut secolii!... Strivita omenire
„S'au deșteptat, și numai tu stai în adormire,
„Ademenit de visuri nebune și e trufașe,
„Făr'a pătrunde norii care te țin în fașe!

„Orb urieși! cu cârja tu genele-ți ridică
 „Și vezi l'a tale poale cât umbra-ți e de mică,
 „Ești șters din cartea lumii, tu care din vechime
 „Stai rezemat în somnu-ți de-o putredă mărimel
 „Și vrei să ții în lanțuri popoarele creștine?
 „Și vrei, Balcane gârbov, eu să mă 'nchin la tine?
 „Dar n'auzi cum te râde și Dunărea și Marea?
 „Deviza ta-i *sclavia* și-a mea *neatârnarea!*”

Cum zic, doi vulturi ageri, sburând din vârf de munte
 Se 'nalță până 'n ceruri și scot țipete crunte.
 De pe Balcani e unul, și din Carpați e altul,
 Mult rapide le-i sborul, mult crâncen le-i asaltul,
 Căci se izbesc ca fulgeri la luptă-ucigătoare!...
 Intinsele lor aripi se bat lucind la soare.
 Și-a lor cumplite ghiare și pliscuri oțelite
 Iși dau loviri pe moarte și răni își fac cumplite.

De-odată cade unul din vulturii dușmani:
 E vulturul prădalnic din barbarii Balcani,
 Și'n patru părți a lumii sbor smulsele lui pene!...

Și cântă libertatea pe maluri Dunărene,

(Mircești 14 Maiu, 1877). Publ. întâi în ed. 1878 „Ostașii noștri”.

2. PENEȘ CURCANUL

Plecat-am nouă din Vaslui
 Și cu sergentul zece
 Și nu-i era, zău, nimănui
 În piept inima rece.
 Voioși ca șoimul cel ușor
 Ce sboară de pe munte,
 Aveam chiar pene la picior,
 Și-aveam și pene 'n frunte.

Din câmp, de-acasă, de la plug
 Plecat-am astă-vară
 Ca să scăpăm de Turci, de jug
 Sărmana scumpă țeară.
 Așa ne spuse 'n graiul său
 Sergentul Mătrăgună,
 Și noi ne-am dus cu Dumnezeu,
 Ne-am dus cu voe bună.

Toți Dorobanți, toți Căciulari,
 Români de viță veche,
 Purtând opinci, sumani, ȋțari
 Și cușma pe-o ureche.
 Ne dase nume de curcani
 Un hătru, bun de glume;
 Noi am schimbat lângă Balcani
 Porecla în renume!

Ori cine 'n cale ne 'ntâlnea
 Cântând în gura mare,
 Stătea pe loc, s'adimenea,
 Cuprins de admirare;
 Apoi în treacăt ne 'ntreba
 De mergem la vr'o nuntă.
 Noi răspundeam în hohot: „ba,
 Sburăm la luptă cruntă!”

~ „Cu zile mergeți, dragii mei,
 „Și să veniți cu zile!”
 Ziceau atunci bătrâni, femei
 Și preoți și copile;
 Dar cel sergent fără de musteți
 Râcnea: „Să n'aveți teamă,
 „Românul are șapte vieți
 „În pieptu-i de aramă!”

Al cui i-ar fi trecut prin gând
 Șar fi crezut vre-odată
 Că mulți lipsi-vor în curând
 Din mândra noastră ceată!
 Priviți! din nouă câți eram
 Și cu sergentul zece,
 Rămas-am singur eu... și am
 În piept inima rece!

Crud e când intră prin stejari
 Năpraznica secure
 De-abate toți copacii mari
 Din falnica pădure!
 Dar vai de-a lumii neagră stea,
 Când moartea nemiloasă
 Ca'n codru viu pătrunde 'n ea
 Și când securea-i coasă!

Copii! aduceți un ulcior
 De apă de sub stâncă
 Să sting pojarul meu de dor
 Și jalea mea adâncă,
 Ah! ochi-mi sunt plini de scânteii
 Și mult cumplit mă doare,
 Când mă gândesc la frații mei
 Cu toți pieriți în floare.

Cobuz ciobanu' 'n Calafat
 Suna voios din fluer,
 Iar noi jucam hora în sat,
 Râzând de-a bombei șuer.
 De-odată-o schijă de obuz
 Trăsnind... mânca-o-ar focul!
 Retează capul lui Cobuz
 Și-astfel ne curmă jocul.

Trei zile 'n urmă am răzbit
 Prin Dunărea umflată
 Și nu departe-am tăbărit
 De Plevna blăstemată.
 În fața noastră se 'nălța
 A Griviței redută,
 Balaur crunt ce-amenința
 Cu ghiara-i nevăzută.

Dar și noi încă-o pândeam
 Cum se pândește-o fiară
 Și tot chiteam și ne gândeam
 Cum să ne cadă 'n ghiară?
 Din zori în zori și Turci și noi
 Svârleam 'n aer plumbii,
 Cum svârli grăunți de păpușoiu
 Ca să hrănești porumbii.

Și tunuri sute bubuiau...
 Se clătina pământul!
 Și mii de bombe vâjiau
 Trecând în sbor ca vântul.
 Ședea ascuns Turcu' 'n ocol
 Ca ursu' 'n vizunie.
 Pe când trăgeam noi tot în gol,
 El tot în carne vie..

Ținteș era dibaciu tunar,
 Căci toate-a lui ghiulele
 Loviau turcescul furnicar,
 Ducând moartea cu ele.
 Dar într'o zi veni din fort
 Un glonte, numai unul,
 Și bietul Ținteș căzu mort,
 Imbrățișându-și tunul.

Pe-o noapte oarbă, Bran și Vlad
 Erau în sentinele
 Fierbea văzduhul ca un iad
 De bombe, de șrapnele.
 În zori găsit-am pe-amândoi
 Tăiați de iatagane,
 Alături c'un moviloiu
 De leșuri musulmane.

Sărmanii! bine s'au luptat
 Cu lifta cea păgână,
 Și chiar murind ei n'au lăsat
 Să cadă-arma din mână.
 Dar ce folos! ceata scădea
 Și-acuma rămăsese
 Cinci numai, cinci flăcăi din ea
 Și cu sergentul șese!...

Veni și ziua de asalt,
 Cea zi de sânge udă!
 Părea tot omul mai înalt
 Față cu moartea crudă.
 Sergentul nostru, puiu de Smeu,
 Ne zise-aste cuvinte:
 „Cât n'om fi morți, voi cinci și eu,
 Copii, tot înainte!”

Făcând trei cruci, noi am răspuns:
 „Amin! și Doamne-ajută!”
 Apoi la fugă am împuns
 Spre-a Turcilor reductă.
 Alelei! Doamne, cum sburau
 Voinicii toți cu mine
 Și cum la șanțuri alergau
 Cu scări și cu fașine!

Iată-ne-ajunși!... încă un pas.
 Ura! 'nainte, ura!...
 Dar mulți rămân fără de glas.
 Le'nchide moartea gura!
 Reduta 'n nori răpede-un foc
 Cât nu-l încape gândul.
 Un șir întreg s'abate 'n loc,
 Dar altul îi ia rândul,

Burcel în șanț moare sdrobind
 O tidvă păgânească.
 Șoimu 'n redan cade răcnind:
 „Moldova să trăiască!”
 Doi frați Călini, ciunțiți de vii,
 Se svârcolesc în sânge;
 Niciunul însă, dragi copii,
 Niciunul nu se plânge.

Atunci viteazul Căpitan,
 Cu-o largă brazdă 'n frunte,
 Strigă voios: „Cine-i curcan
 „Să fie șoim de munte!”
 Cu stagu' 'n mâni, el sprintenel
 Viu sue-o scară 'naltă;
 Eu cu sergentul după el
 Sărim dela olaltă.

Prin foc, prin spânghi, prin glonți,
 prin fum,
 Prin mii de baionete,
 Urcăm, luptăm... iată-ne-acum
 Sus sus, la parapete.
 Allah! Allah! Turcii răcnesc,
 Sărind pe noi o sută.
 Noi punem steagul românesc
 Pe crâncena reductă.

Ura! măreț se 'naltă 'n vânt
 Stindardul României!
 Noi însă zacem la pământ,
 Căzuți prada urgiei.
 Sergentul moare șuerând
 Pe Turci în risipire,
 Iar Căpitanul admirând
 Stindardu' 'n fâlfăire!

Și eu când ochii am închis,
 Când mi-am luat osânda:
 „Ah! pot să mor de-acum, am zis,
 „A noastră e izbânda!”
 Apoi când iarăși m'am trezit
 Din noaptea cea amară,
 Colea pe răni eu am găsit
 Virtutea Militară!...

Ah! da-o-ar Domnul să-mi îndrept
 Această mână ruptă,
 Să-mi vindec rănile din piept,
 Iar să mă 'ntorc la luptă,
 Căci nu-l mai șcump nimica az
 Pe lumea pământescă
 De cât un nume de viteaz
 Și moartea vitejească!

3. SERGENTUL

Pe drumul de costișe ce duce la Vaslui
 Venea un om, cu jale zicând în gândul lui:
 „Mai lungă-mi pare calea acum la 'ntors acasă...
 „Aș vrea să sbor, și rana din pulpă nu mă lasă!“
 Și bietul om slab, palid, având sumanul rupt
 Și o cămeșă ruptă bucăți pe dedesupt
 Pășea trăgând piciorul încet, dar pe-a lui față
 Sbură ca o lumină de glorie măreață
 Și 'n ochii lui de vultur adânci, vioi și mari
 Treceau lucioase umbre de eroi legendari.
 Opinca-i era spartă, căciula desfundată,
 Dar fruntea lui de raze părea încoronată.
 Calică-i era haină, dar strălucea pe ea
 Și crucea Sfântul Gheorghe ș'a României Stea.

Românul venea singur pe drumul plin de soare,
 Când iată că aude fanfare sunătoare
 Și vede nu departe în fața lui venind
 Un corp de oaste mândră în aur strălucind.
 Erau trei batalioane de gardă 'mpărătească
 Mergând voios la Plevna cu dor s'o cucerească.
 În frunte-i Colonelul semeț, pe calu-i pag,
 La bravii săi tovarăși privea ades cu drag,
 Și inima în pieptu-i bătea cu foc deșteaptă,
 Căci el visa, privindu-i, la lupta ce-i așteaptă.

De odată-el dă cu ochii de sarbedul Român
 Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrân,
 Și mult se minunează și nici că-i vine-a crede
 Când crucea Sfântul Gheorghe pe sânul lui o vede.

Și-oprește regimentul, iar bravul colonel
 Se'nchină la drumețul, s'apropie de el,
 Și-i zice cu blândețe: — „De unde vii, străine?“
 — „Vin tocmai dela Plevna“. — „Cum e acolo?“ — „Bine“.
 — „Dar aste decorații cum, cine ți le-au dat?“
 — „Chiar Domnitorul nostru și-al vostru Împărat“.
 „Dar pentru care fapte?“ — „Știu eu?... Ci-că drept plată
 „Că am luat eu steagul redutei... și pe dată
 „Cu el străpunși de glonțuri ne-am prăbușit în șant...“
 — „Dar ce rang ai, voinice?“ — „Am rang... de Dorobanț!“
 Atunce Colonelul, dând mâna cu sergentul,
 Se'ntoarce, dă un ordin... Pe loc tot regimentul
 Se 'nșiră, poartă arma, salută cu onor
 Românul care pleacă trăgând al lui picior.

4. PĂSTORII ȘI PLUGARII

I.

Priviți pe cele dealuri înalte, înverzite,
 Pe-acele largi poiene cu flori acoperite,
 Priviți străini de lume, păstorii cei Români
 Aproape de-a lor turme păzite de-ai lor câni,
 Trăind o viață lină în tainica natură
 Cu buciul în mână, cu fluerul la gură.
 Cereasca limpezime, precum într'un izvor,
 Alin se oglindește în sufletele lor...

Voi toți care de dânșii ați răs fără muștrare,
 Jos capul, o! nemernici loviți de admirare.
 Un paloș de izbândă există 'n ori-ce fier,
 În tot păstorul astăzi există un scutier!

II.

Priviți pe cea câmpie frumoasă, roditoare
 Plugarii, muncitorii, lucrând în foc de soare
 Pe fața lor cea blândă, pe ochii lor cei vii,
 Adie boarea dulce din verzile câmpii.
 Sub mâna lor e sapa, hârlețul, coasa, plugul.
 Alături cu dânșii stau boii purtând jugul,
 Și tot ce-i încongioară, deal, luncă, șes, izvor.
 E pașnic ca blândețea din sufletele lor.

Voi toți, care de dânșii ați răs fără căință,
 Jos fruntea, o! nemernici căzuți în umilință.
 O spadă-a răsbunării există 'n ori-ce lanț,
 În tot Românul astăzi există-un Dorobanț!

(Mircești, Noembrie, 1877). Publ. „Convorbiri literare”, XI, pag. 354, Ianuarie 1878

5. FRAȚII JDERI

I.

E ger, e întuneric! Nori negri duși de vânt
 Se târâe pe șesuri, se lasă pe pământ
 Ca aripi urieșe de paseri nevăzute
 Ce curăță de sânge, văi, santuri și redute.

E vânt cu ploaie rece și noapte cu fiori,
Căci umbra e țesută de fulgeri trăsnetori.
Nu-s însă focuri 'nalte de-a cerului furtună,
Dar fulger mii de tunuri ce 'n zare crunt detună,

L'a lor lumină roșă în clipă se ivesc
Mari tabere de oameni armați ce se pândesc,
Și crâncene redute, și 'n dos de parapete
Văpăi de ochi sălbatici, luciri de baionete.

Românii uzi la piele, flămânzi, lipsiți de foc,
În șanțul lor, sub arme, stau gloată la un loc,
De moarte și nevoie răzând cu nepăsare...
Voinici ei sunt la luptă, voinici și la răbdare!

— „Măi oameni!“ zice unul, un șoim de la Bicaz,
„De mult ne spală cerul cu ploaie pe obraz!
„Mâni, când s'a face ziuă, Jder Negru, fără veste,
„Frumos a să ne-apară cât Albul din poveste“.

— „Urit, frumos, alb, negru, eu nu știu; dar ce știu
„Știu că halal de Turcul ce-oiu întâlni de viu“.
— „Și ce-ai să-i faci, măi Neagu? — Să-l hăituesc, fârtate,
„Pân' mi s'a usca bine cămeșa de pe spate“.

Toți râd... dar ce rețază de-odată râsul lor?
O bombă vine, o bombă, al morții meteor!
Toți văd moartea cu ochii!... un vaiet: „Ah mor!...“ — „Cine,
„Cine-i ucis? — Eu Neagu... mă duc... vă las cu bine“.

„Sărmanul“ zic Românii, grăindu-l trist de-a rândul,
„Nici c'au avut el parte să-și îplinească gândul!
„Mult au să-l mai bocească neveste și copile!
— „He!... Dumnezeu să-l ierte!..., ce vrei? n'au avut zile“.

— „Dar unde-i Jder mezinul? — „De pază colo 'n șanț
„Unde-au perit aseară un smeu de dorobanț.“
— „Să-i spunem, să nu-i spunem, că i-a murit frățiorul!“
— „Ba să tăcem mai bine, să nu-l ucigă dorul“.

II.

În capătul din dreapta al șanțului, în tină,
Stă singur la o parte un om care suspină,
Căci are-o presimțire ce-i tot menește-a rău
Și-i duce, duce gândul mâhnit la frate-său.

El e ostaș de frunte, Jder Nistor, vânătorul,
Ce intră 'n Turci năprasnic cum intră 'n cârd omorul,
Și-i place pe câmp neted cu barda să vâneze
Cumpliți Bași-Buzucii și fiarele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinelă Jder șede tot la pândă,
Gândind la biata-i mamă cu inima plăpândă,
Visând l'a lui mireasă cu sufletul duios
Privind la Turci în față cu ochiul scânteios.

Dar vântul suflă-a iarnă, dar ploaia cade 'n unde.
Prin haine pân' la oase înghiețul îl pătrunde,
Și 'ncet el simte somnul că vine pe furiș
De 'ntinde peste ochi-i un văl paingeniș.

Jder luptă, umblă, cântă, nevrând ca să se culce,
Dar somnu-i varsă 'n creieri beția lui cea dulce,
Și el, pe nesimțite învins, întunecat,
Se reazemă de pușcă și-adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe-a lui mamă
Ce vine, îl atinge la ochi cu-a ei năframă
Și-i zice: „Te trezește, copile dragul meu!
„Vin dușmanii! te-ajunge prin somn păcatul greu!”

Tresare vânătorul!... Doi spectri se arată
Nălțându-se prin umbră cu arma ridicată!
„Ho! fiară, ho!” el strigă, și 'n clipă, viu, deștept,
Pe dușmani îi străpunge cu baioneta 'n piept.

Din doi, unul c'un gemăt oftează, cade, moare,
Iar altul cu durerea luptându-se 'n picioare,
Se 'ncruntă, se repede, ca lupul crunt, la Jder
Și-i face-o brazdă largă la braț cu-al său hamger,

Apoi se prăbușește alături cu mortul.
Jder zice-atunci, muștrându-l: „De ce ți-ai lăsat cortul?
„Și ce cătași, păgâne, aice 'n șanțul meu?
„Ți-au fost urît de viață?... Amar de capul tău!”

Si aprig cu mânie ridică stratu' 'n aer
Să sfarme pieptul dușman ce scoate-un jalnic vaer,
Dar când să dea: „Stai frate!” îi zice un glas iubit,
„Nu-i drept să dai lovire vrășmașului rănit!”

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
De Turc, îi leagă rana, alină-a lui durere!
Apoi când vine ziua, pe Turcul leșinat
Îl poartă 'n ambulanță, zicând: „Poftim vânat!”

Publ. „Convorbiri literare“, XI, pag. 402. Februarie 1878.

6. CĂPITANUL ROMANO

Se dase trei asalturi redutei neînvinsă,
Tustrele îndrăznețe și crunte, dar respinse.
Și câmpu' 'ntreg de sânge acoperit era,
Și, cuib grozav de moarte, reduta fulgera,
În șanțuri trupuri multe grămadă, răsturnate,
Și altele străpunse, pe dâmburi acățate,
Formau un crud spectacol ce lumii arăta
Cum știe pedestrașul în foc a se lupta.

Romano Căpitanul de trei ori cu ai săi,
De trei ori ajunsese la șanțuri cel întâiu,
Și-acum retras, de-o parte, strângea coloana-i ruptă,
Cu ea să se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!... un aspru colonel,
Ieșind de nu știu unde, pășește drept la el
Și-i zice: „Căpitane, nu-mi place-a ta purtare,
„Stai tot în urmă!”

— „Cine?..., răcnește în tulburare
Ostașii lui Romano, arși rumeni pe obraz.
„El! Căpitanul nostru! din toți cel mai viteaz!”
— „Tăcere, copii!” strigă Romano la mulțime,
Apoi spre colonelul cu un aer de mărime
Se 'ntoarce, îl măsoară c'un ochiu plin de dispreț
Și-i zice: „Colonele, de ești și îndrăzneț
„Pre cât nedrept și aspru, te 'ndemn să vii cu mine
„Să vezi de știu la moarte să merg cum se cuvine...
„Copii!... Zor înainte l'al patruale asalt”.
— „Ura!... răspund ostașii!...”, iar el pe calu-i nalt
Pornește înainte, deprins a merge 'n frunte,
Și sboară..., dar un glonte un sol al morții crunte,
Îi vine drept în cale și-i se oprește 'n piept.

Atunce Căpitanul pe cal stând încă drept,
 Răcnește: Colonele!... departe ești... răspunde:
 „Cine-i în cap și 'n coadă?... Eu unde?... și tu unde?”
 Apoi sdrobot, el cade și moare lin, zâmbind,
 Căci vede în redută voinicii lui sărind.

Publicată „Convorbiri literare”, XI, pag. 402, Februarie 1878.

7. HORA DELA PLEVNA

Colo 'n Plevna și 'n redute
 Stau păgânii mii și sute,
 Stau la pândă tupilați,
 Ca zăvozi de cei turbați.
 Las' să șeadă mari și mici...
 Trageți hora, măi voinici!

Ziua, noaptea glonții plouă,
 Tot pământu-i ud de rouă.
 Nu e rouă din senin,
 Ci e sânge de creștin.
 Las' să ploaie ca din nori!
 Trageți hora, Roșiori!

Sus, în tabăra turcească
 Dat-au tusa măgărească.
 Răpcigoșii crunt tușesc,
 Cu ghiulele 'n noi trescesc.
 Las' să crape, mici și mari...
 Trageți hora, măi tunari!

Iacă mă!... din parapete
 Vine-o scroafă ca să fete
 Opt godaci și-un godăcel
 Toți cu râțul de oțel.
 Las' să fete mii de mii...
 Trageți hora, măi copii!

Jos în vale, pe câmpie,
 Baș-Buzuci de căsăpie
 Și Cercheji merei cumpliți
 Rup cu dinții din răniți.
 Las' să rupă... rupe-i-aș!
 Trageți hora, Călărași!

Ne-a veni și nouă-odată
 Zi de plată și răsplată
 Să-l aducem la aman
 Pe Gaziul de Osman.
 Vie!... ura!... la Balcani!
 Trageți hora, măi Curcani!

Câe e negru, cât e soare,
 Moartea șede pânditoare
 Și prin șanțuri și prin râpi,
 Și tot bate din aripi.
 Las' să bată până mâni...
 Trageți hora, măi Români!

8. HORA DELA GRIVIȚA

Fata lui Gazi-Osman,
Grivița poartă-un colan,
Un colan tot de oțel...
Joacă fulgerii pe el.
Alelei! de l-aș lua,
Înapoi nu l-aș mai da!

Tu ești viță de păgân,
Eu sânt viță de Român!
Bună ești de sărutat
Dar și eu bun de luptat!
Eu colanul ți-oiu lua
Înapoi nu l-oiu mai da!

Mândra 'n cale mi-au ieșit,
Doru' 'n mine-au răsădit
Și de-o lună pân' acum
Răsădit mă ține 'n drum.
Fa, colanul ți-oiu lua...
Și 'napoi nu l-oiu mai da!

Fa, deschide-mi sânul tău,
Cât îs blând la graiul meu,
Nu mă face să te-aștept
Și să dau cu tine piept!
Piept cu tine de voiu da
Zău, colanul ți-oiu lua...

.

Puică scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o zi m'oiu da prin foc
Și te-oiu prinde de mijloc.
Iar colanul ți-oiu lua
Și 'napoi nu l-oiu mai da!

Tot așa, mări-am grăbit!
Într'o zi m'am răpezit
Și-am pus mâna pe colan
Și pe fata lui Osman.
Alelei! Griviță fa,
Înapoi nu te-oiu mai da!

Publicată în „Convorbiri literare”, XI, pag. 405, Februarie 1878.

9. MARȘUL CĂLĂRAȘILOR

Sub acest titlu s'a publicat în această colecțiune ed. 1880 și în cele următoare o poezie veche care se găsește în gruparea „Doine” No. 21, intitulată „Cântec Ostășesc”. Deoarece nu i s'a făcut nici o schimbare, ar fi de prisos să o tipărim și aici.

10. ODA OSTAȘILOR ROMÂNI

Juni ostași ai țerii mele, însemnați cu stea în frunte!
Dragii miei vultani de câmpuri, dragii mei șoimani de munte!
Am cântat în tinerețe strămoșeasca vitejie,
Vitejie fără samăn pe-acel timp de grea urgie,
Ce la vechiul nostru nume au adaos un renume,
Dus pe Dunărea în Mare și din Marea dus în lume!

Vin acum, la rândul vostru, să v'aduc o închinare,
 Vin cu inima crescută și cu sufletul mai tare,
 Ca eroi de mari legende, vin să vă privesc în față,
 Voi, nepăsători de moarte, disprețuitori de viață,
 Ce-ați probat cu-avântul vostru lumii puse în mirare,
 Că din vultur, vultur naște, din stejar, stejar răsare!

Dela Domn pân' la opincă, duși de-o soartă norocoasă
 V'ați legat în logodire cu izbânda glorioasă
 Și-ați făcut ca să pricepem a trecutului mărime,
 Măsurându-vă de-o seamă cu-a strămoșilor 'nălțime,
 Și-arătând, precum prin nouri mândrul soare se arată,
 Cine-am fost odinioară, cine iar vom fi odată!!

Să trăiți, feciori de oaste! Domnul sfânt să vă ajute
 A străbate triumfalnic în cetăți și în redate,
 Ca la Rahova cu tunul, ca la Grivița cu sborul,
 Ca la Plevna, unde astăzi cei întâi ați pus piciorul,
 Infruntând pe-Osman-Gaziul, și prin fapt de bărbăție
 Ridicând o țeară mică peste-o mare 'mpărăție!

O, viteji de viță veche! Auziți în depărtare
 Acel vuet fără nume ce răsună ca o mare?
 Sunt bătăile de inimi ale 'ntregu-i neam al vostru,
 Ce adună zi și noapte dorul lui cu dorul vostru,
 Sunt vărsările de lacrimi pentru-acel care se stinge,
 Sunt urările voioase pentru-acel care învinge!

O! Români, în fața voastră, colo 'n tainica cea zare,
 Vedeți voi o rază vie care 'ncet, încet răsare,
 Străbătând prin umbra deasă de lungi seculi adunată?
 E voiosul fapt de ziuă mult dorită, mult visată,
 E lumina re'nvierii, e lucefărul sperării,
 E triumful luptei voastre, soarele neatârării!

Dragii mei! din focul luptei oțeliți când v'eți întoarce
 La cămin unde Româncă așteptând suspină, toarce,
 Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă și părinte,
 Ca la Domni, cu pâni și sare, vor ieși vouă 'naintel!
 Căci din voi fiește-care poartă 'n frunte o cunună
 Și de gloria de astăzi și de gloria străbună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiu din nou zorește!
 Viitorul României dat-au mugur ce'ncolțește!
 O copii! de voi sunt mândru, simt acea mândrie mare,
 Care crește cu mărirea unui neam în deșteptare.
 Mi-am văzut visul cu ochii, de-acum pot să mor ferice!
 Astăzi lumea ne cunoaște: *Român* zice, *Viteaz* zice.

(Mircești, 28 Noembrie 1877). Publ. „Convorbiri literare“, XI, pag. 349, Ianuarie 1878.

11. EPISTOLĂ GENERALULUI FLORESCU

Amice, vrei să afli ce fac și cum trăiesc
 În cuibul singuratic în care mă găsesc,
 Departate de-ale lumii petreceri variate,
 Cu intrigi de tot soiul amar înveninate?
 Mă'ntrebi cum nu iau parte la lupte sgomotoase,
 Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eu, odinioară de lume iubitor,
 Eu pasăre pribeagă, eu veșnic călător,
 Mi-am strâns acum aripa de cale ostentită,
 Și stau în nemișcare ca apa 'n loc oprită?
 Aceasta-i o enigmă ce vrei ca s'o explic?
 Prea bine!... Cer cuvântul, după obicei, și zic:

„Ce fac?“ — Pe scena lumii privesc cum se lipește
 Invidia dușmană de tot ce strălucește
 Și-l roade ca un vierme ascuns sub un stejar,
 Cercând ca să-l răstoarne cu-al său venin amar.

„Cum viețuesc?“ — Ca omul ce fapte mari visează
 Și scumpe suvenire de prin trecut vânează,
 Ca să-și mângâie mintea de proasta comedie
 Ce-o joacă interesul și trista mișelie.

Iubeam odată lupta..., dar lupta cea leală
 Pentru-o idee mare, frumoasă, triumfală,
 În care luptătorii cu inima 'ndrăzneată,
 Prin arme fără pată, se atacau în față,
 Numind orice lovire piezișă: *felonie*,
 Și oarba clevetire: *băloasă infamie!*

Acum, în loc de arme curate, lucitoare,
 Eu văd că se preferă hulirea mănjițoare.
 Ori-cine stă 'n arenă, de tină are parte...
 Eu nedepins cu tina, mă țin de ea departe
 Și-aștept să văd sub trăsnet hidoasa pocitură,
 Care-au sădit în țară invidie și ură.

Pe când' eram noi tineri, Florescule amice,
Pe când orice sperare murea, născând, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorință,
De-a scoate România din trista-i umulință
Prin jertfe, prin virtute, prin strânsă înfrățire...
Toți într'un gând, cu toții uniți într'o simțire,
În batalionul sacru voioși ne luam rându',
Și fiecare 'n parte-i c'un dor își hrănea gândul:
Eu să deștept prin cânturi mărirea strămoșească,
Tu, să re'nvii pe lume armata-i vitejească.
— Dor tainic, vis feeric, sublimă nebunie,
Avânt semeț și falnic de falnică junie!

Atunci al nostru suflet, prin nori luându-și sborul,
Cu aripa-i ușoară lovea chiar viitorul,
Și orice stavili 'nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Piereau în ochii noștri ca negurile 'n soare.

Și iată că prin muncă și ani de stăruință
Au dat și flori și roadă puternica-ți credință.
Din sânul țerii noastre o mândră oaste-apare,
Menită ca să 'ntreacă a lumii așteptare,
Prin fapte glorioase din timpuri de-altă-dată...
Ea sboară 'n foc și iese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mândrie mare simțit-ai tu ca mine!...
Dar ce amărăciune s'a revărsat în tine,
Văzând feciorii noștri pășind măreț 'nainte
Și tu... uitat de-o parte, tu, bunul lor părinte!

Noi toți din depărtare, pe-al morții câmp de pradă
Cătam a zări 'n soare lucind bătrâna-ți spadă,
Și-a noastră ostășime, în foc iuțindu-și pasul,
Dorea, cerea prin tunuri ca să-ți audă glasul,
Căci astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza și sub Carol prin tine-a fost creată
Și ție cu dreptate se cuvenea onorul
Fruntaș de-a fi în luptă, tu, organizatorul!

Și însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
Ai fost ca un netrebnic lăsat în părăsire.
Netrebnic, tu netrebnic!... De când, o! Doamne 'n lume
Lumina zilei poartă al nopții negru nume?
De când netrebnic este acel ce cu iubire
Consacră-o viață 'ntreagă l'a patriei mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreață,
Ce 'n luptă pentru țeară oferă braț și viață?
De când netrebnic șeful ce, ori cum bate vântul,
Își apăra stindardul și-și ține jurământul

Amice, fii în pace, alină-a ta durere...
În tot oșteanul astăzi tu vezi o mângâiere,
Căci astăzi tot Românul cunoaște, simte 'n sine
Că arma strămoșească s'au ascuțit prin tine...
Și când privești stindardul cu ochi plini de uimire,
Stindardul viu tresare cu-o mândră fâlfăire!...

(Mircești, 4 Ianuarie 1878). Publ. întâiu în broșură: Răspuns Generalului Florescu (6 pag. București 1878).

12. POCLONUL LUI PENEȘ

Peneș stă pe câmp de pază.
Noaptea-i neagră 'n jurul său.
El țintește ochi să vază
Ochii dușmanului rău.
Dar nimic nu luce 'n zare.
Zarea-i oarbă, ceru'-i orb,
Prin cumplita 'ntunecare
Trece-o bombă și un corb.

Peneș cugetă și zice:
„Ce minune de odor
„Să duc țerii când d'aice
„M'oiu întoarce 'nvingător?
„Să-i adun comori străine?
„Robi în cârduri să-i adun?
„Ba-i mai bine, zău, mai bine
„Drept poclon să-i duc un tun!“.

Peneș stă și se gândește
La căminul strămoșesc,
La iubita ce-l iubește,
La părinții ce-l jălesc.
Apoi șterge cu oftare
Două lacrimi într'ascuns,
Și iar cade 'n cugetare,
De un tainic dor pătruns.

Peneș, om de omenie,
Sare n 'Plevna dintr'un sbor
Și apucă 'n bărbăție
Tunul cel mai tunător.
Țerii lui apoi cu fală
Dându-l zice: „Fă din el
„O coroană chiar regală,
„O coroană de oțel!

„Și cu dansa 'nlăurește
„Domnul nostru norocos,
„Ce ne-a dus, dus vitejește
„La războiul glorios.
„El virtutea militară
„Îci, la piept, mi-a aninat.
„Eu îi dau re'tors în țeară
„O coroană ș'un regat“.

(10 Main 1881, Mircești). Publ. în Convorbiri literare“, XV, pag. 122, Iunie 1881.

N O T E

(ALE LUI V. ALECSANDRI).

7 Hora dela Plevna.

Răpciugoșii crunt tușesc.

Ostașii noștri dau porecla de *răpciugoși* tunurilor turcești.

Vine-o scroafă ca să fete.

Adică o *bombă*.

NOTA EDITORULUI

Am pus sub titlul de „Ostașii noștri” numai poeziile publicate de Alecsandri în ediția 1878 și 1880. Celelalte cari au fost lăsate în manuscris figurează în grupa „*Postume*”.

IX.

A L T E L E

1. PE ALBUMUL DOAMNEI V. BOERESCU

Spre Orizonul depărtat
Privesc visând neîncetat,
În zilele de primăvară.
Cu ochii vreau ca să pătrund
Misterul sacru și profund
Ce stă ascuns din lume-afară.

Apoi verzi insule mi-apar
Cu maluri de mărgăritar
Și cu poene 'ncântătoare.
Prin aer cântă ciocârlii
Și trece-un roi de colibri,
Ca pietre scumpe sburătoare.

Atras de-un farmec neînvins,
Purtat de dorul meu aprins,
Mă rătăcesc prin țeri frumoase,
Și văd sub ceruri azurii
Trecând pe nouri argintii
Un sbor de zâne radioase.

Iar pe sub paltini nalți, frumoși,
Văd ochi de tigri scânteioși
Și ochi dulci, galeși de gazele,
Dar mai puternic mă uimesc
Doi ochi mari, negri, ce lucesc
Ca doi luceferi pîntre stele.

Văd marea 'ntinsă-a cărei val
E limpede ca un cristal
Și 'n fundul lumii se lovește
De-un plaiu floriu, necunoscut,
În care, lucru necrezut!
Amorul veșnic înflorește.

Când soarele-i pe asfințit.
În ei găsește-un cuib dorit,
În ei se culcă și s'ascunde;
Apoi când pleacă despre zori,
El îi prefăce 'n negri sori
Plini de o lumină ce pătrunde

A cui să fie pe pământ
Acele vii minuni, ce sunt
De toți privite cu-admirare?
Mult aș dori, dacă ați vrea,
Ca să răspundeți, Doamna mea,
L'această simplă întrebare.

2. CUVINTE ADAPTATE PE IMNUL NAȚIONAL

COMPUS DE HUBSCH

Trăiască Regele
 În pace și onor,
 De țăară iubitor
 Ș'apărător de țăară!
 Fie Domn glorios
 Peste noi!

Trăiască Patria
 Cât soarele ceresc,
 Raiu dulce, românesc,
 Ce poartă un mare nume!
 Fie 'n veci el ferit
 De nevoi!

Fie 'n veci norocos
 La război!
 O! Doamne sfinte,
 Ceresc părinte,
 Susține cu-a ta mână
 Coroana Română!

Fie 'n veci locuit
 De eroi!
 O! Doamne sfinte,
 Ceresc părinte,
 Intinde a ta mână
 Pe Țeara Română!

N'am aflat locul primei publicațiuni. Ms. Acad. 818 fila 70.

3. PE ALBUMUL D-REI X

Natura de minuni e plină,
 Dar, când în cer nu e lumină,
 Ea 'n umbră zace nevăzută.
 Inima-mi veșnic simțitoare,
 Lipsită de-al juniei soare,
 În sânul meu zace pierdută.

Ah! dac'ai vrea să ai tu parte...
 Dar ce zic?... timpul ne desparte:
 Tu vii, când eu sunt spre plecare.
 A zorilor vie lucire
 Nu poate s'aibă întâlnire
 Cu-amurgul palid ce dispăre.

Publicată „Convorbiri literare“, XVI, pag. 383, Ianuarie 1883.

4. PE ALBUMUL D-REI ESMERALDA
CRETZEANU

Au nis cu argint
 Și cu mărgărint
 Din a iernii salbă
 Și prin reci flori
 Lunca până 'n zori
 Devenit-au albă

Pe ulm, pe stejar
 Crengile apar
 Lungi buciumi de ghiață.
 Iar în loc de frunzi
 Sloiuri mici, rotunzi
 Strălucesc prin ceață

Totul pare mort
Sub funebrul cort
Unde gerul zace,
Însă, prin îngheț,
Sprintenul stigleț
Sboară și nu face.

Ca și lunca, eu
Port pe capul meu
Iarna, grea povară.
Însă când te văd
Zâmbind, eu mă cred
Chiar în primăvară.

Când totul e mut,
Ce dor l-au făcut
Să cânte, să sboare?
El a 'ntrezărit
Pe cuibul iubit
O rază de soare

Fiică de poet!
În al tău boschet
• Tu cânti câte-odată
Și cu drag te-alinți,
De-amici, de părinți,
Fiind adorată.

Astfel când zăresc
Chipu-ți fecioresc,
Copiliță jună,
Înima-mi pe loc
Simte dulce foc,
Și vesel răsună.

Ca să fim voioși
În timpii geroși,
Dorul meu urează
Ție-un trandafir,
Mie-un suvenir,
Cuibului o rază.

Publicată „Convorbiri literare“, pag. 382, Ianuarie 1883, Ms. Acad. 8188 f. 57.

5. PE ALBUMUL PRINCESEI MARIA STIRBEI

În Asia văzut-am pe-o apă curgătoare
O lebădă frumoasă plutind, albind la soare,
Cu-aripele umflate de-un vânt răcoritor,
Ca pânzele rotunde ale-unui vas ușor.

Părea chiar o amforă scăpată 'n apa vie
De Hebe care varsă în ceruri ambrozie,
Și gătu-i ca o toartă de-argint se rotunzea,
Când lebăda la umbră pe piept se netezia.

Ea se știa pe sine divină și frumoasă
De când s'ascunse Joe în forma-i grațioasă.
Și lina-i lunecare cu nobile mișcări
Reamintea de timpii anticele crezări.

Dar culmea 'mpodobirii și splendida-i coronă
Erau cinci pui ca dânsa născuți în nalta zonă,
Părând fiește-care un alb mărgăritar
Din salba Afroditei căzut ca un scump dar.

Princesă, când ferice te-am întâlnit în lume
 Cu--a tale copilițe, minuni cu dulce nume,
 Gândirea mea sburat-au în țeara de magii,
 În Asia cuib verde de lebede-argintii

Ș'am zis: între poeții ce gloria vânează
 Și imnuri numeroase pe liră intonează,
 Și tu al poeziei porți falnic diadem,
 Tu ce-ai făcut în lume un mult frumos poem,

Poem în cinci tablouri, măestru 'mpodobite,
 Cu ochi divini, cu graiuri cerești și mult iubite,
 Cu toată fărmecearea înaltei poezii
 Ce morților dă viață și suflet celor vii.

(București, 1882). Publicată „Convorbiri literare“, XVI, pag. 381, Ianuarie 1882.

6. PUII CLOȘCEI

În Cișmegiul verde, brânduși de primăvară,
 Sub chipuri drăgălașe de vesele copile,
 Apar ca niște zâne din lumea legendară,
 Ce morților din groapă ar ști să dea zile.

Râzând, ele vând țuică; dar aspra băutură
 Devine-un nectar dulce sub dulcea lor privire.
 Ferice care soarbe măcar o picătură,
 Pe care-a dismierdat-o o gingașă zâmbire!

Priviți! ele se mișcă în raze vii de soare,
 Inveselind chiar cerul cu fapta lor cea bună,
 Căci ele-s pui de cloșcă, miloase 'ndurătoare,
 Și sfânta Caritate în juru-i le adună.

Rămâne 'n admirație oricine le privește,
 Odrasle-a României cu grațioase daruri,
 Blânzi îngeri care, vesel, când lumea pătimește,
 Revarsă-o rouă lină pe trista omenire.

Zâmbiți, copile scumpe, acelor arși de focuri,
 Zâmbirea virginală e un ceresc tezaur.
 Voi știți a scoate mană din răsete și jocuri
 Și țuica s'o prefaceți în ploaie chiar de aur...

Din crengi o păsărică măiastră zice: „Oare,
 „Voi, care stingeți focul din sufilete cu chinuri,
 „Gândit-ați vreodată ce flăcări arzătoare
 „Curând o să aprindeți în a junimii sânuri?”

Dar fie ce-a fi, lumea v'admiră, mult ferice...
 Prin voi, de cruda soartă sărmanului nu-i pasă,
 Și-ori cine bea o țuică din mâna voastră zice:
 „A! de-aș avea o cloșcă și pui ca voi în casă!”

(Mircești, 1882). Ed. 1896. Ms. Acad. 818 fila 78. Publ. întâi poate în Albumul serbării,
 dar nu l-am aflat.

7. VERSURI SCRISE PE UN PERGAMENT PENTRU ISCHIA

Frumoasa moartă zace pe-o stâncă 'n lina mare,
 Și pletele-i pe valuri plutesc în legănare
 Sub raze aurite care-i mângâie fața.
 Avea mult foc în suflet; el i-a răpit vieța!
 Dar focul este-a lumii putere creatoare:
 Prin el frumoasa moartă va re'nvia la soare.

Publ. în Albumul tipărit cu acea ocazie. N'am aflat albumul. După Ed. 1896.

8. INSCRIPTIE

DESTINATĂ CASTELULUI DELA SINAIA
 CERUTĂ DE M. S. REGELE

Eu, Carol și al meu popor
 Clădit-am într'un gând și-un dor
 În timp de lupte-al său regat —
 În timp de pace al meu palat!

(Sinaia, 1883). Ms. 818, f 79. N'am aflat unde s'a publicat întâi. Aci după Ed. 1896.

9. SFINȚIREA CURȚII DE ARGHEȘ

O D A

I.

V.

Românu' 'n timpuri de războaie
 Pentru-al său țarm din moși-strămoși
 Vărsa tot sângele-i șiroaie
 De se umbrea sub nouri roși.
 El închina mândra sa frunte
 Numai la cer, vroind pe loc
 Să stea înalt pre cât un munte
 Intre-a lui țeară și 'ntre foc.

Curte de Argeș! ca și tine
 Aproape-a fost el de mormânt,
 În ochii Liftelor haine
 Păreați voi șterși de pe pământ;
 Dar cât un stâlp e în picioare,
 Nu cade templul dărâmat,
 Și nici-un neam viteaz nu moare.
 Cât el mai are-un fiu bărbat.

II.

VI.

Apoi în timpuri de cădere,
 Cât era cerul ne'ndurat,
 El sta pe gânduri în durere,
 De mari risipuri răzemat,
 Și asculta plin de uimire
 Glasul lor tainic șoptitor,
 Ce-i pomenea de-a lui mărire
 Și în trecut și 'n viitor.

Un singur om de viță tare
 Poartă 'n sân mii de oameni tari,
 Precum o ghindă 'n coaje-i are
 Un verde codru de stejari.
 Iar prin iubirea de moșie
 Și prin credința 'n Dumnezeu
 Un om plătește cât o mie,
 Stăpân pe viitorul său.

III.

VII.

Românu' 'n timp de răsuflare
 Cu al său paloș vitejesc
 Clădea mult tainice altare
 Sub scutul Domnului ceresc,
 Ca să privească lumi și soare
 Cum neamul său ș'a lui clădiri
 În veci rămân nepieritoare
 Printr'ale lumii sguđuiri.

Așa tu, Curte legendară,
 Așa tu, drag Român popor,
 În cursa soartei mult amară
 V'ați dat un sacru ajutor,
 Și iată-vă azi iar cu fală
 Strălucitori prin har ceresc,
 El sub o mantie regală,
 Tu sub veșmântul ingeresc.

IV.

VIII.

Cum, de măsura mult măreață
 A numelui ce-a moștenit,
 El sta cu soarta-i față 'n față,
 Ea crâncenă, el neclintit!
 Iar când sufla vânt de pieire,
 Cum el în cale-i falnic sta
 Și pentru-a țerii mântuire
 Vântul oprea și-l înfrunta.

El vine. O! sfântă mănăstire!
 Cu brațe pline de cununi,
 După trei secolii să te-admire
 Ca pe-o minune 'ntre minuni.
 O! monument, soarta ți-e mare,
 Sub neaș Domn ai fost clădit,
 Și'n mândra-ți nouă realțare
 Azi sub un rege ești sfințit.

IX.

Privește 'n jur, privește 'n zare
Umbrele mari a celor morți,
Care-ți trimit o închinare
De pe-ale veșniciei porți.
Mărimea ta este deplină;
Geniu a fost meșterul tău,
Ești demn de-o nație creștină,
Ești demn locaș de Dumnezeu.

(* 5 Oct. 1886). Publicată „Convorbiri literare”, XX, pag. 692, Noembrie 1886.

10. INSCRIȚIE PE UȘA CURȚII DE ARGEȘ

Eu duc pe cel ce plânge la raiu de mângâiere;
Pe orb cătră lumina cerească îl duc eu.
Și ori-ce desperare lăsați pe pragul meu.
Voi ce intrați aice, goniți ori-ce durere.

(1886).....

11. LEGENDA

SFINȚIRII BISERICII DELA CURTEA DE ARGEȘ

ÎNCHINATĂ MAJESTĂȚILOR LOR REGELEI CAROL I ȘI REGINEI ELISAVETA
12 OCTOMBRIE 1886.

I.

Din Moldova cea nurlie,
Din voioasa Oltenie,
Din întreaga Românie,

Au plecat în cete, cete
Nalți flăcăi cu negre plete,
Roiu bălaiu de mândre fete

De prin munți, de prin câmpii,
Din colnice, podgorii,
De pe văi cu ape vii,

Și femei cu prunci la țată,
În catrință, în bondiță,
În cămașe cu altiță.

Din orașe, de prin sate,
Dela schituri depărtate
Și mănăstiri ne 'nchinate,

Toate sprintene, ochioase,
Strânse 'n fote fluturoase
Și de mijloc mlădioase;

Unele din plaiu călare,
Altele din văi pe care,
Purtând flori, purtând ștergare.

Vin prin șesuri, prin păduri
Sfinți Episcopi în trăsură,
Iar pe jos, pe bătătură,

Preoți, maice în șaiag,
Slabi călugări cu toiag,
Zile 'ntregi pășind cu drag.

Și din fundul celor munți,
Trec prin ape fără punți
Albi mocani pe cai mărunți.

Viņ pe drumuri juni ostași,
Dorobanți și călărași,
Ageri, neaoși vulturași,

Toți în șiruri lungi, grămadă,
Și în haine de paradă,
Ochilor întinzând nadă.

Gloata 'ntreagă se adună,
Câmpu' 'n lung și 'n lat răsună
Sgomotos, de voie bună,

Căci ea merge-atrasă 'n zare
De-o lumină ce apare
Pe sub ceruri mare, mare.

Cum mergeau neobosit
Cei trei crai din răsărit
Spre luceafărul slăvit,

Ca să 'nchine fruntea lor
Unui fraged pruncușor,
Lumilor mântuitor!

Dar ce este acea-lumină?
O biserică creștină
Ridicată din ruină!

Domnul Neagoe-a clădit-o,
'Timpul crunt a rispit-o,
Carol Rege-a re'noit-o.

Ș'acea lume în pornire
Pasă vesel s'o admire
In cereasca-i strălucire.

Iat'o lângă ea sosita
Imprejuru-i grămădită,
De podoaba sa uimită.

Căci, în câmp din nou lucrată,
Pare-o sculă nestimată
Pe pământ din cer picată.

Cu măestrelor-i cioplele
Cu a ei turle învârtele,
Care-atrag ochii la ele

Și cu sfânta armonie,
Ce din sânu-i lin adie
Sub nălțimea albastrie...

Lumea stă ascultătoare,
Bolta e răsunătoare
De cântări pătrunzătoare,

Ce'n văzduh se împreună
Cu svon lung de tun, ce tună,
Și de clopot, care sună.

Dar tăcere!... deodată
În mulțimea 'nfiorată
Răsuflarea stă curmată.

Înimile bat mai tare.
Bătrâni, tineri, fiecare
Mai pătruns, mai viu tresare...

Ce să fie?.., pe-ori ce munte
Țipă vulturi, șoimi de frunte.
Șboară umbre mari, cărunte.

Orice frunză re'nverzește
Orice râu apele-și crește,
Orice pom din nou rodește!

Însuși soarele 'n splendoare,
Sol trimis la sărbătoare,
E mai nou, mai splendid soare...

Taina este săvârșită!
Ascultați!... lavra sfințită
Zice lumii pironită:

„Voi ce'n viață vă luptați,
„Voi ce raiul căutați,
„Sănu-mi e deschis, intrați!

„Eu sunt mana mângâierii!
„Eu sunt balsamul durerii!
„Eu sunt cumpăna puterii!“

III.

Preoțimea toat'afară
În veșminte, în tiară,
Se înșiră-acum pe scară.

Jos, în curte, oameni mii,
Și neveste și copii
Se îndeasă 'n straturi vii

Ca să vadă în lumină
Sus, drept ușa cea divină.
Pe-a lor Rege și Regină:

Iată-i!... El în capul scării
Stă purtând odorul țării,
Paloșul neatârării!

Ea, pe fruntea Sa Domnească
Purtând, nu stema regească,
Ci marama țărănească!

Și pe boiu frumos, cu fală.
Fota cea națională,
Ca o mantie regală!

„Ian priviți... 'strigă mulțimea,
„Cum a înfrățit mărirea
„Ș'al Ei tron cu țărâniea.

„Ea-i de noi!... A noastră este!
„Par'că Zina din Poveste!“
Zic copile și neveste.

Și cu toate mii și sute,
În dorința lor pierdute,
Ar vre mâna-i s'o sărute.

Dar un semn Regele face...
Și pe loc poporu' 'n pace,
Nemișcat, se 'nclină, tace.

Regele cu glasul tare
Îi grăește de altare
Și de-a legii respectare.

În cuvinte cumpănite,
Din tot sufletu-i pornite
Cu măreț avânt rostite,

El îi spune 'n graiu de Rege
„Că Moșie, Domn și Lege
„Trebuie strâns ca să se lege!

„Că credința 'n Dumnezeu
„Pune sfântul scut al său
„Între bine și 'ntre rău!”

Iar pe când glasul-i tot crește,
Bolta sfântă-l însoțește
C'un răsunet ce uimește.

Și-ai zidirii porumbei
Freacă fac din clopoței,
Ca un sbor de îngerei.

Ura'n ceruri se ridică!...
Ceru' 'n două se despică
Ploi de raze din el pică.

Și ferice, tot poporul,
După cum îl duce dorul,
Vede 'n față viitorul!

IV.

O! moment de re'nviere!
Amintirea-i nu va pieri
Cât va sta crucea 'n putere.

Căci avut-a marturi mari
Vechii ctitori legendari,
Munții, codrii de stejari,

Și bătrânul Argeș, care
Duce-va astă serbare
Dintr'o zare 'n altă zare!...

Fost-am încă și eu față,
Și pe turla cea măreață.
Am zărit cinci umbre 'n viață.

Una blând a cuvântat:
„Neagoe, al meu bărbat,
„Fie domnul lăudat!

„Sfânta noastră Mănăstire
„Și a noastră pomenire
„Scoase sunt dela pieire!”

Alta zise cu oftare:
„O! Manole, meșter mare,
Azi e ziua de scăpare!

„După veacuri de urgie,
„Am ieșit din temelie
„Eu, sărmana ta soție,

„Și'ncet-at-am de-a mai plânge,
„De-a mai zice: crunt mă frânge
„Zidul tău, care mă strânge!

„Azi, în locu-mi, spre 'ntărire
„Pentru falnica-ți zidire,
„O Regină cu iubire

„Pe altar prinos depune
„Cartea sa de rugăciune,
„Ce-o s'aducă zile bune,

„Toată scrisă, zugrăvită,
„Și de mâna Ei slăvită
„Cu minuni împodobită.

„Aibă traiu ca gândul Său,
„Eu cu puncșorul meu
„Sbor în cer la Dumnezeu!”

Astfel umbrele șopteau,
La popor cu drag priveau,
Ochii lor se 'nveseleau.

Apoi tainic cu sbor lir.
Dispărut-au în senin
Ca un vis, ca un suspin.

Iar în urmă-le, în soare,
A rămas strălucitoare
Lavra 'n veci nepieritoare!

(1886). Publ. „Convorbiri literare”, XX, pag. 875, Ianuarie 1887.

12. ȚEARA

Din umbra deas' a norului
Întins pe țeri străine,
Cu aripile dorului
Voios revin la tine,

Iar fetele cu florile
Mai viu râd între ele,
Și spun privighetorile
Mai tainic viers la stele.

O! cuib al fericirilor!
O! țeară luminoasă!
Comoar' a nălucirilor,
Grădina mea frumoasă!

Aice-i țăara basmelor,
Ce 'ngână-a noastră minte
Prin farmecul fantasmelor
Din timpî de mai 'nainte.

Ș'avântul tinereților
Ce 'n sânu-mi se trezește,
Prin lumile poeziilor
Sburând mă rătăcește.

Aice-i vestea Doamnelor
Din lumea legendară
Ș'a prelungirii toamnelor
Sub cer de primăvară.

Și'n farmecul avântului,
Tot ce sub ochi răsare
În poalele pământului
Mai dragălaş îmi pare.

Aici țeara plăcerilor
Ș'a doinelor de jale,
Ce'n liniștirea serilor
Te țin uimit în cale.

Întinderea câmpiilor
În zări mai lin se pierde,
Mai dulce-i rodul viilor,
Verdeața e mai verde,

Aici cu lacrimioarele
Bujori se prind în horă,
Aice însuși soarele
Are 'ntre flori o soră.

Mai nalte sânt nălțimile,
Mai cald e mândrul soare,
Mai limpezi limpezimile
De râuri și izvoare.

Și 'n stâncile Carpaților
Cresc paseri năzdrăvane,
Și 'n sufletul bărbaților
Mândriile romane.

O! gură dulce-a raiului,
 Tu dai prin o zâmbire
 Și fericire traiului,
 Și morții fericire.

Luceferii eterului
 Râvnind privesc la tine,
 Și toți îngerii cerului
 Te-au îndrăgit ca mine.

(Mircești, Septembrie 1886). Publ. „Convorbiri literare”, XX pag. 689, Noembrie 1886.

13. P O D U L

SCRIS PENTRU MARGARETA CÂND VA FI MARE

Pe podul unui vas feeric
 Cu forme de castel bogat
 Ce strălucește 'n întiner
 Fantastic, vesel, luminat,
 Și care poartă drept catarguri
 Trei turnuri nalte, ce plutesc
 Sub vastele albastre larguri
 A Oceanului ceresc,

El mai cu seamă se'ndreptează,
 Unindu-se cu gândul meu.
 Spre-o țeară mândră și vitează
 Și mare cât numele său,
 Spre-o Românie viitoare,
 Pe-al cărei cer nemărginit
 Să nu apuie scumpul soare...
 Dar în ce vis m'am adâncit?...

Mă primblu 'n ora dimineții
 La soarele diesmierdător,
 Ca 'n timpul dulce al tinereții,
 Ca'n timpul meu de călător,
 Și, fermecat de-o nălucire.
 Îmi pare că dalbul palat
 Se mișcă 'n lină lenevire,
 Prin lumile ce le-am visat.

O! Margaretă cu drag nume,
 Cu mine vină sus pe pod,
 Ca să culegem de prin lume
 Al veseliei dulce rod.
 Cântând vom trece împreună
 Pe lângă plaiuri îngerești,
 Și eu sub razele de lună
 Ți--oiu spune splendide povești.

Mă duce la frumoase maluri,
 Umbrite de verzi palmieri
 Și 'ncinse cu-aurite valuri
 Sub aburii de primăveri.
 Mă duce 'n India brahmină.
 În raiul de la Taiti,
 În care veșnica luminează
 Indeamnă veșnic de-a iubi.

Ne vom opri la cea minune
 Din marea de la Ceylan,
 Vom trece-apoi în răpejune
 Strâmtura de la Magelan,
 Și te-oiu conduce zâmbitoare
 La radiosul paradis,
 Prin care 'n noaptea visătoare
 Se rătăcește al tău vis,

La insula ce se încinge
 De-un brâu de flori apărător,
 De care veșnic nu s'atinge
 Nicio durere 'n al ei sbor;
 La țărml unde-s păsărele,
 Soli drăgălași de fericiri,
 Ce poartă în pliscul lor inele,
 Inele pentru logodiri.

(Castelul Peleş, Noembrie 1887). „Convorbiri literare”. XXI, pag. 882, Decembrie, 1887.

NOTE

(ALE LUI V. ALECSANDRI).

12. Puii Cloșcei.

Versuri scrise în grabă cu ocazia serbării din Cișmigiu în folosul incendiaților din Focșani.

13. Podul.

E vorba de un mare balcon din Castelul Peleş.

NOTA EDITORULUI

Am pus aci numai poeziile câte au rămas din grupa „*Altete*” ed. lui I. Bianu, 1896, după ce am trecut în altă parte toate câte au fost publicate în timpul vieții lui Alecsandri sub numele de „*Varia*”.

X.
POSTUME

1. SERENADA LUI SCHUBERT

Ah, mă giur pe-a ta zâmbire
Pe-al tău glas ceresc
Ție 'n veci a mea simțire
Ție s'o jărtfesc.
Vin ca dulcea mângâiere,
Scumpul meu odor;
Că de-o tainică durere
Eu suspin și mor!

Iată ceasul de 'ntâlnire
Ceasul mult dorit;
Luna, martur de iubire,
Tainic s'au ivit.

Vin' o dulce mângâiere,
Inger de amor,
Că de cruda mea durere
Eu suspin și mor.

— „Dulce-a vieții fericire
Gingașul amor
Trece ca o nălucire
Ca flutur ușor.
Tu ce ai simțire vie
Suflet plin de dor
Prinde vesel în junice
Fluturul din sbor”.

(1844). Ms. Acad. 1497 pag. 29.

2. COROANA MOLDAVIEI

— IMN NAȚIONAL —

Pe a țerii noastre zare
O lumină crește 'ncet
Tot Românul viu tresare
Ca din moarte învietet!
În genunchi toți cu sfială,
Fii acestui bun pământ,
Căci lumina triumfală
Iese dintr'un vechiu mormânt!

CORUL.

În genunchi. ș. c. l.

În acel lăcaș de pace,
În al morții veșnic somn,
De trei veacuri cine zace?

Ștefan, bravul nostru domn.
 În genunchi toți cu sfială,
 Iată Ștefan cel slăvit
 Și coroana-i triumfală
 Ș'al său braț nebiruit.

CORUL

În genunchi. ș. c. l.

O coroană, ca și tine,
 Noi în umbră-am fost pierduți!

Varsă 'n țeară vii lumine,
 Să fim lumii cunoscuți,
 În picioare toți cu fală!
 Saltă, saltă, țeara mea,
 Căci coroana-ți triumfală
 Ea pe frunte-ți va șede.

CORUL

În picioare... ș. c. l.

(1357). N'am aflat manuscrisul Neprodușă după „Poezii“ ed. Mnerva 1904 pg. 351.

3. EROII DELA PLEVNA

I.

Pe drumuri prin orașe, prin sate, prin zăpadă,
 Se văd sau singurateci trecând, sau în grămadă,
 Sărmani în haine sparte, prin care intră gerul
 Și 'n măduvă pătrunde mai crâncen decât fierul.
 Goi, sarbezi, ruși de foame și obosiți de trude,
 Triști, tremurând de friguri sub frigul iernei crude
 Și 'ntinzând la oameni o mână tremurândă...

Ce-i astă sărăcime și goală și flămândă!
 Eroii dela Plevna!... Iată-i! Ah? cine-ar crede?
 Le plânge chiar de milă tot omul care-i vede,
 Și eu plâng de rușine... în țeara ospeției
 Să văd cerând pomană vitejii României!

Aceste brațe, care împins-au cu putere
 Pe Țeară la 'nălțime, pe dușman la cădere,
 Sunt goale!... Aste picioare ce urme glorioase
 Lăsat-au pe tărâmul redutelor feroase,
 Sunt goale, degerate!... Aceste frunți, ce-s demne
 Să poarte ale măririi strălucitoare semne
 Sunt goale, o! rușine!... Sunt goale, o! cruzime!...
 Eu cat eroi în giuru-mi și văd numai victime!...

Ce crimă le atrage pe cap așa osândă?
 Ce crimă?... Lupta mare pe câmpul de izbândă!
 Ce crimă?... Eroismul, sublima devotare
 Pentru-apărarea Țerii ș'a ei neatărnare!...

II.

Alături cu dânșii se vede-o altă turmă
 Sub crivățul năprasnic, ce inima le curmă,
 Turmă de robi, goi, vineți, de boale gârboviți,
 La trista exilare de soartă osândiți.
 Ei merg, tâmpiți sub biciul restriștei nemiloase,
 Pătrunși de ghiața iernei și-a morții pân' la oase,
 Și astfel suferința mult oarbă și nedreaptă
 Au pus copiii noștri cu ei pe-aceeași treaptă,
 Cât nu poți a distinge din toți suferitorii
 Nici care sunt învinșii, nici care 'nvingătorii.

Ei bine, 'n astă țeară, ce suntem noi?... și cine
 Au îndrăsnit s'arunce în noi cu-așa rușine,
 Ca să videm Mărirea căzută 'n îngiosire
 Și Eroismul sacru plătit cu umilire?

Cum? după atâția secoli de oarbă 'ntunecime,
 Ostașii României cu suflete sublime
 Aprins-au luminosul al reînvierii soare,
 Ca el să ni-i arate în sdrenți umilitoare?
 Cum? Domnul și oșteanul, cum? Țeara și țeranul
 Infruntă gerul, moartea, pun în genunchi dușmanul,
 Ca 'n ziua re'nturnării armata 'nvingătoare
 Să par' o pată neagră pe-a țerii sărbătoare?

Ah! dacă sânt nemernici ce văd cu nepăsare
 Româna demnitate lovită-așa de tare,
 Eu n'oiu comite crima de-a zice prin tăcere:
 „Dispreț pentru bravură, dispreț pentru durere!”
 Eu ce-am cântat eroii, eu care niciodată
 Pe fruntea României n'am suferit o pată,
 Nu pot, când văd eroul că mâna și-o întinde,
 Să stăpânesc revolta ce'n sufletu-mi s'aprinde.
 Nu pot să stau în pace, când văd cu oferire
 Batgiocura infamă pe biata omenire!

III.

O! țeara mea, o! mumă de noi și mari străbuni!
 Tu ce-ai respins vitează, atâtea mari furtuni!
 Ce soartă ne'mpăcăță urzește pentru tine
 Rușinea în loc de fală și rău' 'n loc de bine?

Ce mână făr-de lege, ce braț cumplit de fier
 Lovește a ta frunte, când ea se 'nalță 'n cer?
 Ce geniu orb de ură în ghiarele-i te frânge
 Și 'ntinde pe-al tău soare un doliu roș de sânge?

Cerutu-ți-au copiii în zile de urgie?
 I-ai dat cu abnegare, i-ai dat chiar cu mândrie;
 I-ai dat viori și tineri, voinici cu flori în față,
 Plini de curaj cu toții, cu toții plini de viață,
 Și-ai zis: „Vă duceți, mergeți cu-avânt de bucurie
 „La moarte chiar, când moartea e sacră datorie.
 „Și când mi veți întoarce, să-mi reveniți ferice,
 „Toți înstelați pe frunte cu mândre cicatrice,
 „Mai junci, mai tari, mai veseli, mai falnici, mai vioi
 „Să mi se prindă ochiul pe dragii mei eroi!”

S'au dus feciorii oastei pe calea strămoșească,
 S'au prins cu moartea crudă la luptă voinicească,
 Și au ieșit din luptă viteji, învingători.
 Scâldați în a lor sânge, puternicii feciorii!...

Ei bine! oameni vitregi cu inimele sterpe,
 Legați de cârma țerii cu 'ncolăciri de șerpe,
 Voi, care-ați stat departe de foc și de dureri,
 Cum ați re'ntors copiii la sânul bieteii țări?

Priviți-i!... Goi și sarbezi, ca robi trăiți în lanțuri!
 Triști, fărâmați, sărmanii! de ger pe câmpi, prin șanțuri,
 Ologi, ciuntiți, o Doamne, reduși la nimicie
 Prin chinuri plâsmuite de-a voastră mișelie!
 Priviți-i, și printr'inșii priviți în depărtare
 Funebra hecatombă lăsată 'n lepădare,
 Alătura cu Plevna, pe câmpul de bătaie!

IV.

Acolo 'n miezul nopții a lupilor potaie
 Când vine să desgroape morții, urlând a moarte,
 Mulțimea degerată și pradă crudei soarte
 Se scoală, se adună, lăsând a ei morminte,
 Armată de scheleturi, șirag de oseminte,
 Prin care vântul iernii, pătrunde șuerând,
 Ea se așează 'n rânduri, se mișcă tremurând,
 Pe Grivița se urcă și stă ca să râvnească
 Pe-acei ce-au avut parte de moarte vitejească.

Apoi de-odată crâncen, cu brațele uscate,
Ea face-un gest, un singur, dar cel mai crunt din toate,
Căci vă denunță lumii cu gestul ei suprem!

Amar de cine-a trage al morților blăstem!

(Mircești, Februarie, 1878). Ms. Acad. 818 fila 53. Publ. ed. 1896, pag. 473.

4. DAMELE ROMÂNE

URMARE LA POEZIA EROII DELA PLEVNA

Dar să ne 'ntoarcem ochii spre-a cerului lumină,
L'augusta caritate ce mângâie și-alină,
Strângând nenorociții sub aripa-i cerească,
Vărsând un dulce balsam pe rana omenească,
Și prin a ei veghere și prin a ei zâmbire
Făcând ca să dispară cumplita suferire,

O! Voi ale-omenirii dismierdătoare stele!
Voi, floarea și cununa și fala țerii mele!
Tu, Doamnă 'ncoronată de-a Binelui splendoare,
Ce mângâi cu-a ta mână ostașul care moare!
Voi nobile Românce cu suflete 'ngerești.
Voi ce-ați mărit prestigiul nobleței românești,
Onor, respect, credință și adorare vouă!

Pe inimele noastre se lasă-o dulce rouă,
Când vă privim în haine de sfântă Caritate
Spălând al luptei sânge cu mâni aristocrate
Și luminând poporul prin Legea Provedinței:
Că nu există ranguri în fața suferinței.

O! cât va trăi țeara ea-și va aduce-aminte
De-a voastră abnegare, de-a voastre fapte sfinte,
Și cei răniți vor spune, cu drag jos în popor
Cum ați veghiat, blânzi îngeri, la căpătâiul lor.
Vor spune și cu dâșii, uimit voiui spune eu
Cum din al țerii suflet ați șters amarul greu,
Probând, că de sunt oameni ce lesne-au dat uitării
Eroii dela Plevna, martiri ai nepăsării,
Voi, inimi simțitoare, aveți spre mângâiere
Respect pentru bravură, respect pentru durere!

(Mircești, Februarie, 1878). Ms. Acad. 818 f. 81. Publ. ed. 1896, pag. 479.

5. DUPĂ DOI SECULI

Revin uimit din lumea fantasticelor visuri
Prin care omul pasă cu veşnice mirări,
Sburând pe nori de aur, călcând pe-albastre mări,
Pe fire de paingân, trecând adânci abisuri
Ş'opriindu-se din cale pe culmi de paradisuri,
Cuprins de încântare, pătruns de 'nfiorări.

Revin din lumea neagră, pe faţa lumii albe,
Ş'aduc o feerie de stranii amintiri.
În ochi-mi scânteiază un roi de năluciri,
Nălţându-se la ceruri pe-o rază-a lunii dalbe,
Şi stele, care pleacă de sus ca nişte salbe,
Căzând pe flori sub formă de zâne cu iubiri.

Pe când pierdut aice în mare de zăpadă
Priveam prin geamul rece cum viscolă sub cer
Şi cum văzduhul pare că tremură de ger,
Un dulce somn pe mine căzu ca pe o pradă,
Şi 'ntrezării de-odată a basmelor grămadă
Ce 'n lumea nevăzută ascund al lor mister.

Văzui ce nu există când ochiul e deschis,
Poemele de leagăn, minuni ce le creează
Închipuirea albă de prunc care visează
În cântecul de mamă, sub blândul ei surâs,
Văzui ce în trezie nu vrea omul să crează.
Văzui eternitatea în clipa unui vis.

Părea, după doi seculi, că mă născusem iară!
Om nou, cu neştiinţă de timpul dispărut,
Făr' a simţi pe buze amarul din trecut,
Făr' a simţi pe umeri a vremii grea povară.
Eram în faptul vieţii, înamorat de Ţeară,
De tot ce-i mare, falnic, frumos, necunoscut.

Pe poalele Sinaei mergând, mă rătăcisem,
Atras tot 'naintea de-un farmec fioros
În umbra tupilată sub codru maiestos.
Pe-o culme 'n discul lunii o fantasmă zărisem
Şi plin de-adimenire în faţă mă oprisem
C'un vechiu castel, pe care sta Timpul nemilos.

Pustiu era castelul, dar zâna legendară
Spunea de-un Domn ce falnic din paloșu-i vasal
Știu să-și facă sceptru neatârnat, Regal,
Și falnic să se urce pe a măririi scară.
El a clădit această zidire solitară
Și de vecin ales-au Buceciul colosal.

Pe vremea-i glorioasă castelul plin de viață
Era locaș feeric de vesele serbări,
De oaspeți mari, de inimi cu nalte aspirări,
De tot ce luminează o epocă măreață.
Acum pe dânsul zace a seculilor ceață
Și edera-l cuprinde cu-a sale 'mbrățișări.

Vârsa pe arbori luna o undă de lumină
Ce printre frunzi de-alungul ca ploaia luneca
Și cu tăcuta noapte tăcut s'amesteca.
De-o liniște templie natura era plină,
Și numai viul Peleş, pe-apa-i cristalină
Cărând scântei de aur la vale, se mișca.

Păreau căzuți în visuri adânci, absorbitoare
Buceciul care poartă un hobot lung de nori,
Și stâncile atinse de fulgeri trăsnetori,
Și brazii duși pe gânduri sub luna gânditoare
Bătrâni giganți, vechi marturi a lumii trecătoare,
Frați respectați de Timpul cu pași distrugători.

Pierduta-mi cugetare în spațiul aiuririi
De ceruri și pământuri aripele-și lovea
Priveam țintit la lume, și lumea se privea
În ochii mei, mărită prin vălu' 'nchipuirii,
Eram vrăjit! De-odată sub farmecul vrăjirii
În turn, la o fereastră, o umbră se iveau.

Plăpândă, grațioasă, ființă-aeriană
Purta un nimb de stele pe păru-i unduios
Și haină argintie pe umăru'-i frumos.
Melancolia dulce, nocturnă suverană,
Pe gura Ei cu zâmbet lipind buza-i profană,
Stinsese veselia-i de cuib armonios.

Cu fruntea rezemată pe mână, la fereastră,
Privea cu jale lungă, cu dor nemărginit
La cerul fără margini de doruri locuit.
Și văzul ei, cu sborul de pasăre măiastră,
Urma pe sub luceferi o flacără albastră,
O aripă, un suflet, copilul ei iubit.

Duioasă contemplare!... Din plaiul de vecie
Părea c'așteaptă, 'ntorsul acelei scumpi minuni,
Căci o chema la sânul-i cu blânde rugăciuni.
Pe fața-i coperită de-o jale amărie,
O lacrimă fierbinte curgea, o pală vie...
Atunci se 'ntinse-un nou în dreptul albei luni.

O clipă de 'ntuneric și lumea păru moartă!
Iar umbra șovăindă cu tainice mișcări
Trecu prin săli deșerte, se pogori pe scări
Și se opri mănăreață sub o înaltă poartă;
Apoi luând o liră, condusă de-a Ei soartă,
Se afundă în codrul adânc, fără cărări.

Pe loc, d'un straniu freamăt toți brazii răsunară,
Plecând ale lor vârfuri cu drag în fața Ei,
Și mii de ochi în noapte luciră de scântei,
Și munții ca s'o vadă în zare se 'nălțară,
Ș'a Peleşului unde prin stânci se alinară,
Legând a sale maluri cu punți de curcubeii.

Și ea mergea ca gândul ce-și caută norocul,
Părându-mi că vânează sub brazii înclinați
Iubite suvenire din timpii depărtați;
Dar pe această lume acum nu-și afla locul,
Steluțele clipinde, cu drag își vărsau focul
În ochii săi albaștri de dor iluminați.

Mergea ca o nălucă ce știe a sa cale
La *Stânca locuită de zâne aurii*,
Și sta ca să asculte a lor dulci armonii.
Apoi sus, pe *Cascade*, pleca încet din vale,
Și Peleşul ferice oprea undele sale
Sub albele-i picioare cu tălpi trandafirii.

Mergea în *Raiul Doamnei*, lipit de-o naltă stâncă,
Și dispărea în crânguri, și iarăși apărea,
Apoi sus, în *Poiană*, uimită se oprea,
În patru orizonuri cătând să vadă încă
O lume dispărută în noaptea cea adâncă...
Dar numai munți și codri pustii întrezărea!

Poiana era plină de flori, de fragi, de plânte,
Ce fie-care 'n frunte-i un diamant purta.
O piatră solitară pe plaiu se arăta,
Acolo stătea umbra și începea să cânte,
Cu tainice cuvinte trecutul să descânte.
Și 'n glasul Ei Tăcerea din somn se deștepta.

Pe lira sa germană, în limba armoniei,
 Ea spuse pe rând *basmul din vârful cel cu dor*
 Ş'a *Muzei dela Lesbos*, duios, cumplit amor,
 Ş'anticele legende lui *Dan*, a *Ciocârliei*,
Iehova, *Vrăjitoarea*, minuni a poeziei,
 Cu sbor înalt, cu farmec plăcut, învingător.

Iar vechile fantasma de lira ei trezite
 Ieşeau prin pâcla deasă a tristelor uitări,
 În juru-i stând mirate de-a lor redeşteptări,
 Şi plaiurile nalte, ca dănsese uimite.
 Sub vălul de trei seculi păreau întinerite
 Sub strania magie a magicei cântări.

De-odată cântăreaţa ce-ascunde al ei nume
 Lăsă să cadă lira cuprinsă de flori!
 — Ah! Cine-i?—se'ntrebară şi munţi, şi brazi, şi flori.
 — E Carmen Sylva, — zise un mare glas din lume.
 Atunci luciră 'n zare a zilei roze spume,
 Şi visul meu şi umbre se contopiră 'n zori.

Ce-a povesti prin seculi *Legenda viitoare*
 De Doamna, de Regina cu geniul divin
 Crescut spre nemurire pe-al României sân?
 Imaginea-i măreaţă va fi inspirătoare
 De basme şi poeme frumoase, 'ncântătoare
 Ce s'or purta de valuri pe Dunărea şi Rin!

(Mirceşti, Ianuarie 1881). Ms. Acad. 818, fila 58 cu subtitlul: *Vis de Iarnă*. Publ. în ed. 1896, pag. 501.

6. REGINA SYLVA

Regina Sylva-i suferindă,
 Durerea 'n ochi-i se ogindă,
 Dar ei nu pierd seninul lor.
 Regina zace 'n insomnie,
 Şi gura-i, cuib de armonie,
 Durerii zice 'ncetişor:
 „Aşterne-te drumului
 „Ca şi iarba câmpului
 „La suflarea vântului”.

Durerea pleacă întristată.
 Pe loc Reginei se arată
 Un plaiu întins, un cer deschis.
 Frumoasa ei închipuire
 Din aripi bate cu grăbire
 La glasul blând care i-a zis:
 „Aşterne-te drumului
 „Ca şi iarba câmpului
 „La suflarea vântului”.

O! sburătoare, du-te 'n soare
 Și adă-aici a Zânei floare,
 Ce are graiu și cântă lin.
 Ea cu regina să se vază,
 La căpătâiu să-i stea de pază,
 Să zică orișicărui chin:
 „Așterne-te drumului
 „Ca și iarba câmpului
 „La suflarea vântului”.

(1881). Ms. Acad. 818, fila 77. Publicată în ediția 1896, pag. 512.

7. SOARELE

FRAGMENT)

O! soare! veselie, vieță, 'ntinerire!
 A lumilor podoabă, a cerului zâmbire,
 Destinzător feeric de aripi sburătoare,
 Deschizător maestru de glasuri cântătoare,
 Alungător de visuri, de griji, de gânduri rele,
 Absorbitor de umbre, culegător de stele,
 Ochiu splendid, care'n tine oglinzi întreaga lume!
 Ador a ta lumină, mă 'nchin la al tău nume.
 Și simt că fără' de tine tot omul în orbire
 Lipsit ar fi de zile, lipsit de fericire!

Ms. Acad. 818 fila 81. Publicată în ediția 1896, pag. 641.

8. PE UN ALBUM

De vrei să scriu pe-acest album
 Frumoase versuri ca și tine
 Cerească floare,-al tău parfum
 Imbete sufletul din mine.

De vrei să cânt cu gingaș dor
 Tot ce inspir'a ta privire,
 Deschide-mi ceru' 'ncântător
 Prin îngereasca ta zâmbire.

De-ai vrea să-mi spui tu un cuvânt
 Pe care nu 'ndrănesc a-l zice,
 Eu m'aș trezi chiar din mormânt,
 Ca să te cânt voios, ferice.

Ms. Acad. No. 818 fila 79. Publicată ed. 1896, pag. 698.

9. FAPTUL ZILEI

PE ALBUMUL D-REI FR. GR.

Faptul zilei, fur de stele,
Le adună și cu ele
Face-un soare luminos,
Fala cerului voios.

Soarta mea de mi-aș alege,
N'aș fi soare, n'aș fi rege,
Dar m'aș face fur de stele
Ca să te adun cu ele.

(1875—1882). Ms. Acad. 819, fila 73. Publicată ed. 1896, pag. 580.

10. CREANGA DE STEJAR

DEDICATĂ D-LUI DE BERLUC PERUZIIS

Creangă mică și uscată
De pe valul Dunărean!
Ești menită-a fi 'necată
În al mărilor noian?
Tu plutești, dar tot spre vale
Te împinge cruntul val...
Cine te-a opri din cale
Și te-a scoate iar la mal?

Vai! sărmană creangă mică,
Eu la tine când privesc,
Inima mi se despică
Și te plâng și te jelesc.
Tristă e a ta menire!
Cel balaur Dunărean
Te conduce la pieire
În al mărilor noian!

Spune-mi care-i al tău nume?
Unde mergi? de unde vii?
Ești tu moartă 'n astă lume?
Mai faci parte dintre vii?
Spune-mi: Crivățul iernatic
Smulsu-te-au cu brațul lui
De pe-un pom uscat, sălbatic,
Să te-arunce valului?

— Să n'ai grijă de-a mea soartă!
Eu sunt mică, dar nu pier.
Dunărea pe sân mă poartă,
Dar plutesc cântând la cer.
Mulți au vrut a mă culege
Și-a mă arde!.. În zadar.
Sunt odraslă eu de rege,
Căci sunt viță de stejar.

Vulturul cel gol pe frunte,
Cel cu ochi fulgerători,
Dusu-te-au în vârf de munte
Să-și dureze cuib sub nori?
Fulgerul trăsnit-au oare
Cuibul lângă cer durat
Și'n a Dunărei vultoare
Din văzduh te-au aruncat?

În curând voiu prinde viață,
Pe-acest mal voiu răsări
Și cu-a mea umbră măreață
Lumea 'ntreagă voiu umbri.
Voiu privi peste-orizonuri
Cu-al meu văz împărătesc,
Căci din lemnul meu fac tronuri
Și am nume românesc.

(1875—1882). Ms. Acad. 818, fila 64. Publicată ed. 1896, pag. 621.

www.dacoromanica.ro

11. DOUĂ ROMANȚE

I.

De-aș fi 'n a tinereții floare,
Când toate zilele sunt bune,
Pe când din inima cu soare
In veci lumina nu apune,
Multe-aș avea în tain'a-ți spune,
Ca să devii tu gânditoare.

Dar nu-s în floarea tinereții
Și nu 'ndrănesc nimic a-ți zice.
Mergi dar, copilă, 'n calea vieții.
Întâmpinând zimbiri amice.
Eu te-oiu privi tăcut, ferice,
Răpit de farmecul frumseții.

De-aș fi ce-am fost pe lume-odată,
Privind în față viitorul
Când mă 'ndrăgeam de orice fată,
Ce-mi părea soră cu amorul,
Aș deștepta în tine dorul
Cu-a mea cântare înfocată.

Și însă 'n piept am o comoară
De tinereți și de simțiri,
O! timp voios de-odinioară,
Te-ai dus lăsându-mă în jălire
Adio visuri de iubire,
Rămâne dorul, timpul sboară!

II.

Natura de minuni e plină,
Dar când în cer nu e lumină
In umbră zace nevăzută.
Inima mea cu a ei comoare
Lipsită de-al juniei soare,
In sânul meu zace pierdută.

Ah! dac'ai vrea să ai tu parte.,
Dar ce zic? Timpul ne desparte,
Tu ești în zori, eu în plecare,
A zorilor vie lucire
Nu poate s'aibă întâlnire
Cu-amurgul palid ce dispare.

(1875 1882). Ms. Acad. 818 f. 72. Partea 2-a se găsește cu câteva modificări formând o poezie aparte intitulată „Pe albumul d-rei X”. (Grupa „Altele No. 3). Publ. ed. 1896, pag. 609.

12. CÂNTECUL LUI NOE JUNIOR

Frunză verde de scumpiei!
M'am născut sub crengi de nuc,
Între doi butuci de vie
Și'n cântarea unui cuc.
Mana ce'mi căzu pe gură,
Când în lume m'am trezit,
Fost-a dulcea picătură
Din un strugur aurit.

Frunză verde de cicoare!
Cât am fost printre copii,
Mă 'ngânai voios la soare
Cu voioase ciocârlii.
După ce am mai prins la zile,
Începui de-a alerga
După sprintene copile
Și cu ele-a mă 'ngâna.

Frunză verde de sulcină!
 Multe-am prins din ele 'n sbor,
 Dar n'au fost din a mea vină,
 Ci mai mult din vina lor.
 Căci gurița lor nu tace,
 Șochii lor cei plini de foc
 Zic: „Șezi bine, nu-mi de pace!
 Fugi încolo, stai pe loc”.

Frunză verde de fetică!
 Nalt crescut-am cât un plop,
 Fără grijă, fără frică
 De cutremur și potop.
 Eu nu știu de sunt pe lume
 Alte lacrimi care curg,
 Decât cele ce fac spume
 Și din struguri dulci se scurg.

Frunză verde de scumpie!
 Dee Domnul ca să mor
 Între doi butuci de vie
 Sub un soare zimbitor:
 Trei mierluște 'n patrafire
 Să cetească-al meu prohod
 Și să-mi dea 'mpărtășire
 Dintr'al viei dulce rod.

(Sinaia, 1882). Ms. Acad. 818 fila 80. Publ. ed. 1896, pag. 530.

13. S O N E T

TRIMIS REGINEI SPRE MULTUMIRE PENTRU MAESTRA SA LUCRARE ARTISTICĂ
 PE PERGAMENT: „CONCERTUL ÎN LUNCĂ” ILUSTRAT.

Arătat-am Luncii lucrarea de zină,
 Prin care concertu-i l-ai înnemurit,
 Și ca 'ntr'o oglindă scăldată 'n lumină
 Lunca radioasă cu drag s'au privit.

Frunzele mișcate de-adiere lină,
 Oaspeții săi veseli, dar cu glas uimit,
 Florile-i cu gura de miresme plină,
 Pân' și macul însuși din greu somn trezit,

Mă întreabă 'n freamăt, voind a le spune:
 „Cine-a putut face splendida minune
 „Ce pe noi ne duce sus în cer deschis?”

Le-am spus: „E Regina! mândra țesătoare
 „De raze de lună cu raze de soare,
 „În care Ea prinde ce-i trece prin vis!”

(Mircești, 1882). Ms. Acad. 818 fila 77. Publ. ed. 1896, pag. 528.

14. CIREȘELE

H O R Ă

Ici pe culme și'n livadă,
 Vezi, cireșele s'au copt.
 Grauri negri stau la pradă,
 Pe-ori ce creangă câte opt.

În copaci eu pentru tine
 Ca un graur m'oiu urca.
 Și cireșele sub mine
 Drept în sân ți-oiu arunca.

Sai pârleazul, vină, vină,
 Puiculiță cu ochii vii,
 Să te duci cu poala plină
 De goldane vișinii.

Iar de sus, privind la ele,
 După ce m'oiu înturna,
 Doi cercei de cireșele
 La urechi ți-oiu anina.

— Iacă vin, dragă bădiță,
 Dar în schimb ce ți-oiu da eu?
 — Porți cireșe pe guriță,
 Altă plantă nici că vreu!

(Mircești, 1882). N'am aflat manuscrisul. Publ. ed. 1896, pag. 563.

15. O REGINĂ INTR'O MANSARDA

VERSURI SCRISE PE PĂRETELE SALITULUI DE LA SINAIA

Sub coperiș de brad de munte,
 Stă o Regină meditând,
 Albastre raze pe-a sa frunte
 Apar lucind din când în când.

Prin codri deși, prin stânci cărunte,
 Pe râuri mari, pe munți sburând,
 Gândirea ei își face punte
 Și trece, norii luminând.

Unde se duce-acea gândire?
 Nu pot s'o spun, dar în uimire,
 De-a ei lumină inundat,

Văd cum masarda se desface
 Și prin minune se prefăce
 Într'al minunilor palat.

(1882). Ms. Acad. 818 fila 77. Publ. ed. 1896, pag. 550.

16. SCRISE PE MORMINTELE

DEJA SEGENHAUS — MON REPOS — NEUWIED

Ca Pontiful, care duce pe cap darurile sfinte,
Muntele pe culme-i poartă aste pașnice morminte.
Rugă, doruri și tămâie iau spre ceruri sborul lor
Și s'apropie de ceruri lângă sufletele lor.

(1883). Nu am aflat manuscrisul. Publ. ed. 1896, pag. 660.

17. PE ALBUMUL REGELUI

Al tău Castel, minune feerică, privită
Cu drag și cu mirare de falnicii Carpați
Menire are 'naltă, de mine 'ntrezărită,
Prin timpii ce vin grabnic cu roade încărcăți.

Să Te ajute cerul să scrii pe-a Țerii carte
Lungi pagini glorioase, tezauri seculari.
Din cuib de munte, Sire, sbor vulturii departe.
Din cuibul Tău în lume să sboare fapte mari!

(Castel Peleş, 1883 Oct.). Ms. Acad. 18 fila 30. Publ. ed. 1896, pag. 560.

18. VERSURI SCRISE ÎN CABINETUL REGELUI

LA SINAIA ÎN ZIUA PLECĂRII MELE

Sire,

Castelul Peleş, minune feerică, privită
Cu drag și cu mirare de falnicii Carpați,
Menire are 'naltă, în sânu-i tăinuită
Ca ploaie roditoare în nori întunecați.

Gândiri mărețe sboară prin casele-ți Regale!
Le simte al meu suflet, le vede ca prin vis,
Precum sub chip de stele mărunte ideale,
Zăresc în noapte sorii cerescului abis.

Să te ajute Domnul seă scrii pe-a Terii carte
 Lungi pagini glorioase ca'n timpii legendari,
 Din cuib de munte, Sire, sbor vulturii departe,
 Din cuibul Tău în lume sbura-vor fapte mari!

(Castelul Peleş, 1883, 8 Oct.). Ms. Acad. 18 fila 82. Publ. ed. 1896, pag. 559.

19. HORA DELA SINAIA

30 AUGUST 1886

Sus, în deal de mănăstire,
 Saltă hora 'n învârtire
 Sub ochirea cea de foc
 Soarelui oprit în loc.

Precum fruntea și cununa,
 Cu poporul Ei fac una,
 Prin popor trecând senini
 De se miră cei străini.

Saltă hora cu avânt mare,
 Căci e ziua de serbare
 Unei fapte vitejești
 De-ale oastei românești.

Iar pe culme mai departe,
 La serbare luând parte,
 Stă drapelu' 'nvingător
 În văzduh fâlfăitor.

Munții vechi, străbuni ai țerii,
 Verzi ca 'n timpul primăverii,
 Se 'nșenină de privesc
 Danțul cel milităresc.

Saltă sprinten dănțătorii,
 Grivețenii, vânătorii,
 Cu puicuțe românești,
 Flori din straturi boerești.

Și toți brazii de pe coaste,
 Înșirați în rând de oaste
 Par'că 'ntind voios din munți
 Crengi de dafini peste frunți.

Și e scumpă la privire
 Cea frățească întrunire
 De mâini albe ca un crin,
 De mâini aspre ca un spin.

Iată Regele 'n mulțime
 Dând avânt la tinerime
 Și Regina cu ștergar
 Și cu fotă din Rucar.

Cele mici dismierdătoare
 Și acele arse 'n soare
 Cu sfială se ating,
 Dar ușor cu drag se strâng.

El prin horă-și duce pași
 Ei glumește cu ostași;
 Ea cu blânde dismierdări
 La copii dă sărutări.

Căci de sună 'n țară larma,
 Cele mari apucă arma;
 Cele mici aduc cu dor
 Balsamul vindicător.

Hora iute se 'nvârtește,
Gloata mută-o îmbulzește.
Ochi și inimi se aprind,
Toți de fală se cuprind

Însuși morții iată-i față!
Ei zâmbesc la cei din viață
Ce-s jurați la rândul lor
A muri triumfător.

Că drept spor de veselie
Din Balcani un vânt adie,
Ce șoptește triumfal
De al Griviței năval.

Hura! Peleșul din vale
Cântă hora 'n a lui cale,
Toți s'aruncă viu în joc
Cum s'aruncă viu în foc.

Căci așa-i Românul, frate,
Dă nevoia după spate,
Bun de braț, bun de picior,
Luptător și dăntător.

Ms. Acad. 820, fila 33. Publ. ed. 1896, pag. 571.

20. INCUNUNAREA STEAGULUI

MAJESTĂȚII SALE REGINEI

30 AUGUST 1886

Biserica e plină de capete plecate.
Mulțimea 'ngenunchiată ascultă lăcrimând
Pomelnicul cel jalnic de nume neuitate
A celor morți în floare, stindardul apărând.

Stau față le serbare un Rege și-o Regină,
Ș'un steag ce se înalță, umbrind altarul sfânt
El are multe sdrențe, dar lui toți se închină,
Căci e o moaște sacră, al Patriei veșmânt.

O! sdrențe glorioase, victoria în lupte
Vă dete mușcătoare și aprigi sărutări!
O! haină-a României, atâtea poale rupte
Cuprind întreg poemul al ei neatârări.

O! Steag, fii veșniv falnic cu Regele 'mpreună,
Tu Steaua României izbânditor o porți.
Fii vesel, azi Regina îți pune o cunună
De roze pentru vii, de lauri pentru morți.

Ms. Academiei No. 820 fila 31. Publicată ediția 1896, pag. 569.

21. PRIMELE OBUZURI

Sub cer senin, albastru, lin Dunărea la vale
Coboară maiestasă lăînd undele sale.

Pă câmpii cu iarbă coaptă, prin rediuri de stejar,
Pe insule ce 'n apă încet scăzând dispar.

Și 'n cursu-i oglindește de-a stînga Calafatul,
De-a dreapta sa Vidinul, în veci ne'nstrăinatul,

Cetate 'ncă fecioară sub pază de păgâni,
Ce pare că așteaptă năvală de Români.

Lin Dunărea se scurge spre marea fără valuri,
Dar iată se 'ncrețește, căci a zărit pe maluri

De-o parte-un leu, de alta un tigru sângerat,
Ce se pîndesc cu ochiul aprins și tulburat.

De-odată Carol Domnul, urcat pe-o baterie,
Vidinului din față s'arată cu mândrie

Și face-un semn. Tunarii dau foc... Un sol de fier
Din tun pornește, sboară, se 'nalță 'ntâi pe cer

Și cade-apoi în sânul cetății ce tresare,
Vestindu-i România și-a ei ne-atârîare!

Vidinul se trezește din învechitu-i somn,
El vrea să nimicească și țeara ș'al ei Dómn.

Incarc'un tun gigantic, spre Carol ținta drege,
Dar prima-i detunare îl proclamează rege!

Iar Domnul zâmbind vesel, în ochii tuturor
Salută cu-a lui spadă obuzul trecător

Și zice: „Mult îmi place această armonie!
Strigați copii: trăiască iubita Românie!”

Un ura! clocotește pe râul deșteptat,
Și el cu drag încinge un nou, viteaz regat!

(Castelul Peles, Oct. 1886). Ms. Acad. 820, fila 39. Publ. ed. 1896, pag. 484.

22. DOMNULUI ȘI DOAMNEI IACOB LAHOVARY

23 Iunie 1887

Căsătoria este poemul fericirii
Compus de două inimi cu drag împreunate,
Ce'n sânul armoniei și 'n farmecul iubirii
Undesc comoara dulce de cânturi inspirate.

Din ele fiecare aduce partea-i dreaptă
De splendide imagini, de strofe-armonioase:
Iubitul, cumpănirea, puterea înțeleaptă;
Iubita, încântarea simțirilor duioase.

Voi favoriți ai soartei, ce 'n astă zi cu soare
Incepeți a compune poemul căsniciei,
V'a înzestrat natura cu toate-a ei odoare,
Ca să intrați ferice în templul armoniei;

Deci, mână 'n mână, veseli, cu inimi alipite,
Pășiți cântând pe calea ce vouă se deschide.
Veți fu urmați de-a noastre urări nedespărțite
Sub cerul lin, albastru și care vă surâde.

(Paris). N'am aflat manuscrisul. Publ. ed. 1896, pag. 603.

23. BALADA PELEȘULUI

I.

Plânge Prahova de vale
Și se vaietă mereu,
Tot ducând în a sa cale
Dorul Peleşului său.
Tulburată se răpede,
Vrând de stânci a se izbi,
Căci cu dansa nu-l mai vede
Răvniitor de-a se iubi.

De când apa curgătoare
Și cu soarele ceresc
Au menire 'nvietoare
Pentru sânul pământesc.

Dându-i viață și rodire
Veselie și noroc,
Ea, prin dulce răcorire,
El, prin razele-i de foc,

Peleşul cu stemă 'n frunte
Și 'n veșminte de cristal
Venea zilnic dela munte,
Peste maluri dând năval,
Și toți brazil, în mirare
De-a-l vedea clocotitor,
Fremătau cu întrebare:
Unde-l duce viul dor?

El sbura cum gândul zboară
Prin sălbătice păduri
Locuite-odinioară
De urși mari, de mari vulturi,
Și mergea ca să se culce,
Plin de viață, fericit,
Pe al Prahovei sân dulce,
Ca într'un leagăn mult iubit.

Și-auzi ce nu s'aude
În desimile din munți:
Nu urlări de fiare crude,
Nu căderi de brazi cărunți,
Ci divina melodie
De dulci glasuri argintii,
De organ ce reînvie
Jalea morților copii.

Ș'amândoi în desfătare
Se duceau întrulocați
Până 'n jos dela hotare
Mult departe de Carpați,
Veseli rătăcind prin lume,
Sub cer veșnic zâmbitor:
El, uitând chiar al său nume,
Ea, chiar locu-i de izvor.

Fărmece, Peleşul șede
Pe o stâncă, 'n loc oprit.
Vede și nu-i vine-a crede,
Simte ce n'a mai simțit.
Ca și dânsul în uimire
Munții verzi cu creștet alb
Ațintesc a lor privire
Pe castelul acel dalb.

Bune vremi erau pe-atunce,
Când ursitului din stânci
Nu-i păsa ca să s'arunce
Peste râpele adânci.
Il mâna dorul, ce este
Dulce-al inimii avânt,
Care trece ca 'n poveste
Peste mări și sub pământ.

Splendida naltă clădire
Ce străluce-acum sub cer
Cu măeștra 'mpodobire
Unui mândru juvaer,
E menită să devie
În prezent și 'n viitor
Cuib voios de ospetie,
Cuib de glorie și onor.

II.

III.

Intr'o zi... așa se spune,
Călătorul tinerel
Zări în drumu-i o minune,
O minune de Castel,
Ce 'ntr'o clipă răsărise
Din pământul scorburos
Ș'a lui porți cu drag deschise
Unui Rege glorios.

Iată Regele sosește
Lângă Peleş gânditor
Și-l întreabă de voește
Ca să-i fie de ajutor.
Căci e june și e tare
Cât optzeci de zmeșori
Și cu brațul lui e 'n stare
Să 'nvârtească roți de mori.

El văzu trecând drept soare
Pe sub codrii bătrânești
O Regină cântătoare
De balade românești,
Și frumoase mărgărite
Pe sălbătice potici,
Și pe drumuri năsipite
Urme de picioare mici.

Peleşul l'ășa cuvinte
Se trezește ca din vis.
Zare nouă în a sa minte
De odată s'a deschis,
Bucuros el la turbină
Se repede chiar din zori.
Ca să macine lumină
De la fulgerii din nori.

Și de-atunci când noaptea vine
 Lunecând pîntre arini,
 Aste locuri le vezi pline
 De fantastice lumini.
 Val feeric se întinde
 Peste falnicul Castel,
 Ce fereștile-și aprinde
 Ca de-un soare-ascuns în el.

Între flori și 'ntre copile,
 Între ambii Suverani.
 El s'arată mic de zile,
 De și are mii de ani,
 Și Regina 'nveselită
 Îl dismiardă adese ori
 Pe-a lui coamă împletită
 Cu brilianți scânteietori.

Ziua, Peleşul lucrează
 Cât un uriaș vânjos,
 Iar când ziua înserează
 Redevine Făt-frumos
 Și 'n Castel apoi apare
 Cu pas vesel, triumfal,
 Căci e Nașul său și are
 Loc la prânzul cel regal.

Apoi, mândru, după cină
 La toți lasă rămas bun,
 Saltă sprinten, se închină
 Și, plecând ca un nebun,
 El se duce să se culce,
 Plin de viață, fericit,
 Pe al Prahovei sân dulce
 Ca 'ntr'un leagăn mult iubit.

Ea îl muștră cu blândețe
 Și-i tot zice că-i păcat
 De a pierde 'n tinerețe
 Cursul său neatârnat.
 El răspunde 'n veselie:
 „Mândră fii de-al meu noroc,
 „Zic luminii că să fie,
 „Și lumină e pe loc!”

(Noembrie, 1887). Ms. Acad. 820 fila 40. Publ. ed. 1896, pag. 651.

24. IMN CĂTRĂ SOARE

O! Soare, Creatorul, când, de pe tronul său,
 Ți-a zis să fii, vrând lumii să dea supremul bine,
 Atunci El cu mândrie s'a ogîndit în tine
 Și chipu-i sfînt rămas-a în veci pe discul tău.

Atunci o liniștire profundă s'a lățit
 Pe neagra frămîntare ce clocotea în haos,
 Și lumile gustat-au întâiul lor repaos
 Și cea întîi zămbire sub ceruri s'a ivit.

Atunci o armonie, sublimă la auz,
 Ieși din a ta harpă cu strunele de rază,
 Și 'n noapte-i Universul fu vesel ca să vază
 Pe calea veșniciei eternu-i călăuz.

O! soare fără umbră, o! splendide izvor
De viață, de rodire, de cânt și de credință,
Prin tine se afirmă înalta Provedință,
Din tine-a plecat sborul ceresului amor.

Tu geniului falnic dai aripi și cununi,
Tu omului ce moare insufli dor de zile,
Tu dai un dulce farmec la flori și la copile,
Ce sunt a tale fiice, minune 'ntre minuni.

A tale zori sunt dalbe, măreț al tău apus.
Pășind cu maiestate în calea-ți ideală,
Formezi o luminoasă arcadă triumfală,
Prin care omênirea zărește Domnul sus.

Din toți nenorociții, cel mai nenorocit
E orbul ce nu vede sublima ta splendoare.
Din toți cel mai cu parte și cel mai fericit
E vulturul, ce poate să te aținte-o! soare.

Eu, mic atom, în lume pierdut, neînsemnat,
Te port în al meu suflet cu 'ntreaga ta mărire,
Căci veșnic el se 'nalță spre tine 'n strălucire,
Ca razele-ți la cuibul de unde au plecat.

În tine cred o! soare, de tine-mi este dor,
Prin tine cunoscut-am văpăile iubirii;
Cu tine-am fost tovarăș pe calea fericirii;
În tine-am sorbit viața, în tine vreu să mor!

(1887). Ms. Acad. 820 fila 3. Publ. ed. 1896, pag. 638.

25. PE UN ALBUM

Pâcla deasă 'mbrobodește munții nalți, plini de verdeață
Ș'a lor frunte reapare albă 'n fapt de dimineață.
Astfel crâncena durere, pe-un cap tânăr când s'apasă
Într'o clipă strivitoare cu păr alb în urmă-l lasă.

O cruzime-a pătimirii!... mâna ta distrugătoare
Pare-a stinge focu' 'n inimi, ș'al vieții falnic soare:
Dar acel ce are parte de avântul poeziei
Poartă 'n veci arzând în suflet viul soare al juniei.

Fie capul nins de vreme, gândul fierbe, odrăslește
 Ca brândușa nădușită sub zăpada ce-o 'nvelește.
 Vie-o rază de iubire, vie-un vânt de primăvară,
 Ca prin farmec geniu, floare, din morminte ies afară.

El cu foc mai dulce cântă, reintrat în viață nouă,
 Ea mai vesel strălucește în lumină și sub rouă;
 Căci durerea ca și iarna au meniri re'nvietoare:
 Iarna scoate flori, durerea cântice pătrunzătoare.

(1887—1888). Ms. Acad. 820 fila 18. Publ. ed. 1896, pag. 642.

26. ROMÂNCA DELA GRIVIȚA

Un șanț se 'naintează spre groaznica redută.
 În el din zori, Românii primesc ghiulele mii
 Ș'asa plouă cu glonțuri, cât ei, rămași o sută,
 Se întreabă între dâșii de-s încă printre vii.

Alătura-o Româncă, expusă 'n nepăsare
 La tot ce duce moarte cu svon nepomenit,
 Gătește-o mămligă fierbinte de gustare
 Intr'un ciaun de schijă, sub dâmbul prăbușit.

O 'ntreabă Căpitanul: „Leliță, nu ți-e teamă
 „De bombe, de șrapnele ce sboară 'n jurul tău?“
 Răspunde Româncuța: „Nici nu le bag în seamă.
 „De lucru au și ele, de lucru am și eu“,

(1887—1888). Ms. Acad. 820 fila 57. Publ. ed. 1896, pag. 487.

27. FLORILE DELA SINAIA

Pe costișul înverzit
 Mii de flori au răsărit
 Și se 'nalță pe picioare,
 Ca să vadă ziua 'n soare,
 Prin fereastra din Castel,
 Unde sboară-un fluturul,
 Pe Regina lor iubită
 Și de-abia întrezărită.
 Vreu să afle cele flori
 Ce urzește ea din zori?

Ce lucrează, cum lucrează
 Pân' ce noaptea se'nstelează?...
 Statul lor însă-i prea mic,
 Și nu văd ele nimic;
 Triste-atunci ca vai de ele
 De-a fi scule mănunțele,
 Roagă fluturul ușor
 Să împlinească dorul lor.
 El de geam se și lipește.
 Și, privind, așa grăește:

„Sorioane, v'adunați
 „Și cu drag mă ascultați!
 „Dalba noastră de Regină,
 „Cărei Peleşul se 'nchină,
 „Cântă, scrie sau cetește
 „Sau maestru zugrăvește
 „Intr'un cuib de adăpost,
 „Cum nu este, nici a fost,
 „Unde artele frumoase
 „Prin obiecte prețioase
 „Incadrează minunat
 „Capul Ei încoronat.
 „Imprejuru-i stau grupate
 „Copilițe alintate,
 „Răzătoare cu ochi vii,
 „Ce se 'ntrec în veselii.

„Una versuri recitează,
 „Alta 'n catifea brodează,
 „Alta joacă din clavier,
 „Alta-și pune-un trandafir.
 „Și Regina câte-odată,
 „De-a lor freamăt încântată,
 „Se trezește ca din vis
 „Și cu dănele 'ntr'un răs
 „Lasă mintea-i gânditoare
 „Pe pământ să se coboare,
 „Dar tăceți, nici mai șoptiți,
 „Nici chiar frunzele clintiți,

„Căci Regina 'ncet se lasă
 „Pe o pernă de mătăasă,
 „Ca să guste-un somn ușor.

„Păstrând chipu-i zâmbitor,
 „Ochii ei se 'nchid în clipă,
 „Cum își strânge-a lui aripă
 „Fluturașul din senin
 „Când se pune pe un crin,
 „Somnul ei e drăgălaș
 „Ca de fraged copilaș
 „Legănat sub o maramă
 „Pe sân alb duios de mamă
 „Și 'mprejur de capul său
 „Fac un splendid curcubeu
 „Mii de visuri îngerești,
 „Care vin din lumi cerești“.

Floricelele uimite
 Stau tăcute, liniștite,
 Și cu toate într'un gând
 Zic în cor și zic pe rând:
 „Fie-i ziua, ca și fața,
 „Ca și vara cu verdeața!
 „Fie-i somnul dulce, lin,
 „Ca și sufletu-i divin!“

(1887—1888). Ms. Acad. 820 fila 14. Publ. ed. 1896, pag. 644.

28. CICLONUL

Lunca mie drăgălașă, de-a mea inimă cântată,
 Ieri frumoasă și înflorită, astăzi zace inundată,

Căci Siretul, mire barbar, de iubirea lui aprins,
 În a sale brațe crunte a răpit-o și cuprins.

Dragă luncă! Iarba-ți verde și a florilor comoară
 Dispărut-au sub potopul ce din treacă le omoară.

Apele mereu se sue, toate paserile 'n sbor
 Țipă jalnic, îngrozite pentru cuiburile lor.

www.dacoromanica.ro

Dar o și mai cruntă spaimă, dar o cumpănă mai mare
Le așteaptă, vai de ele! după crunta inundare.

Un ciclon din zarea neagră, plin de fulgeri trăsnetori,
Vine, vâjăe și urlă, aducând troieni de nori,

Peste luncă se abate, darmă, sfarmă 'ntr'o clipală
'Nalți stejari trecuți prin seculi, cu-a lor frunte triumfală.

Și răstoarnă urieșii pe-a lor dese seminții,
Ieri vioaie 'n a lor umbră, azi ucise 'n vijelii.

Trist tablou de pustiire! Sub a cerului urgie
Biata luncă geme, luptă în grozavă agonie

Și aduce 'n triste gânduri pe tot omul simțitor,
Când privește cum giganții se răstoarnă de ușor!...

Din ei unul, mai departe, fulgerat de-a drept în frunte,
Are-o creangă ruptă, verde, ce pe apă face punte.

Ea se clatină în aer, legănând un cuib duios,
Unde patru păsărele cântă lin, armonios.

Pe sub el, îngrozitoare, valurile clocotesc,
Printre crengi se sue șerpui, tunetele sus trăsesc.

Însă cuibul n'are grije, căci un cuib e o cetate.
Are-un înger ce-l păzește de stihiiile turbate

Și prin aspra vâjiire a cumplitelor vântoase
Către ceruri se înalță glasuri dulci melodioase.

(Mircești 1888). Ms. Acad. 820 fila 55. Publ. ed. 1896, pag. 626.

29. LEGENDA CRINULUI

O rază răslețită de soarele apus
Se 'ntâziase 'n cale-i fără a privi pe sus
Și nu știa, sărmana, cum, unde să apuce,
Să scape de-ale nopții făcarnice năluce.

În fuga-i spăimântată, de arbori se lovea,
 Lucirea-i scânteindă o clipă se iveauă
 Pe câmpuri, văi și dealuri, pe ape curgătoare
 Și se pierdea în umbră sclipind tremurătoare.

Se 'ntârzie!.. fapta-i era de neiertat,
 Căci soarele plecase pe frunte-i nourat;
 Dar cum să nu 'ntârzie când ea fu ocupată
 Din zori să încălzească un mic mormânt de fată?

Mormântul era umed și un glas de îngerel,
 Slab, plângător, mult jalnic ieșea gemând din el,
 Zicând: „O! mamă, mamă, e frig, pieptul mă doare
 „Nu mă lăsa!...” Și raza uitase mândrul soare.

Acum ea rătăcise în sboru-i sfiicios
 Pe-un câmp întins sălbatic, pustiu și năsipos,
 În care singurică, o frunză veștejită
 Venea de vânt adusă din zarea înnegrită.

Lumina, radioasă ca visul de noroc,
 S'apropie de frunza oprită-acum pe loc
 Și rapide ca gândul în sânul ei pătrunde,
 Se face ghem de aur, de noapte se ascunde.

De-odată, la căldura din oaspele-i ceresc,
 Prin frunză trec fierbinte flori ce-o înverzesc.
 Ea prinde graiu și suflet, și razei blânde zice:
 „Tu fulg de soare, noaptea cum te găsești aici?”

— „Ah! îi răspunde raza, rămas-am pe pământ,
 „Lipită până 'n seară de-un mic, duios mormânt,
 „În care copiliță, sub piatră nădușită,
 „Suspină trist și chiamă pe maica ei cernită”.

— „O știi!... eu făceam parte din pătura de flori
 „Depusă pe-a ei raclă de scumpele-i surori,
 „Sub lacrimile mamei uscatu-m'am în clipă
 „Și m'a adus aici un vânt pe-a lui aripă.

„Vai! iată-ne-amândouă pierdute în pustiu
 „Ca drăgălașul înger ce zace în sicriu,
 „Dar s'așteptăm aici voiosul fapt al zilei,
 „Fiind însufletite de sufletul copilei”.

Soptind în întuneric, plătându-se adormit.
 O rouă, mană sfântă, din ceruri le-a stropit.
 Și 'n loc de-o frunză neagră și de o rază albă
 A doua zi crescut-a un crin cu fruntea dalbă.

Așa se nasc pe lume minunile de flori,
 În ele reînvie copiii zămbitori;
 Dar nimeni nu pricepe mai bine-a lor mistere
 Ca inima de mamă, dorită și stinghere!...

(* Oct. 1888). Ms. 820 fila 10. Publ. ed. 1896, pag. 635.

30. PLUGUL BLĂSTEMAT

Vecină cu moșia bogată și domnească
 Se 'ntinde o câmpie mănoasă răzeșească,
 Pe care o pândeste avanul Domnitor
 Cu poftă nesățioasă, cu ochiu-adunător.
 El vrea ca să-și cârpească hlamida aurită
 Cu sdreanța sărăcimii de veacuri moștenită.
 Dar nu vrea răzeșimea să-i vândă-al său ogor,
 Căci e legat prin sânge pământul de popor.
 „Nu vrea?... răcnește Vodă... Prostimea înțepită
 „Ridică azi din țărână ființa-i umilită
 „Și îndrăznește-a-și pune voința 'n fața mea?
 „Să afle dar ce-i vrerea, atunci când Domnul vrea!"

A doua zi o ceată de mulți neferi călare,
 Inconjurând pe Vodă, pășesc peste hotare,
 Și ca să tragă-o brazdă aduc un mare plug,
 Unealtă de hrăpire, cu șase boi în jug...
 Câmpia năvălită lucește verde 'n soare,
 Dar un fior pătrunde în orice fir și floare,
 Și via ciqcărlie cântarea și-a curmat,
 Și zarea se 'nvelește cu-un nor întunecat.

Din capătul câmpiei începe plugul rece
 Să tragă brazdă neagră pe locul unde trece,
 Și pajiștea atinsă greu geme ne'ncetat
 De-a fi 'n jumătățită prin fierul blăstemat.
 Văzduhul se răsună de strigăte de ură,
 Și plugul lasă 'n urmă-i, în verdea bătătură,
 O rană lungă, largă, din care amărit
 Se 'nalță 'n cer blăstemul pământului răpit,

Și tot înaintează plugarii... când de-odată
 O falnică Româncă în cale se arată,
 Frumoasă, tristă, 'naltă, pe frunte cu ștergar
 Și c'un pruncuț la sânul-i, pășind măreț și rar.
 Ea vine și în față cu boii se oprește.
 Din ochi aruncă fulgeri, apoi așa grăește:
 „Vrei să ne prăzi tu, Vodă, avutul strămoșesc?
 „A! dacă nu ai teamă de trăsnetul ceresc,
 „Na! zi să treacă plugul pe-al meu copil din fașă,
 „Ca să-ți rămâie 'n lume pomină ucigașă”.
 Ea zice și depune odorul-i lângă boi.
 Minune!... Cei din frunte, plăvanii amândoi,
 Cu ochi plini de blândețe pe dânsul capul pleacă,
 Il mirosă, el râde, și ei nu vor să treacă.

În lături! strigă Vodă, și glasul-i răgușit
 Se pare de păcatul-i în piept înăbușit;
 Iar falnica Româncă pe sânul-i alb cruțește
 A sale brațe albe, obrazul-și desvelește
 Ș'adaogă 'n glas tare: „Mai bine mort de mic,
 „Decât s'ajungă 'n lume prin tine un calic.
 „Dă! trage brazda, fiară, și 'ngroapă la olaltă,
 „Alături cu pruncul, mândria ta înaltă!”

Năprasnic atunci Vodă c'un biciu cumplit de foc
 Lovește 'n bol să-i măie, dar boii stau pe loc
 Și-acopere copilul cu-o caldă înfășurare
 Prin aburii ce iese din deasa lor suflare,
 Și ciocârliă 'ncepe cântările-a-și urma
 Și mama în uimire 'ncepe-a lăcrima.

„Muieră! strigă Vodă turbat, schimbat în fiară,
 „Pieri deci și tu pe brazdă, și țincul fraged piară!”
 Nebun el se răpede, dar n'a făcut doi pași
 Și iată că tufarii se mișcă a vrăjmași,
 Și iată că s'aude un glas de răzbunare,
 Și iată că se vede o gloată 'n fuga mare,
 Venind cum vine smeul pe aripă de vânt
 Cu-o falcă sus în ceruri și alta pe pământ.

Răzeșii sunt, răzeșii!... Fugiți, pieriți cu toții!
 Păcatul vă ajunge, neferiți și Domn, voi hoții!
 Răzeșii în urgie s'apropie de voi
 Ca să vă puie 'n juguri, să dați plugul 'napoi.

Dispar în clipă hoții, și zarea se deschide,
 Și gloata strigă: „Oarba”!... și copilașul râde.

31. ADIO

LA PLE 'AREA MEA DIN CASTELUL PELEŞ

În ora de plecare pe-a 'nstreinării cale,
Eu fac un trist adio şi vesele urări
Şi Țerii, şi Reginei, şi Maestăţii Tale,
Treime strâns cuprinsă în dragele-mi sperări.

Tu, prin înțelepciune şi dalba vitejie,
Regina, prin comoara-i de daruri sufleteşti,
Şi Țeara, prin avântu-i de-o mare 'mpărăție,
Vă completați cu fală sub ochi dumnezeești.

Noroc şi viață lungă şi glorie deplină
Să vă reverse vouă puterea cea divină,
Ca să 'mpliniți destinul ce este 'n ceruri scris.

Şi mie facă-mi parte ca să revin aice
Şi în Castelul Peleş, uimit, să cânt ferice
Minunea întrupării a scumpului meu vis.

Nu, Dunării nu-i pasă de-a vântului turbare,
Ea curge maestoasă spre mândrul Răsărit;
Ca dânsa, omul neaoş şi cu menire mare
Prin valurile lumii păşeşte liniştit.

Tu, Sire, 'n România făcând descălecare,
La fapte glorioase de cer predestinat,
Cu spada neînvinsă i-ai dat neatârnare,
Cum se cuvine Țerii ce-i demnă-a fi Regat.

Şi însă-ți mai rămâne, o! Sire, multe-a face!
Pas dar tot înainte, trecând măreț, în pace,
Prin sgomotul nemernic de patimi mișelești.

Carpații nalți, cu care trăești în înfrățire,
Pe fruntea-ți coronată ținind a lor privire,
Spun astăzi cu glas tare în lume: cine ești.

Dar tronul ca şi râul aspiră ca să crească!
Eu, care din junie stătut-am neclintit
Cu inima lipită de Țeara strămoșească
Şi toate-a ei avânturi profund le-am resimțit,

Știu țeara ce voește, știu ce dorești tu, Sire.
Cunosc a tale visuri de Rege creator,
Și gându-mi se unește sumeț cu-a lor mărire,
Ce umple zarea largă din vastul viitor.

Vrem într'o zi Carpații să 'ncingă 'n astă lume
O Românie 'ntreagă și demnă de-al ei nume,
Crescută și 'ntărită sub sceptru-ți legendar.

Vrem falsele hotare dintre Români să piară
Ș'acest castel feeric, clădit la colț de țeară,
În centrul României să luce ca un far.

(1888). Ms. Acad. 820 fila 49. Publ. ed. 1896, pag. 663.

32. FLUERUL

În poiana verde am găsit un fluer
Și i-am zis în treacăt: O! fluer pierdut,
Ai avut odată mult măestru șuer
Care uimea lumea, și-acum ești tăcut.

Astfel și poetul, viu în tinereță,
Gingaș, cu iubire, dulce a cântat,
Dar i-a plecat fruntea trista bătrâneță
Și i s'a stins glasul, și-a rămas uitat.

Fluerul răspunse: Frate, frățioare,
A sosit amurgul, jalea ne-a cuprins,
Dar a noastră soartă e mulțămitoare:
Am cântat o doină, și e de ajuns.

(Castelul Peleş, 1888). Ms. Acad. 820 fila 2. Publ. ed. 1896, pag. 619.

33. LA UN COCOSTĂRC

Tu care 'n fapt de dimineată
Plutești cu sboru-ți larg și lin
Între-a pământului verdeață
Ș'al cerurilor blând senin;

Pribeag din plaiuri depărtate,
Mult fericii îmi pari și ești,
Când fugi de-acestei lumi păcate
Și sbori spre zonele cerești!

Ah! mult aș vrea pe a ta urmă
Să mă înalț la cer senin,
Lăsând a omenirii turmă,
Zăcând în patimi și venin!

Pe-a tale aripi 'nălțătoare
S'adină gândul meu voios,
Se primblă sufletu-mi în soare
Când lutul meu rămâne jos.

(1888). Publ. de G. Bengescu în „Convorbiri literare“, An. XXV, Martie 1892 No. 11 12
pe 117.

34. PRIN FRUNZELE...

Prin frunzele de verde smalt
A crengilor de portocal
Privesc pe-albastrul cel înalt
Trecând nori limpezi de opal.

Un vânt ușor s'a ridicat
Și frunzele 'n mișcarea lor
Se pare-un stol cutremurat
De păsărele verzi în sbor.

Iar mai departe-un lanț de plop
Iși pleacă fruntea ne'ncetat,
Umbrind un lan întreg de snopi,
Un lan de aur săcerat.

Și mai departe de câmpii
Pădurea 'n toată fala ei,
Răsună viu de armonii,
Și'n poale adună brebenei.

(1888), Publicată în același loc ca precedentă.

35. O SCAFĂRLIE URIEȘA

Nălțimea efemeră la care ai ajuns
 Te face a te crede cu mir pe frunte uns,
 Și 'nțepenindu-ți gâtul, umflându-te în pene
 Și ridicând spre tâmpile părechea-ți de sprâncene,
 Privești la omenire cu ochi fără scânteii
 Ca la un cârd nemernic de proști și de pigmei.
 Tu zici cu îngâmfare: „Puterile divine
 „Creat-au lumea 'ntreagă în șapte zile pline,
 „Dar au avut nevoie de mii și mii de ani.
 „Să umple scăfărlia-mi cu crieri năsdărăvani.
 „Un ocean de plaiuri imens reformătoare
 „Se sbate 'n sgomot mare sub fruntea-mi gânditoare
 „Ș'adeseori frățește eu zic lui Dumnezeu:
 „Când îi re'ncepe lumea, s'o dregi pe planul meu!
 „Și astfel, numai astfel se va vedea cât bine
 „Poți face omenirii, unindu-te cu mine...
 „Zic, însă nu m'ascultă, și totul merge rău.
 „O singură speranță rămâne lumii: Eu!...”.

(1886—1888). Ms. Acad. 820 fila 52. Publ. ed. 1896, pag. 629.

36. IARNA LA SINAIA

Prin a negurilor sită de cu noapte iarna cerne,
 Și pe dealuri și pe câmpuri un giulgiu alb și trist așterne.

Unde-a fost verdeață dragă, unde-a fost viață cu flori,
 Zace moartea înghețată, trece vifor de flori.

Insuși soarele, iubitul, de mahnire se pătrunde
 Și, ca să n'o vadă, fuge și departe se ascunde.

Vai! ce-o să devie lumea, sub acest cumplit troian
 Ce lungeste ziua 'n veacuri de urât și de alean?

În zadar jelește omul încântările naturii,
 Sbor de paseri, curs de ape, mângâierile căldurii;

Iarna, baba pismătară de-ale lumii veselii,
 Vrea să stingă de sub ceruri și lumini și armonii.

Însă mintea-i e tâmpită de a grijilor povară,
A uitat, din fericire, că frumoasa primăvară

S'a retras cu tot avutul mândrei sale tinereți
Pe obraze de copile și în suflet de poeți.

Străluciți cu-al vostru farmec, voi ființi încântătoare,
Și prin ochii voștri veseli cerneți razele de soare!

Acordați a voastre lire, fii ai cerului senin,
Și schimbați în ciuda iernii fulgii albi în flori de crin!

Împrejur de-această masă, unde seara ne adună,
Uitând lumea, noi să râdem, să cântăm cu voie bună,

Făr' a mai privi fereastra, după care, tremurând,
Iarna stă și ne pândește ca o fiară, cu rău gând.

Ea de nunta sa cu gerul cojoc alb și-a pus pe spate;
Dar, de hădă ce-i, o latră câinii speriați din sate

S'o alunge umilită peste nouă țeri și mări,
Multe departe de Castelul ce răsună de cântări.

Iar de va cerca la anul pe la noi să vie iară,
S'o primim ca și acuma cu a răsului fanfară.

(? 1888). Ms. Acad. 820 fila 23. Publ. ed. 1896, pag. 648.

37. UNOR CRITICI

Voi ce cătați defecte în scrierile mele
Și intonați fanfare când constatați în ele
Greșeli, imagini slabe, cuvinte ce vă par
Lipsite de-armonie, erori chiar de tipar,
Voi care vă dați truda de a șterge de pe lume
Tot lucrul de-o vieață întreagă și-al meu nume,
De ce atâta râvnă ș'atâta opintiri
Ca să aflați în mine a voastre însușiri?

www.dacoromanica.ro

Poetul care cântă natura 'n înflorire,
 Simțirea omenească, a Patriei mărire,
 Chiar slab să-i fie glasul, e demn de-a fi hulit,
 Când altul vine 'n urmă-i cu glas mai nimerit?
 Și oare se cuvine, și oare-i cu dreptate
 De a schimba în crime a sale mici păcate?
 O! critici buni de fașă, poeți în șapte luni,
 Vulturul nu se mișcă de-un țipăt de lăstuni.

Oricare păsărică își are ciripirea,
 Ce'n trecut pe-astă lume încântă auzirea
 Nălțând un imn la ceruri prin alte imnuri mii
 Ș'adăogând o notă l'a lumii armonii.
 Am scris eu multe versuri, și poate chiar prea multe
 Dar n'am cerut la mine cu drag să le asculte,
 Nici mi-a trecut prin minte trufaș ca să pășesc
 În fruntea tuturoră ce într'una versuesc.

E unul care cântă mai dulce decât mine?
 Cu-atât mai bine țerii, și lui cu-atât mai bine.
 Apuce înainte s'ajungă cât de sus,
 La răsăritul-i falnic se 'nchină al meu apus.
 Iar voi, care asupră-mi săgeți tocite trageți,
 Cântați, dacă se poate, fiți buni și nu mai rațoni!

(Mircești, ? 1888). Ms. Acad. 820, fila 53. Publicată în ed. 1896, pag. 666.

38. DOMNIȘOAREI LILA WHITE

TRIMIS LA CONSTANTINOPOL

Nor de-argint, ce treci sub cer
 Peste-a munților 'nălțime
 Și dispari cu-al tău mister
 În a zării albăstrime,

Du-i parfumul de iubire
 Ce-i trimiți a ei surori.
 Ca o dulce amintire
 De-ale țerii mândre flori.

Sborul tău îl îndreptează
 Spre poeticul Bosfor
 Unde Lila blând visează
 Visul cel fărmeccător,

Și-apoi iar te'naripează
 Ca s'aduci în ochii mei
 Dela soare-o dulce rază
 Și zâmbirea dulce-a ei.

N'am aflat manuscrisul. Publ. ed. 1896, pag. 624.

39. DESCÂNTIC

Răsai soare
 Frăţioare,
 Cu 44 raze arzătoare
 40 ţine-ţi-le,
 4 mie dă-mi-le,
 Două'n frunte
 Mai mărunte,
 Două mai scânteietoare
 Peste ochi şi făţişoare.

Soare luminos,
 Cât eşti de răzos,
 Cât eşti de frumos,
 Aşa să fiu şi eu frumoasă,
 Răzoasă,
 Luminoasă
 În ochii mândrului meu,
 Peţi-mi-l-ar Dumnezeu!

N'am aflat manuscrisul. Publ. ed. 1896, pag. 661.

N O T E

(ALE LUI V. ALECSANDRI).

6. Regina Sylva.

Compus în timpul boalei Reginei, care în mijlocul suferințelor Sale, declama versurile populare: „Așterne-te drumului... etc.”

A zânei floare: Floarea care cânta în cosița Elenei Cosinzene.

30. Plugul blăstemat.

Domnul: Vodă Mihail Sturdza.

NOTA EDITORULUI.

Dela Alecsandri au rămas un număr însemnat de poezii postume. Unele din ele s'au publicat pentru prima dată în edițiunea citată des a lui Bianu (1896).

Mai sunt și altele cari își vor găsi locul într'o ediție critică, dar am socotit că nu se potrivește cu limitele ediției noastre ca să le căutăm și să le dăm publicității.

Cea mai mare parte din *postumele* din ediția noastră se găsesc în două caiete aflate în colecția de manuscrise a Academiei (No. 818, 820), scrise în întregime de poet.

No. 818 poartă titlul: „Poezii. V. Alecsandri, 1875—1882, Mircești”. Cuprinde 61 de bucăți, între cari sunt și din cele publicate înainte de 1882, dar se găsesc și câteva cari poartă, în caiet, data de 1883, ceea ce îndreptățește să zicem că autorul a început să scrie în 1882 și a terminat peste un an cel puțin,

No. 820 poartă titlul: „Poezii scrise în Castelul Peleş, Sinaia, și la Mircești”. Pe copertă se află scris de mână Reginei Elisabeta: „Un petit

cache-désordre de perles fines" și datat 6 Noembrie 1887. Cuprinde 18 poezii. Unele au dată, altele nu; dar se cuprind și poezii scrise după anul însemnat de Regina.

În a doua tipăritură am adăogat între postume și 2 poezii publicate de G. Bengescu în articolul despre V. Alecsandri („Convorbiri literare” XXV Martie 1892 No. 11—12 pag. 117). Bengescu nu dă un titlu la a doua poezie, căci cel de sus nu se potrivește și sunt 2 poezii.

XI
UITATE

1. JURAMÂNT

(Versuri improvizate de Alecsandri, la Adunarea din via d-lui Petrache Mavrogheni
dela 25 Mai 1856.

Sub acest măreț castan
Noi jurăm toți în frăție,
Ca de azi să nu mai fie
Nici Valah, nici Moldovan;

Ci să fim numai Români
Intr'un gând, într'o unire
Și să ne dăm mâni cu mâni
Pentru a Țării fericire.

E luat după broșura „Unirea Principatelor Române”. Ed. Soc. „Carpați”, 1886, pag. 97.

2. IMNURI ȘCOLARE

I.

COR ÎNAINTE DE RUGĂCIUNE

DIRECTRIȚA.

E timpul rugăciunii,
Copii, vă adunați,
E ora 'nchinăciunii,
La cer vă închinați!

COPILII.

E timpul rugăciunii,
Copii, să ne adunăm.
E ora 'nchinăciunii,
La cer să ne 'nchinăm!

DIRECTRIȚA

Cu frunțile plecate,
Cu sufletul curat,

Rugați cu pietate
Cerescul împărat.

COPILII.

E timpul rugăciunii, etc. etc.

DIRECTRIȚA.

Și ziceți: „Doamne Sfinte!
Orfan pe lume sunt.
Ah! fii al meu părinte
In cer și pe pământ!”

COPILII.

E timpul rugăciunii, etc. etc.

II.

IMN CĂTRE SF. MARIA.

O! Maică prea curată,
 Crin alb, dumnezeesc!
 O! floare adorată
 În raiul îngeresc!
 Sfântă, sfântă Marie
 O! maica lui Christos,
 Arată-te și mie
 Cu chipul tău frumos.

Ingerul meu, în taină,
 Mi-a spus că tu, în raiu
 Porți o frumoasă haină
 Ca soarele din Mai;
 Că stelele 'mpreună,
 Ai cerului ochi vii,
 Pe cap te încunună
 Cu raze argintii.

Luminată fecioară,
 Iubită maica mea!
 Din scumpa ta comoară
 Trimite-mi mie-o stea!
 Steaua să mă conducă
 Tot spre norocul meu,
 Și tainic să mă ducă
 Lângă altariul tău.

III.

IMN CATRA DUMNEZEU.

O! Dumnezeu, al Totului părinte,
 Înalt al lumii Creator!
 Ascultă'n cer pioasa-mi rugămintă
 Și fii al meu blând protector.

Tu ce'nfrânezi a mărilor turbare
 Ș'aprinzi în soare dulce foc,
 Nu mă lăsa pe mine în uitare
 Și privighiaz'al meu noroc.

Sufletul meu în tine se 'ncrede
 Că'n lumea întreagă singur ești
 Dumnezeu Sfânt! ochiul meu nu te vede,
 Dar tu în toate strălucești.

Ah! de-acum întinde a ta mână
 Ca un părinte 'ndurător
 Pe țara mea, pe nația română.
 Pe 'ntreg neamul omenesc.

IV.

IMN OĂTRĂ ÎNGERUL PĂZITOR.

O dulce înger care sbori,
Și priveghezi pe lângă mine!
Tu ce mă 'ngâni ziua cu nori
Și noaptea cu cerești lumine,

Tu ce în taină îmi șoptești
Să fiu cuminte, cu blândețe,
Și ca un frate bun păzești
A mele slabe tinerețe,

Ție mă 'nchin îngerul meu,
Mă'nchin cu suflet de iubire
Căci ești trimis de Dumnezeu
Să luminezi a mea simțire.

Publicată în „Foaia Soc. pentru literatură și cultură română în Bucovina“ 1865 pag. 292.

3. STROFE PIERDUTE

I.

PE UN MORMÂNT.

Voi, ce-ați ajuns la bătrânețe,
Voi ce 'nfloriți în tinerețe,
Carii-ați iubit, carii iubiți.
Stați la mormânt și vă gândiți:
Am fost pe lume o dulce floare
Albă, frumoasă, încântătoare,

De toți iubită, de toți, dorită
Și după viață-mi de toți jeliță,
În zadar moartea m'a secerat...,
În ceruri vesel eu am sburat
Și m'arăt ziua prin floricele
Și lucesc noaptea sus pîntre stele

II.

UN EPITAF

Lăsat-am lumea vouă, în zi de primăvară,
Luându-mă pe urma acelor ce-am iubit,
M'am înălțat la ceruri ca raza care sboară
De pe pământ în soare, de unde-a isvorit.

III.

PE UN ALBUM NECUNOSCUT

Ori a cui să fie grădina de flori,
Dar când ea la umbră, pîntre frunziș zărește
O ființă dulce, care îi zâmbește:

Atunci ea, ferice,
 Cântă mai duios
 Și cu dor îi zice:
 O! nu mai ascunde chipul tău frumos!
 De voiești un cântic plin de fericire,
 În lumina zilei dă-mi tu o zâmbire!
 De vrei să răsunе cantece 'ngerești
 Lasă să mă 'nspire ochii tăi cerești".

(Publicată în „Foaia Societății..... din Bucovina“ 1867, pag. 296).

4. SUVENIR DELA PRALE

Pintre munți călătorind,
 Am văzut la Prale
 O stea dulce strălucind,
 Strălucind în cale.

Sus, pe culme ea cânta
 Cântice divine,
 Și ori-cine o asculta
 Uimit sta în sine.

Ea-și oprise al ei sbor
 Pe-un sălbatic munte,
 Ca un înger zâmbitor
 Cu raze pe frunte.

Iar gurița-i când tăcea
 La a sa zâmbire
 Orice inimă făcea
 Visuri de iubire.

Ah! ferice țara mea,
 Țară de 'ncântare
 Unde-așa de mândră stea
 Pintre munți răsare.

(Publicată în „Foaia Societății..... din Bucovina“ II, 1866 pag. 83).

5. CALĂTORUL

Dup'atâta lungă cale,
 Ce-am făcut în viața mea,
 Am ajuns acum în vale
 Și am dat de cale grea.

Tot ce mișcă, tot ce sboară
 Mă 'ndeamnă a rătăci
 Ca-un râu ce se strecoară
 Fără a se mai opri.

Merge-voiu tot înainte
 Făr'a mă'ngriji de drum.
 Sau aş face mai cuminte
 Să stau locului de-acum?

Iar o floare de grădină
 Imi șoptește 'ncetișor,
 Ca să prind eu rădăcină
 Lângă ea, lâng'un izvor.

Daleu! frate, frăţioare,
Cum aş face, cum să fac
A mea soartă călătoare
Cu-al meu suflet s'o împac!

Căci pe-a cerului câmpie
Dacă văd trecând un nor,
El mă trage, el mă 'mbie
Şi eu plâng, şoptind cu dor:

„O, nor tainic şi ferice
Îa-mă pe aripa ta,
Să sburăm, voişi de-aice,
Să sburăm fără'nceta”.

(1862). (Publicată în „Foaia Societăţii.... din Bucovina” 1867 pag. 297).

6. URAREA PELEŞULUI

CETITĂ DE POET LA SERBAREA DATĂ LA CASTELUL PELEŞ,
CU OCAZIA CELEI DE-A 18 A ANIVERSĂRI A CĂSĂTORIEI M. M. L. L.
REGELE ŞI REGINA. 3 NOEMVRIE 1887.

Dintre oaspeţii de frunte
Cel mai drăgălaş, mai mic,
Eu copil vioiu de munte
Salt pe masă şi vă zic:

Tu cu mâna-ţi vitejească,
Tu, cu-o mână de minuni,
Pentru ţara Românească
Împletit-aţi mari cununi.

Tu Regină şi Tu Rege,
Vă închin al meu prinos;
Tot ce dorul meu culege
De sub cer, mai preţios,

Amândoi sunteţi de-o seamă,
Amândoi vă completaţi,
Tu părinte şi Tu mamă
A vitejilor bărbaţi.

Fală, flori şi fericire,
Zâmbetul lui Dumnezeu,
A poporului iubire,
Traiu lung după gândul meu.

Bunurile 'mbelşugate
Din Cer cadă pe-amândoi:
Noi cu suflete curate
Dorim astăzi pentru voi.

Publicată în „Monitorul Oficial”, 1887. No. 172 pag. 4025.

NOTA EDITORULUI

Sub titlul acesta „*Uitate*” am pus câteva poezii din cele publicate prin diferite reviste și pe cari autorul n'a voit sau nu le-a avut la îndemână ca să le tipărească în colecțiile ce a făcut.

Pentru poeziile cu Nr. 3, 4 și 5 indicația locului primei publicațiuni e luată din ediția „*Minerva*” și, nefiind respectivele volume în Biblioteca Academiei, nu am putut controla.

G L O S A R

În acest glosar s'au notat : a) cuvintele provinciale ; b) cuvintele rare unele poate, întocmite de poet ; c) forme provinciale ale cuvintelor comune ; d) câteva neologisme mai curioase prin forma ce le-a dat poetul sau prin întrebuițarea rară pe timpul când scria el ; e) arhaisme ; f) formele greșite.

După fiecare cuvânt se indică cu cifre *romane* gruparea din care face parte poezia și cu *arabe* numărul de ordine al poeziei în gruparea respectivă. Dacă poezia e mai lungă și are părți numerotate, atunci urmează în paranteză cu cifre *romane* indicația părții din poezia în care se găsește cuvântul.

A

absoarbe (a se) VI, 1 (VI)
adimenit V, 1 (I)
agiuns I, 13
aice I, 4
albesc (se) V, 38
albi (plur dela *albină*) IV, 22
albiu, -e V, 3
amirosea VI, 16
amvona VI, 1 (V)
anatemuri VI, 13 (V)
Andrii I, 7
antal VI, 1 (III)
arcănește IV, 12 (VI)
archebuze VI, 1 (VI)
argintină VII, 47.
aripă I, 2
armorii VI, 1 (I)
arom p. aromă VII, 6 (IV)
aromind VI, 27
arslani (= lei, cuvânt turc.) VI, 20
atmosfera VI, 11 (I)
atuncea I, 3
aurel (= auriu) I, 24 (I)
auzirea (= auzul) X, 37
avalma VI, 21
avan

B

bairam (serbare mahomedană) II, 10
bădiță (dela bade, termen de afecțiune) I 1
bărdiță I, 1
bersalieri IV, 37
beu (= beau) VI, 1 (III)
biulbiulină (cuv. turcesc, bûlbûl = privi-
ghetoare) IV, 13
blastem IV, 18, *blăstemând* I, 2,
blăstemă I, 2, *blăstemuri* I, 10
blândețe (plur.) II, 21
boambă (= bombă) VIII, 12
boiu VI, 32
bondiță IX, 11
bonz V, 37
boroane V, 19
bosforică VI, 25 (III)
brățele VI, 9 (XIV)
briliantină (adjectiv) VI, 22
buimăfici VI 2
burcă IV, 26
buruiene I, 19

C

caic IV, 6
cainic (= nenorocit) V, 35
cașale (care p. afumat) V, 38

catrință V, 28
carii (pronume) V, 35
căci (= de ce) VI, 32 (II)
călcăie (p. călcăie) VI, 14
cămeșă I, 15.
cângiuilă VI, 1 (VI)
cătră II, 5
cățulele (= casolete) VI, 25 (III)
câne III, 8
cântic I, 13
cărnesc (verb) III, 6
cei (p. celei) IV, 6
cenușerită IV, 21
cerlu I, 18
cezarină VI, 19 (I)
chircește VII, 40
chitește I, 7
chitie (= tichie) V, 37
ciripie (ciripiu) V, 28
cladă VI, 1 (VI)
cleștet VI, 1 (VI)
clinchete V, 3
clipală X, 28
clipești (adj.=de o clipă) VI, 20
clipiș VI, 14 (III)
codre (voc.) I, 13.
codreană (adj.) VI, 2
codresc (= de codru) VII, 16
coloră (se) VI, 25 (II)
comând VI, 1 (III)
completează VI, 19
comfi VI, 1 (II)
contesină VI, 9
copce. (= în galop) VI, 1 (VI)
coperia II, 5
corbie (= de corb, adj.) VI, 11 (II)
corvelă V, 1
Cospeto II, 14
crăinesc (= înștiințează) VI, 1
crășnește (se) IV, 2
crișă VI, 6
croncăi (p. cronecăni) VII, 7 (III)
cuadrat VI, 1 (VI)
cucoare III, 19, V, 2
culbec V, 24
cușmă I, 13.
cușmă I, 13.

D

dalb III, 17
dalbe II, 3
dame IV, 20
darmă IV, 2
dălbică III, 17
dălbioară I, 24

dee VI, 11
deglit, degite I, 2. IV, 46
derază (= izvorăște) II, 7
descânta I, 2. I, 9
descăpădnare VI, 20
desfoaie VI, 22
desghinuri VI, 1 (VI)
desparte (a se) p. despărți VI, 14 (IV)
dlochiu I, 24
dismierda I, 1
dlsvălit I, 7
dragon V, 37
drege (= toarnă vin) IV, 9
dumesnic VI, 24
durda I, 13
durduliță I, 15
dureze (să-și) : a dura X, 10 (III)

E

eclipse (să te) VI, 6
Elcovani II, 10 III, 20

F

fabular VII, 8
fağ (= fagure) I, 24
fălii oșelite (= bucăți de oșel) VI, 24 (II)
fărmecat I, 2
fănaș VI, 27
fellah VI, 21
fereastă, ferește, ferestucă I, 24. IV, 25 (III)
ferice (adj.) IV, 6
fionie VII, 39
flăcăuși VI, 1 (II)
floriu IX, 1 (III)
flutur V, 10
fluturoase IX, 11
focurile I, 10
fosforează V...
frăde IV, 2. IV, 14 (V)
frescuri VI, 25 (III)
frumseță, frumsețe II. 3. IV, 13. IV, 27. VI, 14.
frunzi I, 16
fugarlu I, 24
fugari (= cai) IV, 20
fuğnd VI, 1 (VII)
fulgeri VII, 37

G

galbin, galbini V, 10, I, 3. V, 37
îngălbinit VII, 7 (I)
galice VI, 1 (III)
granguri (= granguri) V, 24

găci I, 18
 gemet II, 11
 gemn VI, 1 (VI)
 aenunchi, ingenunchia I, 3. I, 6. IV, 37
 giamli III, 20
 gigant (adj.) VI, 21
 gingeni VI, 15
 gini (după fr. diin.) III, 20
 gios VI, 1 (III)
 giulgiulește III, 13 (I)
 giunghiul VI, 12 (VI)
 glod III, 6
 glonfi, glonfuri I, 7. VI, 1 (VI)
 godac VIII, 7
 gondolă, gondolină IV, 39
 grier III, 1

H

hamger I, 7. VI, 1 (V)
 harșele (= valtrap) VI, 1 (I)
 hăituesc VIII, 5
 hărtași VI, 1 (VI)
 hău I, 2
 hătru VIII, 2
 hobot (= pânză subțire ce acoperă capul
 unei femei) X, 5.
 hor, horul (= cor) II, 13. III, 6. IV, 9.
 hraconit I, 2
 hucaag VI, 27.
 hugeag V, 14
 hultuită I, 12
 hurez V, 38
 hurie, hurii II, 10. V, 34. VI, 21 VI,
 25 (IV)

I

imam III, 20
 imnător VI, 1
 inime II, 5
 îmbrățoșat I, 24
 împiedică III, 2
 împregiur I, 2
 împroască IV, 40 (II)
 înaintează (se) VI, 1 (V)
 încolăcează V, 27
 încungiura, încungiurat, încungiuri I,
 2. I, 8.
 înfirată (= cusut cu fir) VI, 12 (IV)
 înțgerelă, înțgerete II, 1. VI, 3.
 înstelează X, 27 (II)
 însuși (p. înșivă) IV, 28; însuși (p.
 înșiși) VI, 21
 întrulocași = înfrățiți X, 23 (I)
 întuneric III, 2
 învâlit I, 18
 învârtele (= învârtite) IX, 11 (II)

J

jaduri V, 37
 jale I, 22. III, 14
 jălesc, jălește, jălitor, jălitoare I, 24. I,
 4. II, 5. I, 11. III, 13
 jertfi (= e) III, 18
 joacă (din clavier) X, 27 (IV)
 joncă (= corabie, după fr.) V, 37
 jună, june, junie I. 18. I, 22
 jun (p. june) VII, 47
 jungli V, 12

L

lavra IX, 11
 lăcaș și locaș III, 4. III, 6
 lăcrimioare I, 18, I, 11
 lefi (= monete) VI, 8
 legioane VI, 12
 lilie (= crin) VI, 11
 limpid, limpide V, 25
 lupoiu VII, 10
 lucioli (= licurici, după ital.) V, 24
 lumini (p. luminezi) VII, 5 (III)
 lungișul (dea —) I, 24 (IV)

M

macalendri (= un fel de pasăre cântă-
 toare) V, 24
 maică III, 2
 marea (în) V, 1
 mămucă VII, 28
 mănăstire I, 11
 mănunchi IV, 37
 mănunt V, 8
 mărqărînt VI, 11
 marmurie (adj. = ca de marmură) V, I
 mănunfele X, 27
 mătasă I, 15
 mâne (= mâini) II, 14. IV, 2
 mândrire V, 32
 mândrulică I, 1
 mângăieși IV, 17
 menește VI, 1 (V)
 meninșând IV, 2
 merei (sing. mereu : necontentit) (VI, 22
 (II) VIII, 7 (III)
 mezină VI, 22. VII, 44
 mierluște X, 12 (V)
 minarea III, 20
 minută IV, 23
 mirează VI, 18
 mortală VI, 1 (VI)
 mozaică VI, 9 (I)
 ureșă II, 10

mrejă VI, 8 (VII)
mulțămim I, 24
mușunoiu VI, 12 (VII)

N

nagâți V, 11
narghilele VI, 25
nădușită (= năbușită) VI, 19. VI, 1 (II)
năluc VI, 24
năsip V, 22
nechezește (p. nechează) I, 12
neferi I, 7
neferice IV, 2
neprelucrat III, 10
nime, nimine I, 3. I, 8. III, 17. *nimărui*
 I, 20
ninsorie (adj.) V, 36
nocturni VI, 12 (V)
nor, nour, nori, nouri I, 4. III, 1. V, 3.
 IV, 17. V, 26.
nourele VI 3.

O

odorii (odor) VI, 1 (II)
ogarnic VI, 1 (VII)
ogive VI, 9
oglindează IV, 6 *ogindă* V, 1
onor, onorul... IV, 40 (III). VI, 18
orizon, orizonuri IV, 7. IV, 30. II, 5
ortale (= trupe) VI, 21
oferit VI, 8

P

pagode V, 37
painq V, 21 *painjen* VI, 14 (I)
pajură III, 3
pală VI, 12 (VII)
parfume IV, 40
pasă V, 34. VI, 12 (III) IV, 20
pasuri III, 6
păiușul VI. 6 (IV)
păreche II, 12
pâne I, 8
pânzi (=) III, 2
părau, părae I, 5. I, 7
pieptiș I, 7
piere (a) p. a pieri VII, 35 (VIII)
pin, pintre I, 2. III, 13, I, 24 V, 24
plăsele IV, 10
plântă V, 21
poclon VIII, 12
poduoriu (adj.) VI, 1 (III)
poporime IV, 20
porcelană V, 37

porumbică I, 1
potică I, 3. IV, 10
potroc III, 8
povășuele VI, 12 (IV)
povestice (adj.) VI, 13 (I)
prăzi (să ne): a prăda X, 30 (IV)
prelud (— preludiu) VI, 22
prelude (verb) VI, 9
presoară V, 20
prielin III, 6
prihănie VI, 12 (VII)
prîmește VI, 30
priință I, 20
primăvărel (= primăvăratice) IV, 30
primblă, primblând V, 34. II, 5. IV, 27
princesă I, 24
proaște (proașcă) V, 40
proclat VI, 13 (IV)
promoroacă V, 4
pudruită VI, 3
pumnar VI, 15
pustiui (p. pustiui) IV, 2 (I)
putei (imperf.) IV, 46

R

racla VII, 38
rafață IV, 36
razem III, 18
rădășești I, 24
rădica I, 24
răpegiune V, 36
răpide, răpezit I, 6. I, 2. III, 1, IV, 13
răspând V, 37
răstoace VII, 40
răsună (se)
răzos (= cu raze) X, 39
rânchezat I, 5
realțare IX, 9
risipuri IX, 9. IV, 5
rodii IV 6 (II)
roș IV, 2 (III3)
rotiș VII, 18
rozalie VII, 38
rozatică VI, 11 *rozatic* VI, 25 (II)
ruminesc I, 24
rumpe III, 5. VI, 2

S

sacral VI, 20
santal V, 37
saraiu V, 1 III, 20
sară și seara IV, 46
săcară I, 9
săgețesc p. săgetează VII, 25
sbori (imperat. p. sboară) II, 3

sburlite I, 10. III, 8
scadroane VI, 1 (VI)
scrijelit VI, 26
secriu, secrii IV, 29
sehastru V, 33
serafie (adj.) IV, 13. VII, 2
sfarmă, sfărâmat III, 5. IV, 21
simfesc III, 5
sirepi IV, 2
sleiși (= nemișcați) VI, 1 (VI)
smeioși VI, 12 (IV)
smunciși VI, 15 *smuncește* IV, 5
soară II, 3. III, 16
sonoare (p. sonore) VI, 1 (VI)
sorile III, 3 *surori* I, 24 *sorioară* I, 3
sprânceni I, 9
sprintior, -oară I, 24. VI, 25 (III)
sprintenică VI, 7
stejăriș I, 11
stelină (= de stele) VI, 12 (III)
stelnic (= de stele) VII 20
stîgleț VII, 40
străin I, 4
strămtură IX, 13
strujan VI, 12
stuh V, 30

§

șaiac IX, 11
șede I, 2
șepte și șapte I, 1. I, 7
șerpe III, 3
șerpui (adj. șerpui) IV, 5
șese V, 18
șioiu VI, 1 (I)
șirată III, 7
șoimuleși IV, 26 (II)

T

talei (a): a talei răsbunări: VI, 19 (II)
tasă V, 37
Tatare I, 17
tăiuș IV, 10
templie (adj.) X, 5
tiară IX, 11
tidră, -e VI, 12 VIII, 2
tinereșă II, 4. IV, 13
tolimea VI, 25 (IV)
trame VI, 13
tranșele IV 21 (II)
trapă VI, 25
tricolici V, 13
troneat VI, 2
tușar I, 2

tuțuri VI, 12 (VI)
tulburat I, 24. III, 1 *tulburare* II, 5
tupilată, tupilași III, 7. V, 12
turbă (= turbare) VI, 19 (III)

T

țărână IV, 21
țeară, țeri, țerii I, 5. III, 18. IV, 20
țese (să)=să țeasă VI, 8 (VI)
țevii (țevic) IV, 40 (II)
ținc (=copil) X, 30
ținteș VI, 14 (II)
țurcă I, 6
țurțuri V, 4

U

uli (ulii) VII, 7 (II)
undesc X, 22 (I)
unici (subst.) IV, 46 (II)
urdie, urdii VI, 1 (IV) VI, 12 (V)
urducă (se) VI, 1 (III)
urieș VI, 1 (II)

V

valmeș VII, 15
vâlcele I, 1
văpseală IV, 2 (III3)
văzulul (= vederea) IV, 2
vâlță VI, 1 (VI)
vârtelnic V, 28
venetici (= de Veneția) IV, 10
vergină VI, 3. *virginal* VI, 11 (I)
vermină VI, 19
verzie VI, 11 (I)
vicol I, 13
videa I, 24. III, 13
vină (imperativ) II, 11
vizunie VIII, 2
volvura VI, 13 (III)
vreu I, 9. IV, 4
vullani VI, 1

Z

zace (ar) p. zăcea V, 31
zadarul, zadară VI, 25. (IV) VI, 1 (II)
zapciele (sing. zapciea) I, 15
zestimpuri VI, 12 (III)
zorește (= iese ca zorile) VIII, 10
zuavi IV, 37
zurgălăi V, 3

Notă. Nu am putut însemna la rândul alfabetic formele particulare de gramatică, fiindcă ele se repetă. De aceea le trecem aici :

1. Uneori Alecsandri întrebuințează articolul posesiv numai cu forma *a* pentru ambele genuri și numere : *a* lor săgeți ; aracași *a* lui Ștefan. Alteori pune forma pe care o considerăm corect gramaticală : *ai* lor cai ; *ai* săi ochi ; toți *ai* mei.

2. Viitorul îl formează la pers. a 3-a singular cu *a* (p. va) nu *o* : *a* vrea : *a* spune, *a* veni, de șerpi *l-a* descânta.

3. La perfectul compus la pers. 3-a singular în locul auxiliarului *a* întrebuințează *au* ca și la plural : o stea *au* căzut ; voinicul n'*au* venit ; uriașul *au* văzut ; *au* plecat Domnul Român.

Această formă arhaică se găsește mai ales în poeziile din prima epocă (înaainte de 1848) și mai ales în cele cari imită versurile populare.

4. La imperfect se găsește, mai rar, un alt arhaism : la persoana 3-a plural, terminarea este *a* ca la singular : alții capul clătina ; în luncă *sta* doi voinici.

5. La verbele de conj. I întrebuințează la indicativ prezent persoana 3-a plural forma fără *ă*, adică este o formă analogică după celelalte conjugări : voinicii se *plec* (în loc de : se pleacă) ; *sbor* bombele (p. sboară), floricele se *usuc* (p. usucă). Această particularitate o găsim destul de des și la Eminescu.

6. Se găsesc și cazuri în cari gerundiul este acordat ca un adjectiv : *clipinde*, *fulgerânde*, *iubinde*, *sângerânde*, *strălucindă*, *tremurândă*. Și aceasta se găsește des la Eminescu.

7. O particularitate dialectală moldovenească este punerea articolului la unele cuvinte nearticulate precedate de prepoziție : pe Dunărea, pe marea, în marea [VI, 14 (V)].

INDICE ALFABETIC

AL POEZIILOR LUI

VASILE ALECSANDRI

CUPRINSE IN AMBELE VOLUME

(Numele fiecărei poezii e urmat de indicația volumului și de titlul grupării din care face parte și de No. de ordine din acea grupare).

- Adevărul și minciuna*, I Suvenire, 10.
Adio, I Mărgăritărele, 24.
Adio, I Lăcrimioare, 19.
Adio la plecarea din Castelul Peleş,
II Postume, 31.
Adio Moldovei, I Suvenire, 13.
Altarul mănăst. Putna, I Doine, 6.
Amicul Donici, II Varia, 8.
Ana Doamna, II Legende, 3.
Andrii Popa, I Doine, 7.
Anul 1855, I Mărgăritărele, 18.
Așteptarea, I Lăcrămioare, 11.
- Baba Cloanța*, I Doine, 2.
Balada Peleşului, II Postume, 23.
Balcanul și Carpatul, II Ostașii, 1.
Balta, I Pasteluri, 27.
Banul Mărăcine, I Mărgăritărele, 20.
Bărăganul, I Pasteluri, 39.
Barcarola venețiană, I Lăcrim., 13.
Biondinetă, I Lăcrimioare, 14.
Biserica risipită, I Mărgăritărele, 5.
Bosforul, I Suvenire, 20.
Bradul, I Pasteluri, 9.
Brind, II Varia, 43.
Buchet, I Pasteluri, 36.
Bucovina, II Varia, 11.
- Căderea Rinului*, II Varia, 15.
Călătorul, II Uitate, 5.
Calea Robilor, I Pasteluri, 35.
Calul Cardinalului Bathori, II Legende, 4.
Cântic de fericire, I Lăcrimioare, 9.
Cântic de lume I Mărgăritărele, 25.
Cântic haiducesc, I Doine, 13.
Cântic ostășesc, I Doine, 21.
Cântic sicilian, II Varia, 13.
Cântice și sărutări, I Mărgărit., 19.
Cânticul ginței latine, II Legende, 18.
Cânticul lui Noe Junior, II Post., 12.
Cânticul Mărgăritei, I Mărgărit., 6.
Cantonetă napolitană, I Lăcrim., 17.
Căpitanul Romano, II Ostașii, 6.
Ceasul rău, I Doine, 11.
Ce gândești, o Mărgărită? I Mărgăritărele, 11.
Cicloul, II Postume, 28.
Cinel-Cinel, I Doine, 18.
Cireșile, horă, II Postume, 14.
Concertul în luncă, I Pasteluri, 24.
Corona Moldovei, II Postume, 2.
Corona vieții I Mărgăritărele, 40.
Cositul, I Pasteluri, 30.
Graiul nou, I Doine, 4.

- Creanga de stejar*, II Postume, 10.
Crinul, I Mărgăritărele, 44.
Cristos a înviat, I Mărgăritărele, 45.
Cucoarele, I Pasteluri, 12.
Curcile, I Suvenire, 8.
Cuvinte adaptate pe imnul național, II Alte, 2.
Cuza Vodă, II Legende, 17.
Damele române, II Postume, 4.
Dan căpitan de plaiu, II Legende, 12.
De crezi în poezie, I Lăcrimioare, 4.
Dedicare d-rei A., II Legende, 28.
Descântic, II Postume, 39.
Despărțire, I Lăcrimioare, 7.
Desrobirea ȣiganilor, I Suvenire, 5.
Deșteptarea României, I Mărgărit., 1.
Dimineața, I Pasteluri, 14.
Doina, I Doine, 1.
Doina iubirii, I Doine, 23.
Domnișoarei Lila Withne, II Postume, 38.
Domnului și d-nei J. Lahovari, II Postume, 22.
Dor de călătorie, I Suvenire, 19.
Dorul, I Doine, 22.
Dorul de brazi, II Legende, 29.
Dorul de mare, I Mărgăritărele, 30.
Dorul Româncei, I Doine, 20.
Două romanțe, II Postume, 11.
Două suflute, II Varia, 21.
Dragoș, I Mărgăritărele, 22.
Dridri, I Suvenire, 17.
Dulce inger, I Lăcrimioare, 8.
Dumbrava Roșie, II Legende, 1.
După doi seculi, II Postume, 5.
El R'baa, I Mărgăritărele, 15.
Emmi, I Mărgăritărele, 27.
Epistolă gener. Florescu, II Ostașii, 11.
Erin, II Varia, 45.
Eroii dela Plevna, II Postume, 3.
Fântâna, I Pasteluri, 28.
Faptul zilei, II Postume, 9.
Făt logofăt, I Doine, 14.
Felibrlui L. Roumieux, II Varia, 48.
Floarea oceanului, I Mărgăritărele, 8.
Flori de nufăr, I Pasteluri, 23.
Floriile, I Pasteluri, 16.
Floile de la Sinaia, II Postume, 27.
Fluerul, II Postume, 32.
Frații Jderi, II Ostașii, 5.
Frumoasă copiliță, I Suvenire, 9.
Garda Saraiului, II Legende, 21.
Gerul, I Pasteluri, 4.
Ghioaga lui Briar, II Legende, 24.
Glas din stele, II Varia, 6.
Gondola trece, I Mărgăritărele, 39.
Gondoleta, I Lăcrimioare, 16.
Groza, I Doine, 8.
Gruiu Sânger, II Legende, 13.
Hodgea Murad, II Legende, 20.
Hora, I Doine, 15.
Hora dela Grivița, II Ostașii, 8.
Hora dela Plevna, II Ostașii, 7.
Hora dela Sinaia, II Postume, 19.
Hora Dobrogeană, II Varia, 41.
Hora Unirii, I Mărgăritărele, 33.
Hoțul și Domnița, I Mărgăritărele, 10.
Iahtul, I Mărgăritărele, 12.
Iarna, I Pasteluri, 3.
Iarna la Sinaia, II Postume, 36.
Ieri și astăzi, II Varia, 7.
Imn cătră soare, II Postume, 24.
Imn lui Ștefan cel Mare, II Varia, 5.
Imn religios, II Varia, 4.
Imnul Coroanei, II Varia, 36.
Imnuri școlare, II Uitate, 2.
Inscripția castelului dela Sinaia, II Alte, 8.
Inscripția pe ușa Curții de Argeș, II Alte, 10.
Izvorul II Varia, 41.
Incunurarea Steagului, II Post., 20.
In miezul iernii, Varia, 39.
Inșiră-te Mărgărite, Mărgărit, 46.
Intâiu Mai, Mărgărit, 23.
Intoarcerea la țară, I Suvenire 15
Jurământ, II Uitate, 1.
Lăcrimioare I Lăcrimioare, 2.
Lacul de Como, I Mărgăritărele, 42.
La gura sobei, I Pasteluri, 8.
La Magenta, I Mărgăritărele, 38.
La moartea lui P. Cazimir, I Suvenire, 16.
La mormântul lui Romalo, I Suvenire, 14.

- La Palestro, I Mărgăritărele, 37.*
La poezii români, I Mărgăritărele, 41.
La Sevastopol, I Mărgăritărele, 21.
La un cocostârc, II Postume, 33.
La Veneția, I Lăcrimioare, 22.
Legenda Ciocârliei, II Legende, 14.
Legenda Crinului, II Postume, 29.
Legenda dela Dorna, II Legende, 7.
Legenda lăcrimioarei, II Legende, 16.
Legenda Rândunicăii, II Legende, 11.
Legenda sfințirii Bisericii Curtea de Argeș, II Altele, 11.
Linda Raia, I Pasteluri, 34.
Lunca din Mircești, I Pasteluri, 21.
Lupul și momița, II Varia, 10.
Maghiara, I Doine, 5.
Maiorului I. Bran, I Suvenire, 4.
Malul Siretului, I Pasteluri, 22.
Mandarinul, I Pasteluri, 37.
Mândruliță dela munte, I Doine, 19.
Marea Mediterană, II Varia, 1.
Mărgărinta din Muncel, II Varia, 23.
Mărgărita, II Varia, 38.
Mărioara Florioara, I Doine, 24.
Marșul Călărașilor Vezi, Cântic o-stă-șesc, II Ostașii, 9.
Miezul iernii, I Pasteluri, 7.
Moara de vânt, II Varia, 9.
Moldova în 1857, I Mărgăritărele, 28.
Moșul și Secuiul, I Mărgăritărele, 3.
Muntele de foc, I Mărgăritărele, 9.
Murad Gazi Sultanul, II Legende, 25.
N. Bălcescu murind, I Mărgărit., 17.
Noaptea, I Pasteluri, 13.
Noaptea albă, II Legende, 22.
Noaptea Sf. Andreiu, I Mărgăritărele, 29.
Oaspeții primăverii, I Pasteluri, 11.
Odă către Bahluiul, I Suvenire, 6.
Odă la Curtea de Argeș, II Altele, 9.
Odă la Statua lui Ștefan, II Varia, 37.
Odă Ostașilor Români, II Ostașii, 10.
Odă Statuei lui Mihail, II Legende, 6.
Omul singuratec, II Varia, 22.
O noapte la Alhambra, I Mărgăritărele, 13.
O noapte la țară, I Lăcrimioare, 5.
Opt Mart., I Lăcrimioare, 3.
O regină într-o mansardă, II Postume, 15.
O scăfârlie uriașă, II Postume, 35.
O seară la Lido, I Lăcrimioare, 15.
Palatul Loredano, II Legende, 9.
Păsărica, I Suvenire, 3.
Păsărica mării, I Mărgăritărele, 7.
Pastel chinez, I Pasteluri, 38.
Paștele, I Pasteluri, 17.
Păstorii și Plugarii, II Ostașii, 4.
Patru regini, II Varia, 44.
Pe albumul D-nei V. Boerescu, II Altele, 1.
Pe albumul D-nei Z., II Varia, 31.
Pe albumul d-rei Esm. Crețeanu, II Altele, 4.
Pe albumul d-rei Docan, II Varia, 28.
Pe albumul d-rei Jora, II Varia, 29.
Pe albumul d-rei V. R., I Mărgăritărele, 35.
**Pe albumul d-rei X., (Natura...), II Altele, 3.*
Pe albumul d-rei X., (Tu ce...), II Varia, 33.
Pe albumul d-urilor Florescu, II Varia, 30.
Pe albumul Princesei A. Rosetti, II Varia, 27.
Pe albumul Princesei Știrbei, II Altele, 5.
Pe albumul Regelui, (Al tău castel), II Postume, 17.
Pe albumul unei copilițe, II Varia, 32.
Pe coastele Calabrei, II Pasteluri, 33.
Pe malul mării, I Suvenire, 2.
Pe marea, I Lăcrimioare, 20.
Peneș Curcanul, II Ostașii, 2.
Pescarul Bosforului, I Lăcrim., 1.
Pe un album (De vrei...), II Postume, 8.
Pe un album (Păcla...), II Postume, 25.
Pe un album (In zadar...), I Suvenire, 11.
Pilotul, I Mărgăritărele, 36.
Plugul blăstemat, II Postume, 30.

- Plugurile*, II Pasteluri, 18.
Poclonul lui Peneș, II Ostașii, 12.
Podul, II Altele, 13.
Poiana fermecătoare, II Legende, 27.
Poetului G. Azais, II Varia, 4.
Poetului Mistral, II Varia, 46.
Pohod na Sybir, II Legende, 10.
Portret, (N. Ghica), I Pasteluri, 32.
Portret, (D-nei X. Y. Z.), I Pasteluri, 31.
Presimțire, I Mărgăritărele, 34.
Prier și fata iernii, II Legende, 26.
Primele obuzuri, II Postume, 21.
[Prin frunzele], II Postume, 36.
Puii cloșcei, II Altele, 36.
Pungulița, II Varia, 26.
Puntea, I Pasteluri, 26.
Răpirea Bucovinei, II Legende, 19.
Răsbunarea lui Statu-Palmă, II Legende, 2.
Regina Sylva, II Postume, 6.
Rodica, I Pasteluri, 20.
Românca dela Grivița, II Postume, 26.
Romanța (D-nei M. D.), I Mărgăritărele, 43.
Romanța (De aș fi), I Suvenire, 12.
Ronsard la Tuluza, II Varia, 47.
Săcerișul, I Pasteluri, 29.
Sania, I Pasteluri, 6.
Sburătorul, I Doine, 16.
Scrânciobul, II Varia, 18.
Scrise pe mormintele dela Segenhaus, II Postume, 16.
Seguidila, I Mărgăritărele, 14.
Semănătorii, I Pasteluri, 19.
Sentinela romană, I Mărgăritărele, 2.
Serenadă, II Varia, 14.
Serenada lui Schubert, II Postume, 1.
Sergentul, II Ostașii, 3.
Serile la Mircești, I Pasteluri, 1.
Sfârșit de toamnă, I Pasteluri, 2.
Sfârșitul iernii, I Pasteluri, 10.
Soare de iarnă, II Legende, 30.
Soarele, II Postume, 7.
Soarele, vântul și gerul, II Varia, 17.
Sonet, II Postume, 13.
Sora și hoțul, I Doine, 3.
Steaua țării, I Mărgăritărele, 32.
Ștefan și Dunărea, II Varia, 25.
Ștefan Vodă și codrul, II Varia, 24.
Stelele, I Mărgăritărele, 16.
Stelele, (Pe a...), II Varia, 20.
Steluța, I Lăcrimioare, 1.
Strigoii, I Doine, 10.
Stroe Plopan, II Legende, 32.
Strofe despărechiate, II Varia, 34.
Strofe improvizate C. Rolla, II Legende, 31.
Strofe lui C. Negri, I Suvenire, 21.
Strofe pierdute, II Uitate, 3.
Strofe scrise pe un părete, II Varia, 3.
Strunga, I Doine, 12.
Surorii mele, I Mărgăritărele, 31.
Suvenir dela Prale, II Uitate, 4.
Tânăra Creolă, II Varia, 2.
Tătarul, I Doine, 17.
Țeara, II Altele, 12.
Toamna țeșătoare, II Legende, 8.
Tudora dela Târșor, II Legende, 5.
Tunetul, I Pasteluri, 15.
Umbrei lui N. Ghica, I Suvenire, 18.
Unor critici, II Postume, 37.
Urarea Peleşului, II Uitate, 6.
Ursita mea, I Lăcrimioare 21.
Ursiții, I Doine, 9.
Valul lui Traian, I Pasteluri, 40.
Vânătorul, I Pasteluri, 25.
Vânători și vânătoare, II Varia, 16.
Vântul, II Varia, 19.
Vântul de la miazăzi, II Legende, 23.
Versuri improvizate la Forcalquier, II Varia, 50.
Versuri scrise in cabinetul Regelui, (Castel Peleş), II Postume, 18.
Versuri scrise pentru Ischia, II Altele, 7.
Vezi tu vulturul, I Lăcrimioare, 6.
Viscolul, I Pasteluri, 5.
Vis de poet, I Mărgăritărele, 4.
Visul, I Suvenire, 1.
Visul ferice, II Varia, 12.
Visul lui Petru Rareș, I Mărgăritărele, 26.
Visurile, I Lăcrimioare, 18.
Vlad Țepeș și Stejarul, II Legende, 15.
Zece Mai 1881, II Varia, 35.
Zilele Babei, II Varia, 40.
Zimbrul și Vulpea, I Suvenire, 7.

LISTA POEZIILOR LUI ALECSANDRI

IN ORDINE CRONOLOGICĂ

Sub fiecare an se așează întâi cele cu data când au fost compuse, apoi cele publicate pentru prima dată în acel an, precedate de litera p. Urmează numele grupei din care face parte și numărul de ordine din prezentele volume. Cele cari s'au datat numai aproximativ au (?)

1840

1. *Muntele de foc* (Mărgăritărele, 9).

1842

2. *Doina* (Doine, 1).
3. *Baba Cloanța* (Doine, 2).
4. *Sora și hoțul* (Doine, 3).
5. *Strunga* (Doine, 12).
6. *Maiorului I, Bran* (Suvenire, 4).

1843

7. *Maghiara* (Doine, 5).
8. *Altarul mănăst. Putna* (Doine, 6).
9. *Andrii Popa* (Doine, 7).
10. *Cinel-Cinel* (Doine, 18).
11. *Mândruțișă dela munte* (Doine, 19).
12. *Cântic ostășesc* (Doine, 21).
13. *Păsărica* (Suvenire, 3).
14. (Apr.) *Craiu nou* (Doine, 4).
15. p. *Cântic haiducesc* (Doina, 13).
16. p. *Hora* (Doine, 15).
17. p. *Tatarul* (Doine, 17).
18. p. *Visul* (Suvenire, 1).

1844

19. *Desrobirea Țiganilor* (Suvenire, 5).
20. *Odă la Bahluiu* (Suvenire, 6).
21. *Zimbrul și Vulpea* (Suvenire, 7).
22. *Frumoasă copiliță* (Suvenire, 9).
23. *Pe un album* (Suvenire, 11).
24. *Serenada lui Schubert* (Postume, 1).
25. p. *Groza* (Doine, 8).
26. p. *Făt-Logofăt* (Doine, 14).
27. p. *Hoțul și Domnița* (Mărgăritărele, 10).

1845

28. p. *Sburătorul* (Doine, 16).
29. *Lupul și momița* (Varia 10).
30. *Strigoiul* (Doine, 10).
31. *8 Mart* (Lăcrimioare, 3).
32. *De crezi în poezie* (Lăcrim. 4).
33. *Vezi tu vulturul* (Lăcrim. 6).
34. (Mart) *O noapte la țară* (Lăcrimioare, 5).
35. (Iunie) *Pescarul Bosforului* (Lăcrimioare, 10).
36. *Bosforul* (Suvenire, 20).

37. *Strofe pe un părete* (Varia, 3).
 38. p. *Ūrsiții* (Doine, 9).

1846

39. *Adevărul și minciuna* (Suvenire, 10).
 40). (Maiu) *Despărțirea* (Lăcrimioare, 7).
 41. (Iul.) *Dulce inger* (Lăcrimioare, 8).
 42. (August) *Cântec de fericire* (Lăcrimioare, 9).
 43. (August) *Pe malul mării* (Suvenire, 2).
 44. (Septem.) *Așteptare* (Lăcrimioare, 11).
 45 (Septem.) *Barcarola venețiană* (Lăcrimioare, 13).
 46. (11 Septem.) *Veneția* (Lăcrimioare, 12).
 47. (Octomb.) *Biondinetta* (Lăcrimioare, 14).
 48. (Oct.) *O seară la Lido* (Lăcrimioare, 15).
 49. (Octomb.) *Gondoletta* (Lăcrimioare, 16).

1847

50. (Ian.) *Canțonetă napolitană* ((Lăcrimioare, 17).
 51. (Febr.) *Visurile* (Lăcrim., 18).
 52. (Maiu) *Pe mare* (Lăcrim., 20).

1848

53. *Deșteptarea României* (Mărgăritărele, 1).
 54. *Sentinela romană* (Mărgăritărele, 2).
 55. *Moșul și Secuiul* (Mărgăritărele, 3).
 56. *Pe albumul unei copilițe* (Varia, 32).
 57. (Apr.) *Adio Moldovei* (Suvenire, 13).

1849

58. *Întorcerea la fară* (Suvenire, 15).
 59. (Mai) *Adio* (Lăcrim., 19).

60. (31 Mai) *La mormântul lui Romalo* (Suvenire, 14).
 61. p. (Februar.) *Lăcrimioare* (Lăcrimioare, 2).

1850

62. *La moartea lui P. Cazimir* (Suvenire, 16).
 63. p. (Sept.) *Curcile* (Suvenire, 8).

1851

64. *Dridri* (Suvenire, 17).
 65. *Umbrei lui Nicu Ghica* (Suvenire, 18).

1852

66. *Mărioara Florioara* (Doine, 24).
 67. *Dor de călătorie* (Suv., 19).
 68. *Pungulița* (Varia, 26).

1853

69. *Floarea oceanului* (Mărgăritărele, 8).
 70. *Ce gândești, o Mărgărită!* (Mărgăritărele, 11).
 71. *Iahtul* (Mărgăritărele, 12).
 72. *O noapte la Alhambra* (Mărgăritărele, 13).
 73. *Seguidila* (Mărgăritărele, 14).
 74. *Stelele* (Mărgăritărele, 16).
 75. p. *Ceasul rău* (Doine, 11).
 76. p. *Dorul Româncei* (Doine, 20).
 77. p. *Dorul* (Doine, 22).
 78. p. *Doina iubirii* (Doine, 23).
 79. p. *Steluța* (Lăcrimioare, 1).
 80. p. *Ūrsita mea* (Lăcrim., 21).
 81. p. *La Veneția* (Lăcrim., 22).
 82. p. *Romanță* (Suvenire, 12).
 83. p. *Strofe lui C. Negri* (Suvenire, 21).
 84. p. *El R'baa* (Mărgăritărele, 15).

1855

85. *Cântice și sărutări* (Mărgăritărele, 19).
 86. *Banul Mărăcină* (Mărgăritărele, 20).

87. *La Sevastopol* (Mărgăritărele, 21).
 88. p. *Anul 1855* (Mărgăritărele, 18).
 89. p. *Vis de poet* (Mărgăritărele, 4).
 90. p. *Păsărica mării* (Mărgăritărele, 7).

1856

91. *Steaua fărăi* (Mărgăritărele, 32).
 92. *Înșiră-te Mărgărite* (Mărgăritărele, 46).
 93. *Pe albumul d-nei Z.* (Varia, 31).
 94. (25 Mai) *Jurământ* (Uitate, 1).
 95. p. *Hora unirii* (Mărgărit., 33).

1857

96. *Moldova în 1857* (Mărgăritărele, 28).
 97. *Noaptea Sf. Andrei* (Mărgăritărele, 29).
 98. *Surorii mele* (Mărgăritărele, 31).
 99. *Coroana Moldaviei* (Postume, 2).

1859

100. *Presimțire* (Mărgăritărele 34).
 101. *Pe albumul d-rei V. Ruscalla* (Mărgăritărele, 35).
 102. *Pilotul* (Mărgăritărele, 36).
 103. *La Palestro* (Mărgăritărele, 37).
 104. *La Magenta* (Mărgăritărele, 38).
 105. *Gondola trece* (Mărgărit., 39).
 106. *Corona vieții* (Mărgărit., 40).

185....

107. *Portret dedicat d-nei Natalia Ghica* (Pasteluri, 32).

1860

108. *La poezii români* (Mărgăr., 41).
 109. *Crinul* (Mărgăritărele, 44).
 110. p. *Emmi* (Mărgăritărele, 27).

1861

111. *Dorul de mare* (Mărgărit., 30).
 112. p. *Dragoș* (Mărgăritărele, 22).

1862

113. *Călătorul* (Uitate, 5).
 114. p. (Mai) *Biserica risipită* (Mărgăritărele, 5).
 115. p. (Mai) *Cântecul Mărgăritei* (Mărgăritărele, 6).
 116. p. *N. Bălcescu murind* (Mărgăritărele, 17).

1863

117. *Amicului Donici* (Varia, 8).
 118. *Moara de vânt* (Varia, 9).
 119. p. *1 Mai* (Mărgăritărele, 23).
 120. p. *Adio* (Mărgăritărele, 24).
 121. p. *Cântice de lume* (Mărgăritărele, 25).
 122. p. *Visul lui Petru Rareș* (Mărgăritărele, 26).
 123. p. *Lacul de Como*, (Mărgăritărele, 42).
 124. p. *Romanță* (Mărgăritărele, 43).
 125. *Hristos a înviat* (Mărgăritărele, 45).

1864

126. *Tudora dela Târșor* (Legende, 5).

1865

127. *Bucovina* (Varia, 11).
 128. p. *Imnuri școlare* (Uitate, 2).

1866

129. *Pe albumul Princesei Rosetti* (Varia, 27).
 130. *Visul ferice* (Varia, 12).
 131. *Suvenir dela Prale* (Uitate, 4).

1867

132. *Marea Mediterană* (Varia, 1).
 133. *Serile la Mircești* (Pasteluri, 1).
 134. *Sfârșit de Toamnă* (Pasteluri, 2).
 135. *Tânăra Creolă* (Varia, 2).
 136. p. *Strofe pierdute* (Uitate, 3).

1868

137. *Calul Cardinalului* (Legende, 4).
 138. (Martie) *Secerișul* (Pasteluri, 29).
 139. (Martie) *Cositul* (Pasteluri, 30).
 140. (Iunie) *Pe albumul D-șoarelor Florescu* (Varia, 30).
 141. (Decembrie) *Flori de nufăr* (Pasteluri, 23).
 142. (Decembrie) *Concertul în luncă* (Pasteluri, 24).
 143. (Decembrie) *Portret x y z* (Pasteluri, 31).
 144. (Decembrie) *Miezul iernii* (Pasteluri, 7).
 145. p. (Apr.) *Iarna* (Pasteluri, 3).
 146. p. (Apr.) *Gerul* (Pasteluri, 4).
 147. p. (Apr.) *Viscolul* (Pasteluri, 5).
 148. p. (Apr.) *Sania* (Pasteluri, 6).
 149. p. (Apr.) *La gura sobei* (Pasteluri, 8).
 150. p. (Apr.) *Sfârșitul iernii* (Pasteluri, 10).
 151. p. (Aprilie) *Oaspeții primăverii* (Pasteluri, 1).
 152. p. (Apr.) *Cucoarele* (Pasteluri, 11).
 153. p. (Mai) *Noaptea* (Pasteluri, 13).
 154. p. (Mai) *Dimineața* (Pasteluri, 14).
 155. p. (Mai) *Tunetul* (Pasteluri, 15).
 156. p. (Mai) *Floriile* (Pasteluri, 16).
 157. p. (Mai) *Paștele* (Pasteluri, 17).
 158. p. (Mai) *Plugurile* (Pasteluri, 18).
 159. p. (Mai) *Semănătorii* (Pasteluri, 19).
 160. p. (Mai) *Rodica* (Pasteluri, 20).

1869

161. (Februarie) *Puntea* (Pasteluri, 26).

162. (Februarie) *Fântâna* (Pasteluri, 28).
 163. (Februarie) *Buchet* (Pasteluri, 36).
 164. p. (Febr.) *Scrânciobul* (Varia, 18).
 165. p. (Febr.) *Vântul* (Varia, 19).
 166. p. (Mart.) *Legenda dela Dorna* (Legende, 7).
 167. p. (Martie) *Mărgărinta din Muncel* (Varia, 23).
 168. p. (Mai) *Lunca din Mircești* (Pasteluri, 21).
 169. p. (Mai) *Malul Siretului* (Pasteluri, 22).
 170. p. (Mai) *Vânătorul* (Pasteluri, 25).
 171. p. (Mai) *Stelele* (Varia, 20).
 172. p. (Mai) *Balta* (Pasteluri, 27).
 173. p. *Două suflețe* (Varia, 21).

1870

174. (20 Martie) *Bărăganul* (Pasteluri, 39).

1871

175. *Palatul Loredano* (Legende, 9).
 176. *Imn religios* (Varia, 4).
 177. *Imn lui Ștefan* (Varia, 5).
 178. p. (Dec.) *Ieri și astăzi* (Varia, 7).
 179. p. (Dec.) *Cântic sicilian* (Varia, 13).
 180. p. (Dec.) *Pohod na Sibir* (Legende, 10).
 181. p. (Dec.) *Pe coastele Calabrei* (Pasteluri, 33).
 182. p. (Dec.) *Vânători și vânătoare* (Varia, 16).

1872

183. (Febr.) *Dumbrava roșie* (Legende, 1).
 184. *Ana Doamna* (Legende, 3).
 185. p. (Iunie) *Răsunarea lui Statu Palmă* (Legende, 2).

1873

186. (3 Mai) *Cuza Vodă* (Legende 17).
 187. *Căderea Rinului* (Varia, 15).

1874

188. *Valul lui Traian* (Pasteluri, 40).
 189. *Legenda rândunicăi* (Leg. 11).
 190. *Vlad Țepeș* (Legende, 15).
 191. (Noem.) *Dan căpitan de plaiu* (Legende, 12).
 192. p. (Iulie) *Glas din stele* (Varia, 6).
 193. p. (Sept.) *Calea robilor* (Pasteluri, 35).
 194. p. (Sept.) *Mandarinul* (Pasteluri, 37).
 195. p. (Dec.) *Statuia lui Mihaiu* (Legende, 6).

1875

196. *Dorul de brazi* (Legende, 29).
 197. (Apr.) *Gruu Sânger* (Leg., 13).
 198. (Aprilie) *Răpirea Bucovinei* (Legende, 19).
 199. (Mai) *Legenda ciocârliei* (Legende, 14).
 200. (Noemb.) *Ghioaga lui Briar* (Legende, 24).
 201. (Decemb.) *Noaptea albă* (Legende, 22).
 202. p. (Febr.) *Bradul* (Pasteluri, 9).
 203. p. (Febr.) *Linda Raia* (Pasteluri, 34).
 204. p. (Febr.) *Toamna Țesătoare* (Legende, 8).
 205. p. (Maiu) *Omul singuratic* (Varia, 22).
 206. p. (Maiu) *Soarele, vântul și gerul* (Varia, 17).
 207. p. *Legenda Lăcrimioarei* (Legende, 16).
 208. p. *Ștefan Vodă și Codrul* (Varia, 24).
 209. p. *Ștefan Vodă și Dunărea* (Varia, 25).
 210. p. *Pe albumul domnișoarei Doacan* (Varia, 28).
 211. p. *Pe albumul domnișoarei J.* (Varia, 29).
 212. p. *Pe albumul domnișoarei X* (Varia, 33).
 213. p. *Strofe despărechiate* (Varia, 34).
 214. p. *Pastel chinez* (Pasteluri, 38).
 215. p. *Serenadă* (Varia, 14).

1876

216. (Ian.) *Hogea Murad* (Leg., 20).
 217. (Februarie) *Garda Saraiulu* (Legende, 21).
 218. (Februarie) *Vântul de miază-z* (Legende, 23).
 219. (Februarie) *Prîer și fața ierni* (Legende, 26).
 220. (Martie) *Poiana fermecătoare* (Legende, 27).
 221. (Martie) *Dedicare d-șoare* A. (Legende, 28).
 222. *Murad-Gazi* (Legende, 25).

1877

223. (14 Mai) *Balcanul și Carpatu* (Ostașii, 1).
 224. (August) *Peneș Curcanul* (Ostașii, 2).
 225. (Noembrie) *Păstorii și plugarii* (Ostașii, 4).
 226. (28 Noembrie) *Oda Ostașilor* (Ostașii, 10).
 227. (Dec.) *Sergentul* (Ostașii, 3).

1878

228. *Epistolă Generalului Florescu* (Ostașii, 11).
 229. (Ian.) *Strofe lui C. Rolla* (Legende, 31).
 230. (Febr.) *Eroii dela Plevna* (Postume, 3).
 231. (Febr.) *Damele române* (Postume, 4).
 232. *Cântecul gînteii latine* (Legende, 18).
 233. p. (Februarie) *Fraii Jderi* (Ostașii, 5).
 234. p. (Februarie) *Căpitanul Romano* (Ostașii, 6).
 235. p. (Febr.) *Hora dela Plevna* (Ostașii, 7).
 236. p. (Febr.) *Hora dela Grivița* (Ostașii, 8).
 237. p. (Febr.) *Soare de iarnă* (Legende, 30).

1879

238. (8 Mai) *Mărgărita* (Varia, 38).

1880

239. p. *Stroe Plopan* (Legende, 32).

1881

240. (Ian.) *După doi seculi* (Postume, 5).
 241. (Mart.) *Erin* (Varia, 45).
 242. (10 Mai) *Poclonul lui Peleş* (Ostaşii, 12).
 243. (10 Mai) *Imnul coronei* (Varia, 36).
 244. 10 Mai (Varia, 35).
 245. *Hora Dobrogeană* (Varia, 42).
 246. *Regina Sylva* (Postume, 6).
 247. *Pe albumul d-nei Boerescu* (Altele, 1).
 248. (?) *Cuvinte adaptate pe imnul naţional* (Altele, 2).

1882

249. (Mai) *Brind* (Varia, 43).
 250. *Poetului Mistral* (Varia, 46).
 251. (Mai) *Felibrului Roumieux* (Varia, 48).
 252. *Ronsard la Tuluza* (Varia, 47).
 253. *Versuri improvizate la Forcalquier* (Varia, 50).
 254. *Patru Regini* (Varia, 44).
 255. *Poetului Azais* (Varia, 49).
 256. *Puii Cloşcii* (Altele, 6).
 257. *Cânticul lui Noe Junior* (Postume, 12).
 258. *Izvorul* (Varia, 41).
 259. *Cireşile, horă* (Postume, 14).
 260. *Pe albumul Princesei Ştirbei* (Altele, 5).
 261. *In miezul iernii* (Varia, 39).
 262. *Zilele Babei* (Varia, 40).
 263. *O regină într'o mansardă* (Postume, 15).
 264. *Sonet* (Arătat-am luncii, (Postume, 13).

1875-1882

265. *Soarele* (Postume, 7).
 266. *Pe un album* (Postume, 8).
 267. *Faptul zilei* (Postume, 9).
 268. *Creanga de stejar* (Postume, 10).
 269. *Două romanfe* (Postume, 11).

1883

270. *Scrise pe mormintele de la Seggenhaus* (Postume, 16).
 271. (Sept.) *Versuri scrise pentru Ischia* (Altele, 7).
 272. (Octomb.) *Pe albumul Regelui* (Postume, 17).
 273. (Oct.) *Versuri scrise în cabinetul Regelui* (Postume, 18).
 274. *Odă la statua lui Ştefan cel Mare* (Varia, 37).
 275. *Inscripţia castelului dela Sinaia* (Altele, 8).
 276. p. (Ian.) *Pe albumul d-rei X* (Altele, 3).
 277. p. (Ian.) *Pe albumul d-rei Creţianu* (Altele, 4).

1886

278. (30 Aug.) *Hora dela Sinaia* (Postume, 19).
 279. (30 Aug.) *Incununarea steagului* (Postume, 20).
 280. (Septemb.) *Ţeara* (Altele, 12).
 281. (12 Oct.) *Legenda sfinţirii bisericii Argeş* (Altele, 11).
 282. (Oct.) *Primele obuzuri* (Postume, 21).
 283. *Inscripţie pe uşa Curţii de Argeş* (Altele, 10).
 284. (Oct.) *Odă la Curtea de Argeş* (Altele, 9).

1887

285. (23 Iunie) *Domnului şi Doamnei J. Lahovari* (Postume, 22).
 286. (Noembrie) *Podul* (Altele, 13).
 287. *Urarea Peleşului* (Uitate, 6).
 288. (Noembr.) *Balada Peleşului* (Postume, 23).

1887-1888

289. *Imn către Soare* (Postume, 24).
 290. *Pe un album* (Postume, 25).
 291. *Românca dela Griviţa* (Postume, 26).
 292. *Florile dela Sinaia* (Post. 27).

1888

293. (Oct.) *Adio la plecarea din Castelul Peleş* (Post., 31).
 294. *Fluerul* (Postume, 32).
 295. *Ciclonul* (Postume, 28).
 296. (Oct.) *Legenda crinului* (Postume, 29).
 297. (Oct.) *Plugul blestemat* (Postume, 30).
 298. *La un cocostârc* (Postume, 33).
 299. *[Prin frunzele]* (Postume, 34).

? 1888

300. *O scăfârlie uriaşă* (Postume, 35).
 301. *Iarna la Sinaia* (Postume, 36).
 302. *Unor critici* (Postume, 37).

Fără dată

 303. *D-rei Lili Withe* (Postume, 38).
 304. *Descântec* (Postume, 39).

TABLA DE MATERII

VI. Legende.

După ediția 1875 și 1880

1. Dumbrava Roșie	9
2. Rasbunarea lui Statu-Palmă	29
3. Ana Doamna	32
4. Calul Cardinalului Batori	34
5. Tudora dela Târșor	36
6. Oda Statuei lui Mihai Viteazu	37
7. Legenda dela Dorna	39
8. Toamna țesatoare	40
9. Palatul Loredano	41
10. Pohod na Sybir	43
11. Legenda Rândunicăi	44
12. Dan capitan de plaiu	48
13. Grui Sânger	57
14. Legenda Ciocârliei	63
15. Vlad Țepeș și Stejarul	71
16. Legenda Lăcrimioarei	73
17. Cuza-Voda (3—15 Maiu 1873)	75
18. Cântecul Gintei Latine	75
19. Rapirea Bucovinei	76
20. Hodja Murad Pașa	80
21. Garda Saraiului	83
22. Noapte alba	85
23. Vântul dela miază-zi	87
24. Ghioaga lui Briar	89
25. Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa	92
26. Prier și fata iernii	102
27. Poiana fermecatoare	103
28. Dedicare (D-șoarei A.)	105
29. Dorul de brazi	105
30. Soare de iarna	105
31. Strofe improvizate lui C. Rolla	106
32. Stroe Plopan (baladă populară)	107
Note	109

VII. Varia.

După ediția 1875 și 1884

1. Marea Mediterană	119
2. Tânara Creola	121
3. Strofe scrise pe un părete	122

Pag.

Pag.

4. Imn religios	123
5. Imn lui Ștefan cel Mare	123
6. Glas din stele	124
7. Ieri și astăzi	125
8. Amicului A. Donici	126
9. Moara de vânt	126
10. Lupul și Momița (fabulă)	126
11. Bucovina	127
12. Visul ferice	127
13. Cântic sicilian	128
14. Serenadă	123
15. Căderea Rinului	129
16. Vânători și vânătoare	130
17. Soarele, vântul și gerul	131
18. Scrânciobul	132
19. Vântul	132
20. Stelele	133
21. Două suflete	134
22. Omul singuratic	134
23. Margărita din Muncel	136
24. Ștefan Vodă și Codrul	136
25. Ștefan și Dunărea	137
26. Pungulița	138
27. Pe Albumul Princesei Aglae Rosetti	138
28. Pe albumul d-șoarei Maria Docan	139
29. Pe albumul d-șoarei A. Jora	140
30. Pe albumul d-șoarei Florescu	140
31. Pe albumul d-șoarei Z.	140
32. Pe albumul unei copilițe pariziane	142
33. Pe albumul d-șoarei X	143
34. Strofe despărechiate	144
35. 10. Mai 1881	145
36. Imnul Coronii	148
37. Odă la Statua lui Ștefan	149
38. Margărita	150
39. În miezul iernii	151
40. Zilele babei	152
41. Izvorul	154
42. Hora Dobrogeană	154
43. Brind	155
44. Patru Regine	156

	Pag.
45. Erin	156
46. Poetului Mistral	157
47. Ronsard la Tuluza	157
48. Felibrului L. Roumieux	158
49. Poetului G. Azais	159
50. Versuri improvizate	160
Note	161

VIII. Ostașii noștri.

După iaedți1880

1. Balcanul și Carpatul	165
2. Peneș Curcanul	166
3. Sergentul	169
4. Păstorii și plugarii	170
5. Frații Jderi	170
6. Căpitanul Romano	173
7. Hora dela Plevna	174
8. Hora dela Grivița	176
9. Marșul Călărașilor	176
10. Odă ostașilor Români	176
11. Epistolă generalului Florescu	177
12. Poclonul lui Peneș	179
Note	180

IX. Altele.

1. Pe albumul D-nei V. Boerescu	183
2. Cuvinte adaptate pe imnul național	184
3. Pe albumul d-rei X.	184
4. Pe albumul d-rei Esm. Crețeanu	184
5. Pe albumul Princesei Maria Știrbei	185
6. Puii Cloșcei	186
7. Versuri pentru Ischia	187
8. Inscriptia castelului dela Sinaia	187
9. Odă la Curtea de Argeș	188
10. Inscriptie pe ușa Curții de Argeș	189
11. Legenda sfințirii bisericii din Argeș	189
12. Teara	193
13. Podul	194
Note	195

X. Postume.

1. Serenada lui Schubert	199
2. Coroana Moldovei	199
3. Eroii dela Plevna	200
4. Doamnele Române	203
5. După doi seculi	204

	Pag.
6. Regina Sylva	207
7. Soarele	208
8. Pe un album	208
9. Faptul zilei	209
10. Creanga de stejar	209
11. Două romane	210
12. Cântecul lui Noe Junior	210
13. Sonet	211
14. Cireșele	212
15. O Regină într'o mansardă	212
16. Scrise pe mormintele dela Segenhaus	215
17. Pe albumul Regelui	215
18. Versuri scrise în cabinetul Regelui	213
19. Hora dela Sinaia	214
20. Incununarea steagului	215
21. Primele obuzuri	216
22. D-lui și D-nei I. Lahovary	217
23. Balada Peșului	217
24. Imn către Soare	224
25. Pe un album	220
26. Românca dela Grivița	221
27. Florile dela Sinaia	221
28. Ciclonul	222
29. Legenda Crinului	223
30. Plugul blăstemat	225
31. Adio la plecarea din Castelul Peș	227
32. Fluierul	228
33. La un Cocostârc	228
34. Prin frunzele	229
35. O scăfârlie urieșă	230
36. Iarna la Sinaia	230
37. Unor critici	231
38. Domnișoarei Lila White	232
39. Descântic	233
Note	234

XI. Uitate.

1. Jurământ	239
2. Imnuri școlare	239
3. Strofe pierdute	241
4. Suvenire dela Prale	242
5. Călătorul	242
6. Urarea Peșului	243
Note	244

Glosar 245

Indice alfabetic al poeziilor lui Vasile Alecsandri	251
Lista poeziilor lui V. Alecsandri în ordine cronologică	255

ACEST VOLUM S'A TIPĂRIT
ÎN ATELIERELE „CARTEA
ROMÂNEASCĂ”, ÎN LUNA
NOEMVRIE, ANUL 1937.